

[M.E.B.]

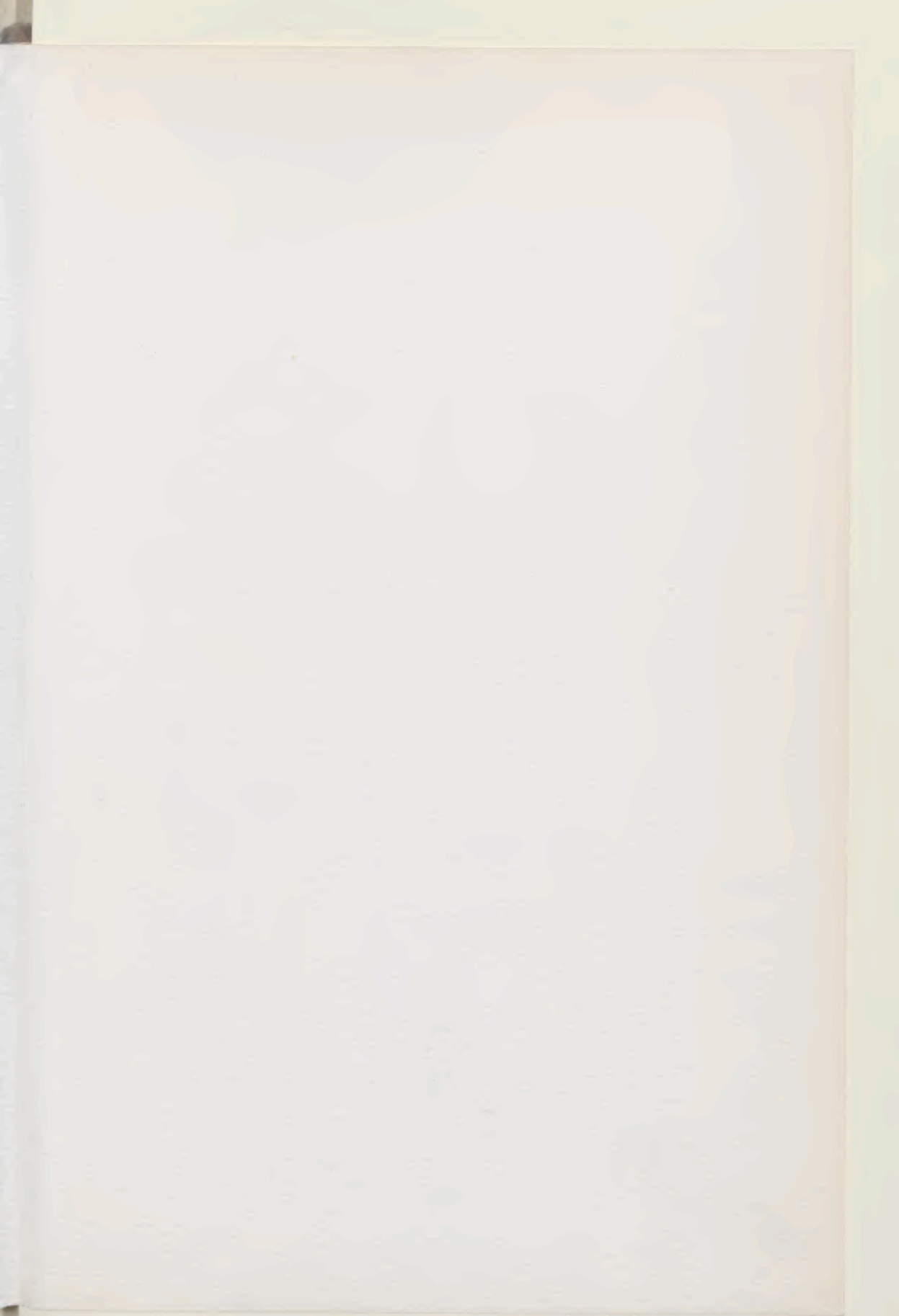
Mittelschulprogramm

Ankara: M.Eğitim Basımevi, 1949

Georg-Eckert-Institut BS78

1 046 017 9

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTA OKUL PROGRAMI

Georg-Eckert-Institut
für internationale Schulbuchforschung
Braunschweig

SB-Bibliothek-

35036

ANKARA 1949 — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

DATA GUL PROGRAM

General
In the
of
28
3033

TR

Z-4(1,49)

192/77

Terbiye ve tedriste tatbik edilecek usul; malûmatı insan için fazla bir süs, bir vasıta-i tahakküm, yahut medenî bir zevkten ziyade, maddi hayatta muvaffak olmayı temin eden amelî ve kabil-i istimal bir cihaz haline getirmektir.

1 Mart 1923

ATATÜRK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL. 773-936-3700

ATLANTA

MİLLÎ EĞİTİMİN AMAÇLARI

Millî eğitimin amaçları, yetişecek çocuğun,

I — Toplumsal bakımdan:

- a) Türk milletinin bir evlâdı olmanın şerefini duyar ve sorumluluğunu kavrar,
- b) Şerefli Türk tarihinin değerlerini korur, Türk devriminin ilkelerine bağlı,
- c) Türkiye Cumhuriyeti Ana Yasasının sağladığı yurttaş hak ve hürriyetlerine saygılı,
- d) İnsanlara karşı iyi duygulu,
- e) Yurttaşlar arasında millî birlik esaslarını bozmıyan fikir ayrılıklarını hoş görür,
- f) Kanunlara uyar ve medenî vazifelerini yerine getirir,
- g) Millî kaynakları korur,
- h) Kötü şartları düzeltmek için çalışır, — *
- i) Bilimsel çalışma ve ilerlemelerin genel refaha getireceği yardımı kavrar;

II — Kişisel bakımdan:

- a) Öğrenme ve gelişme isteğine, pratik hayatın gerektirdiği bilgi ve beceriklere sahip,
- b) Ana dilini doğru olarak konuşur, okur ve yazar.
- c) Kendisinin ve etrafındakilerin sağlığını korur,
- d) Çevresinin sağlık şartlarını düzeltmek için uğraşır.
- e) Sporlara ve diğer temiz eğlencelere katılır ve bunları seyretmekten zevk alır,
- f) Kendi davranışlarını kontrol edebilir ve iyiye yöneltir,
- g) Serbest zamanlarını temiz ve faydalı işlerle geçirir,
- h) Güzel sanatları ve tabiatı sever,
- i) Sorumlu işler almaya hazırlıklı, teşebbüs kabiliyeti gelişmiş;

III — İnsanlık münasebetleri bakımından:

- a) Başkalarıyla birlikte çalışıp oynayabilir,)
- b) Sözüne güvenilir,
- c) Davranışlarında toplumsal nezaket esaslarına uyar,
- d) Aileye değer verir, evini idarede becerikli, *
- e) Ailesinin bütün üyelerine karşı saygılı ve şefkatli, *

IV — Ekonomik hayat bakımından:

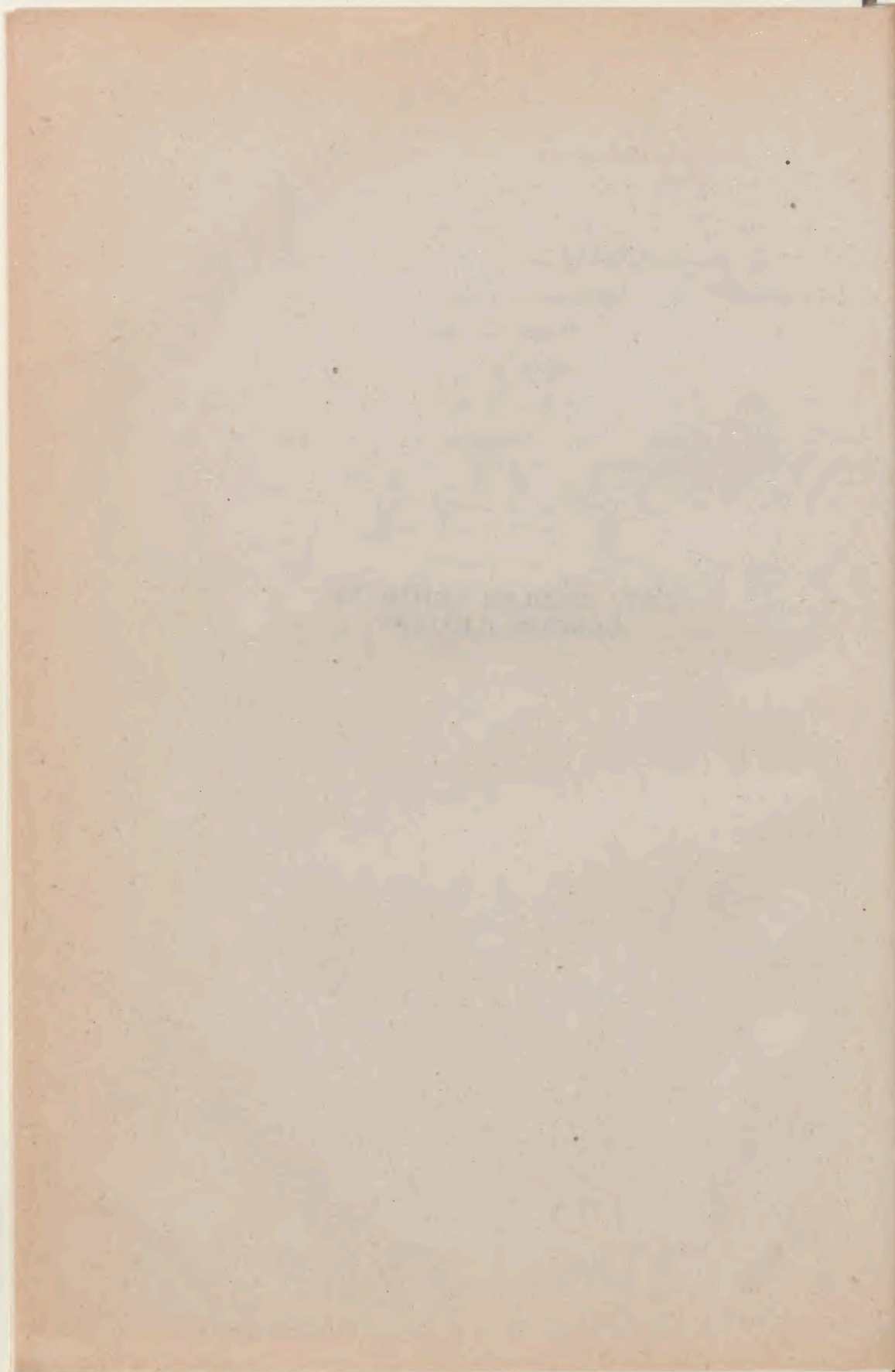
(Üretmen olarak)

- a) Çalışmanın zevkını duyar,
 - b) İşi üzerindeki kudretini geliştirerek devam ettirir,
 - c) Yeteneklerine uygun işi seçebilir, mesleğinde başarılı;
- (Yoğaltman olarak da)
- d) Geçimini düzenlemeye muktedir,
 - e) Hesabını bilir, bir yurttaş olmasını sağlamaktır.

Bu amaçlardaki esaslardan bâzılarının gerçekleştirilmesi işi ilk ve orta okuldan daha ileri eğitim kurumlarının alanına girmekle beraber ilk ve orta okulda öğrenciler, hemen hemen bütün amaçların elde edilmesine yarıyacak küçük tecrübeleri yaşamak fırsatını bulacaklardır.

Çalışmaları sırasında öğretmen, bu amaçlara doğru gitmek üzere orta okulun aşağıdaki eğitim ve öğretim ilkelerine, ders programlarının başında verilen amaçlara, açıklamalara ve programa eklenen «Çocuk Gelişiminin Ana Çizgileri» cetvelinde yazılı esaslara göre hareket etmelidir.

**ORTA OKULUN EĞİTİM VE
ÖĞRETİM İLKELERİ**

ORTA OKULUN EĞİTİM VE ÖĞRETİM İLKELERİ

1 — Orta okul millî bir eğitim kurumudur: Öğrencilerin, millî varlığın birer uzvu olduğu, onların her birinin ileride hangi mesleğe girerlerse girsinler millî ödevlerini başaracak, millî ülküleri gerçekleştirecek birer Türk vatandaşı olarak yetiştirilmeleri gerektiği hatırdan çıkarılmamalıdır. Bunun için:

a) İçinde yetişen bütün öğrencilere aynı millî ülküleri, aynı millî amaçları vermek için gereken bütün bilgileri alışkanlıkları, ilgileri, hizmet arzusunu kazandırmak orta okulun önemli ödevidir. Millet, hayatı ve geleceği için gerekli gördüğü bütün değerleri ve ülküleri yurttaşlara aşılamaı her şeyden önce okuldan bekler.

b) Okulda her derse, millî ereklere ulaştıracak bir vasıta olarak bakılmalıdır. Tarih, Yurttaşlık Bilgisi, Türkçe, Coğrafya, Matematik, İş Bilgisi, Beden Eğitimi, Müzik, Tabiat Bilgisi çalışmaları sırasında öğretmenin en çok dikkat edeceği nokta, Türk milletine, Türk yurduna ve memleket meselelerine ait bilgiler üzerinde durmak, öğrencilerin bu bilgileri elde etmelerine yardım etmek, bu bilgileri artırmak için onlarda devamlı ilgi uyandırmak ve bu suretle öğrencilere yurda karşı sevgi, bağlılık ve hizmet aşkı aşılamaı, memleket işlerine karşı kendilerinde alâka ve hassasiyet uyandırmaktır. Tarih dersinde öğretmenin vazifesi, birtakım bilgileri sadece öğretmekten ibaret değil, tarihin en eski zamanlarından beri Türk ulusunun üstün yaşadığını, başka milletlere kültürünü yayarak onlara hayatın her yönünde güzel örnekler verdiğini, Türk ulusunun kurduğu yüksek uygarlık hayatını vücuda getirmek için ne kadar fedakârlıklara göğüs gerdiğini canlı misalleriyle öğretmektir. Öğrenci, bu derste, insanlığın geçirdiği ilerleme devrelerini incelerken bu ilerleme yolunda Türklerin oynadığı büyük rolü iyice kavramalıdır; böylece, hem kendi ulusuna karşı bağlılığını artıracak, hem de Türk ulusunun insanlık topluluğuna karşı bugün de, yarın da ne gibi ödevleri bulunduğunu daha iyi takdir edecektir. Öğretmen, Tarih dersinde bilhassa Atatürk'ün, gerek İmparatorluk devrinde, gerek Kurtuluş Savaşı sırasında, gerek Türkiye'de Cumhuriyet kurulduğu günden beri yaptığı büyük işler üzerinde öğrencileri düşündürmeli, bunları İmparatorluğun son devrindeki işlerle öğrenciye canlı olarak mukayese ettirmelidir. Bu suretle öğrenci, Büyük Önder'in idaresi ve kılavuzluğu altında Türk milletinin

ne kadar önemli ve geniş adımlar attığını, başka milletler arasında kudretinin, itibarının ne kadar yükseldiğini öğrenecek; milletin hem kendi refah ve saadeti, hem de insanlık için yapacağı önemli işler bulunduğunu daha iyi kavrayacak; Türkriye Cumhuriyeti vatandaşlığının kendisine verdiği ödevlerin mânasını, büyüklüğünü ve genişliğini daha iyi takdir edecektir.

Yurttaşlık Bilgisi dersinde öğretmenin vazifesi yalnız millî kurumları tanıtmak değil, öğrencilere bu kurumların hizmet ve önemini kavratmak ve bunlara karşı kendilerinde bağlılık ve saygı uyandırmaktır. Bu derste öğretmen, çocuklara sadece haklarını ve vazifelerini öğretmekle kalmıyarak bu hakları elde etmek için yüzyıllardan beri milletin yaptığı fedakârlığı belirtmeli; bu haklardan mahrum olan milletlerin acıklı durumunu kavratmalıdır. Buna karşılık her yurttaşın, yurttaşlık ödevlerini milletin istediği gibi ve istediği zaman yapmasının ne kadar önemli ve zaruri olduğunu, vazifesini yapmayan hak istemeğe hakkı olamayacağını, her Türk vatandaşının millî vazifeleri uğrunda en yüksek fedâkarlığı yapmasının ve gerekirse canını da feda etmesinin tabii bulunduğunu telkin etmelidir.

Coğrafya dersinde öğrenci, yurdunu daha çok sevecek daha yüksek, daha mesut görmek isteyecek, yurdunda gittikçe artmakta olan yolların, okulların, bankaların, fabrikaların ve diğer ekonomi ve bayındırlık kurumlarının değerini daha iyi anlayacak ve yurdun kültür, bayındırlık, ekonomi, sağlık, refah yollarında kalkınmasında kendisine düşen ödevlerin kıymetlerini daha iyi takdir edecektir.

Türkçe dersleri, büyük adamlar, tarihî şahsiyetler, millî hayatın çeşitli yönlerine kol salan geniş ve çeşitli konular hakkında yazılmış değerli yazıları öğrencilere okutarak bunlar üzerinde onları düşündürcek, onlara millî ve estetik heyecan verecek, onların görüş, seziş ve duyuş ufuklarını genişletecektir. Memleket meseleleri üzerinde öğrenciye gördüklerini, düşündüklerini ve duyduklarını yazdırmak suretiyle de bu mevzuları öğrencinin kafasında ve kalbinde yaşatacak, diğer taraftan da öğrenciye Türk dili devriminin mânasını kavratacaktır.

Aritmetik dersi, memleket ekonomisiyle ilgili faaliyetler üzerinde hesaplar yapmak, memleket meselelerinin sayı ile alâkalı cephelerine karşı öğrencilerde ilgi uyandırmak için öğretmenin elinde canlı bir vasıtaadır.

c) Okulda her dersin millî hayat ile ilgisinin sağlanmasına ve millî hayata bağlanmasına geniş ölçüde dikkat edilmelidir: Meselâ Türkiye Cumhuriyetinin yıl dönümüne tesadüf

eden haftanın bütün derslerinde öğrencinin dikkati bu önemli olay üzerine gevriyecek ve bütün dersler bu mihver etrafında işlenecektir.

Egemenlik bayramı, okulun bulunduğu şehrin kurtuluş bayramı, Tutum ve Kızılay haftaları, memleketimizde demiryolunun bir şehre ilk varması, bir limanın tamamlanması, önemli bir fabrikanın kurulması, bir kurumun açılması gibi millî hayatta beliren herhangi bir önemli olay, öğrenimin millî karakterini sağlamak için, öğretmenin elinde canlı bir vasıta olmalıdır.

Bütün eğitim ve öğretim çalışmalarında yurt savunmasının önemi belirtilerek öğrencilere gerekli telkinler yapılmalıdır. Öğrenciler, bulunulan yerin imkânı nispetinde askeri törenlere, (alay günleri, andiçme törenleri v. b.) tatbikatlara seyirci olarak iştirak ettirilmeli, ilgililerin müsaadesi alınarak kırsallara, askerî hava meydanlarına, harb gemilerine ziyaretler yapılarak yurt savunması bakımından askerliğin önemi kavratılmalıdır. Bu ziyaretler ve temaslar esnasında orduya ve sancağa saygı ve sevgi ifadesi yolları da öğretilmelidir.

2 — *Okul gerçek bir topluluktur:* Okulda canlı bir topluluk hayatı yaşanır. Çocukların, millî bir topluluk içinde ve o topluluğun yapıcı ve başarıcı birer üyesi olarak gelişmeleri gerektiğine göre, okul topluluğu içinde, öğrencilerin rol ve ödev olarak gerçek bir topluluk hayatı geçirmelerini sağlayacak bir eğitim sistemi uygulanmalıdır.

Okul, derslerde ve ders dışı faaliyetlerde öğrencileri her birinin yeteneklerinin gelişmesini ve gerekli bilgi, iyi alışkanlık ve becerikler kazanmalarını sağlayacaktır.

Öğrenci, ileride millet topluluğu içinde belli bir meslekte başkalarıyla beraber çalışmaya namzet olduğundan, muayyen ve müşterek amaçlar için başkalarıyla iş birliği yaparak çalışmaya, daha okulda iken alışmalıdır. Öğrenci, bu suretle kendisinin, içinde bulunduğu topluluğun bir üyesi ve ancak o topluluk içinde bir varlık olduğunu duyacak, yurttaşların birbirlerine ne kadar muhtac olduklarını ve ne kadar bağlı olmaları gerektiğini, birbirlerini ne kadar tamamladıklarını daha iyi anlayacak, millî dayanışmanın mânasını daha iyi kavrayacaktır.

Topluluğumuzun dayandığı demokrasi prensiplerini öğrenci, okulda ve dersanede uyguluyarak ve yaşayarak benimser. Okulda öğrencilerin kendi aralarındaki ve öğrenci-öğretmen arasındaki karşılıklı münasebetler demokrasi değerlerine uyularak düzenlenmelidir. Okulun bütün faaliyetlerinde okul topluluğunun gelişmesine elbirliğiyle çalışılırken, öğrencilerin teker teker herbirinin kişiliğine değer ve önem verilmelidir.

Okulda öğrencilerin sorumluluk alarak okul işlerine katılmalarına geniş ölçüde imkân ve fırsat hazırlanmalıdır. Okul topluluğunu teşkil eden idareci, öğretmen ve öğrencilerin okulun çeşitli işlerini yürütmekte iş birliği yapmaları demokratik zihniyetin gerektirdiği bir zarurettir. Öğrencilerin okulu ve kendilerini ilgilendiren işlerde sorumluluk almaları ve gerekli iş birliğini kurmaları okulda ahenk ve iyi disiplinin yerleşmesini sağlar.

Okulun yönetim ve toplumsal işlerine sorumluluk alarak katılan öğrenciler:

- a) Vazife mesuliyetini duyan iyi birer yurttaş olmayı,
- b) İcabında arkadaşlarını sevk ve idareyi bilen birer önder olmayı,
- c) Gerektiğinde bir önderin gösterdiği yoldan yürümeyi,
- d) Kendi kendilerini idare ve kontrol etmeyi,
- e) Nefsine güven kazanmayı,
- f) Okulun nizamlarına uymayı,
- g) Kendileri tarafından hazırlanan esasları uygulamayı,
- h) Başkalarının hak ve hürriyetlerine saygı göstermeyi,
- i) Türlü çalışma kollarında arkadaşlarıyla anlayışlı iş birliği yapmayı ve yardımlaşmayı öğrenirler.

Okulun idaresiyle birçok işlerde beraber çalışacak bir «Öğrenci Yönetim Kurulu» teşkil olunmalıdır. Bu kurul, her sınıftan, o sınıf öğrencileri tarafından çeşitli işler için seçilmiş temsilcilerin bir araya gelmesiyle kurulmalıdır. Her sınıftan seçilmiş olan, sağlık, temizlik ve güzellik, sınıf kitaplığı, devam ve ders araçları işleriyle görevli öğrenciler, diğer sınıfların aynı maksatlar için seçilmiş temsilcileriyle iş birliği yaparak okul ölçüsünde gerekli tedbirleri alırlar.

Okulun çeşitli işlerine çocuklardan çoğunun katılmasını sağlamak için bu sınıf temsilcilerinin seçimi her kanaat devresinde yenilenmelidir.

Okul-Aile Birliklerinin ahenkli çalışmalarına «Öğrenci Yönetim Kurulu»nun da katılmasına imkân vermek faydalı olur. Bu suretle öğrenciler, iyi yetişmeleri için öğretmen ve velilerinin nasıl çalıştıklarını, iyilik ve saadetleri için neler düşündüklerini görecekler ve kendi gelişmeleri ile şuurlu olarak ilgilenmeye başlayacaklardır.

Okul, öğrenci, öğretmen ve idarecileriyle birlikte, ailelerin de katıldığı bir insan topluluğunun, iş birliği, yardımlaşma ve sorumluluk duygularıyla birbirlerine bağlandığı ve birbirlerinin sevincini, kederini, tecrübelerini ve bilgilerini paylaştığı gerçek bir hayat safhası olmalıdır.

3 — Okul, öğrenciye geniş ölçüde etkinlik, iş ve yaratma imkânları sağlıyan canlı bir çevre olmalıdır: Öğrenci okulda çevreye yararlı işler yapmaya, işten haz duymaya, üzerine sorumluluk almaya, yaptığı işi kusursuz, temiz, ihtiyaca ve millî menfaatlere en uygun bir şekilde yapmaya alışmalıdır. İş denince bedenî ve fikrî bütün yetileri harekete getiren çalışma konuları anlaşılmalıdır. Öğrencilerin okulda, yalnız başlarına veya el birliğiyle bir kümes, bir arı kovanı, bir kâğıt sepeti, bir ev modeli, bir çıkırık, bir teraryum, akvaryum, ensektaryum vücuda getirmeleri bir çiçeklik, sebze-lik veya bir meyva fidanlığı yapmaları nasıl bir iş ise, onların okulda verilecek bir müsamerenin veya bir kır gezintisinin üzerinde düşünmeleri, tartışmaları, müsamerelerde şu veya bu piyesten hangisinin temsili daha uygun olacağı hakkında yapılan konuşmaya katılmaları, bu müsamerede okunacak müna-sip bir şiiri bulmak için kitaplar ve dergiler karıştırmaları, şiirleri arkadaşlarına da kabul ettirmek için onların önünde inşadetmeleri, millî bayramlar münasebetiyle okul içinde ve dışında yapılacak faaliyetler hakkında düşünmeleri ve bu düşün-celeri üzerinde arkadaşlarıyla konuşmaları, Türkiye haritası üzerinde her yerin ürünlerini ve endüstri kurumlarını göste-recek semboller bulup resmetmeleri de birer çalışma konusu, bi-rer iştir. Belli bir ereğe varmak için çalışırken öğrencilerin bu ereği iyi kavramalarına, ona varmak için gerekli tedbirler üze-rinde düşünmelerine, alınacak tedbirleri ihtiyaca en uygun şekilde uygulamalarına ve elde edilen sonucu kontrol etmele-rine dikkat edilmelidir.

4 — Okulda pratik bilgilere ve beceriklere önem veril-melidir. Öğrencilerin içinde buldukları hayatın gerekli kıl-dığı pratik bilgileri kazanmalarına yardım etmelidir. Eğitim ve öğretim çalışmalarımızda öğrencinin bugünkü hayatını ve ihtiyaçlarını dikkate alırsak onu yarınki hayatın ihtiyaçları için daha iyi hazırlamış oluruz. Bugünkü hayatın ihtiyaçları da bizi öğrenci için daha ziyade pratik bilgilere ve beceriklere önemli bir yer vermeye mecbur etmektedir.

Öğrencilere kazandırılacak pratik bilgi ve beceriklerin sağlam ve köklü olabilmesi için onlara çalışma yerleri hazırlanmalı, buraları çalışma araçlarıyla donatılmalıdır.

DERSANE: Dersane okulda birçok işlerin görülmesine en müsait yerdir. Bunun için dersaneyi iş yapmaya elverişli bir şekilde düzenlemek gerekir.

a) Sadece kitap okumaya ve ders dinlemeye göre yapılmış olan eski sabit sıraları, bugünkü öğretim ve eğitim anlayışı-na uyarak, öğrencilerin guruplar halinde toplanıp çalışabilmelerine ve türlü öğrenim faaliyetlerine göre tertiplenmeye elve-rişli ve hareket edebilir bir hale getirmeye çalışmalı; veya-

hut, yenileri yapılırken bu ihtiyaçları gözönünde tutarak sabit sıralar yerine masa ve iskemleleri tercih etmelidir.

b) Dersaneyi yalnız üzerine tebeşirle yazı yazılan kara tahta ile bırakılmıyarak, metre, terazi, termometre, barometre, saat, pergel, gönye, kompas gibi ölçü araçları, yazısız haritalar, kabartma harita modelleri, ders levhaları, kitap dolabı, sanat bakımından değeri bulunan resimler gibi çeşitli öğretim araçlarıyla de donatmalı ve bunların saklanabileceği bir yer sağlamalıdır.

Yazı tahtaları dersanenin en elverişli duvarında sabit ve büyük olmalı, öğrencilerin boylarına göre ayarlanmış bulunmalıdır. Dersanenin uygun bir tarafında öğrencilerin yaptıkları işleri, resimleri, yazıları asmaya elverişli teşhir ve ilân levhaları da bulundurulmalıdır.

Şartları elverişli olan okullarda dersanelerden başka Resim, Tarih-Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi, Aile Bilgisi ve Müzik gibi dersler için gerekli ders araç ve gereçleriyle donatılmış özel dersaneler meydana getirilmesi faydalı olur.

Dersane, öğrencilerin rahatlık ve sağlıkları düşünülerek estetik zevklerini de okşıyacak şekilde tertiplenmelidir.

LÂBORATUVAR: Okulun büyük odalarından biri lâboratuvar haline getirilmelidir. Burası yalnız öğretmenin Tabiat Bilgisi, Fizik, Kimya derslerinde tecrübe yapmasına tahsis edilmiş bir yer olmayıp öğrencilerin de kendi kendilerine çalışıp yetişecekleri bir iş yeridir. Onun için ilgili ders öğretmenleri, aralarında anlaşarak görevlendirecekleri öğrencilerin de yardımı ile lâboratuvarı her zaman öğrencilerin teker teker veya guruplar halinde çalışmalarına açık bulundurmaya sağlamalıdır.

Bu lâboratuvarda şu eşya ve tertibat bulunmalıdır.

- 1 — Yazı tahtası,
- 2 — Öğretmen deney masası,
- 3 — Yeter sayıda öğrenci deney masaları,
- 4 — Yeter sayıda tabure,
- 5 — Ders araç ve gereçleri için dolaplar,
- 6 — Basınçlı su.

İŞ ATELYESİ: Öğretim programında yer alan ders konularıyla ilgili iş ve deneylerin hepsini dersanede veya lâboratuvarda yapmaya imkân yoktur. Okulda öğrencilerin bu bakımdan ihtiyaçlarını karşılayacak genişlikte iş atelyesi bulunması gerekir. Burasının faydalı ve verimli olabilmesi için yeter sayıda iş masası, kum sandığı veya masası, tezgâh, mengene, çekiç, testere, burgu, rende, cam kavanoz, tüp gibi iş ve deney vasıtalarıyla donatılması gerekir.

İş atelyesi yapılmaya elverişli yeri bulunmayan okullarda, dersanelerin bir köşesine veya koridorun uygun bir tarafına iş masaları ile içinde gerekli iş ve çalışma araçları bulunan bir dolap koymak suretiyle bu ihtiyacın karşılanmasına çalışılmalıdır. Havanın müsait olduğu mevsimlerde açık çevreden de faydalanmak mümkündür.

İş atelyelerinde bulunması gereken araç ve gereçlerin listesi programın İş Bilgisi dersine ait bölümünde gösterilmiştir. Okul idareleri okullarında iş atelyesi kurmak için gerekli tedbirleri derhal almalıdırlar.

MUTFAK: Öğretim programında saptanan ders konularından bir kısmının uygulanması için okulda basit bir mutfak kurmak icabettir. Öğrenciler bu uygulama mutfağında ev ve aile hayatını yakından ilgilendiren çeşitli işler yaparak değerli tecrübeler kazanırlar.

OKUL UYGULAMA BAHÇESİ: Okul bahçesi çocukların eğitim ve öğretimi bakımından okulun bütünü içinde önemli bir parçadır. Öğrenciler öğretim programındaki birçok konuları burada işliyerek, inceliyerek kavrarlar. Okul uygulama bahçesinde çeşitli bitkiler yetiştiren, bu bitkilerin hayatını takiben ve tarım tecrübeleri yapan çocuklar pratik bilgiler edinirler; gözlem, inceleme ve üretim alışkanlıkları kazanırlar. Bu bahçenin bir köşesi de kümes hayvanlarının beslenmesine ayrılır. Mümkün olan çevrelerde koyun, kuzu barındırmaya elverişli yerler de hazırlanır. Bahçede sıra ile görevlendirilen çocuklar hayvan bakımına ait bilgi ve alışkanlıklar kazanırlar. (Uygulama bahçelerindeki çalışmalar hakkında programın İş ve Tarım Bilgisi bölümünde açıklamalar vardır.)

OYUN ALANI: Okul bahçesinin geniş bir parçası öğrenciler için oyun alanı olarak ayrılmalıdır. Oyun alanına bir de kum havuzu yapılacak olursa öğrenciler bundan çeşitli oyunlar. Beden Eğitimi çalışmaları ve birçok derslerin uygulamaları için faydalanırlar. Bahçesi dar olan okullarda çevredeki boş arsa veya meydanlardan faydalanma imkânları aranmalıdır.

OKUL METEOROLOJİ İSTASYONU: Okulun bulunduğu çevredeki günlük hava gözlemlerini yapabilmek için basit bir istasyon meydana getirilmesine çalışılmalıdır. Bu istasyonda başlıca şu aletler bulunur:

- 1 — Termometre,
- 2 — Barometre,
- 3 — Higrometre,
- 4 — Anamometre,
- 5 — Yağmur ölçer.

OKUL VE SINIF KİTAPLIKLARI: Öğrencilere okuma zevki ve alışkanlığı, kitap sevgisi kazandırmak ve onların derslerle ilgili konulara ait bilgilerini genişletmelerine imkân vermek amacıyla her okulda sınıf ve okul kitaplıkları kurulacaktır. Kitaplık, okulun mühim bir bölümüdür. Buranın düzenlenmesi ve buradan faydalanılması hususlarında gerekli dikkat ve itina gösterilmelidir.

Okul kitaplığı:

1 — Okul kitaplıkları hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin türlü çalışmalarında baş vuracakları kitapları ihtiva edecektir. Bu kitaplıklar, öğrencileri ilgilendiren yayımlarla ve öğretmenlerin genel ve meslekî bilgilerini artıracak yeni ve değerli eserlerle her yıl zenginleştirilmelidir.

2 — Bu kitaplıklara konacak kitaplar, ilgili öğretmenlerin fikirleri alınarak dikkatle seçilmeli, okunmadan önce öğretmenler tarafından incelenerek öğrencilerin yaş ve fikir seviyelerine göre tertibedilmelidir.

3 — Okul kitaplığı, bir öğretmenin sorumluluğu altında öğrenciler tarafından yönetilmelidir. Kitaplığın mesuliyetini üzerine almış olan öğretmenin mümkün olduğu kadar uzun bir zaman için bu işle meşgul olması faydalı olur. Bu suretle öğretmen, kitapları, kitaplığın tertip ve tasnifini ve okuyucularını yakından tanımış olur. Öğrencilerin kitaplıkta çalışmaları, katalog tanzim etmeleri, kitap alıp vermeleri onlara değerli tecrübeler ve bilgiler kazandırır.

4 — Okul kitaplığı, her sınıf öğrencileri buraya gurup gurup götürülmek suretiyle bütün öğrencilere tanıtılmalıdır. Öğrenciler buradaki kitapları düzene koymayı ve kitaplıktan faydalanma yollarını öğrenmelidirler.

5 — Okul kitaplığının tertip ve tasnifinde genel kitaplıklarda kullanılan usullere uyulmalıdır.

6 — Öğrencilerin okul kitaplığından kitap alarak evlerine götürmelerine müsaade edilmelidir. Okulun mezunları ile öğrenci velileri de bu kitaplıktan faydalanmaya teşvik edilmelidir. Evde okunmak üzere alınacak kitapların iyi kullanılması ve temiz tutulması için gerekli telkinlerde bulunulmalıdır.

7 — Günün her saatinde okul kitaplığı öğretmen ve öğrencilerin faydalanmalarına açık bulundurulmalı; bunu sağlamak için öğretmen ve öğrenciler arasında iş bölümü yapılmalıdır.

8 — Kitaplık için okulda aydınlık ve elverişli bir oda ayrılmalıdır. Bu odanın temiz, rahat ve zevkle döşenmiş, kışın iyi ısıtılmış olmasına dikkat edilmelidir. Burada yeter sayıda masa ve sandalye bulundurulmalıdır. Kitaplık için yer ayırmıyacak okullarda müdür veya öğretmen odasının bir köşesi bu iş için kullanılır.

9 — Kitaplıkta önemli kitaplerden birçok çocukların faydalanması için aynı kitaptan birkaç tane bulundurmamak faydalı olur.

10 — Okul kitaplıklarına alınan yeni ve faydalı yayımları tanıtmak için bu dergiler ve kitaplar bütün öğrencilerin ve öğretmenlerin görebileceği bir yerde teşhir olunmalıdır. Öğretmenlere tanıtılacak kitaplar öğretmenler odasında ilân ve teşhir edilmelidir.

11 — Öğrencinin bir kitabı dikkatle okuyup faydalanmayı öğrenebilmesi için, öğretmenler onlara kitap okuma tekniğini kavratmaya çalışmalıdırlar. Kitaplık işi ile uğraşan öğretmenle ilgili ders öğretmenleri bu işte öğrencilere devamlı surette yardımda bulunmalıdırlar. Her çocuk okulu bitirirken ders kitaplarından başka mümkün olduğu kadar çok kitap okumuş olmalıdır.

12 — Her okul kitaplığında bir ayda kaç kitap okunduğunu, hangi sınıftan kaç kişinin okuduğunu gösteren cetveller tutulmalı ve bu netice ders yılı sonunda grafiklerle ifade olunmalıdır. Her kitabın kaç kişi tarafından okunduğunu göstermek de faydalı olur.

13 — Kitaplıkların tercihan en fazla okunan kitaplarıyla yeniden alınan kitaplar iş öğretmeninin yardım ile iş derslerinde veya serbest zamanlarda ciltlenmelidir.

14 — Kitaplıklara alınacak kitapların yanında eğitsel değeri olan bol resimli dergilere ve eğlendirici masal ve hikâyelere de yer verilmelidir.

15 — Komşu okullar aralarında anlaşarak birbirlerinin kitaplıklarından faydalanma yollarını aramalıdırlar.

Sınıf kitaplıkları:

1 — Okul kitaplığından başka her sınıfta bir sınıf kitaplığı kurulmasına da gidilmelidir. Öğrencilerin derslerine ait türlü konuları incelerken baş vuracakları en yakın bir kaynak olan sınıf kitaplıklarında şunlar da bulundurulmalıdır:

Ders kitapları, atlaslar, ansiklopediler, ana diline ve yabancı dillere ait sözlükler, dergiler, gazeteler ve gazete kupürleri, edebî roman, hikâye gibi çeşitli kitaplar...

2 — Sınıfın bir köşesine konacak bir dolap kitaplık olarak kullanılabilir.

3 — Sınıf kitaplığının yönetim ve bakımı sınıfın sorumlusu öğretmenin kılavuzluğu altında öğrencilere verilir.

4 — Sınıf kitaplıklarının mevcudu ders yılı sonunda tesbit edilerek gelecek yılın yeni öğrencilerine devredilmek üzere idareye teslim edilir. Devir ve teslim tutanakları ilgililer tarafından saklanır. Her ders yılı başında, her sınıf devraldığı kitaplığı zenginleştirmeye çalışır.

5 — *Okulun bütün çalışmalarında tutum, milli kaynakları koruma ve ulusal ekonomi kavrayış ve duyuru önemli bir yer tutmalıdır.*

a) Okulun dersane, laboratuvar, iş atelyesi, okuma odası, uygulama bahçesi, mutfak ve oyun alanlarındaki türlü etkinliklerinde öğrencilerin tutumlu davranmalarına; kullandıkları çalışma araçlarının temizliğine ve bakımına itina etmelerine dikkat edilmelidir. Öğrenci iş yaparken kullandığı aleti dikkatle korumayı, işini bitirdiği zaman o aleti başka bir arkadaşının kullanacağını düşünerek yerine koymayı öğrenmelidir. Öğrenci, okulun veya sınıfın kitaplığından aldığı kitabı bozmadan, kirlenmeden, yırtmadan okumayı ve okuyup bitirdikten sonra başka bir arkadaşının da kitabı okuyacağını düşünerek vaktinde yerine koymayı hatırlamalıdır. İşlikte veya laboratuvarda iş yapan, okuma odasında çalışan bir sınıf veya bir gurup, işlerini bitirdiği zaman, kendilerinden sonra oraya gelip çalışacak olan arkadaşlarını düşünerek çalıştıkları yeri kendi buldukları gibi temiz bir halde bırakmayı unutmamalıdır.

b) Okuldaki bütün çalışmalarda boşuna zaman ve enerji harcanmasına meydan verilmemelidir. Öğrenciler, bütün çalışmalarında plânlı ve programlı hareket etmeye ve dalgınlık yüzünden yanlış hareket ve tekrarlarla boşuna zaman ve enerji harcamamak için daima uyanık bulunmaya alıştırmalıdır.

Çalışan bir gurup içinde her öğrencinin payına düşen işi yolunda ve zamanında başarması ve bütün öğrencilerin bir düzen ve ahenk içinde iş birliği yapmalarıyla zaman ve enerjiden ne kadar kazanılacağı türlü denemelerle öğrencilere kavratılmaktadır.

c) Okula girecek eşya ve gereçlerin mümkün oldukça yerli malından olmasına dikkat edilmeli; çocukların her yerde ve her fırsatta yerli malı aramaları kendilerine telkin edilmelidir.

d) Çocukların, çevrelerindeki ve ellerindeki malzemeyi idare ile kullanmalarına dikkat edilmeli, artık ve eski malzeme-

den kendi buluşlarıyla çeşitli eserler meydana getirmeleri teşvik olunmalıdır.

e) Bütün derslerde işlenecek konuların ulusal ekonomi bakımından da değerlendirilerek incelenmesine önem verilmelidir.

6 — Okul, öğrencilere metotlu ve verimli çalışma yollarını öğretecek; onları tenkidi düşünmeye sevkedecek; gündelik hayatlarında hareketlerini düşünerek ve muhakeme ederek düzenlemeyi onlarda bir alışkanlık haline getirecektir. Okulda öğretmenin görevi öğrencilere yalnız birçok bilgiler kazandırmak değil, onların doğru ve verimli çalışma alışkanlıklarını elde etmelerine yardım etmektir. Öğretmen, öğrencisini okuduğu parçanın mânasını ve ifade ettiği ana fikirleri kavramaya, güzel parçaların zevkine varmaya, okuduğu parçada bilmediği kelimelerin mânasını sözlüklerde arayıp bulmaya alıştırmalı; bir meseleyi araştırırken muhtelif kitaplara, gazetelere, dergilere, ansiklopedilere nasıl baş vuracağını, bir kitaplıkta istediği kitabı nasıl bulacağını, okuduğu bir kitaptan nasıl not alacağını öğrencisine öğretmelidir.

Çocuğun evde ve okulda karşılaştığı olayları, çözülmesi gereken birer problem olarak ele almasına, o problemi çözmek için yollar aramasına, bunun için gerekli bilgi ve malzemeyi toplamasına, problemin çözülmesine yarıyacak bilgileri karşılaştırıp değerlendirmesine, bir sonuca varıp genel hüküm verbilmesine, bu hükmün doğru olup olmadığını tartıp ölçebilmesine ve elde ettiği bu yeni bilgiyi kullanmasına öğretmen rehberlik edecek, böylece öğrencilerin bilimsel görüş ve düşüncesini kazanmalarına yardım edecektir.

7 — Okul ile aile arasında sıkı bir iş birliği sağlanmalıdır. Öğrenci, günlük hayatının büyük bir kısmını okul dışında, aile ve çevre içinde geçirir. Bu sebeple öğrencinin yetişmesinde okul ile ailenin görüş ve iş birliği yapması bir zarurettir. Öğretmen, yetiştirme sorumluluğunu üzerine almış bulunduğu öğrencilerini türlü özellikleriyle tanıma işinde en büyük yardımcı aileden görecektir. Okul ile ailenin birbirine göstereceği anlayış ve yakınlık, öğrenciyi okul ve ev hayatında başarı ve sadete götürür. Öğretmenin de, eğitim ve öğretim işinde başarı göstermesi çocuğun ailesiyle kuracağı anlayışlı iş birliğine bağlıdır.

8 — Okul, öğrencilere fikirlerini ve duygularını türlü yollarda ifade etme imkânlarını vermelidir. Söz söylemek, yazı yazmak, resim yapmak, iş meydana getirmek ve müzik gibi faaliyetler türlü ifade yollarıdır:

a) Öğrencilere yaşadıkları, gördükleri, duydukları, inceledikleri, denedikleri, okudukları imgeledikleri şeyler sözle ve yazı ile ifade ettirilmelidir.

b) Öğrencileri, gördüklerini, okuduklarını, düşündüklerini temsil ile ifade etmeye alıştırmalıdır. (Meselâ öğrencilerden ikisi okuma kitabında halleri tasvir edilen iki çocuğun rollerini alarak derste arkadaşlarının önünde temsil ederler. Bu rolleri temsil ederken o parçayı ezberlemiş olmaları lâzım değildir. Parçayı iyi okumuşlar ve mânasını kavramışlarsa herbiri o parçada halleri anlatılan çocuklardan birinin rolünü temsil edebilir.)

c) Öğrencilere okudukları, gördükleri veya kendilerine anlatılan bir şeyin, bir olayın resimleri veya türlü maddelerden modelleri yaptırılır.

d) Okulda sınıflar arasında veya aileler için tertibedilecek toplantıların öğrenciler tarafından programlanıp hazırlanmasına ve bu toplantılarda öğrencilerin misafir ağırlamalarına ve onlarla konuşup görüşmelerine imkân hazırlanır.

e) Oyun ve türlü çalışma yollarıyla öğrencilerin her birinin kendi yetenekleri sınırına kadar önderlik yapmasına ve kendi yeteneklerinin dışında kalan alanlarda başka bir önderi takibedebilme alışkanlığı kazanmalarına imkân verilmelidir. Bir öğrenci müzik çalışmalarında, başka bir öğrenci tabiat inceleme ve araştırmalarında gurup çalışmalarına yol gösterebilir. Öğretmen, sınıf içinde ve sınıf dışındaki etkinliklerde kendisi ikinci plânda kalarak, öğrencilerin, yeteneklerine göre bu etkinliklerde önderlik yapmalarına fırsat hazırlamalıdır.

Okulda kurulacak çeşitli öğrenci kollarına öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre katılmaları teşvik edilerek onların türlü alanlarda fikirlerini, duygularını ve heyecanlarını ifade, istidatlarını geliştirme imkânları sağlanmalıdır.

9 — Öğrencileri bir konuya, bir faaliyete karşı ilgilendirmek için onların yönsemelerinden faydalanılmalıdır.

a) Öğrencilerde koleksiyon yapmaya karşı yönseme vardır. Çeşitli derslerde öğrencilerin bu yönsemelerinden faydalanarak kendilerine dersler için gereçler toplamak mümkündür.

b) Öğrencileri faaliyete sevk için önce o faaliyete karşı onlarda ilgi uyandırmaya çalışılmalıdır. Bir insan, bir işe karşı içten bir ilgi duyarsa o işe daha iyi sarılır ve ondan daha başarılı sonuçlar alır. Bir işi içten bir ilgi ile yaparken öğrenci bütün kudretini sarfeder; o işi iyi bir şekilde başarmaya âzami derecede çalışır. Bir de işe karşı öğrenci içten bir ilgi duydu mu, o iş ne kadar ağır, ne kadar devamlı gayret sarfına muhtacolursa olsun öğrenci onu yapmaktan zevk alır.

c) Derslerde faaliyetleri çeşitlendirmeye çalışmalı, öğrencileri bir örnek çalışmalara sevk etmekten çekinmelidir. Öğrenci bir örnek işten çabuk usanır, işe karşı ilgisi azalır. Bir derste öğrencileri birtakım meseleler etrafında düşündürmek gerekse de bütün bir dersi böyle düşündürücü meselelere hasretmemelidir; yoksa onları fazla yormuş, bıktırmış ve konulara karşı ilgilerini azaltmış oluruz. Halbuki dersin bir kısmı düşündürücü problemlere, bir kısmı alıştırmalara, bir kısmı yazı tahtası, harita ve kum masasında meşgul olmaya, ders levhalarını ve başka ders gereçlerini incelemeye, bir kısmı atelyede, mutfakta, okul bahçesinde ve çevrede çalışmaya, bir kısmı da inceleme sonuçlarını öğrencilere sözle, resimle ve başka yollarla ifade ettirmeye ayrılırsa, hem dersin ereği daha iyi elde edilmiş, hem de öğrencilerin dikkati dersin sonuna kadar uyanık bulundurulmuş olur.

10 — *Ahlâk eğitiminde muvaffak olmak için öğrencilere soyut ahlâk kuralları belletmekten ziyade onların yaşayışlarının ahlâki olmasını sağlamaya çalışmalıdır. Çocuklar doğuşlarından iyilik ve kötülük anımlarına sahip değildirlir. Bu sebeple yetiştikleri sırada onların birtakım yanlış hareketlerde bulunmaları gayet tabiidir. Hata etmek çocuğun hakkıdır. İlk önce ana ve baba, sonra da onlarla birlikte öğretmen çocuğa daima iyi örnek olmakla beraber, onun hareketlerini gözliyecek, fena olanlarının sebeplerini arıyacak ve neticede bu sebepleri ortadan kaldırmaya çalışacaktır. Yalan söyleyen bir çocuk niçin böyle hareket etmektedir? Hayalci midir? Anasından, babasından veya öğretmeninden mi korkuyor? Kendisine ehemmiyet verdirmek mi istemektedir? Yahut sadece aldatmak veya zarar vermek tasavvurunda mıdır? Zarar verme arzusu nereden geliyor? Kardeşini veya bir arkadaşını kıskanmasından mı, kendisini kuvvetli göstermek istemesinden mi? Yoksa sadece eziyet etme duygusundan mı? Bu cihetler anlaşılmadan çocuğun yalancılığı ile mücadele etmek mümkün değildir. Sebepleri aramayı düşünmeyen veya bu zehmete katlanmayan ana, baba ve öğretmen, çocuklarını ve öğrencilerini yanlış tanıma durumuna düşerler. Netice itibarıyla onlara verecekleri eğitimde isabet olmaz.*

Fenâlıklarla mücadelenin en tesirli yolu, fenâlık sebeplerini görüp ortadan kaldırmaya çalışmakla beraber, çocukların alâkalarını müspet işlere çevirmek ve onların müspet işlerini övmektir. Çocuğun dürüst, nazik ve iyi bir hareketi derhal görülmeli; ana, baba ve öğretmen bundan memnurluk duyduğunu belirtmelidir. Çocuğu yanlış bir harekette bulunmaktan meneden bir eğitim, noksan bir eğitim olur. İyi olan şeyleri yapmakta devamı sağlamak, müspet bir eğitimin esasıdır.

«Ahlâk öğretilmez, yaşanır» demek, ahlâki çocuğa fiille ve hareketleri içinde tanıtmak icabeder, demektir. Söz ola-

rak öğretilecek kuralların çocuğun hayatında büyük bir tesiri olacağı şüphelidir. Genel öğretimde daima misali öne alıp kurallara sonradan gidildiği gibi, ahlâkta da hayatı öne almak, çocukların tecrübelerinden hareket etmek ve sonra seviyeleri daha ilerleyince bu tecrübelerden genellemelere varmayı denemek uygun olur. «Türk ahlâkının ilkeleri» ne de çocukların tecrübelerinden hareket edilerek varılacak; bu ilkeler, kurallar şeklinde belletilmeyecektir.

Asıl olan çocuğun yaratıcı ve aydın bir ahlâk zihniyeti elde etmesidir. Ahlâk da toplulukla birlikte ilerlemektedir. Bu ilerleme duygusunu almamış olan çocuk, ileride hayatın türlü özellikleri içinde kendi kendine isabetli bir ahlâki karar veremez.

Okulda çocukların bir toplum hayatı yaşamakta oluşları, durumları itibariyle ayrılık göstermeleri, onların sosyal tecrübeler kazanmalarına ve aralarında ahlâki münasebetlerin gelişmesine yardım için fırsat verir. Bu tecrübelerin müspet istikamet alması öğretmenin kılavuzluğu ile mümkündür. Tutulacak yol, öğretmenin kılavuzluğu ile çocukların hür bir şekilde kendilerini idare etmeleri; okulu, öğrenci ve öğretmenlerin müştereken sorumluluk kabul ederek ve birbirleriyle yardımlaşarak yürüttükleri bir toplum kurumu haline getirmeleri yoludur. Ancak bu hususta çocuklara kaldıracaklarından fazla sorumluluk yükletilmemesine dikkat edilecektir.

Öğretmen ahlâk eğitiminde iyi sonuçlar almak için kuralları zorla kabul ettiren, indî görüşlerle hareket eden bir diktatör değil, bütün olayları objektif şekilde ölçen bir yardımcı olmalıdır. Okulda yüksek ahlâk esasları hâkim olmalı, alâkalar değerli işler etrafında toplanmalı ve bunlar mükâfat kavgusuyla olmaktan ziyade ahlâki değerleri dolayısıyla yapılmalı, her türlü iyilik teşvik edilmeli, iyilikler sebep ve mânası anlaşılmıyan kanunlar olarak çocuklara cebredilmemeli, objektif değerleri takdir olunarak yapılmalıdır.

11 — Okul, öğrencilerde güzel şeylere karşı sevgi ve bağlılık uyandırmalı; onlara kendi yaşlarına göre her şeyde ve her yerde güzeli, iyiyi, doğruyu arayıp bulma ve değerlendirme alışkanlık ve iktidarını kazandırmalıdır. Öğretmen, öğrencileri güzel şeylerle temasa getirmeli, tabiatta ve insan emeğiyle meydana gelmiş eserlerdeki güzellikleri arayıp bulmaya teşvik etmelidir. Güzeli bir yazı parçası içindeki kahramanın hayatını yaşayabilmesi, güzel bir manzara karşısında veya tatlı müzik melodileri içinde heyecan duyabilmesi öğrencinin benliğinde önemli değişiklikler meydana getirir. Bu değişiklikler, onun heyecanlarının ahenk ve istikrar kazanmasını sağlar, çevresini daha iyi yorumlamasına yardım eder ve hayatın mânevi güzelliklerini duyarak ona yaşamayı sevdirebilir. Yalnız öğretmen, gü-

zel şeylerle öğrenciyi temas ettirirken kendi zevkını onlara aşılaktan son derece sakınmalı, öğrencinin güzel bir manzara veya güzel bir eser karşısında içten gelen duygularına saygı göstermelidir.

12 — Okul, öğrenciyi boş zamanlarını iyi bir şekilde kullanma alışkanlığını kazandırmalıdır. Her vatandaşın çalıştığı mesleğe ve dinlenmeye ayırdığı zamanlar dışında boş zamanı kalır. Bu boş zamanları yurt ve toplulukla ilgili faaliyetlere ve münasebetlere, okumaya, müzik ve tabiatın güzelliğinden istifadeye, spor, temsil, sinema, radyo gibi meşguliyetlere ve birtakım faydalı meraklara ayırmak lâzımdır. Okul bu temiz zevklerin tadını öğrenciyi tattırmalı ve öğrencinin boş zamanlarını iyi bir şekilde geçirmekten zevk almasını sağlamalıdır.

Her medenî insan, mesleği dışındaki boş zamanlarında, zevkle meşgul olacağı bir meraka sahibolmalıdır. Onun için okul, öğrencileri dersleri dışında birtakım zevkli ve yararlı meşguliyetlere teşvik etmeli ve alıştırmalıdır. Bu meraklardan birkaç örnek aşağıda verilmiştir:

a) Pul, çiçek, yaprak, taş, kelebek koleksiyonları yapmak; faydalı yazı ve makaleleri toplamak.

b) Müzik dinlemek, bir müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, koro çalışmalarına katılmak.

c) Yaşlarıyla ilgili spor kollarında çalışmak.

d) Basit araç ve gereçlerle el işleri yapmak.

e) Kitap okumak ve kitaplık sahibi olmak.

f) Hikâye, piyes, şiir yazmak.

g) Kuş, güvercin, kedi, köpek gibi ev hayvanları, kü-

mes hayvanları ve tavşan beslemek.

h) Çiçek, sebze, ağaç yetiştirmek.

i) Arı ve ipekböceği beslemek.

ı) Fotoğraf makinesi kullanmak ve film banyo edebilmek.

j) Resim yapmak... gibi meraklar sınıf öğretmenlerinin yardım ve rehberliği ile okulun günlük çalışma programından ayrılan saatlerde teşvik ve takibolunmalıdır.

Çocuklarda bunlardan başka görülen faydalı meraklar teşvik edilmeli ve kendilerine gerekli kılavuzlukta bulunulmalıdır.

İcabında bu hususta velilerin bilgi ve yardımlarından da faydalanılmalıdır. Bu merakları teşvik için öğrencilerin elde ettikleri neticeler tertiplenecek sergilerle okul ve aile mensuplarına gösterilmelidir.

Boş zamanlarını nasıl geçireceklerini öğrenmemiş gençler, ekseriya uygunsuz ve zararlı meşguliyetlere sapsmaktan kendi-

ierini alamazlar. Öğrencilere boş zamanlarını geçirmek için verilecek meşguliyet ve kazandırılacak iyi alışkanlıklar okulda ve ailede gençlerle ilgili disiplin meselelerini yarı yarıya halledecektir.

13 — *Okul, hayata sıkı sıkıya bağlanmalıdır.*

Eğitimin rolü, öğrencinin, okulda kazanacağı bilgi ve alışkanlıklar yardımıyla içinde yaşadığı topluluğun etkin bir ferdi olarak gelişmesini sağlamak olduğuna göre, eğitim ve öğretim çalışmaları okulun dört duvarı içinde kalmayıp dışına taşmalı, dış çevre de okulun bir iş ve çalışma alanı haline getirilmelidir. Buna karşı okul da çevrede her gün karşılaşılan çeşitli problemlerin tartışılıp incelendiği, bilimsel yollarla sonuçlara bağlandığı bir öğrenim kurumu haline gelmelidir.

«Çocuğu hayata hazırlama» diye ifadelendirilmiş olan yetiştirme işi, öğrencinin o hayatı bütün şartları ve imkânları ile kavrayıp, o hayat içinde etkin olarak yaşaması işidir. Bunu gerçekleştirmek için;

A. *Okul, * çevredeki çeşitli kaynaklardan geniş ölçüde faydalanmalıdır.* Ders konularını ve öğretim metotlarını hayati-leştirmek ve verimli bir hale getirmek, öğrenimi mânalandırmak, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlamak için okul, çevredeki bilgi kaynaklarını araştırmalı, onları tasnif ve tertibederek yeri geldiği zaman kullanmalıdır.

B. *Okul, ders konularını çevrenin bünyesi, hayatı ve problemleri üzerinden toplamalıdır.* Çevre, topluluğu meydana getiren fertlerin hayatlarını kazanmaları, yurttaşlık ödevlerini yerine getirmeleri, aralarında tecrübe ve görüşlerini paylaşmaları, birbiriyle iyi geçinmeleri, sağlık ve hayatlarını idame etmeleri, etraflarındaki güzelliklerden zevk almaları, beraber eğlenip iyi vakit geçirmeleri gibi başlıca insanlık münasebetlerinin yaşandığı bir yerdir. Bunun için ders konularının işlenmesinde çevrenin özelliklerinden, başlıca faaliyetlerinden, ihtiyaç ve problemlerinden hareket edilmelidir.

C. *Okul, çevredeki faaliyetlere katılarak onu iyileştirmeye çalışmalıdır.* Öğrenci ve öğretmenler velilerle iş birliği yaparak çevre için faydalı olacak faaliyetlere girişmelidirler. Çevredeki tarım işlerine; karasinek, sivrisineklerle mücadeleyle, mahallelerinin temizlik ve güzelliğini korumaya, sosyal yardım kurumlarının çalışmalarına katılmaya ve daha buna benzer işleri yapmaya öğrenciler teşvik edilmelidirler. Gençliğin enerjisi iyi ve verimli istikametlere yöneltildiği zaman çevre içinde her alanda önemli işler başarılabilir. Bu suretle gençlik, çevrenin kendilerinin hizmetlerine muhtacolduğunu öğrenecek, çevre de uyanık, hizmete hazır ve yararlı gençler kazanmış olacaktır.

D. Okul, imkânlarından yalnız öğrencileri değil, öğrenci velilerini de faydalandırmalıdır. Okul ve aile münasebetleri öğrencinin gelişmesinde ve okulun iyileşmesinde etkili olmakla kalmayıp ailelerin hayatına da tesirli olacak bir mahiyet almaktadır. Okulun kitaplığı, işliğı, toplantı salonu, bahçesi velilere açık bulundurulmalı, veliler bunlardan ihtiyaçlarına göre faydalanmalıdır. Okul-Aile Birliklerinin çalışmaları, bu tabii şartlar içinde, öğretmen, veli ve öğrencilere kazandırılacak değerler bakımından, büyük gelişmelere ulaşabilir.

Eğitim çalışmalarının, yukarıda belirtildiğı şekilde, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarından hız alarak çevre ihtiyaçlarına cevap verebilmesi okulun sıkı sıkıya hayata bağlanması ile mümkün olur. Okulla çevre arasındaki bu bağlantı aşağıdaki yollar gibi materyeller.

Yazılı kaynaklar yoluyla:

Çevrenin gündelik hayatı içinde yer alan gazeteler, dergiler, kitaplar, istatistikler, tarifeler, okul ve kitaplık kayıtları, kontratlar, vergi makbuzları, banka senetleri, tahviller, çekler gibi materyaller.

Bu kaynaklar şu faydaları sağlar:

a) Yurttaşlık Bilgisi, Tarih, Coğrafya, Aile Bilgisi, Matematik ve İş Bilgisi gibi derslerin konuları üzerine öğrencilerin ilgilerini çeker.

b) Bunlar öğrencileri çevrenin görenek ve geleneklerini, ihtiyaç ve problemlerini bilimsel bir görüşle araştırıp incelemeye sevkeder.

c) Bu kaynakların yardımıyla çevrelerini diğer çevrelerle karşılaştırma imkânı hazırlanarak öğrencilere mukayeseli bir görüş kazandırılır.

d) Yine bu kaynaklar öğrencilerin çevrelerindeki problemleri bilimsel bir görüşle çözebilmelerine yardım eder.

Öğretmen ve öğrenciler bu kaynakları çevrelerinden toplayarak sınıfa getirirler ve bunlardan her fırsatta faydalanırlar. Yalnız bu yazılı kaynakları toplarken şu noktalara dikkat etmek lâzımdır:

a) Bu yazılı kaynaklar gelişigüzel ele geçtikçe toplanmaz. Bunlar bir gaye ile araştırılır, toplanır; bunlara incelenen bir problemin bir cephesini aydınlatmak amacıyla başvurulur. Kısacası bu yazılı kaynaklara muayyen soruları cevaplandırmak için müracaat edilir.

b) Ele geçirdiğimiz yazılı kaynağın veya kaynakların incelemekte olduğumuz problem hakkında bize her şeyi öğretmeyeceğini unutmamalıyız. Bu kaynak veya kaynaklar ince-

lemekte olduğumuz problemin ancak bir veya birkaç cephesini aydınlatabilir.

c) Çevremizle başka çevreler arasında karşılaştırma yaparken baş vurduğumuz yazılı kaynakların yazılışında takibedilen usule ve kullanılan terimlere de dikkat etmeliyiz. Aksi takdirde mukayeselerimiz yanlış sonuçlar verebilir.

d) Toplumsal olaylar pek karmaşık olduğundan yazılı kaynakların sağlayacağı bilgiler mahdut ve noksan olabilir. Onun için bunlardan kesin ve değişmez genel hükümlere varılmamalıdır.

Yukardaki noktalara dikkat edilmek şartıyla, yazılı kaynaklar çevre incelemeleriyle ilgili çalışmalarını öğrenci ve öğretmenler için faydalı bir hale getirirler.

Göze ve kulağı hitabeden araçlar yoluyla:

Bunlar mekanik öğretim araçlarıdır ki doğrudan doğruya duyulara ve bilhassa göze ve kulağı hitabederler. Gramofon plâkları, radyo işitme; levhalar, grafikler, haritalar, türlü cisimler, modeller, resimler, stereoskoplar, projeksiyon resimleri ve sinema filimleri görme yoluyla bilgi ve tecrübe kazandıran araçlardır.

Bu araçların kullanılması şu faydaları sağlar:

a) Bunlar tabiat ve insan hayatının türlü safhalarını çocukların gözleri önünde canlandırır.

b) Karmaşık bilgileri basitleşmiş bir şekilde öğrencilerin gözü önünde canlandırabildiğı için basit olmıyan fiziksel, toplumsal ve estetik olguları çocukların kolaylıkla kavriyabilmelerine yardım eder.

c) Çevreden uzak olan ve öğrencilerin görmeleri mümkün olmıyan varlıklar ve olaylar hakkında onlara canlı bilgiler kazandırır.

d) Güvenilir tarih kaynaklarına dayanılarak hazırlanmış olan filimler, levhalar, resimler, haritalar öğrencilere geçmişi canlı bir şekilde kavratır.

e) Öğrencilere birçok izlenimleri derli toplu, özetlenmiş ve çekici bir şekilde kazandırmak suretiyle zamandan tasarruf sağlar.

Bu araçlar kullanılırken şu cihetlere dikkat edilmelidir:

a) Araçlar amaçlara uygun olarak ve dikkatle seçilmelidir. Derslerde çok çeşitli araç yerine maksada uygun ve çocuklar üzerinde kuvvetli tesir bırakacak olan araçlar seçilmelidir.

b) Bu araçlar mümkün mertebe çocukların teker teker veya küçük guruplar halinde çalışmalarına hizmet edecek sayıda olmalıdır. (Projeksiyon ve sinema makineleri gibi tedari-ki güç araçlar için bu kayıt vâridolamaz.)

c) Bu araçların kullanış şekilleri öğretmen tarafından iyi bilinmelidir.

d) Bu araçlar, öğrencilerin anlayış ve kavrayış seviyelerine uygun olarak seçilmeli ve bunların gösterilme zamanı öğrencilerin dikkat ve ilgilerini dağıtıcağı kadar uzamamalıdır.

e) Bu araçları kullanmadan önce konuları üzerinde öğrenciler aydınlanmalı, kullanıldıktan sonra da alınan izlenimler üzerinde öğrencilere tartışma ve ifade imkânları verilmelidir.

f) Elde bulunan bu araçların hepsi birden ve bir defada gösterilmemelidir.

Yetkili kimselerle görüşüp konuşma yoluyla:

Öğrencilerin yetkili kimselerle görüşüp konuşma suretiyle bilgi toplamaları iki şekilde olur.

1 — Yetkili kimselerin okula davet edilmesi.

Çevrenin hayatına etkin olarak katılan iş ve meslek sahibi kimselerin okula davet edilerek yaptıkları iş ve hizmetler bakımından öğrencileri aydınlatmaları temin edilmelidir. Bu temaslar Okul-Aile Birlikleri delâletiyle ve veliler yardımıyla kolaylaşır.

Bu suretle aşağıdaki faydalar sağlanır:

a) Çevrede geçen olaylar; orada bulunup da hava şartları, yol masrafları, sınıfların kalabalıklığı, yer darlığı gibi sebeplerle gidilip gezilmesi mümkün olmayan kurumlar ve yerler hakkında fikir edinmek üzere yetkili kimselerin bilgi ve tecrübelerinden faydalanılabilir.

b) Öğrenciler, tecrübeli insanların da kitaplar kadar bilgi ve ilham kaynağı olabileceğine inanırlar.

c) Toplumsal konularda, yetişkinlerin tecrübelerini gençlerle paylaşmaları, onlar arasında karşılıklı sevgi ve saygı duygularını geliştirir.

d) Bu yetkili kimseleri okula davet etmekle öğrencilere mektup yazma, telefon etme, ziyaretçi karşılama, tanıştırma, ziyaretçi ile görüşme, sual sorma, dikkatle dinleme ve tartışmaları idare etme gibi gerçek hayatta lüzumlu birtakım iyi alışkanlık ve becerikler kazandırılır.

e) Bu suretle okulun hayatına giren yetişkinler, öğrencileri iyi yetiştirmek için öğretmenlerin neler yapmaya çalıştıklarını öğrenme imkânını elde etmiş olurlar.

Bu ziyaretçiler, ev idaresiyle ilgili meseleleri açıklayacak anneler, sağlık bilgisi ve alışkanlıkları üzerinde bilgi verecek

doktorlar, sağlık memurları, hemşireler, çevre ile ilgili işlerde vazife almış devlet memurları; topluluğun emniyeti ve kazalara karşı korunması ile ilgili işlerde çalışan emniyet memurları; Kızılay temsilcisi veya müfettişi, gazeteci, çiftçi, türlü serbest meslek sahipleri v. b. olabilir.

Bu ziyaretlerde yukarıda sözü edilen amaçların gerçekleştirilmesi için öğretmen ve öğrenciler bir program hazırlayarak aralarında iş bölümü yaparlar.

2 — Yetkili kimselerle işleri başında konuşmaya gidilmesi:

Burada bahis konusu olan, bir veya birkaç öğrencinin, incelemekte oldukları konu üzerinde bilgi edinmek amacıyla yetkili bir kimsenin iş yerine giderek onunla konuşmaları ve ondan inceleme ile ilgili materyel toplamalarıdır.

Bu suretle öğrenciler:

a) İş sahibini işi başında ve işin tabii seyri içinde görme fırsatını elde ederler.

b) İnsanlarla temas etme fırsatı bulan öğrenciler, toplumsal meseleler üzerinde yetişkinlerle konuşurken büyüyüp olgunlaştıklarını hissederler.

Bu şekilde ödev alan öğrencilerin nereye, ne vakit gideceklerini, kimlerle ne gibi noktalar üzerinde konuşacaklarını açık olarak bilmeleri gerekir. İcabederse bu iş için sınıfla birlikte bir plân hazırlanır.

Çevre incelemeleri yoluyla:

Çevre incelemeleri birbirinden az çok farklı olmak üzere üç ayrı şekil arzeder.

1 — Çevre gezintileri:

Bu gezintiler, çeşitli derslerin (Coğrafya, Tarih, Tabiat Bilgisi, Fizik, Kimya, Yurttaşlık Bilgisi...) konularını teşkil edip çevrede bulunan canlı ve cansız varlıkları, insan eliyle meydana gelen eşyayı doğrudan doğruya gözleyip incelemeye yarayan değerli bir vasıtaadır.

Bu gezintilerin de sınıfta ve öğrencilerin katılımıyla esash bir şekilde hazırlanması, iyi ve disiplin altında uygulanması, sessiz bir yerde veya sınıfta iyi bir tarzda değerlendirilmesi lâzımdır. Plânlama safhasında olduğu gibi uygulama ve değerlendirme safhalarında da öğrencilere geniş ölçüde rol verilmesi (bilet almak, geçilen yollara dikkat etmek, özel noktaları not etmek, krokiler çizmek, fotoğraf çekmek, malzeme ve örnekler toplamak...) yerinde olur. öğretmenin de gidilecek yeri

önceden görmesi, üzerinde durulacak noktaları tesbit etmesi, yerine göre bilgi verecek insanlarla temasa geçmesi ve konuyu en uygun zamanda öğrencilere göstermek için gerekli tedbirleri alması lâzımdır.

2 — Çevrede etraflı inceleme ve araştırmalar:

Bir sınıfın çeşitli derslerini okutan öğretmenler, aralarında iş birliği yaparak çevrede bulunan ve kendi derslerini bir arada ilgilendiren ve uzun bir incelemeyi gerektiren konular üzerinde beraberce çalışırlar. Bu çalışmalar sonunda elde edilen neticeler bir rapor haline konur, yerine göre toplanan malzeme ile bir sergi meydana getirilir. Bu çeşit çalışmaların her safhasında da öğrencilere yetenekleri istikametinde roller ve işler verilir.

3 — Uzak çevre ve yurt gezileri:

Kısa zamanda gidilip dönülmesi mümkün olmıyan ve bir taşıttan faydalanmayı gerektiren uzak geziler bu bölüme girer. Bu geziler, günübirlik olabileceği gibi birkaç gün de sürebilir. Bu seyahatlerin de önceden iyi hazırlanması, beklenen faydaları sağlaması, neşeli geçmesi ve iyi bir şekilde değerlendirilmesi uygun olur. Bilhassa bu gezilere birden fazla öğretmenin katılması birçok bakımlardan faydalıdır.

Okul dışına çıkmayı gerektiren bu gezintilerle geziler bir çok faydalarının yanında şunları da sağlar:

- Öğrenciler, başka çevreleri görmek suretiyle kendi yakın çevrelerini daha iyi tanımak imkânını elde ederler.
- Onların bu yollarla ufukları genişler.
- Beraber yaşama, iş birliği yapma alışkanlıkları artar.
- Öğretmenlerle öğrenciler arasındaki münasebet daha samimî bir şekil alır ve öğretmen öğrencileri ayrı ayrı cepheleriyle tanıma fırsatını kazanırlar.

Kamplar yoluyla:

Çocukların tabiat içinde beraber yaşamalarına imkân veren kamplar onlara birçok konular etrafında gerçek bilgiler ve toplumsal alışkanlıklar kazandırır.

Kamplar eğlence ve iyi vakit geçirme, sağlık bakımından faydalanma, bulunulan çevreye yararlı olma, birlikte yaşama alışkanlıklarını kazanma amaçlarına hizmet eder.

Bunlar, Okul-Aile Birlikleri, İzci Oymakları veya Kızılay Kurumlarının yardımı ile yaz aylarında, uygun yerlerde ve uzunca bir müddet için açılır.

Buna imkân bulunamazsa okullar, çevrelerinde bulunan elverişli yerlerde gündüzlü kamplar da kurabilirler.

Kamplarda öğrenciler:

a) Birbirleriyle kaynaşmayı, birbirlerine hizmet etmeyi, demokratik bir topluluk içinde verimli iş bölümü yaparak yaşamayı, gerektiği zaman gurupu idare etmeyi veya gurupu idare edenlere uymayı, kendi kendilerini kontrol etmeyi, elleriyle kafalarını bir arada çalıştırmayı öğrenirler.

b) Gece ve gündüz tabiat içinde yaşayan öğrenciler tabii olguları gözleme ve tabiatı tanıma yoluyla tabiata karşı sevgi ve bağlılık duyarlar.

c) Açık havada oyun ve iş içinde beden ve ruh sağlığı kazanır ve yaşama zevkına varırlar.

Çevre hizmetlerine katılma yoluyla:

Çevrenin temizliğine, güzelleştirilmesine ve refahına yardım etmek için öğrenciler guruplar halinde, plânlı ve programlı bir şekilde çevre hizmetlerine katılmalıdırlar. Bunun için incelemeler yapılarak çevrenin başta gelen ihtiyaçları tesbit edilir.

Bunlar:

a) Kasaba veya şehrin cumhuriyet alanının tertip ve bakımı;

b) Park, oyun ve çocuk bahçelerinin meydana getirilmesi ve bakımı;

c) Hasat işlerine yardım;

d) Çevredeki Kızılay, Çocuk Esirgeme, Yardımsevenler, gibi kurumların çalışmalarına katılma;

e) İnsan, hayvan ve bitki hastalıklarıyla savaşan kurumların veya ilgili memurların çalışmalarına yardım etme;

f) Küçük su birikintilerini kurutmaya teşebbüs etme ve bu işlerde çalışma;

g) Bit, pire, tahtakurusu, karasinek gibi zararlı böcekleri yok etmeye çalışmak ve bunlarla savaşanlara yardım etmek... gibi çevre şartlarını iyileştirmeye yöneltmiş çalışmalardır.

Bu çeşit işler öğrenci, öğretmen ve idareciler tarafından velilerin de yardımları sağlanarak ele alınır ve birlikte plânlanır. Öğrenci ve öğretmenler ilgi ve yeteneklerine göre yapacakları işler bakımından guruplara ayrılırlar. Bu çalışmalarda öğretmen ve idarecilerin işlere katılarak örnek olmaları şarttır.

Başlanan işlerin dikkat ve ciddiyetle yürütülerek verimli sonuçlara ulaştırılması faaliyetin en önemli noktasını teşkil eder.

Bu çeşit işlere katılan öğrenciler fikir, beden, ruh ve heyecanları bakımından birer bütün halinde çalışma ve gelişme imkânını bulurlar. Çevre hizmetlerine katılma işi öğrenciler için eğitsel değer taşımakla beraber, çevre için de geniş ölçüde faydalar sağlar.

İş hayatına hazırlanma yoluyla:

öğrenciler tatillerde iş tutmaya teşvik edilmelidir.

Babalarının ve yakınlarının işlerine yardım etmek, bir dükkânda satıcılık yapmak, bir sanat erbabının yanında çalışmak, bir çiftçiye yardım etmek gibi işler öğrencileri iş hayatına alıştırır; onlara çalışma hayatının gerektirdiği alışkanlık ve becerikleri kazandırır. Vücutlarıyla kafalarını ahenkli bir şekilde çalıştırarak ileride atılacakları meslek hayatı için hazırlanmalarını sağlar.

Öğretmen ve idareciler Okul-Aile Birlikleri ile iş birliği yaparak öğrencilere yeteneklerine uygun çalışma alanı bulunmasına çalışırlar. Bu faaliyetin başlıca amacı öğrencileri bir mesleğe hazırlamak gibi eğitsel olmakla beraber, öğrencinin gelişmesi karşılığı bir ücret alması da tabiidir.

İş hayatına girmiş olan öğrencilerin çalışmalarını vakit vakit takibeden öğretmen ve idareciler onların başarı göstermeleri için gerekli kılavuzluğu ve yardımı yapmalıdırlar.

14 — *Öğrenim konuları dağınık dallar ve parça parça bilgiler halinde değil, birbiriyle sıkı ilgisi ve hayatla yakın münasebeti bulunan üniteler halinde işlenmelidir.*

Kazandırılan bilgilerin, yalnız öğrencilerin hâfızalarında kalmayıp bunların yerleşmiş alışkanlıklar halinde öğrenciler tarafından kullanılabilmesini, yaşanabilmesini sağlamak için bu bilgilerin, çevre hayatı içindeki tezahürlerinden hareket edilerek öğrencilerin fikir, beden, heyecan ve duygularını çalıştırmak suretiyle işlenmeleri lâzımdır. Bunun için programın ders konuları kısmında verilen ünitelerin programdaki sıraya göre incelenmesi muhakkak surette gerekmez. Ders yılı başında her sınıfın çeşitli ders öğretmenlerinin toplanarak ders konularını beraberce gözden geçirmeleri, bu konular arasında birbiriyle yakın, uzak ilgisi olanları aynı zamana raslatmak üzere ayarlamaları ve bu konuları hayati üniteler halinde işliyebilmek için çevre şartlarından ve imkânlarından faydalanmak üzere beraberce çalışma plânları hazırlamaları gerekir. Okulun eğitim ve öğretim hayatının nâzımı olan bu toplantılar her kanaat devresi içinde mümkün olduğu kadar sık sık tekrarlanarak çalışma programlarının uygulanması üzerinde konuşmalar yapılmalı ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmelidir.

Ancak bu suretle öğretmenler, birbirlerinin derslerine ve usullerine nüfuz edecekler ve öğretimde birlik sağlama imkânına varacaklardır.

15 — Okul her öğrenciyi kendi yetenekleri sınırı içinde en yüksek başarıya götürecektir kılavuzluğu yapmalıdır:

Bir sınıf içindeki öğrencilerin her biri başlı başına birer varlıktır. Vücut yapıları, hareket kabiliyetleri, büyüme hızları, ruhsal özellikleri, bilgi ve becerik seviyeleri, öğrenme kapasiteleri, çevrelerinden edindikleri hayat tecrübelerinin genişliği ve mahiyeti, aile içindeki durumları gibi etmenler her öğrencinin gelişimine, davranışına tesir eder. Öğrenciler arasındaki bu bireysel farkları göz önünde tutarak, her öğrenciyi bulunduğu olgunluk seviyesinde kabul edip onun kendi özel yeteneklerinin sınırları içinde en yüksek olgunluk derecesine çıkmasına yardım etmek öğretmenin başlıca vazifesidir. Öğretmen bir sınıftaki öğrencilerin, yukarıda belirtilen hususlar bakımından, birbirlerinden farklı olduklarını düşünerek her türlü çalışmalarında onlara gerekli kılavuzluğu yapmalıdır. Bu kılavuzluk altında öğrenciler, içinde buldukları okul topluluğuna, düşünen, yapan ve yaratan birer üye olarak intibak ederler.

Bir sınıfın veya sınıf içindeki gurupların ihtiyaçlarını anlamak için o gurupu veya sınıfı teşkil eden öğrencilerin teker teker ihtiyaçlarını bilmek gerekir. Öğretmen verimli kılavuzluğu yapabilmek için öğrenciyi her bakımdan tanıyıp anlamaya, onun ihtiyaç ve ilgilerini öğrenerek ona yol göstermeye çalışmalıdır.

A — Her öğrenci hakkında bilinmesi gereken başlıca hususlar:

Öğrencinin okula gelmeden önceki durumu:

- a) Ev hayatı ve ailesi,
- b) Evvelce devam ettiği okul ve bu okuldaki durumu,
- c) İçinde yetiştiği çevre.

Öğrencinin bedenî durumu:

- a) Genel sağlığı, beslenme şartları,
- b) Beden arızaları veya sakatlıkları,
- c) Büyüme ve gelişme durumu.

Öğrencinin heyecanları bakımından durumu:

- a) Etrafındaki ve çevresindeki insanlara karşı ilgisi,
- b) Başkalarına karşı güvenlilik veya güvensizlik duygusu,
- c) Başarılilik veya başarısızlık duygusu,
- ç) Korkma veya kendine güvenme duygusu.

Öğrencinin bugünkü durumu ve alışkanlıkları:

- a) Ailesi üyeleriyle olan münasebeti ve onlara karşı beslediği duygu,

b) Okul idarecilerine, öğretmenlerine ve okuluna karşı duygusu,

c) Sınıf ve oyun arkadaşlarına karşı tavır ve hareketi.

Öğrencinin işe karşı gösterdiği ilgi ve çalışma alışkanlığı:

a) Öğrenci çalışmalarında ne gibi sonuçlar elde etmek istediğini biliyor mu?

b) Kendi çalışmalarından elde ettiği sonuçları ölçüp değerlendirebiliyor mu?

c) Çalışmalarında ne dereceye kadar ilerlediğini devamlı surette kontrol edebiliyor mu?

ç) Çalışmalarında arkadaşlarıyla iş birliği yapabiliyor mu?

Öğrencinin özel yetenekleri veya başarı gösteremediği hususlar:

a) Derslerden bazılarına karşı özel bir kabiliyet gösteriyor mu?

b) Güzel sanatlara karşı yakın ilgisi var mı ve bunlarda üstünlük gösteriyor mu?

c) Başarmakta güçlük çektiği konularda arkadaşlarından veya öğretmenlerinden yardım isteyebiliyor mu?

ç) Ev ödevlerini hazırlamakta titizlik ve itina gösteriyor mu?

Öğrencinin zihni kabiliyeti:

a) Okul içi ve dışı çalışmalarındaki dikkati,

b) Kavrama ve çağrışım kabiliyeti,

c) Muhakemesi ve hükme varma yeteneği.

Öğrencinin okul derslerindeki genel durumu:

a) Bütün dersleri paralel olarak yürütebiliyor mu?

b) Öğrencinin bazı derslerden desteklenmeye veya yardıma ihtiyacı var mı?

B — Öğrencinin ihtiyaçlarını anlama yolları:

1 — Yukarıda belirtilen hususları anlamak için öğrenciyi sınıf içi ve sınıf dışı çalışmalarında ve oyunda sık sık gözlemek.

2 — Bu gözlemleri kaydetmek.

3 — Devamlı gözlemlerle öğrencinin öğrenme ve kavrama süratini ve çalışmalarında gösterdiği kabiliyet derecelerini tahmin etmeye çalışmak.

4 — Fena alışkanlıkların ve davranışların sebeplerini araştırıp bulmak.

5 — Öğrenciye ve bütün sınıfa gerekli rehberlikte bulunmak.

C — Öğrencinin ihtiyaçlarını karşılama yolları:

1 — Öğrenciyi, bilgi, toplumsal davranış, beden durumu ve heyecanları bakımından bulunduğu seviyede kabul edip.

onun kendi yetenekleri hududu içinde ve o istikamette en üstün başarıya ulaşmasına yardım etmelidir.

2 — Mümkün olursa öğrencinin görme, işitme, konuşma v. b. gibi bedenî kusur veya ârizaları okul doktoruna danışılarak ve aile ile iş birliği yapılarak düzeltilmelidir.

3 — Öğrenciye çalışma ve gelişme ilgi ve isteği kazandırmak için ona başarı zevkını sık sık tattırmalıdır. Başarı duygusu, öğrencinin verimli çalışması ve toplumsal alışkanlıklar kazanması için en önemli vasıttır.

4 — Öğrenciye güven telkin edilmeli ve onun öğretmeni veya arkadaşlarıyla iş birliği yapma arzusu iyi karşılanmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kuvvetli taraflarını olduğu kadar zayıf ve eksik cihetlerini, ne yapmak istediğini ve ne dereceye kadar ilerlediğini bilmelidir.

5 — Ailelerle iş birliği yapılarak öğrencinin normal gelişimi ve başarısı için fikir ve görüş birliği sağlanmalıdır.

D — Sınıfın veya öğrenci guruplarının ihtiyaçlarını karşılama yolları:

1 — Sınıf içi ve sınıf dışı faaliyetlerde ilgileri ve yetenekleri bakımından benzerlik gösteren öğrencilerin guruplar halinde iş bölümü yaparak çalışmalarını teşvik olunmalıdır. Bu gurupların, incelenen konulara ve öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre daima değişmelerine imkân verilmelidir.

2 — Öğrencinin veya bir öğrenci gurupunun sistemli ve plânlı çalışabilmesini sağlamak üzere, beraberce çalışma programları hazırlamalarına ve bu programları çalışmalarını sırasında inkişaf ettirip sonuçlandırmalarına ve değerlendirmelerine yardım edilmelidir.

E — Öğrencilerin türlü alanlarda ilerlemelerini değerlendirmede gözetilecek hususlar:

1 — Öğrencinin okul çalışmalarında ve toplumsal duruş ve davranışlarında gösterdiği başarı değerlendirilirken (A) bölümünde belirtilen bütün esaslar gözönünde bulundurulmalıdır.

2 — İyi alışkanlıkların kazanılması ve davranışların iyileşip gelişmesi ağır olur. Bunun için öğrencilere imkân ve zaman verilmeli ve öğrencinin bu bakımlardan göstereceği yeterlilik derslerdeki başarısı üzerinde müessir olmamalıdır.

3 — Öğrencinin hem bir fert, hem de bir sınıf veya gurupun üyesi olarak davranışları bakımından göstereceği düzelme ve iyileşmede elde ettiği ilerlemeyi kendisinin değerlendirebilmesine ve kendisini daha önceki durumu ile mukayese edebilmesine fırsat ve imkân verilmelidir.

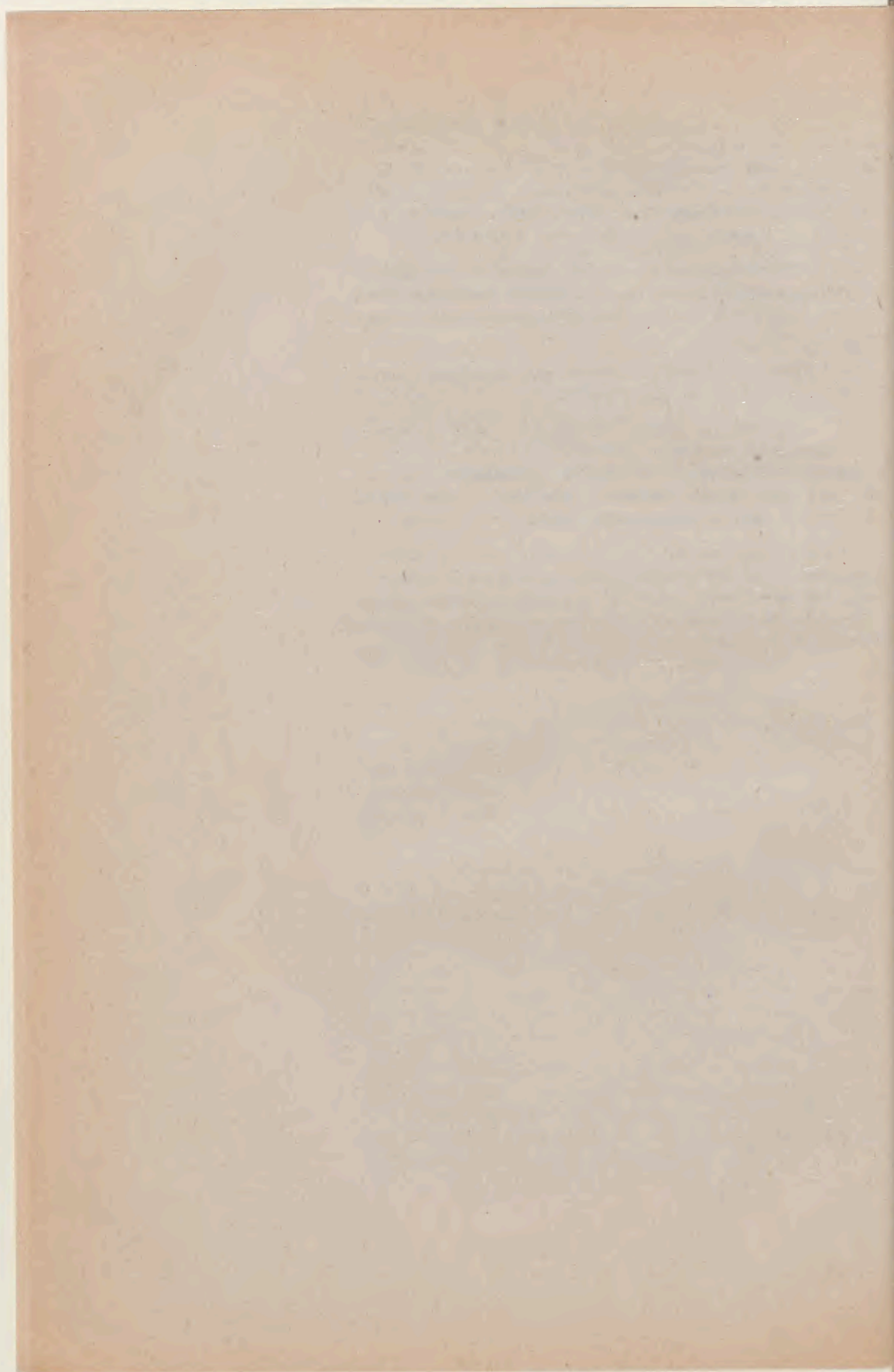
4 — Ders yılı başında yazılı veya sözlü yoklamalarla öğrencilerin ne kadar bilgi ile o sınıfa geldikleri, ne gibi eksikleri bulunduğu, hangi konularda takviye ihtiyacında oldukları öğretmen tarafından tesbit edilmelidir. Ders yılı veya kanaat dönemi içinde de yine yazılı, sözlü yoklamalarla ve ödevlerle öğrencilerin ne dereceye kadar ilerledikleri belirtilmelidir.

5 — Her öğrenci kendi yeteneğine göre farklı bir surette ilerleyip gelişir. Öğrenci kendi kapasitesi derecesinde çalışıp gayret gösterdiği takdirde elde ettiği müspet sonuca, az da olsa, değer verilmelidir.

6 — Her öğrenci neyi elde etmeye çalıştığını, hangi amaçla doğru ilerlemekte olduğunu bilmelidir.

7 — Öğrencilerin çalışmaları sonunda takdir edilecek not, onların kendi kapasiteleri derecesinde ve sınıf seviyelerine göre gösterdikleri gayret ve edindikleri bilginin karşılığı olmalı, fakat hiçbir suretle öğretmenler için bir korkutma vasıtası, öğrenciler için de bir gaye olmamalıdır.

Okul idareleri ve öğretmenler çocuğu tanıma hususundaki çalışmalarını büyük bir dikkatle ve herhangi bir anlaşılmazlığı tahrik etmeyecek şekilde idare edeceklerdir. Bu hususta öğretmene ilmî bilgisi, sağduyusu ve meslekî dirayeti rehberlik eder.

DERS DAĞITMA CETVELİ

Kız ve Erkek Orta Okullarıyla Karma Orta Okulların Ders Dağıtma Cetveli

Dersler	S. I	S. II	S. III	
Türkçe (*)	6	4	4	
Tarih	2	2	2	
Coğrafya	2	2	1	
Yurttaşlık Bilgisi	1	1	1	
Matematik	5	4	4	
Fizik	—	3	3	
Kimya	—	—	2	
Tabiat Bilgisi	3	3	2	
İş Bilgisi (**)	Ticaret işleri	1	1	1
	Tarım işleri	1	1	1
	El işleri «Erkeklerle»	2	2	2
	Ev işleri «Kızlara» : (Biçki-Dikiş, Evidarasi, Çocuk Bakımı)			
Yabancı Dil	3	3	3	
Beden Eğitimi	1	1	1	
Resim	1	1	1	
Müzik	1	1	1	
Serbest Çalışmalar (***)	3	3	3	
Toplam	32	32	32	

(*) Birinci sınıfta Türkçe dersinin bir saati Yazı dersine verilecektir. İkinci sınıfta Yazı dersi, Türkçe ve Resim dersleri öğretmenlerinin işbirliğiyle, serbest çalışma saatlerinden faydalanılarak idare edilecek; bilhassa yazıları düzgün olmayan çocuklar üzerinde durulacaktır. Yazıları düzgün olmayan çocuklarla üçüncü sınıfta da aynı şekilde meşgul olunacaktır.

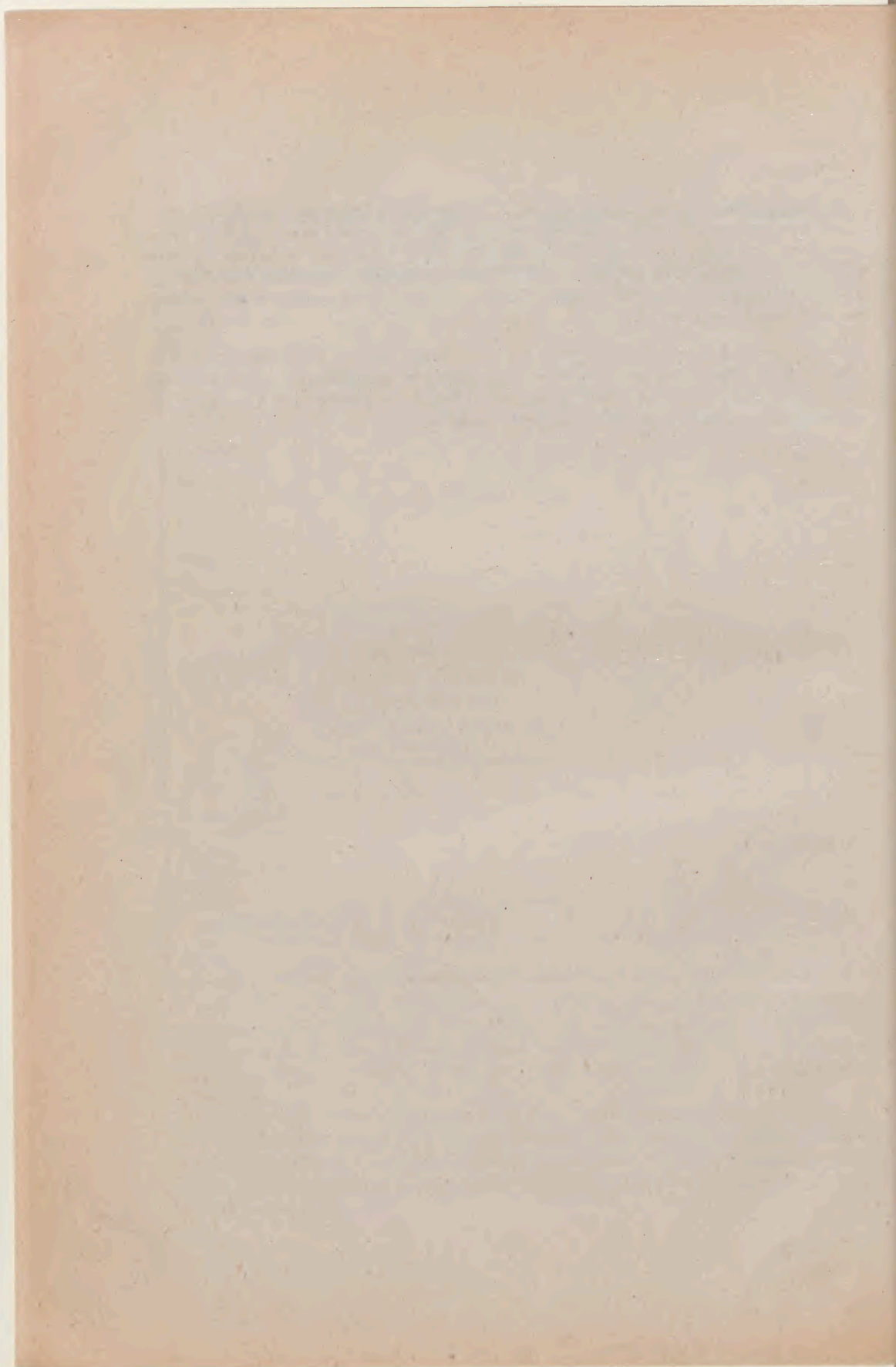
(**) İş Bilgisi hakkında programın bu dersle ilgili bölümüne bakınız.

(***) Cetvelde gösterilen üç saatlik serbest çalışma zamanı, öğrencilerin herbirinin ihtiyaç ve noksanları göz önünde tutularak gruplar halinde kitaplıkta, laboratuvarında, iş atelyesinde, okulun uygulama bahçesinde ve sınıflarda yetiştirici ve tamamlayıcı çalışmalara ayrılacaktır.

Not:

1 — Günde 45 er dakikalık (6) ders vardır. Bunlardan dördü öğleden evvel, ikisi öğleden sonra yapılır. Öğleden evvel ve öğleden sonraki ders saatlerinin kaçta başlayıp kaçta biteceği, çevrenin özelliklerine, öğrencilerin durumuna ve mevsim şartlarına göre Okul-Aile Birliğinden bir temsilcinin de katılımıyla okul idarelerince tesbit edilir. Büyük şehirlerde bu husus, Millî Eğitim Müdürünün başkanlığında yapılacak okul müdürleri toplantısında kararlaştırılır.

2 — Çarşamba günleri öğleden sonraları ders yapılmıyacaktır. Bu zamandan, öğrencilerin, ihtiyari olarak, ilgi ve isteklerine göre guruplara ayrılmalarına imkân verilmek suretiyle, inceleme gezileri, müzik, resim, spor, izcilik, müsamere gibi çalışmaları ve öğrenci kollarının türlü faaliyetleri için faydalanılabilir.

TÜRKÇE PROGRAMI

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

TÜRKÇE

AMAÇLAR:

1 — Öğrencileri söz ve yazı ile ifade olunan düşünceleri, duyguları, iyi ve doğru olarak anlamaya alıştırmak.

2 — Onlara gördüklerini, duyduklarını, bildiklerini, incelediklerini, öğrendiklerini, düşünüp tasarladıklarını söz ve yazı ile doğru olarak anlatma kudretini kazandırmak.

3 — Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, onlarda yaş ve seviyelerine göre yazılmış faydalı kitap ve yazıları arama, bulma ve okuma için devamlı bir ilgi uyandırmak.

4 — Türk dilindeki kelmelerin mânalarını, doğru yazılış ve okunuşlarını öğretmek suretiyle onların kelime hazinelerini, yaş ve seviyeye uygun bir şekilde ve ilk okula nispetle daha fazla, zenginleştirmek.

5 — Dilimizin bağlı olduğu ana kuralları sezdirip öğretmek, onlara Türk dilini kullanmada güven sağlamak.

6 — Öğrencide millî heyecanı kökleştiren, insanlığa faydalı, estetik bakımdan değerli düşünce ve sanat eserlerini tanıma yeteneğini geliştirmek.

7 — Türk dili devriminin orta okul payına düşen amaçlarını gerçekleştirmek.

8 — Metinler yoluyla öğrencinin hayat ve tabiatı tanımasına, bunları sevmesine yardım etmek.

AÇIKLAMALAR: (Türkçe dersinin bütünüyle ilgili esaslar.)

Öğrencinin ruh gelişmesinde iyi bir ana dili öğretiminin rolü hiç bir dersle ölçülemeyecek kadar büyüktür. Bu sebeple Türkçe dersleri öğrencinin:

a) Dilbilgisi öğrenimindeki «ayrıntıları inceliyerek kurala varma» çalışmalarıyla «muhakeme» sını,

b) Güzel metinlerin zevkını tattırarak «duygu» sunu,

c) Türlü metin çalışmalarıyla «isabetli karar verme» yeteneğini,

d) Okuma ve bilhassa yazma çalışmalarıyla «imgelem»ini,

e) Söz ve yazıyla ifade konusundaki türlü çalışmalarla da «güzel konuşma ve yazma alışkanlığı» yeteneklerini, geliştirecektir.

Bunun için Türkçe derslerinin amaçlarını gerçekleştirmek ve Türkçe derslerini ilgilendiren yanlışları düzeltmek hususunda başka öğretmenlerin de titiz davranmaları ve bu işi sa-

de Türkçe derslerine brakmamaları uygun olur. Başka derslerde bir işi anlatan, bir kitaptan özet çıkaran, bir gözlem ödevi hazırlayan öğrenci Türkçede öğrendiği kuralları gözden kaçırsa öğretmen bu yanlış düzeltme işini Türkçe öğretmesine bırakmayacak veya, sınıf öğretmeni olduğuna göre, Türkçe derslerine ayrılan saati beklemeyecektir. Bu suretle bütün öteki dersler Türkçe çalışmaları için bir çıkış noktası olabilecek, dilin kuramsal bir şekilde ele alındığı dilbilgisi çalışmalarında da söz bütünleri ile bunların delâlet ettikleri anlam arasındaki bağa dikkat olunacaktır.

Uygulamada kolaylık için okuma, yazma, dilbilgisi, imlâ... gibi ayrı bölümlerde görülen Türkçe dersleri arasında sıkı bir bağlantı bulunacak ve bu derslere birbirini tamamlayıcı birer bütün olarak bakılacaktır. Bu maksatla meselâ okuma dersinde gerektiğçe öbür derslere ait çalışmalara yer verileceği gibi, yazma dersinde de imlâ kuralları üzerinde durulacaktır. Ancak bu işler yapılırken her dersin kendine ait tekniği birinci plânda kalacaktır.

Her derste olduğu gibi bu derste de ayrıntılara ait bilgilerin bütününün okulda verilemeyeceği unutulmamalı, öğrencilerin okuma zevk ve faydasını kavramış, kendilerini ilgilendiren konulardaki eksiklerini kendi çalışmaları ile bulma yoluna girmiş olmaları yeter görülmelidir.

Türkçe dersleri, öğrenciyi, lise veya başka okullardaki edebiyat öğreniminin:

- a) Kültürel görüş genişliği,
- b) Zihin uyanıklığı,
- c) Okuma alışkanlığı,
- d) Duygu ve zevk inceliği ve olgunluğu,
- e) Yaşama sevgisi, gibi amaçlarına yöneltecek bir

nitelikte geliştirilmeli; ancak bu dersin öğretiminde, her şeyden evvel, «öğrencilere söz ve yazıyla ifade olunan duygu ve düşünceleri anlatmak, onların kendi duygu ve düşüncelerini söz ve yazıyla iyi ve doğru olarak ifade ettirmek» hususları sağlanmalıdır.

İlk okulda olduğu gibi orta okulda da öğrenci, bir büyük insanın küçük şekilde örneği değildir. Bu sebeple onu kendi malı olmayan, yalnız büyüklerin kelimeleri ile onların anlam ve kavramlarını ifade eden bir dil kullanmaya, böyle bir dille konuşup yazmaya mecbur etmek, onun bellek ve düşüncesine bir baskı yapmaktadır ki bundan sakınılması gerektiği ortadadır. Bunun için genel olarak Türkçe dersleri, öğretmenin bellenmesini, hattâ ezberlenmesini şart koştuğu kuru bir malûmat yığını halinde değil, bilâkis öğrencinin anlayıp seveceği çalışmalara yönelten ve umumi formasyonu sağlayan ilgi çekici bir ders halinde geliştirilmelidir. Bu sonuca varmak için Türkçe dersi bütününün her bölümünde daima bu yaşlardaki çocuk gelişimi göz önünde tutulmalı, verilen bilgilerle misallerin ona yabancı

kalmamasına dikkat olunmalıdır. «Türkçe dersleri bir bilim değil, bir sanat gibi öğrenilmelidir» ilkesi uygulanmalı ve dersler teorik olmaktan çok pratik bir şekilde geliştirilmelidir. İlk okullarda başlanan şive ve telâffuz düzeltmeleri üzerinde de durulması uygun olacaktır.

Öğrencide «estetik bakımdan değerli düşünce ve sanat eserlerini tanıma» yeteneğinin geliştirilmesine çalışılırken bil-hassa güzel söz ve yazı için sadece üslûp, kafiye, ahenk gibi özelliklerin yeter görülemeyeceği ve iyi bir sanat eseri için sağlam bir mantığın da gerekli olduğu belirtilmelidir. Bu hususta iyi tertiplenmiş hitabet ve şiir yarışmalarının, böyle vesilelerden faydalanarak bir sanatkârın eserini ağızdan dinlemenin, okul toplantı ve eğlencelerinde hikâyeye veya şiir söyleyecek bir halk ozanına zaman ve yer ayırmanın faydası vardır.

Türkçe öğrenimi edebiyat eserlerini duygu ve fikir bakımından belirtmeyi, fırsat düştükçe batı yazınına ve tercüme-lere seviyenin gerektirdiği kadar temas etmeyi, meşhur yazar ve çevirenler hakkında, metinler yoluyla, kısa bilgi vermeyi de sağlamaya çalışmalıdır. Fert olarak aile, aile olarak millet gibi daha geniş birliklerle temasımızın zorunluğu kadar; millet olarak da başka birliklerin duygu ve fikir mahsullerinden habersiz kalıyacağımız belirtilmeli bu hususu telkin için seçilecek Türk devriminin ilke ve amaçlarına uygun eser ve metinler öğretmenin kontrolünden geçmelidir.

OKUMA

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilerin okuduklarını doğru ve çabuk anlama, tabii ve mânalı okuma alışkanlıklarını geliştirerek sesli ve sessiz okumayı iyileştirmek.

2 — Türlü konularda okuma ilgisini genişletmek suretiyle öğrencinin kelime hazinesini zenginleştirmek ve okuma zevkini yükseltmek.

3 — Türlü konularda okuma ilgisini genişletmek suretiyle öğrencileri iyi bir karakter ve ülküye sahibetmek.

4 — Öğrencilere güzel eserlerin güzelliğini duyurmak suretiyle onları estetik değerler üzerinde düşündürmek.

5 — Öğrencilerde ilk gençlik devresinin duygululuğuna faydalı bir cereyan vermek ve bu duyguları değerli ve faydalı isteklere yöneltmek.

6 — Öğrencilere türlü konularda bilgi kazandırmak, türlü bilim ve inceleme çalışmalarının gerektirdiği okumalarda edinilen yetenekleri geliştirmek.

7 — Öğrencileri iyi eserlere istekli ve onlardan hoşlanırlar hale getirmek, onlara boş zamanlarını okumakla geçirme alışkanlığını kazandırmak.

8 — Çocuklarda kitap sevgisini ve kitap sahibi olma arzularını yaratmak ve geliştirmek.

9 — Türk dilini sevdirmek ve Türk dili devriminin amaçlarını gerçekleştirmek.

AÇIKLAMALAR: (Genel olarak okuma.)

Okumanın her türlü öğrenim alanında önemli bir rolü vardır. Okulda öğrenimin büyük ölçüde okumaya dayandığı, okul hayatından sonra da bütün ömür boyunca okumaya baş vurulacağı göz önünde tutularak bu öğrenime önem verilmelidir. Göz, ses organları ve zihin çalışmalarının ortak bir sonucu olan okuma karmaşık bir süreçtir ve amacı mânayı kavramaktır. Okumada ilk faaliyet, yazı işaretlerinin kavranmasıdır. Göz, bir yazıyı okurken satır üzerinde kayarak ilerlemez; birbiri arkasına sıçramalar yaparak satırın belirli bir parçasını görür. Her sıçramanın arkasından bir duraklama yapar, sonra yeni bir vaziyet alarak satırın diğer bir parçasına geçer. Asıl okuma, bu sıçramalardan sonra gözün belli bir noktaya dikildiği duraklama sırasında olur. İyi bir okuyucuda satırın bir sıçramada kavranan kısmı, zayıf okuyuculara nazaran daha uzun ve bunun için de duraklamalar daha azdır. Göz okurken kelimelere ne kadar alışık bir sıçramada kavradığı alan da o kadar geniş olur. Kelime klişelerine ve bunların muhtevalarına alışık olmadığı zaman göz, satır üzerinde ilerleme ritmini bozan birtakım gerileme hareketleri yapar. Gerileme hareketleri, çabuk okumayı ve okunamı çabuk anlamayı güçleştirir. Sesli okumada satırın gözle kavranan parçası, seslendirilen kısımdan daha uzundur. Bu göz-ses mesafesi zayıf okuyucularda kısa, iyi okuyucularda daha uzundur. Hattâ başlangıçta böyle bir mesafe yoktur. Bütün bunlar, gözün okuma sırasında harfleri teker teker değil, kelimeleri genel şekilleriyle, hattâ satırın büyükçe bir kısmını bir anda kavradığını ortaya koymaktadır.

Okumanın asıl amacı mânayı kavramak olduğuna göre, kelime şekillerinin, anlamlarıyla aynı zamanda kavranması gerekir. Mâna hem kelimelerin özel şekillerini tanımaya, hem de söz gelişinden faydalanmaya hizmet etmesi bakımından okumanın en önemli ögesini teşkil eder.

Okumanın gelişmesinde beş geniş dönem bulunduğu kabul edilmiştir:

1) Okumayı öğrenmek için gerekli yeteneğin umumiyetle elde edildiği ilk okuldan önceki yıllar ve birinci sınıfın ilk ayları birinci dönemi teşkil eder. Bu dönem öğrencinin okumaya istekli olmasını hazırlayan bir dönemdir.

2) Okumayı öğrenmede normal olarak ilerliyen çocukların, ilk okulun birinci sınıfında buldukları dönem ki başlangıç safhasıdır.

3) Okuma isteği ve alışkanlığının çabuk geliştiği dönem ki umumiyetle ilk okulun 2 ve 3 üncü sınıflarına raslar.

4) Okuma tecrübe ve imkânlarının süratle yayıldığı, okumada kudret ve üstünlüğün elde edildiği dönem ki umumiyetle 4, 5 ve orta okulun birinci sınıflarına raslamaktadır. Bu dönemin belirgin vasfı öğrencinin kültürünü zenginleştiren geniş bir okumadır. Bu okumanın başlıca amaçları; mânâyı kavramak ve anlatmak bakımından çocuğun yeteneklerini geliştirme, okuma hızında, çeşitli maksatlarla okumada ve sesli okumada düzelme, beğendirecek, konuşur gibi okumada ilerleme, özet çıkarma ve okuma zevkini duymada başarı, basılı bilgi kaynaklarını kullanmada daha çok maharet kazanmaktır.

5) Okuma ilgi ve alışkanlıklarının, okumadan zevk almanın incelendiği safhadır ki orta öğrenimin birinci ve ikinci dönemleriyle yüksek öğrenimin ilk yıllarına raslamaktadır. Bu safhada «okuma zevki» diye adlandırılan duygunun vaktinde gelişmesi önemlidir. Öğrencinin çeşitli konularda okuma ve çeşitli fikirlerle karşılaşma yolu ile kültürünü artırmak; onları özel ve objektif bir hayat görüşüne küçük yaştan hazırlamak bakımından gereklidir.

Öğrenciye iyi eserler okuma zevkını vermek ve onun okunmaya değer kitaplarla sürekli temasını sağlamak için, ona:

a) Değerli yazarların eserlerini okumaktan zevk almak ve böyle eserler üzerinde bilgisini artırmak,

b) Okudukları arasında karşılaştırmalar yaparak bunlardan gerçek değerli olanlarla zayıf olanlarını birbirinden ayırmak,

c) Başlıca büyük yazarları tanımak, onların başlıca eserleri hakkında bilgi sahibi olmak,

d) Hayatta raslanan ve aşağıda sıralanan okuma şekillerinde alışkanlık kazanmak ve bunlardan her birine ne vakit baş vurulacağını öğrenmek: 1 — Bir eserin yalnız esaslı noktalarını kavramak için bir hamlede okumak, 2 — Bir eseri anlam ve fikirlerini esaslı surette anlamak maksadiyle ve konusunu iyice kavriyerek okumak, 3 — Bir olay hakkında bilgi edinmek için, bazan başka eserlere de baş vurup not alarak, okumak.

e) Bir eserin bâzı yerlerini bir defa okumakla geçtiği halde özelliği bulunan yerlerini satır satır okuyarak zevkına varmak,

f) Kendi tecrübesine dayanarak yazarın düşüncesine nüfuz etmek ve eserden tadıldığı kısımları seçerek yüksek sesle okumak, alışkanlıklarını kazandırmak lâzımdır.

Metinlerin incelenişinde, konuların özelliğine göre değişiklikler yapılabilme üzere, şöyle bir yol takibi uygun görülmüştür:

- a) Metnin alındığı eseri ve yazarını kısaca tanıtmak,
- b) Metnin doğru, dinliyenleri sıkımayan tatlı bir sesle, pürüzsüz ve akıcı bir şekilde okunmasını sağlamak,
- c) Metnin genel olarak mânasını kavramak ve özetliye-bilmek, esas konudan hareket ederek ikinci derecedeki fikirle-ri ve ayrıntıları bulmak,
- d) Metnin içindeki kelime ve tâbirleri, dil ve ifade özellik-lerini açıklamak,
- e) Dilbilgisi için uygulama yapmaya elverişli cümle ve tâbirler üzerinde durarak eski bilgileri tekrarlamak, yeni öğ-renilenleri belirtmek,
- f) Metin üzerinde sorular tertiplemek ve bunları cevap-landırmak,
- g) Konusu elverişli metinlerden yazma ödevleri hazır-latmak. (Bu hususların okuma hızını kesmeden, okumayı sıkıcı bir faaliyet haline getirmeden uygulanması öğretmene bırakılmıştır.)

Öğrenciye ders kitapları dışında faydalanacağı eser tavsiye ederken tedricî, seviye ve öğrencinin okuma yönsemesi göz önünde tutulmalıdır. Çocuğa ünlü ve büyükler için önemli olan eseri değil, onun anlayacağı eseri tavsiye etmelidir. Öğretme-nin tavsiye ettiği kitabın çocuk için büyük önemi vardır. Öğ-renci okuldan sonraki hayatında öğretmenin tavsiye ettiği ki-tapları daima hatırlıyacaktır. Göz önünde tutulması gereken hususlar; eserin değerli olması; öğrencinin ilgisini çekecek ni-telikte bulunması; klâsik yani okulda okutulabilecek bir nite-lik taşıması; konusunun millet, vatan ve ahlâk duygularına aykırı bulunmayıp bilâkis bu hisleri beslemesi; hayata karşı iyimserlik, insanlığa karşı şefkat telkin etmesi, Türk tarih ve devriminin özelliklerini gösterebilmesi; çocuğu düşündürüp uygulandıran, neşeli ve sıhhatli karakterleri anlatan, üs-lûbu sağlam eserlerin tercih edilmesidir. Okumaya başlamadan evvel, uygun soru ve açıklamalarla, öğrencinin ilgisini hazırla-mak da gereklidir.

Öğrenci çeşitli eserleri nasıl okuyacağını öğrenmeli bu iş için iyi alışkanlıklar edinmelidir. Öğretmen, her sınıfta yukar-da açıklanan şartlara uygun nitelikte eserlerin bir listesini yap-malı ve onlara kılavuzlukta bulunmalıdır. Okul dışı okumalar sınıftaki açıklama ve sorularla değerlendirilmelidir.

Kelime ve tâbirlerin açıklanmasında genel olarak şu hu-suslar gözönünde tutulmalıdır:

- 1) Bir parçanın bütünündeki ruha, esasa nüfuz edildik-ten sonra mânanın genel olarak kavranması yeter görülmeli,

her kelimenin parça içinde ve dışındaki bütün mânaları tamamlanmaya çalışılmamalıdır. Bunda ısrar parçayı tatsız bir hale koyar ve öğrencinin okuma zevkini kaybetmesiyle neticelenir. Zaten açıklanacak kelime, deyim ve ifade özellikleri fazla olan metinler seviyeden üstün sayılacağından bunları okunmasından vazgeçilmelidir.

2) Yeni ve bilinmeyen kelimelerin açıklanmasında şu noktalar gözetilecektir:

- a) Kelimenin delâlet ettiği şeyin imkân varsa kendisini göstermek,
- b) Bu mümkün olmadığı zaman kelimelerin anlamlarını resim veya şekillerle açıklamak,
- c) Kelime bir işi, bir hali veya bir hareketi ifade ediyorsa onu işle, hareketle, mimik veya jestle canlandırmak,
- d) Kelimenin anlamını karşılaştırma veya benzetme ile belirtmek,
- e) Kelimeleri, çocukların bildiği diğer eş veya ters anlamlı kelimelerle anlatmak,
- f) Kelimeyi tasvir veya tarif yoluyla açıklamak.

3) Deyimlerin, ata sözlerinin dil ve ifade özelliklerinin açıklanmasında anlam farkları üstünde durulmalı, bunların birer cümlede kullanılarak söylenmesi veya yazılması sağlanmalıdır.

Orta okul sınıflarında okuma dersleri açıklamalı olmalıdır. Bu da okunacak metni metotlu bir şekilde hazırlamak ve sonra onun üzerinde metotlu konuşmalar yapmakla elde edilir. Öğretmen öğrenciye bir yazının nasıl hazırlanacağını anlatmalı, hazırlanan parçalar üstünde sınıfça tenkidli konuşmalar yapılmalıdır. Öğretmenin bu rehberliği sırasında güzel eserlerin güzelliğini duyurmak, okunan yazının estetik değerini belirtmek gibi hususların sağlanması faydalı ise de bu konuda şahsi ve özel telkinlerin aşılması doğru değildir.

Gurup çalışmalarında da:

- a) Okunan yazıların öğrenci seviyesine uygunluğu,
- b) Çalışmalardan evvel dikkatli bir plân hazırlanarak yapılacak işler üzerinde vazıh bir fikre varılması,
- c) Öğretmen ve öğrencilerin devamlı tenkidleriyle çalışmaların değerlendirilmesi ve guruplar arasındaki çalışmalarda iyi bir iş bölümü, sağlanabilmelidir.

Okuma parçalarının canlandırılmasında parçanın konusuna ve edebî türüne göre, ilk okulda görülen:

- a) Sözle canlandırma,
- b) Yazı ile canlandırma,
- c) Resimle canlandırma,

d) Somut gereçlerle canlandırma,

e) Güzel yazı ile bâzi cümleler yazarak canlandırma,

f) Temsil yoluyla canlandırma, (Dramatizasyon)

şekillerinden birisi uygulanabilir.

Öğrencilere okuma zevkini aşulamakta iyi kurulan ve iyi işliyen bir sınıf kitaplığının önemli rolü vardır. Ancak öğretmen, bizzat gözden geçirmediği, içinde eğitsel bir değer bulamadığı kitapları sınıf kitaplığına sokmamalıdır. Sınıf kitaplığına alınacak kitapların konu, ifade ve şekil bakımından öğrenci seviyesine uygunluğuna, öğrencide ilgi ve iş sevinci yaratacak değerlerde bulunup bulunmadığına dikkat etmelidir.

İlk okulun okuma amaçları arasında istenen «fihrist, indeks, harita, resim, plân, sözlük, imlâ kılavuzu ve ansiklopedilerden faydalanmak; afiş, tabelâ, duvar ve el ilânları, sinema filimleri ve tarifelerdeki yazıları bir bakışta okumak ve mânalarını kavramak; kitapları iyi itiyatlarla okuyup kullanmak» alışkanlıklarının orta okulda devam ve kontrolünü sağlamak da faydalı olacaktır. Öğretmenler metinler yoluyla «buluş, sıralama, anlatım, deyim, terim, üslûp ve üslûbun genel nitelikleri, edebî sanatlardan benzetme, şahıslandırma, mübalâğa, nazım, nesir, ata sözü ve vecize, hikâye ve roman, masal, tasvir, makale, fıkra ve sohbet, tiyatro, konuşma, mektup ve çeşitleri, nutuk ve konferans, tenkid, tartışma, hâtıra, seyahat yazıları, destan, biyografi, bibliyografi, ansiklopedi» konuları üzerinde durmalı, bu bilgileri basitten başlayıp sınıf seviyesiyle yükselterek fırsat düştükçe tekrar etmelidir.

SESLİ OKUMA:

Sesli okumaya orta okulda da yer ve önem verilmelidir. Sesli okumanın ilk şartı kelimeleri kursesiz söylemek, doğru, tabii ve şivemize uygun bir şekilde, konuşur gibi okumaktır. Konuşur gibi okuma her şeyden önce anlıyarak okumanın tabii bir sonucudur. Öğretmen bu nokta üzerinde ısrarla durmalı, çocukların konuşma tarzına aykırı bir ahenkle okumalarına göz yummamalıdır. Sesli okuma, okumayı öğrenmeye, öğrencilerin okuma seviyelerini tanımaya, dinleyicilerde birtakım zihin faaliyetlerinin uyanmasına hizmet eder ve bu sebeple okuma öğreniminde önemli bir yer tutar. İlk okulda gerçekleşmesi istenen esaslardan birincisi olan «öğrencilerin okunan parçayı kendi kitaplarından takibetmeden yalnız dinlemek suretiyle anlamı kavramaları» amacının orta okulda kesin olarak gerçekleştirilmesi uygun olacaktır.

Orta okulun sesli okumasında şimdiye kadar açıklanan hususlardan başka aşağıdaki amaçların da gerçekleşmesine yer ayrılacaktır:

a) Lüzumsuz işaret ve hareket yapmadan (elle işaret etmek, vücut veya başı sallamak... gibi) okumak,

b) Kelimeleri doğru, şiveye uygun bir şekilde okumak, okuma esnasında vurgulara dikkat etmek, (vurgunun bulunduğu hece belirtilmeli, vurgu değişmesinin bazen şive yanlışlarına, bazen de farklı anlamlara sebeb olacağı tanıklarla açıklanmalı.)

c) Okuma esnasında sesi mânaya, açıklanan fikir veya olayın özelliklerine göre ayarlamak ve bu suretle mânayı dinliyenlere sezdirmek, (noktalama işaretlerinden faydalanarak okumak.)

d) Uzvi sebeplerden ileri gelen düzelmesi mümkün telâffuz yanlışlarını düzeltmeye çalışmak,

e) Önceden hazırlanan bir metni dinliyenlerin ilgisini çekerek okuyabilmek,

f) Başkasının okuduğu bir parçadan ana fikri çıkarmak,

g) Edebî değeri olan bir eser veya metni, topluluğa zevkle dinletecek şekilde, yüksek sesle okuyabilmek ve bu suretle artistik okuma alışkanlığını edinmeye başlamak,

h) İlk okulda kazanılan ve ilk okul programında açıklanan sesli okuma kabiliyet ve maharetlerini devam ettirmek ve geliştirmek.

SESSİZ OKUMA:

Hayatta en çok yer alan okuma şekli sessiz okumadır. Sessiz okuma öğrenciyi kendi kendine çalışmaya alıştıırır, zaman ve enerjiden tasarrufu temin eder. Bunun için hem okulda, hem okul dışında çocukların sessiz okumalarına bol fırsat ve imkânlar hazırlamalıdır.

Öğretmen, sessiz okumada öğrencilerin birtakım baş ve dudak hareketleri yapmalarına, kelimeleri parmak ve kalemle takibetmemelerine, okurken mırıldanmalarına dikkat etmeli ve bu alışkanlıkları ilk okulda edinemiyen öğrenciler üstünde durmalıdır.

Okumanın amaçlarını gerçekleştirmede önemli rolü olan okuma çeşitlerinden biri de evde okumadır. Öğrenciler, evde ya kendi kendilerine seçtikleri yazıları, yahut öğretmenin verdiği veya tavsiye ettiği kitap ve yazıları okurlar. Her ne şekilde olursa olsun, bu çalışmaların en önemli şartı, evde okumanın mutlaka sınıfta değerlendirilmesidir. Her çocuk, evde okuduğunu sınıfta arkadaşlarına anlatmalı, sınıfta yapılan okumalarda olduğu gibi bunun üzerinde de sınıfça konuşulmalıdır. Bu konuşmalar öğretmene öğrencilerin sınıf dışında okuyup okumadıklarını, okuyorlarsa ne gibi eserler okuduklarını öğrenmek ve buna göre kararlar almak imkânını verir. Öğretmen öğrencinin okuma şahsiyetini ancak bu yolla tanıyacak, bu suretle edindiği bilgiden onlara yazma ve okuma konuları verirken faydalanacaktır.

Sesli ve sessiz okumaya orta okulda hangi nispette önem verileceğine dikkat etmelidir.

İlk okulun ilk sınıfında sesli okuma ile başlayan okuma faaliyeti, zamanla sessiz okuma lehine azalır. Meselâ ilk okulun beşinci sınıfında sesli okumaya ancak üçte bir nispetinde zaman ayrılır. Orta okulun birinci sınıfında bu nispet muhafaza edilmeli, ikinci ve üçüncü sınıflarda sesli okumaya daha da az yer verilmelidir.

SÖZ ve YAZIYLA İFADE

AMAÇ:

Öğrencilere gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu, tasarladığını, okuduğunu ve düşündüğünü söz ve yazıyla doğru, mak-sada uygun ve güzel olarak anlatma yetisini kazandırmaktır.

AÇIKLAMALAR: (Genel olarak söz ve yazıyla ifade.)

Sözle ifade Türkçe öğreniminin temelini teşkil etmesi bakımından önemlidir ve hayatımızda en çok yer tutan bir anlaşma vasıtasıdır. Bu sebeple Türkçe derslerinin okuma, yazma, dilbilgisi ve imlâ gibi çeşitli dil çalışmaları bölümlerinde sözle ifade bir hareket noktası olmalıdır.

Yazıya gelince, sözün zaman ve mekân içinde yayılmasını sağlayan tek araç olduğuna göre, ona da değerine uygun bir ehemmiyet vermek gereklidir. Öğretmen, bir yandan öğrencilerin meramlarını sözle ifade etmelerine imkân verirken bir yandan da yazılı anlatmaya imkân ve fırsatlar hazırlamalı, bu yeteneklerin ilk okuldakine üstün bir şekilde gelişmesini sağlamalıdır. Öğrenci, çevresindeki hayat olaylarını incelerken birçok izlenim alır. Okunan bir makale, dinlenen bir konferans, seyredilen bir müsamere veya bir köy toplantısında onu ilgilendiren birçok gözlemler vardır. Bu izlenim, gözlem ve bilgileri düzenli bir sıra çinde tertipleme, başkalarına söz veya yazı ile nakletmek de söz ve yazı ile ifade amacının sınırları içine girmektedir. Bu şekilde geliştirilen Türkçe dersleri hayati değerlere daha çok önem veren ve çocuğa muhitini daha iyi tanıtmakta etken olan bir öğrenim sağlayacaktır.

Söz ve yazılı ifadede önem verilecek bir diğer nokta da çocuğun süslü ve üslûplu ifadeye, doğru ve düzgün anlatımdan daha çok değer vermesini önlemektir. Öğrenci, bir üslup endişesinden evvel fikrini en kısa ve akla en yakın yoldan anlatılabilmeye alışmalıdır. Öğretmen, yanlış kurulmuş bir cümle kadar; gereksiz ve süslü sözleri, birbirini tutmayan, fakat gösterişli sanılarak sıralanmış bulunan bağlantısız fikirleri de düzeltmeye önem vermelidir. Gereksiz benzetmelere, kelime oyunlarına, edebiyat yapma özentilerine göz yummamalıdır. Bununla beraber, bütün bu düzeltmeler öğrencinin yanlışlarını tanımakla mümkün olduğuna göre, öğretmen çocukların ilk anda

cesaretini kırmamalı onların konuşmasına fırsat ve imkânlar hazırlamalıdır. Öğretmenliğin söylemekten çok söyletmek sanatı olduğu ilk okul gibi orta okulda da göz önünde bulundurulmalı, her bakımdan doğru ve düzgün bir ifadenin ancak zamanla sağlanacağı unutulmamalıdır.

Sınıfça yapılan konuşma ve yazma tenkidlerinde bir fikre uymuş görünen bir arkadaşın sözlerinden şırmarmamak, itiraz eden bir arkadaşına darılıp kabalaşmamak, bu gibi sebeplerle konuyu sınırından çıkarmamak alışkanlıkları orta okul öğreniminde edinilmesi gereken faydalı yeteneklerdir. Öğrencilerin Türkçe karşılıkları olan yabancı kelime ve deyimleri kullanmalarına, böyle kelime veya cümleleri heveskârlıkla yazıya geçirmelerine de mâni olmak lâzımdır. Dil garabetlerinin ana dile hürmetsizlik olduğu etraflıca anlatılmalıdır.

Bu programın yazma kısmında açıklanan konular aynı zamanda sözlü ifade konuları da olabileceğinden konuşma yeteneğinin gelişmesi hususunda onlardan da faydalanılması uygun olacaktır.

SÖZLE İFADE:

Doğru ve düzgün konuşma, bu şekilde konuşulan bir çevrede bulunarak ve bizzat bu şekilde konuşmaya çalışarak elde edilir. Onun için öğretmen, ilk okulda olduğu gibi orta okul sınıflarının da böyle bir çevre olmasını sağlamaya çalışacaktır.

Sözle ifade için başlıbaşına bir ders ayrılmış değildir. Bütün dersler ve ders dışı çalışmalarla birlikte öğretmenin hazırlayacağı türlü fırsat ve durumlar, öğrencilerin tabii, canlı ve tesirli bir şekilde konuşma uygulamalarını sağlayacaktır. Eşya ve olaylar üzerindeki gözlemler, herhangi bir konu ile ilgili bilgilerin kitap ve yazılardan öğrenilmesi, belli problemler üstündeki düşüncelerle varılan sonuçlar, bunlardan başka gezinti, ziyaret ve müsamere gibi sınıf dışı faaliyetler öğrencileri konuşturmak için tabii vesile ve fırsatlardır.

Her çocuğun düşündüğünü ortaya koyabilmesi ve sınıfça bundan faydalanılması için sınıfta iyi bir konuşma düzeninin kurulması şarttır. Öğretmen, bunu temin için gerekli tedbirleri alacak, öğrencilerini:

- a) Söyliyenleri sonuna kadar dinlemenin,
- b) Söz alıp sıra bekliyerek konuşmanın,
- c) Başkalarının fikirlerine, kendininkilere uymasa da, saygı göstermenin,
- d) Tenkidleri kabul etmenin,
- e) Düşündüklerini samimî olarak söylemenin, bir terbiye ve bir nezaket işi olduğuna inandıracaktır.

Konuşma yeteneğinin iyi gelişmesinde karşılıklı konuşma, anlatma, münakaşa ve hikâye etme şekillerinden başka

dramatizasyon çalışmalarının da önemli rolü vardır. (Öğrencilerin kendilerini, dinledikleri veya okudukları olaylardaki şahısların yerine koymaları, onların hareketlerini temsil etmeleri.)

Konuşmalar öğrencinin yaratıcı yeteneklerini beslemelidir. Orta okul öğrencisi gördüğünü, öğrendiğini ve yaptıklarını anlatırken sınıf seviyesinin gerektirdiği ayrıntılara inebilmeli, bildiklerinden yeni terkipler yapabilmeli, konuşurken dinleyenleri sıkımlarak ilgilerini çekebilmeli, bir olay, hikâye, konferans veya oyunda karakteristik noktaları yakalayabilmeli, olayları anlatırken onları yaşıyormuşçasına tabii olabilmeli, ayrı ayrı birbirine benzer olayları kıyaslarken gördüğü özellikleri belirtebilmeli, istediği zaman bir olayı muhayyilesinin yardımıyla güzelleştirebilmelidir. İlk okul amaçları arasında istenen «çeşitli olaylarda müşterek vasıflar bulma, görülen bir olay veya tecrübeyi maksada göre özetleme, hayali harekete getiren konularda konuşabilme» yeteneklerinin de orta okul konularıyla geliştirilmesi uygun olacaktır.

Bu açıklanan hususlardan hareketle, orta okul öğrencisinde aranan sözlü ifade yetenekleri şu maddelerde özetlenebilir:

- a) Sorulan bir soruya açık, kısa ve doğru karşılık verebilmek,
- b) Çeşitli konularda söz söylemek üzere topladığı maddeleri tasnif ve tertibedebilmek,
- c) Bu tasnif edilmiş maddeleri bir sınıfa, bir topluluğa ezberden veya notlarına bakarak ağızdan söylemek,
- d) Konudan ayrılmamak ve başkaları hakkında nezaketsizlikte bulunmamak şartıyla bir tartışmaya katılabilmek, gerekince bir mesele hakkında fikrini ve bilgisini ileri sürmek,
- e) Bir guruba hitabetme, bir toplantıyı idare etme alışkanlığını kazanmak,
- f) Bir yazıyı, yazarın düşünce ve ruhunu karşısındakilere duyuracak şekilde, okumak ve açıklamak.

Bunların yanında öğrencinin, kelimeleri tabii, açık ve doğru söyleyerek vurguların hakkını verebilmesi, tatlı, edalı bir sesle konuşabilmesi, dinleyicilerde anlattığı konuya karşı ilgi ve istek uyandırabilmesi de aranır ve istenir.

Öğrencinin sözlü ifade konusunda yeteneklerinin iyi inkişaf etmemesi halinde, üstünde durulması ve düzeltilmesi gereken noktalar şunlardır:

- a) Öğrencinin düşündüğünü tamamen söylememesi. (Bâzıları, sıkılganlık veya tenkid korkusu ile hiç söylemezler; bâzıları, bir iki kelime kekeler ve devam edemezler.)
- b) Öğrencinin iyi düşündüğünü sanarak mânalı mânasız birçok kelime sıralaması. (Öğretmenin böyle mânasız kelime-

lerle ve çok konuşanları takdir etmesi, doğru düşündüğü halde sıkılıp söyliyemiyen öğrencilerin zararına olur. Yapılması gereken iş, yanlışlığı belirterek düzeltilmesi yollarını aramaktır.)

YAZIYLA İFADE:

Kompozisyon ödevlerinin; çeşitli yönlerdeki çalışmaları; Türkçe öğreniminin okuma, söz ve yazıyla ifade, dilbilgisi ve imlâ gibi hemen bütün bölümlerinde başarı sağladığı unutulmamalı ve bu derse önem verilmelidir. Öğrencilerin şahsiyetlerinin gelişmesinde de en çok yazma derslerinin rolü vardır. Bu husus göz önünde tutularak öğrenciye gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu, tasarladığını, okuduğunu ve düşündüğünü yazıyla doğru, düzgün, maksada uygun ve güzel olarak yazmak yetki ve cesaretini kazandırılmalıdır. Bunun için öğrencinin:

- a) Çevresini yakından tanınması ve tanıtmayı, icabettiği zaman bu konuda geniş bilgi verebilmesi,
- b) Gözlem yeteneğinin, tertip ve anlatış kabiliyetinin geliştirilmesi,
- c) Anlamını kavriyerek kullandığı kelimelerin sayısını çoğaltması,
- d) Yazacağı kelimeleri, cümle ve fikirleri yanlışsız olarak tertiplemeyi öğrenmesi,
- e) İmlâ kurallarını bilerek uygulama alışkanlığını kazanmış bulunması lâzımdır.

Düzgün yazmak, her şeyden önce düzgün konuşmakla sıkı bir surette ilgilidir. Bu sebeple, sözle ifade alıştırmaları öğrencilerin düzgün konuşmaları için olduğu kadar, düzgün yazmaları için de faydalı bir başlangıç olur. Bu maksada varılırken öğrencilere «yazmanın, söylenenlerin tesbitinden başka bir şey olmadığı, ancak yazının konuşmaktan daha düzgün olduğu ve kaybolmıyarak kaldığı» hatırlatılmalı ve yazma işi sık konuşmalara bağlanmalıdır.

Öğrencilerde, bu programın «söz ve yazıyla ifade» başlıklı kısmının genel amaçlarında sözü edilen «suni bir dille yazma heves ve itiyadı» başlıyorsa onu sade ve samimi bir dile çevirmek, onlarda çevreye karşı daha geniş bir ilgi uyandırmak, yazdıkları yazılarda kullandıkları üslûbu konuya uydurmak, bir yazıyı kaleme alırken dilbilgisi, imlâ ve sözdizimi kurallarına uygun yazmalarını sağlamak hususlarında orta okul öğreniminin ilk zamanlarından itibaren titiz davranmalı, bununla beraber yapılacak her türlü düzeltmenin onlarda yazma cesaretini kırmamasına, ürkeklik doğurmamasına da dikkat etmelidir.

Öğrencilerin meramlarını düzgün bir şekilde ifade etmeleri için kazanılması istenen alışkanlıklar:

- a) Karşısındakinin durumuna ve yazacağı konunun gereğine uygun bir şekilde yazmak,
- b) Seviyeye uygun konulardan birisini açık ve okunabilir bir şekilde kaleme almak, fikirlerini bir veya birkaç paragrafla tertip ve tanzim edebilmek,
- c) Okunan bir parça veya eserin ana hatlarını özetlemek,
- d) Kendisini ilgilendiren bir yazın veya bilim konusunda araştırmalarda bulunmak ve bunları okuyanları ilgilendirecek şekilde yazmak,

e) Küçük bir hikâye yazmak ve bazı hikâyeleri piyes haline çevrilebilmek, tarzında sıralanabilir.

Bu alışkanlıklar edinilirken:

- a) Okunaklı, pişkin bir yazıyla yazmak,
- b) Yazarken imlâ kurallarını dikkatle uygulamak,
- c) Dilbilgisi kurallarına uygun yazmak,
- d) Büyük harflere ve noktalama işaretlerine dikkat etmek,
- e) Zengin bir kelime hazinesine sahip olmak, hususları da aranacaktır.

Yazı yazmak esas anlamında «Duygu ve düşüncelerin tesbiti» demek olduğuna göre, öğretmen, ilk okuldan gelen öğrencilerin yazma şahsiyetlerini belirtmeye çalışacak ve ödevleri inceliyerek edindiği kanaatlerden, onların yazma temayüllerine uygun yazma konuları vermek hususunda faydalanacaktır. Bilhassa serbest yazma çalışmalarının bu hususta çok faydalı sonuçları görülmektedir. Öğrenciler, belli başlı olarak şu tiplerde gözükürler:

- a) Bâzıları, sadece tasvir ederler. (Tasvirici tip),
- b) Bâzıları, tek tek görülen olaylar arasında münasebetler ararlar. (Gözlemci tip),
- c) Bâzıları, kendi duygularını belirtirler. (Duygucu tip),
- d) Bâzıları, öğrendiklerini birbirine bağlayarak aralarını da münasebet kurarlar. (Bilimci tip),
- e) Bazıları, muhayyile kuvvetiyle yazarlar. (Muhayyileci tip)

Bu programın «okuma» bölümünde ve metinler yoluyla verilmesi istenen «buluş, sıralama, birlik, anlatım, hikâye etme, üslûp, açıklık, sadelik, akıcılık...» konularındaki bilgilerle edebî nevilere ait bilgilerin yazma derslerinde de tekrarı ve pekiştirilmesi çareleri aranacaktır.

Öğretmen, öğrencinin duygu ve düşüncelerini plânlı konuşma ve plânlı yazma uygulamaları esnasında yavaş yavaş şahsiyet kazanmaya doğru götürecektir ve bu özelliklerin değerlerini belirtecektir.

Plân:

Plânlı yazma çalışmalarına gelince, öğretmen tarafından verilecek plânlar, öğrencinin serbest yazmasına engel olacağından faydalı değildir. Bu sebeple yazı plânlarının öğrencilere hazırlanması uygun olur. Öğrencinin hazırladığı plân, yazma ödevlerini tesadüflerden, bocalamalardan kurtaracağı için iyi sonuçlar verecek, kendisine bütün hayatınca faydalanacağı iyi bir alışkanlık sağlayacaktır. Orta okul yazma derslerinde tatbik edilebilecek plân tipleri şunlardır:

1 — Devimsel - hareki - plân: (Bu çeşit plânda esas olayların akışındaki hareketlerin bir sıra içinde düzenlenmesi ve plânın bölümlerinin buna göre tesbit edilmesidir. Bu plânla hikâye etme, anlatma ve seyahat yazıları, zamana bağlı olayların sıralanışları kolaylaştırılır.)

2 — Fikrî veya mantiki plân: (Makale, konferans, muhasebe konuları, fikre dayandığı için, bu plânla işlenebilir. Öğretmen, bu plânı bir veya birkaç yazı üstünde, fikrin konusunu, muhakeme, iddia ve ispat olunuşunu ve nasıl bir sonuca varıldığını belirterek açıklamalıdır.)

3 — Duygusal - hissi - plân: (Küçük hissi yazılarda, sevinç, şaşkınlık ve üzüntü gibi ruh halleri belirtilen iç görünüşlerin yazılmasında bu plân uygulanabilir. Böyle yazılarda, küçük de olsalar, ruh hallerinin doğuşu, doğuş sebepleri, tesirleri ve sonuçları gösterilmelidir.)

Öğrenciye bu üç çeşit plânla yazılmış yazıların niteliklerini açıklamak ve yazıda plân yapma yeteneklerini kazandırmak lâzımdır.

Konu:

İlk sınıfların yazma konularında somuttan başlayarak sonuça doğru gidilmeli, evvelâ yaşanmış konuların hazırlanmasına önem verilmelidir. (Meselâ çocuk ruhuna ait olaylar; korkuların, heyecanların, izlenimlerin, sevinçlerin, üzüntülerin, çekilen bir hastalığın, uğranılan bir haksızlığın, görülen bir cezanın, rüyaların yazılması... v. b.) Öğrencilere verilecek konular, onların hayat içinde müşahede edebilecekleri konular olmalıdır. Öğrencilerin bu çeşit ödevlerinde kuvvetli tasvirler, derin ruh tahlilleri de aramamalı; onların sadece yapmacıklı, uydurma, soğuk ifade tarzından uzaklaşmaları, oldukları gibi görünmeleri, anlatımda basit bir dil kullanmaları yeter görülmelidir.

Yazma konuları öğrencinin hoşlanacağı nitelikte olmalıdır. Onlar, yalnız büyüklere zevk veren, sadece akıl, mantık veya

nasihat ihtiva eden, mutlaka ahlâki telkinlerle sonuçlanan mevzuların ziyade, bu amaçları hareketli, konuşmalı hikâyelerle sağlıklı konulardan hoşlanırlar. Bu sebeple orta okul yaşında da, daha ziyade vakaları canlandıran ödevler tercih edilmelidir.

Öğrencinin bildiği, yaşadığı ve kavradığı olaylar, anlamaya başladığı gerçekler, okul, sınıf, mahalle, arkadaş tip ve karakterlerinin tasviri, bu ilk yazma denemelerinin tabii konularıdır. Bir taraftan bu çeşit konularla çalışırken bir taraftan da onları yaratıcı çalışmaya yönelten serbest yazma konuları denenmelidir.

Bundan başka, bir sanat eseri karşısında duygularını yazmak; bir rüya, bir tiyatro, film veya bir radyo skeci konularından bir hikâyeye veya küçük bir piyes çıkarmak gibi yazma çalışmaları da uygulanabilir.

Yardımcı okuma metinlerinden, okunması tavsiye edilen eserlerden veya çalışırken başka derslerden, sınıfa anlatılacak özetler çıkarılması da, hülâsa etme faaliyetinin öğrenciye sağladığı düşündürücülük yeteneği bakımından, faydalı olacaktır.

Orta okul sınıflarında tek ve serbest yazma çalışmaları ilk okula nispetle çoğaltılacaktır. Serbest yazmada ödev yanlışlarına fazlaca raslanması bir sakınca gibi görünüyorsa da bunun yanında öğrenciye sağladığı yaratıcılık ve düşündürücülük çalışmalarının faydalı sonuçları unutulmamalıdır. Serbest yazma ödevlerinin pek önemli bir faydası da, öğrencinin özel istidatlarını belirtmesinde ve öğrenci şahsiyetlerinin gelişmesinde oynadığı yapıcı roldür. Öğretmen öğrencilerinin daha evvel açıklanan tiplerden (tasvirici, gözlemci, duygucu, bilimci, muhayyileci... v. b.) hangisine daha çok uyduğunu ancak serbest yazma ödevleriyle tanıyabilecektir.

Öğretmen tarafından bütün sınıfa beraberce işlenmesi şeklindeki yazma ödevleri verilirken «şu kadar satır, sahife veya cümle yazılacak» diye bir sınırlama koymak, öğrencinin düşünme ve yazma serbesliğine engel olacağından, doğru değildir.

Orta okul yazma çalışmalarının amacı şair veya yazar yetiştirmek olmamakla beraber, öğrenciye iyi bir yazma ödevinin bir sanat eseri sayılabileceği fikrini vermek, onu ödevine dikkat ve titizlikle bağlayacağı ve kendisinde eseriyle başarı gösterme isteklerini doğuracağı için, faydalı olur.

Orta okul yazma konularını sınıflara bölmek hususunda, açıklanan konuları seviyeye göre işletmek ve gerektiğinde bunlara aynı nitelikte yeni konular eklemek yetkisi öğretmene bırakılmak şartıyla, aşağıdaki tasnifin tatbiki uygun görülmüştür:

I. Sınıf:

Doğrudan doğruya gözlemle elde edilen konular:

a) Ayrı iki çevre arasındaki farkları belirtmek. (İlk okulla orta okul arasında ne gibi değişiklikler görüyorsunuz?)

b) Yaşanılan çevrenin özelliklerini anlatmak. (Oturlan evi, sokağı, mahalleyi, kasabayı, şehri, taşıt araçlarını... ve bunların özelliklerini tanıtmak.)

c) Türlü işler gören insan tipleri. (Bakkal, kasap, manav, demirci, şoför, arabacı, vatman, sandalacı, tenekeci, çöpçü, balıkçı, çoban, değirmenci... v. b.)

d) Ödevi hazırlayan öğrencinin bildiği, arkadaşlarının bilmediği olay ve eşyanın tasviri.

İç gözlemlerle «düşünme yoluyla» elde edilen konular:

a) Yeni ders yılına geçme, ilk okulu hatırlayış, tatil ayları, yeni yıl için verilen kararlar.

b) Yeni kitaplar, yeni öğretmenler, bunların uyandırdığı çağrışımlar, geçen yılliklerle mukayese.

c) Okul içinde ve dışında bizden büyüklere karşı borçlu olduğumuz nezaket kuralları, bunları gerektiren sebepler.

d) Basit ata sözü ve deyim açıklamaları, bunların yerinde kullanılabilmeleri.

e) Korku, teessür, sevinç... duygularına dayanan bir olayı bıraktığı izlenimlerin anlatılması.

f) Aileye, hemşerilere, millete ve bütün insanlığa karşı beslenen sevgi ve bağların ifadesi.

g) Türlü sosyal yardım kurumlarının amaç ve çalışmalarının belirtilmesi ve bunlara karşı medenî ödevlerimiz. (Kızılay, Çocuk Esirgeme, verem ve sıtma ile savaş, Yeşilay, Yardım Sevenler... v. b.)

h) Toplu veya tek başına oynanan oyunların çocuk üzerindeki izlenimleri.

i) Ulusal ve dinî bayramlar, Türk devrimine ait konular.

j) Muâşeret mektupları, bayramlaşma, telgraf ve dilekçe örnekleri.

II. Sınıf:

Doğrudan doğruya gözlemlerle elde edilen konular:

a) Gidilen, gezilen, görülen yerleri tasvir etmek.

b) Oturlan yeri, sokağı, mahalleyi, şehri, taşıt araçlarını, medenî hayat hareketlerini tanıtmak. (Seviyeye uygun başarı aranır.)

c) İnsan, hayvan, eşya, tabiat tasvirlerinde seviyeye uygun ayrıntılara girebilmek.

d) Türlü dersleri ilgilendiren deney, konferans ve tartışmaların tesbiti.

İç gözlemlerle «düşünme yoluyla» elde edilen konular:

- a) Yeni yıla başlarken duyulan azim, alınan kararlar, yeni arkadaşlar hakkında düşünceler.
- b) Hayat veya kitapta raslanan karakterlerin tasviri.
- c) Yaşanmış bir olayın hikâye, piyes veya konferans halinde anlatılması.
- d) Hayali ve hakiki seyahat izlenimleri.
- e) Beğenilen bir kitap ve yazarının yazılı olarak belirtilmesi.
- f) Ata sözü ve deyimlerin anlamını genişletmek, bunları yerinde kullanmak.
- g) Tablo, heykel, anıt, tiyatro ve film gibi sanat eserleri karşısındaki izlenimlerin anlatılması.
- h) Mektup, telgraf, dilekçe, bildirge, senet, makbuz, davetiye, bayramlaşma mektupları yazmak; okul kurumlarının çalışmalarını rapor halinde özetlemek.
- i) Doğduğumuz memleketi, bütün memleketi ve dünyayı ilgilendiren konular üzerindeki duyguların tesbiti.
- j) Sosyal kurumların ziyareti ve bunların amaç ve çalışmaları.
- k) Ulusal ve dinî bayramlar, tarihten alınan konular üstündeki duygular.

III. Sınıf:

Doğrudan doğruya gözlemlerle elde edilen konular:

- a) İlk defa görülen bir köy, kasaba, şehir... v. b. tasviri.
- b) Toplu veya tek başına gezintilerde görülen yerlerin, olayların tasviri.
- c) Tip ve karakter tasvirleri. (Seviyeye uygun başarı aranır.)
- d) Bayram, tören, panayır, toplu ziyaret, miting ve kongre gibi büyük topluluk hareketlerinin tasviri.

İç gözlemlerle «Düşünme yoluyla» elde edilen konular:

- a) Hayat veya kitapta raslanan şahsiyetlerin yazıyla ruhi ve fiziki portrelerini çizmek.
- b) Duygu ve düşüncelerin tahlilleri.
- c) Erkek ve kız arkadaşlara beslenmesi gerekli karşılıklı saygı duygularının anlatılması.
- d) Dinlenen bir müzik parçası, seyredilen bir film, görülen bir piyes hakkında tenkidlerde bulunmak ve hükümlere varmak.
- e) Okunan eserlerden alınan notların bir topluluk karşısında konuşulurken kullanılması.

f) Bir konferans, nutuk veya yazının özetini çıkarmak. tenkidini yapmak.

g) Hayvanlarla cansız varlıklar arasında hayalî olaylar tasarlıyarak şahıslandırmak, bu nitelikte hikâye veya küçük piyesler yazmayı denemek.

h) Herhangi bir konuyu istenilen bir yazı türü içinde ifade edebilmek. (Bir hikâyeyi piyes, bir piyesi hikâye haline getirmek; bir makaleyi, fikirleri türlü şahıslara taksim ederek, konuşma haline sokmak; bir söylevi özetlemek... v. b.)

i) Resmî makamlara hitabeden dilekçe, senet, rapor. makbuz gibi şekli belli yazılar yazmak.

j) Her çeşit iş mektupları yazabilmek.

k) Orta okuldan sonraki öğrenim veya hayat şekline dair düşüncelerini yazmak.

l) Büyük sanat eserleri karşısındaki hayranlık heyecanlarını tesbit etmek.

m) Tarihi, millî kahramanların portre ve hizmetleri hakkında yazılar yazmak.

n) Türk devriminin çeşitli safhalarına dair küçük etütlere dayanan yazılar hazırlamak.

o) Medenî topluluklarda insanlık hak ve meziyetleri üzerindeki düşüncelerin tesbiti.

p) Yanlış inançların topluluğun bünyesindeki tahripleri.

r) Gülünç olayları küçük bir piyes veya hikâye halinde tesbit etmek.

s) Belli bir düşünceyi derleyip toplayarak küçük bir yazı meydana getirmek.

Düzeltilmeler:

Yazma ödevlerinin düzeltilmesinde öğretmenin yanlışları hoşgörülüğü, ilk zamanlarda öğrencinin cesaretini kırmamak bakımından, faydalıdır. Fakat sonradan bunu sınırlamak lâzımdır. Baştan ne kadar hoşgörülük, sonraki düzeltilmelerde ne kadar titizlik gösterileceği ve bunun öğrencilere göre tek tek ayar edilmesi hususu öğretmene bırakılmıştır. Bu düzeltilmelerde gelişmesi kontrol edilen ve öğretmen tarafından üstünde durulması gereken yetenekler, öğrencinin, gözlem, düşünme, hayalden canlandırma yetenekleri ile hâfıza kuvveti, dili, imlâ ve yazı kurallarını, noktalama işaretlerini kullanmada başarı derecesi, ifadesindeki sadelik ve samimiliktir.

Düzeltilmelerde ilk okulda alışılan:

- Kendi kendine düzeltme,
- Karşılıklı düzeltme,
- Kümeler içinde düzeltme,
- Sınıfça düzeltme,

e) Öğretmenin düzeltmesi, şekilleri uygulanacaktır. Düzeltmeler sonunda müşterek yanlışlar üzerinde durulmalıdır. Bu düzeltmeler:

a) Öğrenciyi kendi yaptığı yanlıştan kendi şuurıyla kurtarmak,

b) Müşterek yanlışların önüne geçilmesini sağlamak,

c) Öğrencinin yazma şahsiyetini öğretmene göstermek, faydalarını sağladığından, yalnız birisinin uygulanmasıyla yetinilmemeli, zaman zaman ötekilere de başvurulmalıdır.

Öğrenci, bir yazma ödevini evvelâ kendi kendine, sonra da yanındaki arkadaşına okuma alışkanlığını edinmelidir. Onlara böyle yapmanın iyi yazmada büyük rolü olduğu ve büyük yazarların da bundan faydalandıkları hatırlatılmalıdır.

Açıklanan ilk dört düzeltme şeklinde, yanlışlar öğrencilerin kendilerine buldurulmalıdır. Bunun, yanlışların sebebini kavratmak ve aynı yanlışları tekrar ettirmemek hususunda büyük faydası vardır. Belli ve müşterek yanlışlar, yazma derslerinden sonraki konuşma, dilbilgisi ve imlâ çalışmalarında konuşulacaktır.

Yazma düzeltmelerinde aşağıda sıralanan hususlara da dikkat edilmeli ve öğrenciye bunların kusur sayılanlarından korunmak, faydalı görülenlerini geliştirmek hususunda kılavuzluk edilmelidir:

a) Bizzat yaşanmış olayla onun anlatılışı birbirine denk geliyor mu?

b) Öğrencinin artık duymadığı halde, vazife uzun olsun diye, devam ettiği oluyor mu? (Üslûp güzel de olsa bu bir kusurdur.)

c) Öğrenci herhangi bir sebeple ana fikri unutarak ayrıntılara gidiyor ve bir daha ana fikre dönemiyor mu? (Üslûp güzel de olsa bu bir kusurdur.)

d) İyi gözlemlenmiş ödevler yanında bazı öğrencilerin pek sönük ödevler vermelerinin sebepleri nelerdir?

e) Kusurlu bir üslûp içinde de olsa bir düşüncenin varlığı seziliyor mu?

f) Fikirlerin plânı, duygu ve düşüncelerin sıralanışı uygun mu?

g) Yersiz sözlere, kelime oyunlarına özeniliyor mu?

h) Verilen zaman iyi kullanılmış mı?

i) Daha eski ödevlerde düzeltilen ve sınıfça üzerinde durulan yanlışlardan korunuluyor mu?

j) Şive yanlışları var mı?

Düzeltilmeler samimî bir lisanla, öğrencinin benliğini incitmeden yapılmalı, bilhassa çocuğu başarısızlık ye'sine düşürmemek hususuna çok dikkat olunmalıdır. Yazma ödevlerinin

öğretmen tarafından düzeltilmesinde, yanlışların bir veya iki cümle ile kısaca açıklanması uygun olur.

Bütün bu açıklamalara rağmen, yazma çalışmaları ayrı bir inkişafa tabi tutulursa öğreniminden umulan faydalar çok azalacaktır. Yazma, okuma, dilbilgisi ve imlâ konuları birbirlerine sokulup iç içe incelendikleri nispette başarı imkânları da çoğalmış olacaktır.

DİLBİLGİSİ

AMAÇ:

Öğrencilere Türk dilinin konuşma, yazma ve okuma ile ilgili ana kurallarını sezdirip ana dilini kullanışta güven kazandırmak.

AÇIKLAMALAR:

İlk okulda olduğu gibi orta okul dilbilgisi de «öğrenilmek» için değil «kullanılmak ve uygulanmak» için verilmektedir. Bu sebeple onları çocuğun ezbere tarif etmesine değil, öğrenip kullanmasına, öğrendiklerini devamlı olarak kullanıp kullanmadığına, unutup unutmadığına dikkat etmelidir. Meselâ özel isimlerin büyük harfle yazıldığını öğrenciye sadece haber vermek kâfi değildir. Çocuğun özel isim olarak rasladığı her kelimeye bunu hatırlaması ve kuralı uygulaması sağlanmalı ve ancak o zaman bu konudaki dil çalışması verimli sayılmalıdır.

Dilbilgisi öğreniminin soyut kurallar halinde ve onlardan ibaret olarak geliştirilmesinin faydasızlığı unutulmıyacak, bu derse ait bilgilerin orta okulun her sınıfında konuşma ve yazmayı besleyecek bir nitelikte verilmesine dikkat olunacaktır. Bu programın dilbilgisi amacında sözü geçen «dil kurallarını sezdirmek» hususu da bu açıklamaya göre anlaşılmalıdır.

Dilbilgisi alıştırmaları, her biri başka bir konuya ait rabıtasız, soğuk, ölü ve sırf dilbilgisi için hazırlanmış cümle ve kelimeler üzerinde yapılmıyacaktır. Alıştırmalar çocuğun ilgilendiği konulara ait, onlarda kendi kendine etkinliği uyandıran, hattâ kendilerinin yazdıkları metinlerin cümleleriyle yapılacaktır. Dilin kuramsal bir şekilde incelendiği uygulamalarda bile söz bütünlüleriyle bunların delâlet ettiği anlam arasındaki bağı dikkat olunacaktır.

İlk okulda olduğu gibi orta okul dilbilgisinin gelişmesinde de «cümle» bir hareket noktası olmalıdır. Dil muayyen bir cemiyet müessesesi olduğuna göre, onu bu cemiyete bağlı insanların ifade vasıtası olan cümle veya söz halinde incelemek icabeder. Bunun için bu programın dilbilgisi konularını bölümünde sözü edilecek olan konuları da isim, sıfat, zamir, fiil... gibi soyut bilgiler halinde işlememeli, onları daima cümle

içinde değerlendirmek, onlara ait kuralları cümle içindeki hallerini inceliyerek sezdirmek, adlarını bile söz ve cümle içindeki görevlerine göre vermek yolunu daima tercih etmelidir. İlk okuldan beri uygulanan ve:

a) Cümle veya cümle gurupunun sınıfça tesbiti ve birlikte yazılması,

b) Cümle veya cümle gurupunun sınıfça tesbiti ve her öğrenci tarafından ayrı ayrı yazılması ,

c) Cümle veya cümle gurupunun her çocuk tarafından tasarlanıp yazılması, gibi çalışmalarla geliştirilen düzgün cümle tertibi ve cümle tekniği alıştırmaları, bu metodun verimine yardım edecektir. Bu metod öğrencilerin muhakeme ve karar verme yeteneklerini işlettiği için de faydalı görülmüştür.

İlk okulun bilhassa son sınıf dil çalışmaları ile öğrencinin kural sezme yetisi geliştirilmiş olacağından orta okulda aynı kurala bağlı dil şekillerini yanyana getirip toplayarak plânlı dil çalışmalarına geçilecek, sırası düştükçe terim kullanılacak veya varılan kurallar kısaca özetlenecektir.

Dilbilgisi, okuma, yazma çalışmalarının beraber yürütülmesi, kurallara bol örnekler üzerinde yeteri kadar durularak varılması, söz ve yazıyla ifade düzeltmelerinden dilbilgisi kural ve terimlerinin öğretilmesi hususunda faydalanılması, evvelce işlenen kural ve öğrenilen terimlerin benzer misallerle gerektikçe tekrarı hususları da sağlanmalıdır.

Dilbilgisi yanlışlarının düzeltilmesinde söz ve yazılı anlatmaları gerektiren diğer derslerin öğretmenleri de ilgisiz kalmamalı ve yanlışın yapıldığı andaki bir müdahalenin faydası daha devamlı olacağı, düzeltmenin unutulmıyacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Üçüncü sınıfın dil çalışmalarında, Türkçe veya başka derslerin yeni terimlerine raslandıkça, öğretmen bunları kökleri ve türeme şekilleriyle açıklayacak ve bu suretle bu programın başında sözü edilen «dil devriminin orta okul payına düşen amaçlarını gerçekleştirmek» hususu sağlanmaya çalışılacaktır.

Dilbilgisi konularını sıra ile topladıktan sonra üçe ayrılarak üç öğretim yılında birer birer işlemek, öğrencinin hayat içinde karşılaştığı dil gelişim ve olaylarına aykırı bir yol tutmak olacağından, bunun yerine dil bahislerini burada açıklanan esaslara ve sınıf seviyelerine göre tedricen derinleştirerek öğretmek şekli uygun olur. Böylelikle öğrenci, her yıl sonunda dilbilgisinin bütününe dair faydalı bir genel bilgi edinmiş ve (öğrenimin geliştirilmesinde tedricin gözetildiği için bu bilgisi her yıl seviyeye göre artırmak imkânını bulmuş olacaktır.

Bu maksatla hazırlanan aşağıdaki üniteleri uygularken öğretmen, öğrenimi geliştirmek hususunda, isterse kendi yap-

cağı bir tasnife de yer verebilerek, ancak bu yeni sınıflandırmanın, her yıl sağlanması istenen seviyeye uygun genel bilgiyi verebilmesine dikkat edecektir. Konuları buradaki adlarıyla sıralı olarak öğrencilere sadece nakletmenin bu programda açıklanan direktiflere asla uymıyacağı ve onları ancak ilgi çeken türlü metinlerin cümlelerinde incelemenin faydalı olacağı da unutulmamalıdır.

Konular:

1 — Dil ve dilbilgisi. (İnsanların anlaşması, işaretler, seslenmeler, konuşmanın, dillerin doğması, dil aileleri, dünya dillerinin bölünmesi, dilin millet varlığındaki önemi, dünya dilleri arasında Türkçe, Türkçenin zenginliği.)

2 — Duygu ve düşüncelerin ifadesi. (Cümle «yalnız tanıtılacak», cümlelerin mânaya göre söyleniş farkları, cümlelerin uzunluğu, kısalığı, cümlelerin imlâsı.)

3 — Kelimelerin ses yapısı ve mânâ bakımından görev ve özellikleri. (a — Ses yapısı bakımından: ses, ses yolu, seslerin çıkışları, hece ve harf, harflerin çeşitleri, sesli ve sessiz harfler, hece çeşitleri, sesli harflerin değişmeleri, kaynaşma, hece düşmesi, kelimelerde vurgu, sestek kelimelerin mânasını belirtmekte vurgunun rolü, vurgu değişikliğinin mânaya tesiri, ulama. b — Mânâ bakımından: kelimelerde zamanla anlam değişmesi, kelimelerde anlam dereceleri, sözlük anlamı, terim anlamı, mecaz anlamı, sestek ve anlamdaş kelimeler, zıt anlamlı kelimeler, deyimler, ata sözleri ve mânâlarındaki özellikler.)

4 — İsim. (Çeşitleri, cins ismi, özel isim, somut isim, soyut isim, basit isimler, türemiş isimler, bileşik isimler, imlâları, isimlerde teklik çokluk, özel isimlerde çoğul eki, isim takımı, isim takımının türlü kullanılışları, isimlerin halleri, cümle kuruluşunda isimlerin görevleri, ismin cümlede özne, tümleç oluşu... v. b.)

5 — Sıfat. (Çeşitleri, kullanılışları, sıfatlarda derece, isimlerle sıfatlar arasında münasebetler, sıfatlarda pekiştirme, sıfat takımı, özel isim yerinde kullanılan sıfat takımları, basit sıfatlar, türemiş sıfatlar, bileşik sıfatlar... v. b.)

6 — Zamir. (Çeşitleri, şahıs zamirleri, işaret zamirleri, belgisiz zamirler, soru zamirleri, zamir vazifesi gören takımlar... v. b.)

7 — Fiil. (Fiil ve özne, fiillerin adları, fiil çekimi, fiillerde zaman, fiil kipleri, kipler arasında zaman ve mânâ kaymaları, fiillerin bileşik zamanlı şekilleri, olumlu ve olumsuz fiiller, fiillerin soru şekilleri, ek-fiil, yardımcı fiil, basit, türemiş, bileşik fiiller, fiil çatısı, geçişli, geçişsiz fiiller, oldurgan ve ettirgen fiiller, etken ve edilgen fiiller, dönüşlü fiiller, işteşlik fiilleri, fiilimsiler, isim-fiil, sıfat-fiil, bağ-fiil, olumlu ve olumsuz şekilleri... v. b.)

8 — Edat, zarf, bağ, ünlem. (Çeşitleri ve cümledeki görevleri, edatlar ve çekim ekleri, zaman, yer, hal, azlık ve çokluk zarfları, «ve, ya, ne..., gerek... gerek..., de, ki, meğer, çünkü, zira, ancak, halbuki, meselâ, yoksa, ile, için, gibi, kadar, göre, fakat...» bağlaç ve edatları, edatları meydana getiren kelime gurupları... v. b.)

9 — İmlâ kuralları ve noktalama işaretleri.

10 — Sözdizimi. (Cümle, cümlede kelime sayısı, cümlelerin öğeleri, yüklem, özne, yüklemle öznenin uygunluğu, tümleçler, dizilişlerine göre cümleler, kurallı cümle, kurallı cümlelerde öğelerin sıralanışları, yapılaşlarına göre cümleler, basit cümle, bileşik cümleler, cümleciklerin görevleri, bağımsız cümleciklerden birleşmiş cümleler, «sıra cümlecikler» bağlı cümlecikler, cümleden kelime düşmesi, cümle vurgusu, cümlelerin nesir ve nazımdaki şekil farkı, kelimelerin cümle içindeki kullanılışlarına göre çeşit ve özellikleri.)

İ M L Â

AMAÇ:

Öğrencilere Türk dilindeki kelimelerin doğru yazılışını ve belli başlı imlâ kurallarını kavratmak.

AÇIKLAMALAR:

Kelimelerin mânalarıyla bunların doğru yazılış şekilleri arasında sıkı bir ilgi bulunduğundan öğrencilerin, imlâsını öğrenenecekleri kelimelerin mânalarını bilmeleri lâzımdır.

Türkçede her kelime söylendiği gibi yazılıp, yazıldığı gibi okunduğundan, yazıldığı halde okunmayan veya okunduğu halde yazılmayan harfler yoktur ve bu durum, imlâ öğreniminde bir kolaylık sağlamaktadır.

İmlâ öğreniminde bir kelimeyi harfleriyle değil, bütünü ile öğrenmek uygun olur. Orta okuldaki kurallı dilbilgisi öğreniminin de imlâya yardımı olacaktır. İlk okulda öğrenilmeyen veya yanlış öğrenilen kelimelerin imlâsını orta okulda düzeltmek hususuna önem verilmelidir.

İmlâ yanlışları, çokluk, aşağıda sıralanan sebeplerden ileri gelir. Bu sebepleri bilmenin, onları önlemek hususunda faydası olacaktır:

a) Kelimenin imlâsı, daha evvel yazılış şekli görülmediği, yanlış telâffuz edildiği, dilde az kullanıldığı veya üzerinde az mümarese yapıldığı için unutulmuştur. (Böyle vaziyetlerde kelimeyi yeniden işlemek ve imlâsını tesbit etmek lâzımdır.)

b) Kelimenin imlâsı, yazıldığı esnada çocuğun dikkati başka bir noktaya yöneldiği için yanlış olmuştur. (Bunu önlemek için çocuğun ilgisini çekecek yollara baş vurulmalıdır.)

c) Kelimenin imlâsı, öğrencinin hâfıza kuvvetinin azlığından veya dağınıklığından unutulmuştur. (Bunu önlemek için kelimeyi türlü cümleler içinde fazla tekrar etmek lâzımdır.)

d) Kelimenin imlâsı, öğrencinin doğum yeri veya yetiştiği çevre diliyle esas olarak kabul edilen dil arasındaki ağız farkları dolayısıyla yanlış olmuştur. (Bunu önlemek için öğrencinin bu eksiğinin, Türkçe dersinin bütün bölümlerindeki çalışmalarla giderilmesi lâzımdır.)

İmlâ düzeltmelerinde öğretmen, tek metot üzerinde durmamalı, hem imlâ kuralı, hem fonetik, hem dikte yanlışları üzerinde beraberce ve muvazeneli şekilde yürümelidir.

İmlâ alıştırmalarında sadece kaide söylemekle yetinmiyerek uygulamaya da büyük önem vermeli. Meselâ, özel isimlerin büyük harfle yazılacağını yalnız söyleyen bir öğretmenle, bu kaideyi «Erzurum'dan Eskişehir'e tirenle gidilir» gibi bir veya birkaç cümlede uygulayan bir öğretmenden ikincisi daha iyi sonuç alacaktır.

Orta okulda imlâ ve mânası yeni öğrenilen kelimeler için bir lûgat defteri tutmanın veya ilk okuldaki kelime defterini bu maksatla devam ettirmenin de uygun olacağı söylenebilir. Böyle bir defterin bir faydası da, imlâ yanlışlıklarına sebeb olabilecek şive ayrılıklarını gidermesi, öğrenciye esas olarak kabul edilen dili bir an evvel öğretmesidir.

İmlâ yanlışları ya okulda, yahut okul dışında düzeltilir.

Okulda:

- a) Kendi kendine düzeltme, (ya kendi çalışmasıyla veya tahtaya bakarak)
- b) Karşılıklı iki öğrenci veya kümeler arasında düzeltme.
- c) Öğretmen veya sınıf tarafından düzeltme, şekillerine başvurulur. Müsterek yanlışlar üzerinde sınıfça durulur.

Okul dışında da:

- a) Öğrencinin evde kendi kendine düzeltmesi,
- b) Öğretmenin düzeltip geri vermesi, şekilleri akla gelmektedir.

Öğrencilerin en çok hangi yanlışları yaptıklarını belirtmek hususunda faydalı görülen bir yol da serbest yazma deneyimelerindeki imlâ yanlışlarını düzeltmektir. Bundan başka öğrencilere evvelce imlâları öğretilen kelimelerden mürekkep metinleri dikte yoluyla yazdırmak da bir kontrol vasıtasıdır. Müsterek yanlışların sınıfta düzeltilmesi uygun olacaktır.

Bu çalışmalarda parça yazılmadan evvel, metin öğrencilere tanıtılmalı, âdeta konu ile öğrencilerin psikolojik du-

rumu arasında bir hoşlanma havası sağlanmalıdır. Bundan sonra düzgün oturmak, yazıdan evvel kalem, defter veya kâğıdını hazırlamak hususları da temin edilmelidir.

Düzeltilmelerde esas kaynaklar, Türkçe Sözlük ve İmlâ Kılavuzudur.

İmlâ çalışmalarında aşağıdaki konuların işlenmesi uygun olacaktır:

İmlâ kuralları ve noktalama işaretleri. (a — İmlâ kuralları: Büyük harflerin kullanılışı, ayrı ve bitişik yazılan ekler, bileşik kelimeler, düzeltme işareti, eski metinlerin yazılışı. b — Noktalama işaretleri: Şekil, görev ve kullanılışları, nokta, virgöl, noktalı virgöl, iki nokta, sıra noktalar, ünlem işareti, soru işareti, çizgi, tırnak işareti, parantez, köşeli parantez, paragraf.)

İNŞAT

AMAÇLAR:

1 — Sanat değeri taşıyan yazılardan öğrencinin ana dili sevgisini artırma hususunda faydalanmak ve kendisinde bir sanat heyecanı yaratmak,

2 — Öğrenciyi bir kalabalık karşısında konuşma ve başarı kazanma heyecanına alıştırmak ve onda nefisine karşı itimat hislerini doğurmak ve beslemek.

AÇIKLAMALAR:

İnşat çalışmalarının öğrenciyi, mânânın özelliğine göre okunan metinler dolayısıyla, okuma öğreniminde istenen «sesi mânaya göre ayarlandırmak» amacına götürmekte faydası gerçektir.

Bundan başka inşat sırasında kazanılan «kelimelerin daha cesaretle kullanılışı» hususu da orta okul öğrencisini doğru telâffuza alıştıracak ve basit kekemelik, küçük telâffuz yanlışları gibi sakıncalar varsa, bunları da önliyecektir.

Öğretmen, başlangıçta güzel parçalar seçerek bunları hatırlarında tutmaları hususunda öğrencilerini teşvik etmeli, sonraları bu yazıları seçme işinde onları serbest bırakmalıdır.

Okunmak üzere seçilen yazılarda evvelâ seviye düşünülecek, mânası anlaşılmalı, güzelliği duyulamayan eserler öğrencilere okutturulmayacaktır. Okunacak yazıların Türk devrimi ve memleket ilkelerine aykırı bulunmaması hususuna da dikkat olunacaktır. Bu konuda iyi hazırlanmış bir antolojinin faydası göz önünde tutulmalıdır.

İnşat çalışmaları sonunda okunan manzum veya mensur metinlerdeki olay ve düşüncelerle bunların okunuşu üzerinde sınıfça konuşulması, öğrencilerin tek tek nasıl konuları sevdiğilerini belirtmek ve bu yolla onların şahsiyetini öğretmene göstermek bakımından faydalıdır.

Y A Z I

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilerin ilk okulda öğrendikleri el yazısını daha işlek, daha okunaklı, daha süratli ve daha güzel bir hale getirmek.

2 — İfade vasıtası olan el yazısı yanında bir sanat bölümü olan güzel yazıya da yer vermek, ilk okulda başlanan sanat yazısını geliştirmek ve çeşitlendirmek.

AÇIKLAMALAR:

1 — Yazı el ve gözün idmanlarına ve eğitimine dayanan bir becerik olduğu için sürekli ve mazbut çalışmalara ihtiyaç gösterir. Öğrencilerin yazıları, yalnız bu derste değil, yazıyla ifadenin yer aldığı bütün diğer derslerde de aynı ihtimamı görmelidir. Ancak, bu sayede öğrencilerin güzel bir el yazısına sahip olmaları sağlanabilir.

2 — Okunaklılık için aranacak şartlar şunlardır:

a) Harf şekilleri arasında tereddüde meydan verebilecek kadar büyük benzerlikler olmaması,

b) Harflerin, kalem kalınlığına göre yeter derecede büyük olması,

c) Harflerin satır ortasında kalan kısımlarıyla aşağıda ve yukarda kalan kısımları arasında bir nispet bulunması,

d) Kelimelerdeki harflerin sıralanışının düzenli, aralıklarının bir bakışta kelime klişesini kavramaya elverişli ve kelimeye karakter kazandıracak tarzda olması,

e) Satırların ihtiva ettiği kelimeler arasında, bunların nerede başlayıp nerede bittiklerini kavramada gözü tereddüde düşürmeyecek kadar aralık bulunması,

f) Satırların uzunluğu, sıklığı veya seyrekliğinin, bir satırı okuyan gözün diğer satıra kolaylıkla geçmesini sağlayacak tarzda olması.

3 — El yazısının kolay yazılabilmesi için diğer bâzı vasıflara da sahip olması gereklidir:

a) Harf şekillerinin, parmakların çıkarmakta güçlük çekeceği kıvrıntı ve büküntüleri ihtiva etmemesi,

b) Kolay bitişir ve bir harften ötekine kolay geçilir tarzda olması.

4 — Programda verilen örnekler bir yandan gözün, öte yandan elin yetileri göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Bu örneklerden ayrılmamak lâzımdır.

5 — İlk okulun beşinci sınıfında öğretilen eğik bitişik yazıya gerektiği kadar önem verilmelidir. Bu yazıda kolaylıkla muvaffak olabilmek için, örnekleri verilen el alıştıurma ve hazırlama temrinlerine çok yer vermeli ve bunları bilhassa geri kalmış öğrencilere sık sık yaptırmalıdır.

6 — Öğrenciler eğik bitişik yazıyla daha süratli ve daha düzgün el yazısına sahibolabilirler. Bu yazı elin yapılışına ve yazı tekniğine daha uygundur, bireysel özelliklere de daha fazla yer verir. Ancak, dik bitişik yazıyı güzel ve süratli olarak yazabilen öğrencileri bu hususta serbest bırakmalıdır.

7 — Çocuklar on iki yaşından itibaren yazıya, kaleme daha hâkim olabilirler ve daha güzel yazmaya yetkili bir hale gelirler. Bu yaştan sonra parmakların kas ve kemiklerinin gelişmeleri tamamlanmış olur. Bu sebeple onlara daha mükemmel örnekler vermek, daha devamlı ve mazbut idmanlar yaptırmak, sanat yazılarını öğretmek daha kolaylıkla mümkün olur. Bu bakımdan orta okul birinci ve ikinci sınıflarında çocuklara gerek el yazısını, gerek sanat yazılarını devamlı ve dikkatli idmanlarla kazandırmalıdır.

8 — Zamanla beliren şahsi üslûp, el yazısına güzellik değeri veren en kuvvetli etmenddir. Programda verilen örneklerle ve genel yazı kurallarına uygun olmakla beraber her öğrencinin yazısında zamanla şahsi bir üslûp kendini gösterir. Çocukların özelliklerinin icabı olan bu hali tabii görmek, bir güzellik kaynağı olan bu şahsi üslûbu korumak gerektir.

9 — Ancak, şahsi üslûba önem vermek, öğrencilerin ana kurallardan ve örneklerde verilen yazı şekillerinden ayrılmaları, harfleri lüzumsuz çizgilerle süslemeleri, onların şekillerini bozmaları demek değildir. Şahsi üslûp sadece harflerin boylarının, kalem uciyle yükseklik nispetlerinin değişmesinden, seyrek veya sık yazmaktan, eğiklik, irilik ve ufaklık, kalem çok veya az bastırmaktan, ağır veya süratli yazmaktan doğmalıdır.

10 — Yazının bir yandan da öğrencinin şahsiyeti üzerinde yapabileceği etkiyi ihmal etmemek lâzımdır. İyi sonuçlar elde etmek için dikkat ve sabırla çalışmak, temiz ve tertipli olmak, ihmale ve baştan savmacılığa düşmemek, israftan sakınmak ve tutuma dikkat etmek, defter veya kâğıdı kirletmemek, uçları ve diğer araçları dikkatli kullanmak lâzımdır.

11 — Bir yazı işine başlamadan önce yapılacak işi plânlamak, taslaklar yapmak, kullanılacak araç ve gereçleri, kâğıt cinslerini ve boylarını düşünmek, büyüklük ve küçüklüğü, yazı sathının yazıyla, kelime ve harflerin birbiriyle olan nispetlerini önceden iyice hesabetmek gereklidir.

12 — El yazılarında çabukluk derecesi hece sayısına göre hesaplanır. Ezber bilinen bir metni ara vermeden yazmak şartıyla orta okul öğrencileri, bir dakikada 15-20 hece kadar yazabilmelidirler.

13 — Öğrencileri baştan savmacılığa sevk edecek sebeplerden biri öğretmenin uzun yazı ödevleri vermesidir. Çocukları usandıracak kadar uzun yazı ödevleri yazı yazma zevkini körletir, daha ileri gidilirse yazıdan nefreti bile uyandırır. Ödevler bir yük teşkil etmeyecek tarzda ölçülü olmalıdır.

14 — Öğretmen, öğrencilerin güzellik duygularını geliştirmek hususunda yazı dersinin vereceği imkânları kaçırmamalı, birer sanat eseri sayılabilecek güzel yazılardaki estetik değeri ve bu eserlerdeki türlü özelliklerin kavranılmasını temin ederek öğrencilerin sanat zevkinin ve güzellik duygularının gelişmesini sağlamalıdır.

15 — Yazı yazarken öğrencilerin çarpık oturma, göz sağlığını bozacak vaziyetler alma, yanlış kalem tutma gibi kötü alışkanlıklarını vaktinde düzeltmelidir.

16 — İlk okullarda öğrenilen temel harfleri, dik ve bitişik el yazıları orta okullarda tekrar ele alınacak ve daha sanatlı bir şekilde, çeşitli uçlar kullanılarak yazılacaktır. Harflerin daha güzel yazılmasına, üslûplu şekiller almasına, kelime ve cümlelerin istiflerine, renk, çizgi ve resimlerden faydalanmaya ehemmiyet verilecektir.

17 — İlk okullarda başlanan, tablalı ve kesik uçlarla yazılan yazılara daha fazla yer verilecek, bâzı yeni çeşitlerin ilâvesiyle, bu dekoratif ve sanatkârane yazılara, tatbik sahaslarını genişleterek, devam olunacaktır.

18 — El yazısı için nasıl diğer bilgi derslerinde büyük bir tatbik sahası varsa, sanat yazıları da iş ve resim derslerinde daima büyük bir tatbik ve kullanma sahası bulur. Çeşitli fırsatlar da bu ders konularının işlenmesinde yararlı olur. Sanat yazıları yanında tablalı ve kesik uçlarla yapılan kenar sularına, süslemelere ve resimlere büyük bir yer vermeli; bunları yerine göre yazı konularıyla birlikte kullanmalıdır.

19 — Sanat yazılarının tatbik sahası çok geniştir. Öğrencilere bu yazıların kullanış yerlerini ve çeşitlerini anlatırken hangi çeşit yazıların nerelerde kullanılmasının uygun olacağını da öğretmelidir. Kitap kabında, dükkân tabelasında, bir kitabede v. b. kullanılacak yazıların ayrı ayrı olacağını, maksada ve malzemeye göre yazı nevinin değişeceğini öğretmelidir.

19 — Öğrenciler sanat yazılarından önceleri en kullanışlı maksatlar için faydalanmalıdırlar: Duvar levhaları, tabelâlar, kitap ve gazete başlıkları, kapaklar, kapı levhaları, paket, şişe ve fiat etiketleri, rozet ve monogramlar, markalar, el ve duvar ilânları, şiirler, davetiyeler, veziceler v. b.

20 — Bu işlerde taslak ve müsvedde ile işe başlamalıdır. Yazı satınının kâğıda nispetine, kalem kalınlıklarıyla harf yüksekliklerinin seçilişine, çizgilerin ahenkli ve hareketli oluşuna, siyah-beyaz tesirlerine, sade ve mütevazı oluşa dikkat etmeli, renk ve çizgilerden, resimlerden nasıl ve nerede faydalanılacağını bilmelidir.

SINIF: I

Bu sınıfta ilk okulda öğrenilen el yazısının (eğik veya dik) gelişmesine ve güzelleşmesine çalışılacaktır. Bu maksatla daha esaslı ve metotlu temrinler yapmak lâzımdır:

1 — Öğrencilerin ellerini alıştırmak, metotsuz çalışma yüzünden kötü alışkanlıklar edinmiş çocukların ellerini ıslâh etmek için, örneklerde görüldüğü gibi bir takım el alıştırmaya ve el gevşetme temrinlerine geniş yer verilmelidir.

Bunları büyük ambalaj veya matbaa kâğıtları üzerine yumuşak kurşun kalemleriyle, büyük büyük çizerek yapılmalıdır. Bu çalışmalar esnasında kalemi tutan parmaklar, düz ve serbest bir halde bulundurulmalıdır. Çocuk, parmaklarını kıvrarak, bükerek kalem tutmaktan vazgeçirilmelidir. Bu maksatla çocukların eline tebeşir boyundan kısa kurşun kalemleri verilirse, onları uygun şekilde tutmaya daha çabuk alışırlar. El bilekten ve dirsekten hareket ederek çalışmalıdır. Böylece önceleri, alıştırmaya temrinleri olan çeşitli şekilleri, çizgileri, hayvan ve bitki figürlerini çizmeli, bunlardan kenar suları ve süslemeler yaptırmalı, sonra harflere, harf guruplarına ve bunların çeşitli bitişme şekillerine geçilmelidir. Bunları, örneklerde görüldüğü gibi metotlu bir tarzda sıralamalıdır.

Öğrencilerin elleri oldukça gevşedikten sonra nokta uçlu mürekkep kalemleri, ince redis uçları ve nokta uçlu dolma kalemleriyle bu çalışmalarını tekrarlamalıdır.

El, süs resimleri, kenar suları ve alıştırmaya çizgileriyle iyice alıştırdıktan sonra sürekli yazı ödevlerine geçilmelidir.

60 - 70 derece arasında eğik yazılarda küçük harflerin üst ve alt çıkmaları gövdenin bir misli, büyük harflerde yarısıdır. Bu yazıda fazla olarak büyük A, D, M, N, P, R, Z harflerinin, küçüklerden f. r. z nin başka çeşitlerinin yazılması serbest bırakılmıştır. Çocuklar alışkanlıklarına veya zevklerine göre bunlardan istediklerini kullanabilirler.

Yazılar çizgisiz veya çizgili kâğıda yazdırılmalıdır.

Dik bitişik yazıları güzel ve süratli olanlar ve bunu seveyerek yazanlar bu yazılarını güzelleştirmek için temrinlere devam etmeli, verilen örneklerde olduğu gibi alıştırmaya temrinleri yaparak parmak ve ellerini daha işlek bir hale getirmeye çalışılmalıdır.

El yazısının yanında sanat yazılarına ve dekoratif yazılara yer vermeye başlanmalıdır. Yassı uçların daha kalın çeşit-

lerini kullanmaya alıştırmalı, kesik uçlarla yazmaya, tahta, kamyş ve tüylerden kalem yapıp bunları yazı için kullanmaya yer verilmelidir. Öğrenciler bu kalemlerle dik, eğik, büyük ve küçük temel harfleri güzelce yazabilmelidirler. Redis uçlarıyla dekoratif örnekler ve kursif yazılar üzerinde çalışmaları ihmal etmemelidir. Kesik uçları düz ve 45 derece eğik olarak tutmak suretiyle yazmayı öğrencilere öğretmelidir. Buna göre yazı örnekleri verilmiştir.

Dekoratif yazılarda eldeki metne ve yazı sathına göre harflerde bazı değişiklikler yapılabilir. Harfler daha dar veya geniş, yüksek veya alçak, dik veya meyilli yazılabilir.

Safhaların türlü şekilde tertibi, yazı alanının zevkli bir şekilde taksimi içinde çocukların buluşlarına yer verilecektir. Çeşitli cins ve büyüklükte kâğıtlara türlü tertipte başlıklar, levhalar, etiketler, vecizeler, şiirler, nutuklar veya pratik maksatlar için tabelâ, program, kitap kâbi, ilân örnekleri yazdırılacaktır.

SINIF: II

El yazılarını geliştirmeye, güzelleştirmeye ve daha süratli yazmaya çalışılacaktır.

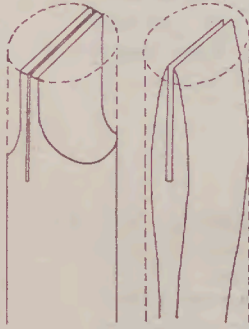
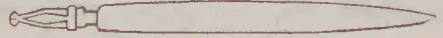
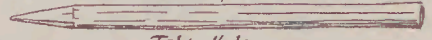
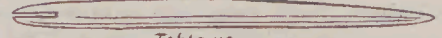
Dik, eğik ve bitişik el yazıları kesik uçlarla yazdırılacaktır. Buradan kursif yazılara geçilerek öğrencilerin seviyelerine uygun klâsik lâtîn, unzial, neuland ve grotesk yazılarından mümkün olabilenler öğretilenektir. Fırça, cetvel, pergel, çizgi kalemi ve şablon kullanarak yazılan afiş ve tabelâ yazıları üzerinde de çalışılabilir.

Harflerin, kelimelerin ve blokların daha düzgün ve mükemmel olmasına önem verilecektir.

Çeşitli malzeme kullanarak ve çeşitli maksatlar için yazılar yazdırılacaktır. (Alçı, tahta, mukavva, teneke üzerine oyma ve kabartmalar, yağlı boya ile çinko, tahta ve duvar üzerine yazılan ilân yazıları ve tabelâlar, kontrplâktan ve tah-tadan yazı kesmek ve bunları sergi işlerinde kullanmak.)

Ders araç ve gereçleri ilk okul programındakilerin aynıdır.

YAZI DERSİNDE ARAÇ VE GEREÇLER

TEMEL HARFLER

ABCDEFĜHIJKL
MNÖPRŞTÜVYZ

ABCDEFĜHIJKL
MNÖPRŞTÜVYZ

âbçdefĝhijklmnöpr
ştüvyz.,;.:!:-„[]()

12344567890

Bitişik-Dik Yazı:

A B B C D E F G H I J K L

M N Ö P R Ş T Ü V Y Z

a b c c d e f ğ h i i j k l m

n n ö p p r r s s t ü ü v y z

1 2 3 4 4 5 6 7 8 9 0 . , ; : ! : ? () [] „ ” -

Bahar olsun da seyredin
Nasıl süsler bayırları,

EĞİK TEMEL HARFLER:

ABCDEFĞGHIJK
 LMMNOPRRSTU
 ÜVYUZ-QWX *Eğiklik
 60-80°
 olmalıdır!*

²
^{75°} ³ abcdefğhijklmn
 öprştüüvyuz-qwx-
 12334456678990!?,)

BİTİŞİK - EĞİK YAZ

ABCDEFĞHIJKL
 MNÖPRSTÜVYZ
 abcdefğhijklmnop
 rstüvyz. İfenisehur.

Eğik El Yazısı

A B C D D E F G H İ

J K L M M N N Ö P P R R

1 2 3 4 5 S T Ü V V Y Z Z 6 7 8 9 0

a b c d e f f g h i j k l m
n ö p p r r s t ü v y z z

Kemal Atatürk - Ankara

Yeşil Bursa - Güzel İzmir

Sivas - Van - Rize - Demirci

EĞİK EL YAZISINDA BİTİŞİMLER

a aa: aa aaaa aaaaaa

l ll lll: ll llll ala lala allala

e ee eee: elle ellele elâ eee lele

c ce cece: çal acele ece elce aç

d dd ddd: dal cadde delece ced

g gg ggğ: eg ege gaga gölge

o oo ooo: ol dog göl göç ota dağ

u uu: uç dududu çul güllü

y yy: yay yol yel uyuy orya

i ii: iç il iy ciğ idil dilli

t tt: tat git tut etti etli at

j j: jile jale jele ejd

m mm: dam mil mama yem

n nn: on can nal inci anıt

p p: up top pul pipo hap

p p: ip top pul pala tupa

s s: ses sus usu süit pasli

h h: ah han hiç aha ehe

k k: kul kok takke tek akul

b b: bil baba bebek bülbül

f f: fil lif fol efe fal sofa

f f: filo laf Yafa İffet fa

o o: of fok kof oyma

r r: raf orak erir kar arpa

r r: rus ara dur rica er

v v: vur ver duvar kavur

REDİS UCU İLE DEKORATİF YAZILAR:

ABCDEF GHIJKLMN
 OPRSTUVYZ·WX·
 abcdefghijklmn
 oprstüwxyz·123·

ABCDEF GHIJKL M
 NÖPRSTÜVXYZ A
 abcdefghijklmnöprst
 12345uvwxyz67890

*AABCDEF GHIJKL
 MNÖPRSTUVXYZ
 abcdefghijklm
 nöprstuvwxyz*

REKLÂM YAZILARI

ABCDEFĜHIJKL
 MNÖPRSTÜVYZ
 abcdefghijklmnöprs

ABCDEFĜHIJKLM
 NÖPRŞTÜVYZ1947
 ABCDEFĜHIJKLM
 NOPRŞTÜVYZabcd

ABCDEFĜHIJKL
 MNOPRŞTÜVYZ

Yassı uçla Temel Harfleri

ABCDEFĜHIJKLM

NÖPRSTÜVYZ!

abçdefĝhijklmnop

12345 stüvyz.67890

ABCDEFĜHIJKLM

NÖPRSTÜVYZ.!?

abçdefĝhijklmnöpr

12345 stüvyz.67890,,

Ak akça kara gün içindir.

Yassı uçlarla El Yazıları

A B Ç D E F G H I J K L

M N Ö P R Ş T Ü V Y Z

a b ç d e f ğ h i j k l m n ö p r

ş t ü v y z . 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 . ; ! ?

Bahar olsun da seyredin
 Nasıl süsler bayırları,
 Zümrüt gibi çayırları
 Yüze gülen o nazenin
 Altın gözlü papatyalar,
 Gelin yüzlü papatyalar.

Eğik El Yazısı

A B C Ç D D E F G H İ İ

K L M M N N Ö P P R R

1 2 3 4 5 S T Ü W V Y Z 6 7 8 9 0

a b c d e f f ğ h i j k l m n ö

p p r r s t ü v y z z

Türkiye Cumhuriyeti
 Kemal Atatürk Ankara'da
 Yeşil Bursa. Güzel İzmir =
 işliyen demir pas tutmaz.
 Yuvarlanan taş yosun tutmaz

Klâsik Yazılar

ABCDEFĜHIJKL

MNÖPRŞTÜVYZ

İİİK İİİ

ABCDEFĜHIJKL

MNÖPRŞTÜVYZ

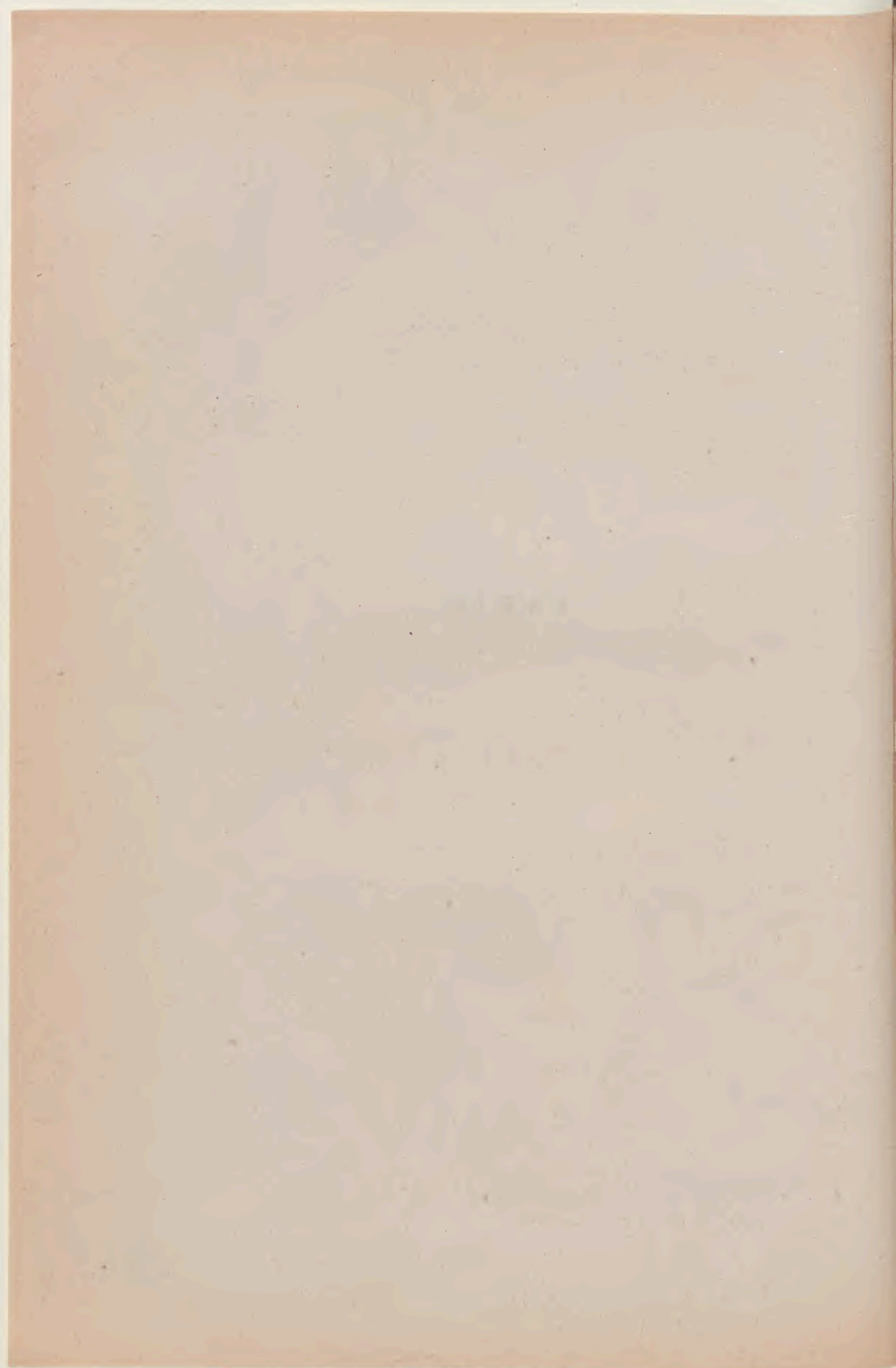
abcdefghijklmnöp
rştüvy·zz·

ABCDEFGHIJKLMNO

PRSTUVYZ·123456789

abcdefghijklmnoqrstuvwxyz

TARİH

T A R İ H

AMAÇLAR:

1 — Türk çocuklarını, Türk devriminin mânası ve tarihi önemi üzerinde düşündürmek ve onların devrim değerlerine bağlılıklarını kuvvetlendirmek;

2 — Bugünkü kültürün uzuh bir geçmişin eseri olduğunu onlara kavratmak ve bu kültürde Türk milletinin hizmetlerini ve payını belirtmek;

3 — Çocuklara, şerefli bir geçmişi olan büyük bir milletin evlâtları olduklarını duyurarak onların Türk ulusunun geleceğine olan güvenlerini artırmak ve kendilerini Türk milletinin ülkülerini gerçekleştirmek için her fedakârlığı göze alabilecek bir karakterde yetiştirmek;

4 — Tarihte milletlerine ve insanlığa hizmet etmiş büyük adamların hayatlarına ve hizmetlerine karşı öğrencilerde ilgi ve hayranlık uyandırmak;

5 — İnsanların çevreleriyle yaşayışları arasındaki sıkı münasebeti belirterek insanların çevreleri üzerine nasıl tesir ettiklerini çocuklara kavratmak ve onlarda insanlığa karşı sevgi ve saygı duygusu uyandırmak;

6 — Çocuklara bugünü daha iyi kavramaları için geçmişini inceletirken onların, içinde yaşadıkları devirde cereyan eden sosyal, ekonomik ve siyasal olayların sebepleri üzerinde düşünme, araştırma ve muhakeme etme yeteneklerinin gelişmesine yardım etmek;

7 — Demokrasi hayatımızın gelişmesini incelerken, diğer demokrat milletlerin geçirmiş ve geçirmekte oldukları gelişim safhalarını ve bu bakımdan takibedilen yolları araştırıp incelemek;

8 — Milletler ailesi içinde Türk ulusuna düşen insanî ödevler bulunduğunu belirtip bunu öğrencilere duyurmak.

AÇIKLAMALAR:

1 — Orta okulun Tarih derslerinde temel, Türk tarihi olacaktır. Başka ulusların tarihine ait kısımlar Türk tarihi ile ilgileri derecesinde ve aralarında bağlantı kurularak incelenecektir.

2 — Öğretmen, Türklerin tarihte oynadıkları büyük rolü belirtecek, Orta Asyada nasıl üstün bir medeniyet

kurduklarını; tarımı, hayvan yetiştirmeyi, maden işlemeyi, bina kurmayı, yazı yazmayı, heykel yapmayı ilk defa olarak nasıl başardıklarını kavratacaktır. Türklerin nasıl ayrı ayrı adlar alarak dünyanın her tarafına kültürlerini yaydıklarını belirtecek; İslâm kültürünün meydana gelişinde ve gelişmesinde oynadıkları büyük rolü belirtecektir.

3 — Öğretmen, bilhassa Türk devriminin mânasını, önemini çocuklara kavratmaya ve Türk devrimini onlara benimsetmeye çalışacaktır. Bunun için devrimin topluluğumuzda sağladığı faydaları, getirdiği iyilikleri ve yenilikleri öğrencilere kavratacaktır. Son yüzyıllarda imparatorluk devrinde hükümdarların ve devleti idare edenlerin beceriksizlikleri, buldukları zamanın mahiyetini, önemini ve icaplarını takdir etmemeleri, Türk ulusunun kudretini ve ihtiyaçlarını kavrayamamaları, ulusu yükseltecek çarelere başvurmayı akıl etmemeleri veya ona hıyanet etmeleri yüzünden Türkiye'nin her alanda nasıl geri bırakıldığını; memleketimizin birçok kısımlarının nasıl yabancı ellerine düşürüldüğünü, yabancıların her fırsatta nasıl işlerimize karıştıklarını, bilhassa Birinci Cihan Savaşının sonunda memleketimizin nasıl yabancı devletler arasında paylaşıldığını, bağımsızlığımızın nasıl hiçe indirildiğini, hükümdarın düşmanlarla nasıl bir olduğunu, fakat bütün bunlara karşılık büyük bir milletin gerekince nasıl önderini yaratarak harekete geçebildiğini, Atatürk'ün Anadolu'ya geçerek nasıl Türk ulusuna baş olduğunu ve ulusun, bütün kuvvetlerini topluyarak çetin ve şanlı savaşlarla, bağımsızlığını nasıl tekrar kazandığını, sonra saltanatı kaldırarak yerine Cumhuriyet rejimini kurmakla Türk ulusunun nasıl kendi egemenliğine kavuştuğunu öğrencilerin kavramasına yardım edecektir.

Öğretmen, İstiklâl Savaşından sonra milletimizin ayrı ayrı alanlarda yaptığı devrimleri öğrencilere inceletirken bu devrimlerden her birinin ne kadar zaruri olduğunu, imparatorluk rejimindeki durumlarla karşılaştırarak belirtecek ; bu devrimlerin memleketi her alanda nasıl yükselttiğini, eskiden bizi geri bırakan tesirlerden kurtararak memleketimize nasıli adımlar attırdığını, Türkiye'nin bu devrimlerle nasıl büyük ve çok geniş bir gelişim devresine getirdiğini, Türk haysiyetinin, Türk şerefının bütün dünyada nasıl yükseldiğini öğrencilere kavratacaktır.

4 — Tarih derslerinde bilhassa dikkat edilecek nokta, bugünkü insan ve toplum hayatının gittikçe değiştiğini öğrencilere kavratmaktır.

Öğretmen, bugünkü yaşama şartlarının eskiden bu halde olmayıp gittikçe değiştiğine, meselâ, bugünkü uçak, şimendifer, obomobil, otobüs, her çeşit binek arabaları, öküz arabası gibi taşıtların eskiden mevcut olmadığına; bunlardan bazılarının memleketimize girmesinin yeni olduğuna; dünyada kullanılmaya başlanmalarından beri de çok zaman geç-

mediğine çocukların dikkatini çekerek bu taşıtlardan herbirinin hangi sıra ile insanlar tarafından kullanılmaya başlandığını kavratmaya çalışacak; aydınlatma, haberleşme, elbise gibi yaşama ihtiyacı ve vasıtalarının ayrı ayrı devirlerde geçirdiği değişiklikleri öğrencilerin anlayacağı bir dille açıklayacak; sırası geldikçe ve mümkün oldukça, başka başka devirlerde ayrı ayrı şekiller alan bu gibi yaşama vasıtalarının asıllarını, modellerini veya resimlerini öğrencilere inceleterek ve yaptırarak onlara bu hususta somut fikirler verecektir.

Öğretmen, insanların bugünkü yaşama tarzlarının en eski zamanlardaki yaşama tarzından nasıl daha farklı olduğuna dikkat ettirerek, ilk insan ve toplum hayatının ayrı ayrı yönlerini öğrencilere kavratacak; en eski toplum hayatının bütün güçlüklerine dikkat ettirerek, toplum hayatında insan gücünün, insan zekâsının gittikçe insanları daha müreffeh ve daha mesut bir hayata erdirmek için yüzyıllardan beri nasıl bütün güçlükleri yenmeye çalıştığını, elde edilen her yeni vasıtanın ve her yeni başarının nasıl yüzyıllar boyunca birbirinin ardından gelen nesillerin el birliğiyle çalışmasının mahsulü olduğunu çocuklara gösterecektir.

5 — Geçmiş çocukların gözleri önüne getirmek ve onlara geçmişteki olayları kavratmak için bugün ile geçmiş arasında karşılaştırmalar yaptırmak ve karşılaştırılacak olayları öğrencilerin içinde yaşadıkları günün olaylarından seçmek gerekir.

6 — Çocuklara, tarih dersinde tarih olaylarını gösterirken, asıl, onlara bugünü aydınlatmak amacını takibetmemiz gerektiği unutulmamalı; tarih, sadece eski olayların bir fihristi, hükümdarların ve türlü türlü şahısların bir listesi olarak telâkki edilmemelidir. Tarih, öğrencilerin tecrübelerini ve görgülerini binlerce yıl önceki zamanlara kadar götürerek onların düşünüş ve kavrayış ufkunu genişletir ve bugünkü hayatı, hayatın bugünkü problemlerini daha iyi kavramaları imkânını hazırlar.

Bugünkü hayatı ve hayatın bugünkü problemlerini kavratmak için öğrencilere bugünkü hayatı eski hayat ile, hayatın bugünkü problemlerini dünkü ve daha önceki problemleri ile karşılaştırmalı, her birinin vaktiyle ne gibi şartlar altında geçmiş, ne gibi sonuçlar vermiş olduğunu öğrencilere inceleterek bugünkü durumu aydınlatmalı; hayatta tutacakları doğru yolu arayıp bulmaları için onlara kılavuzluk etmelidir. Tarih, bilhassa bugünü aydınlatarak tutulacak en doğru yolu göstermeye ve gelecek için alınacak tedbirleri bize ilham etmeye yaradığı içindir ki önemli bir eğitim vasıtasıdır.

7 — Öğretmen, tarihi olaylarda önemli şahsiyetlerin rolünü belirtmeli; büyük adamların tarihin akışı üzerindeki yaptıkları büyük etkiye çocukların dikkatini çekmelidir.

Bilhassa Atatürk'ün, Türk tarihinin akışını nasıl değiştirdiğini, milletimizin değerlerine, kudretine dayanarak ve isteklerine uyarak Türk ulusuna nasıl yepyeni ilerleme ve yükselme ufukları açtığını, Türkiye'yi en yüksek kültür seviyesine çıkarmak için ne önemli devrimler yapıldığını ve bu devrimlerin insanlık tarihinde de büyük değeri olduğunu öğretmen çocuklara kavrayacakları bir dille, canlı örnekler ve karşılaştırmalarla açıklayacaktır.

Tarihte şahsiyetler üzerinde konuşulurken onların yaptıkları işleri, onları harekete getiren tesirleri ve bu hareketlerin sonuçlarını belirtmelidir. Şu vakada filân adamın gösterdiği yüksek kavrayış, kahramanlık ve fedakârlığın sonuçlarını öğrencilerin gözü önünde canlandırmalıdır. Çocuklar, tarihte böyle örnekler göre göre insanların hareketlerine tesir eden yüksek ve asil güdülerini iyi kavramaya, yüksek karakterin güzelliğini daha iyi duymaya ve hayatta daima iyi misalleri örnek tutmaya başlarlar. Öğrenciler, bilhassa Türk ulusunun binlerce yıllık tarihinde bütün cihana ispat ettiği yüksek ve asil karakteri benimsiyerek, bu yüksek ulusun asil öğrencileri olduklarını daima gözünde bulundurarak, hayatta daima bu yüksek ulusun çocuklarına yakışacak en doğru yolu tutmanın ulusal bir borç olduğunu takdir etmelidirler. Öğretmen, her öğrencinin Türk devrim ordusunun sarsılmak bilmez bir eri olduğu duygusunu benliğinde yaşatması ve bu uğurda canını feda edecek bir karakterde yetişmesi için tarihten en müessir bir surette faydalanmalıdır.

8 — Tarihte incelenen olayların ne zaman geçtiğini çocuklara kavratmak, onlara zaman fikrini vermek önemli bir iştir. Türk tarihi ile yakın münasebeti olan dünya olaylarını zaman münasebeti içinde gösterir yüzyıllık haritalar, resimler, grafikler ve tarih levhalarının sınıfça veya guruplarca hazırlanması faydalı olur.

9 — Öğretmen, Tarih dersinde incelenerek olayların zamanını çocuklara kavratmaya ne kadar dikkat ederse, yerlerini de çocukların zihinlerinde tutturmaya o kadar önem vermelidir. Onun için öğrencilerin, olayların geçtiği yerleri harita üzerinde incelemelerine, Türklerin anayurtlarını, akın yollarını, dünyanın ayrı ayrı bölgelerinde kültürlerini yaymış oldukları yerleri haritada araştırmalarına dikkat etmelidir.

Tarih derslerinde öğretmen, coğrafi etmenlerle tarihi olaylar arasındaki sıkı ilişkiye çocukların dikkatini çekmeli; insanların coğrafi etkiler altında nasıl harekete mecbur kaldıklarını, bu etkilerin üzerine de nasıl tesir etmeye çalıştıklarını göstermelidir. Öğretmen, Tarih ile Coğrafya dersleri arasında sıkı bir münasebet kurmalı, tarih olaylarının açıklanması sırasında haritalardan da faydalanmalıdır.

10 — Öğretmen, Tarih dersinin Yurttaşlık Bilgisi dersi ile olan sıkı bağıni daima dikkate almalı; meselâ: Cumhu-

riyet rejiminin Türk toplum hayatına daha uygun olduğunu çocuklara anlatırken tarihten onların kavriyacağı canlı örnekler bularak eski rejim ile Cumhuriyet rejimi arasında karşılaştırmalar yaptırmalıdır. Öğretmen, çocuklara yurttaşlık ödevlerini telkin ederken şu veya bu zamanda ulusun, ödevlerine canla başla sarılması sayesinde nasıl büyük başarılar elde ettiğine tarihten örnekler bulmalı, bu suretle öğrencilerde yurt ödevi duygusunu artırmalıdır. Gene öğretmen, çocuklara yurttaşların haklarını öğretirken bu hakların İmparatorluk devrinde nasıl tanınmadığını, bu hakları almak için Türk ulusunun ne kadar fedakârlıklara katlandığını, nihayet bu hakları Atatürk'ün önderliği ile Cumhuriyet rejiminin nasıl sağlamış olduğunu tarihten alınan örneklerle çocuklara göstermelidir.

11 — Öğretmen, tarihte geçen terimlerin mânalarını öğrencilere kavratmak için onların anlayabilecekleri örnekler bularak açıklamalar yapmalı ve karşılaştırmalar yaptırmalıdır.

Tarihte vakaların ve şahsiyetlerin adlarını öğretirken öğretmen bu adları tahtaya yazmalı ve öğrencilerin bu isimleri doğru söyleyip yazmalarına dikkat etmelidir.

12 — Öğretmen, eski bir olaydan, Kurtuluş Savaşı veya Türk devriminin herhangi bir safhasından bahsederken o olayın okulun bulunduğu yerde geçmiş olan veya o yerle ilgili bulunan noktasına çocukların dikkatini çekmeli, okulun bulunduğu yerde o olay ile ilgili tarih eserlerini göstermeli ve inceletmelidir.

Tarihî bir şahsiyetten bahsedilirken o zat, eğer okulun bulunduğu yerde doğmuş veya ölmüş veya orada bulunmuş ise bu cihete, o zatın orada camisi, medresesi, kitaplığı, imareti, hanı, türbesi bulunduğu takdirde de bu gibi eserlere öğrencilerin dikkatleri çekilecektir.

13 — Öğretmen, geçmişi çocukların gözünün önüne getirmek, onların yaratıcı imgelemelerine malzeme vermek üzere okulun bulunduğu yerdeki sur, kale, harabe, bent, cami, medrese, çeşme, han, hamam, köprü, imaret, kervansaray, kitaplık gibi yeni ve eski eserleri öğrencilere ziyaret ettirecek müzede veya başka yerde bulunan eski silâh, kapkacak, elbise, çini ve diğer eserleri göstererek bunları çocukların seviyelerine göre açıklayacaktır.

Öğretmen, okulun olduğu yerde aslı bulunmayan eserlerin resimlerinden, kartpostallardan, gazete ve dergilerde çıkmış fotoğraflarından, tarihî tablolardan ve sinemadan faydalanacaktır.

Öğretmen, bir yandan tarihî şahsiyetlerin resimlerini, fotoğraflarını göstererek onları öğrencilerin gözleri önünde canlandıracağı gibi eski olayları, eski yaşayış tarzını, kültür eserlerini gösterir tablolar ve resimlerden faydalanarak bunlar hak-

kinda çocukların somut bir fikir edinmelerine de çalışacak; sırasına göre öğrencilere resimler, kâğıt, tahta, mukavva ve başka iş malzemesinden örnekler ve modeller yaptırarak bunları canlandıracaktır.

14 — Öğretmen, Tarih derslerinde eski eserlerle anıtların Türk tarihinin birer belgesi olduğuna çocukların dikkatini çekerek bunları yıkılmaktan, bozulmaktan ve yabancı ellere geçmekten korumanın bizim için bir ödev olduğunu onlara telkin edecektir.

Okulun çevresinde bulunan çeşme, mezar, kütüpane v. b. gibi tarihî değeri olan anıtların korunması ve bakımı hususlarının öğretmenlerin rehberliği altında öğrenciler tarafından yapılmasına önem verilmelidir.

15 — Öğretmen, Cumhuriyet Bayramı, Egemenlik Bayramı, önemli tarihî olayların yıldönümleri, büyük insanların doğum veya ölüm tarihlerinin veya yaptıkları eserlerin yıldönümleri dolayısıyla okulda veya başka yerde yapılacak törenlere öğrencileri iştirak ettirirken, törenden önce, törenden sonra günün mânası, o bayramın, o olayın, o şahsiyetin tarihî önemi hakkında çocukları aydınlatacaktır. Okul içinde ve dışında yapılan bu gibi törenlere ailelerin de katılması teşvik edilmelidir.

16 — Öğretmen, Türk tarihinin herhangi bir safhası, Türk büyüklerinin hayatı, eski Türk eserleri ve Türk kültürü hakkında çocukların seviyelerinde yazılmış kitapları, broşürleri, ansiklopedilerde, gazete veya dergilerde çıkmış yazıları okumaya öğrencileri teşvik edecek; bilhassa Tarih dersinde hangi konu inceleniyorsa bununla ilgili yazıları okumalarını çocuklara tavsiye ederek bu yazıların hangi eserin hangi sayfasında bulunduğunu kendilerine söyleyecek; okudukları yazıların özetini, şu veya bu noktasını arkadaşlarına söz veya yazı ile anlatmalarına imkân verecektir.

17 — Tarih derslerinde öğretmenin ödevi, tarihi sadece okutmak, anlatmak ve bolletmekten ibaret olmayıp öğrenciye hakiki tarih mevzuunu kendi müşahede, inceleme ve düşüncesiyle istihsal ve ondan istifade etmeyi öğretmektir. Bunun için Tarih derslerinde öğrencilerin bizzat çalışarak, kitaplardan ve çeşitli kaynaklardan, haritalardan, tarihî resim ve tablolarından faydalanarak, tarihî eserleri inceliyerek, ekskursyonlar yaparak, zaman zaman toplu konuşmalar ve tartışmalar yapmak suretiyle çeşitli faaliyetlere girişerek bilgi edinmesi esastır. Bu çalışmalarda öğretmen daima söyleyen ve dinleten bir insan rolünden kurtularak bütün bu faaliyeti sevk ve idare eden bir rehber durumunda bulunacaktır.

18 — Öğretmen her konu için öğrencilere bir çalışma plânı verecektir. Bu çalışma plânı bir muhtıra şeklinde

olmayıp öğrencileri kendi kendine çalışmaya sevk edici mahiyette olacak ve başlıca şu kısımları ihtiva edecektir:

- A — Öğrenciler tarafından incelenecek ders konusunun bir problem halinde ortaya konması,
- B — Belirtilen problemin ana hatları,
- C — Her ana fikri açıklayıcı sorular.

(Öğrenciler çeşitli kaynaklardan kitap, dergi, ansiklopedi, harita, tarihî resim ve tablolardan, tarih eserlerinden, ekskursyonlardan faydalanarak inceleme, konuşma, tartışma yaparak çalışacaklar; gerektiğinde not alarak, harita çizerek çalışmalarını tesbit edeceklerdir.)

19 — Öğretmen, öğrencileri bu çalışma plânına göre faaliyete sevk ederek kendisi bu çalışmaya yardım edecek gereken yerlerde tamamlayıcı ve telkinî mahiyette takrirlerle onlara bilgiler kazandıracaktır. Öğrenciler çalışmalarını bitirdikten sonra öğretmen bu çalışmaları çeşitli şekilde yokluyarak kontrol edecek, noksan, yanlış gördüğü cihetleri söyleyecek ve düzeltecektir. Bu plânlar öğretmenin nezareti altında derslerde işlenecektir. Mümkün olduğu takdirde bu faaliyete okulun dersanelerinden biri tahsis edilecek ve bu dersanede öğrencilerin faydalanabilmesi amacıyla ders kitaplarından başka her konu için bir zarf (bu zarfın içinde o konuya ait kaynakları gösteren fişler, gazete kupürleri, resimler, grafikler ilâh... gibi ders materyelleri) bulunacaktır. Burada öğrencilerin seviyelerine uygun yardımcı tarih kitapları, tarihî tablolar, atlaslar, haritalar, dergiler, ansiklopediler, tarihî lûgatlar, projeksiyon ve epidiaskop gibi Tarih derslerinde faydalanılacak ders araçları da bulundurulacak ve Tarih dersleri bu dersanede okutulacaktır.

20 — Öğretmen diğer derslerin öğretmenleri ile iş birliği yaparak bâzı tarih olaylarını sınıfta, okulun müsamere salonunda veya bahçesinde basit bir şekilde dramatize ettireceği gibi bunlar üzerinde yazılmış piyeslerden kısa sahneler de temsil ettirecektir.

DERS KONULARI

SINIF: I

I — İnsan tarihine giriş:

- A) İlk insanlar nasıl yaşarlar ve nasıl geçinirlerdi?
- B) İnsan toplulukları hakkında neler bilmek isteriz, bu bilgileri nasıl elde ederiz?
- ◆ C) Tarihte insanların geçirdiği devirler.
 - 1 — Tarihten önceki zamanlar,
 - a) Taş devri (yontma ve cilâlı taş),
 - b) Maden devri.
 - 2 — Tarih zamanları,

a) İlk çağ, b) orta çağ, c) yeni çağ, d) yakın çağ.
D) Tarihte takvime başlangıç. (Kısa ve toplu bilgi.)

II — *Türklerin anayurdu ve göçler:*

- 1 — Türklerin anayurdu ve buradaki yaşayış ve uygarlıkları.
- 2 — Göçler ve sebepleri.
- 3 — Göç yolları,
 - a) Doğuya ve Güneye göçler,
 - b) Batıya göçler,
- 4 — Göçlerin etkileri ve sonuçları.

III — *Göçlerden sonra anayurtta kalan Türkler:*

- 1 — Hun-Türk İmparatorluğu, komşu devletlerden Çin ve Hint devletleri ile siyasal ve kültürel münasebetleri (kısaca).
- 2 — İskit İmparatorluğu (kısaca).

IV — *Ön Asya tarihi:*

Mezopotamya'nın coğrafi durumu.

- 1 — Aşağı Mezopotamya devletlerinden Sümer, Akad, Elâm ve Babil devletlerinde yaşayış ve uygarlık.
- 2 — Yukarı Mezopotamya devletlerinden Asurların yaşayış ve uygarlıkları. (Medlerin istilâsı.)

V — *İlk çağlarda Anadolu:*

- 1 — Etiler. Yurtları, yaşayış ve uygarlıkları, komşularıyla uygarlık ve siyasal münasebetleri.
- 2 — Frikyalılar ve Lidyalılar (kısaca). Uygarlıkları.

VI — *İlk çağlarda Akdeniz uygarlığına toplu bir bakış:*

- 1 — Mısır. (Yaşayış ve uygarlık.)
- 2 — Fenikeliler ve İbraniler. Uygarlıkları. (Gemicilik ve ticaret.)

VII — *Ege havzası:*

- 1 — Ege havzasında eski uygarlıklar. (Kısaca Girit ve Miken uygarlıkları.)
- 2 — Yunanlar,
 - a) Atina - İsparta,
 - b) Med ve Peloponez Savaşları.
- 3 — Yunanlılarda kültür ve uygarlık. Bunun çağdaş uygarlığımıza etkileri.
- 4 — İskender. Helenizm devri.

VIII — Roma tarihine toplu bir bakış:

- 1 — Etrüskler ve eski İtalya.
- 2 — Kırallık, cumhuriyet ve imparatorluk devirleri.
- 3 — Hıristiyanlığın çıkışı ve yayılışı.
- 4 — Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesi.
- 5 — Kavimler göçü ve Batı Roma İmparatorluğunun yıkılması.
- 6 — Romalıların yaşayış ve uygarlıkları. Bunun çağdaş uygarlığımıza etkisi.
(İlk çağın sona ermesi.)

SINIF: II

1 — Orta çağa girerken:

A — Batıda orta çağa toplu bir bakış.

(Batı Roma İmparatorluğunun yıkılmasından sonraki durum, Karolenj İmparatorluğu, orta çağda hıristiyanlık ve papalar, derebeylik.)

B — Doğuda orta çağ.

- 1 — Hunlar, batıya yürüyüşleri ve Attilâ.
- 2 — Göktürkler.
- 3 — Uygurlar.
- 4 — Türklerin batıya ikinci yürüyüşleri.

C — Doğu Roma İmparatorluğu; Bizans. (Kuruluşundan Heraklius sülâlesine kadar kısaca.)

II — İslâm tarihi:

- 1 — İslâmlıktan önce Arap yarımadası ve Araplara toplu bir bakış.
- 2 — Muhammed, hayatı ve önemli savaşları.
- 3 — İslâm dini, yayılması. (Dört halife devri.)
- 4 — Emeviler, İspanya'nın fethi ve Endülüs Devleti (Kısaca).
- 5 — Abbasiler, İslâm İmparatorluğunun yıkılması. Bu yıkılış sırasında Mısır'da beliren Müslüman-Türk Beylikleri, Tulunoğulları, İhşitler.
- 6 — Türklerin Müslüman olmaları ve İslâm kültür ve uygarlığındaki rolleri.
- 7 — İlk Müslüman Türk Devletleri,
a) Karahanlılar, b) Gazneliler.

III — Selçuklular:

A) Büyük Selçuklular.

- 1 — Oğuzlar.
- 2 — Büyük Selçuklu İmparatorluğu, kuruluşu ve genişlemesi. Bizanslılarla münasebetleri (bilhassa Malazgirt Muhare-

besi üzerinde durulacak ve bu muharebenin Türk ve cihan tarihindeki önemi belirtilecektir.)

3 — Büyük Selçuklu İmparatorluğunun parçalanmasından sonra Anadolu.

B) Anadolu Selçukluları.

1 — Anadolu Selçukluları Devleti.

2 — Haçlı seferleri.

3 — Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılışı. (Moğollara ve bunların batıya doğru akınlarına kısaca temas edilecektir.)

4 — Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılışından sonra meydana gelen beylikler.

C) Selçuklular ve beylikler devrinde Anadolu Türk uygarlığı.

IV — *Mısır ve Suriye Türk Devletleri:*

Eyubiler ve Kölemenler.

V — *Osmanlı Devleti:*

1 — Kuruluşu.

2 — Rumeli'ye geçiş. (Kısaca Rumeli'nin durumu da anlatılacaktır.)

3 — Bayazıt devri ve Anadolu birliğinin kuruluşu.

4 — Ankara Savaşı ve sonuçları. (Bu bahiste Timur Devletine kısaca temas edilecektir.)

5 — Osmanlı Türkleri idaresinde Anadolu birliğinin yeniden kurulması.

6 — Kuruluş devrinde Osmanlı Türk kültürü ve uygarlığı.

VI — *İstanbul'un fethi:*

1 — Fatih ve İstanbul'un alınması.

2 — İstanbul'un alınmasının dünya tarihi üzerine etkileri. (Orta çağın sona erip yeni çağın başlaması.)

SINIF: III

I — *Yeni çağ başlarında Avrupa:*

1 — Bilim ve teknikte ilerlemeler. (Barut, pusula, matbaa.)

2 — Büyük coğrafi keşifler. Sebep ve sonuçları.

3 — Rönesans, sebep ve yayılışı.

4 — Reform. Sebep ve sonuçları.

II — *Osmanlı İmparatorluğunun yükselme devri:*

1 — Osmanlı İmparatorluğunun doğuda büyümesi. (Ak-koyunlu, İran ve Memlüklerle münasebetler.)

2 — Osmanlı İmparatorluğunun batıda büyümesi. (Osmanlı-Macar, Avusturya ve Fransa münasebetleri. Kapitülasyonlar.)

3 — Osmanlı İmparatorluğunun denizlerde büyümesi. (Ege ve Akdeniz'de fetihler, kuzey Afrikanın fethi, Hint seferleri. Barbaros, Turgut Reis ve diğer ünlü amiraller.)

III — *Osmanlı İmparatorluğunun duraklama devri:*

- 1 — Duraklamanın iç ve dış sebepleri ve sonuçları,
 - a) İç isyanlar,
 - b) Avusturya ve İran harpleri.

2 — Duraklama devrinde ıslâhat hareketleri. Dördüncü Murat, Köprülüler.

- 3 — İkinci Viyana Kuşatması ve Karlofça Antlaşması.

IV — *Osmanlı İmparatorluğunun gerileme devri:*

1 — Gerileme devrinin siyasal olayları, Osmanlı - Rus, Avusturya ve Venedik harpleri, kapitülâsyonlar.

2 — Gerileme devrinde ıslahat hareketleri, İâlâ Devri, İlk matbaa.

V — *Osmanlı Türk uygarlığı. (Fatih devrinden ıslahat devrine kadar.)*

VI — *XVII ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa ve Amerika:*

- 1 — Başlıca Avrupa devletleri.
- 2 — Amerika Birleşik Devletlerinin kurulması.
- 3 — Fransa İhtilâli. Sebepleri, sonuç ve etkileri. (Bilhassa Osmanlı Türkleri üzerindeki etkileri üzerinde durulacaktır.)

VII — *Osmanlı Devletinde geniş ıslahat devri:*

1 — Üçüncü Selim ve İkinci Mahmut'un ıslahat hareketleri.

- 2 — Bu devirdeki siyasal olaylar,
 - a) Sırp ve Yunan isyanları,
 - b) Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanı,
 - c) Mısır ve Boğazlar meselesi,
 - d) XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti ile münasebeti bulunan Avrupa devletleri.

VIII — *Tanzimat ve Meşrutiyet Devirleri:*

1 — Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat hareketi (Gülhane hattı). Tanzimatın getirdiği belli başlı yenilikler.

2 — Kırım Savaşı. Sebep ve sonuçları.

3 — Birinci Meşrutiyet (Mitat Paşa, Namık Kemal).

4 — Osmanlı - Rus Savaşı. Ayastafanos ve Berlin Antlaşmaları.

5 — İkinci Abdülhamid'in idaresi ve bu idareye karşı tepki.

6 — İkinci Meşrutiyet devri ve bu devrin belli başlı siyasal olayları, İtalya ve Balkan Savaşları.

7 — Cihan savaşı, Çanakkale Muharebesi. Mondros Mü-tarekesi.

IX — İstiklâl Savaşı:

1 — Birinci Cihan Savaşından sonra Osmanlı Devletinin durumu. Parçalanması ve bu olay karşısında Padişahın ve hükümetinin, azınlıkların ve Türklerin durumu.

2 — Atatürk'ün Anadolu'ya geçişi. (Atatürk'ün askerlik ve siyaset hayatı üzerinde durulacaktır.) Millî Mücadeleye hazırlık. (Erzurum ve Sivas Kongreleri.)

3 — Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılması ve millî bir Türk Devletinin kurulması.

4 — İstiklâl Savaşı. 1. ve 2. İnönü, Sakarya Savaşlarıyla Büyük Taarruz, yurdun kurtarılması. Mudanya Mü-tarekesi.

5 — Lozan Barışı. (İsmet İnönü, siyaset ve askerlik hayatı belirtilecek, Sevr Antlaşmasından da bahsedilecektir.)

X — Türkiye Cumhuriyeti ve Türk devrimi:

1 — Cumhuriyetin ilanı ve Halifeliğin kaldırılması.

2 — Türk devrimi,

a) Din ile devlet işlerinin ayrılması,

b) Hukukta devrim,

c) Kılıkta devrim,

d) Takvim, sanat ve ölçülerin değiştirilmesi,

e) Harf devrimi,

f) Toplumsal yaşayışta devrim,

g) Ekonomi hayatında devrim.

XI — İkinci Cihan Savaşı ve Türkiye:

1 — Savaşın bütün dünyaya getirdiği felâketler.

2 — Bu savaşta Türkiye Cumhuriyetinin silâhlı tarafsızlığı ve bunun önemi.

3 — «Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» prensibimiz ve mânası.

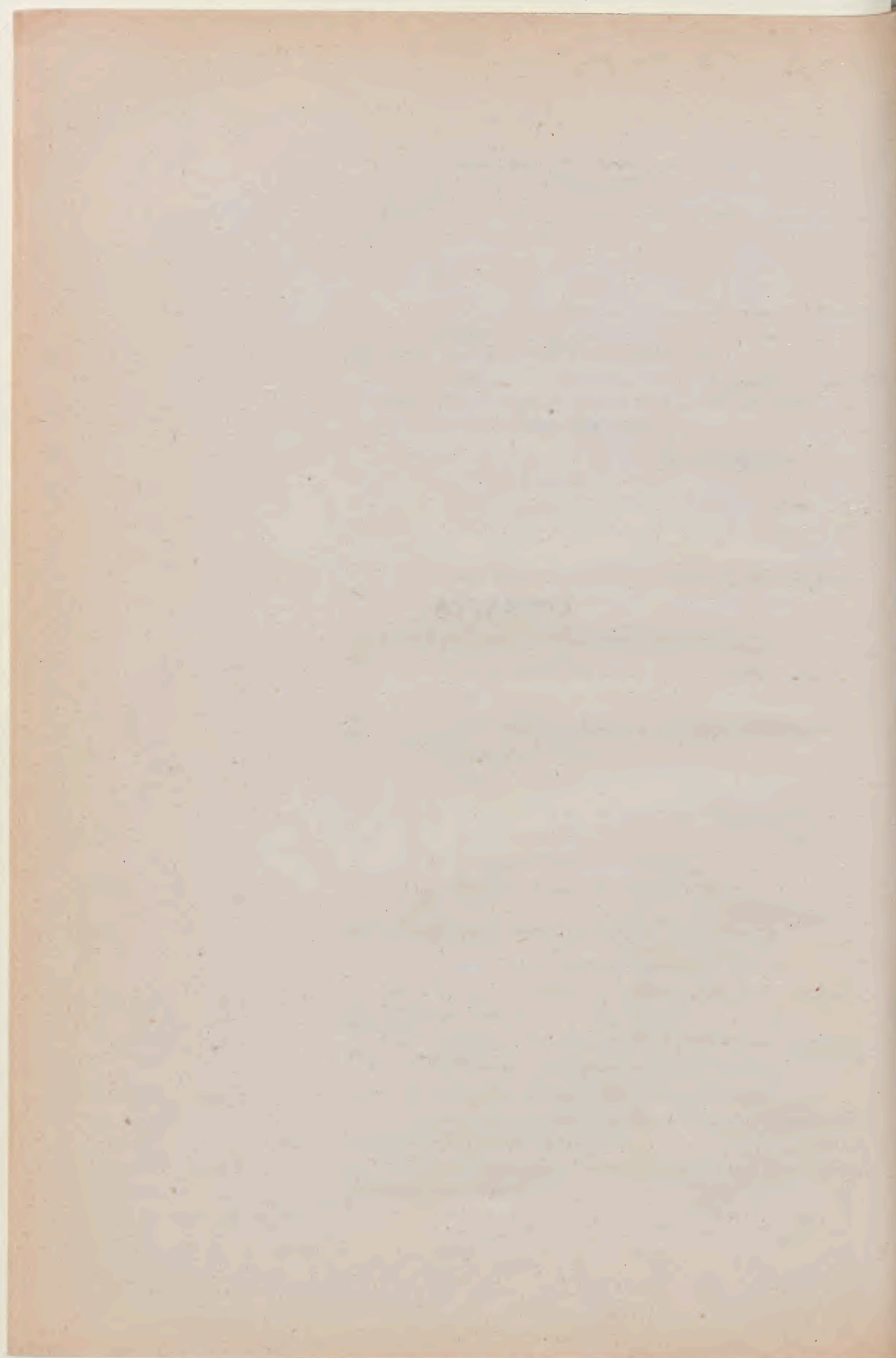
4 — Barışın insanlığa getireceği saadetler.

5 — Birleşmiş Milletler Kurumu ve Unesco.

6 — Barış içinde yaşamak isteyen milletler ailesi içinde milletimize düşen ödev ve sorumlular.

(Bu ünite işlenirken, Yurttaşlık Bilgisi dersi ile sıkı münasebet sağlanacaktır.)

COĞRAFYA

COĞRAFYA

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilere, yakın çevrelerinden başlayarak, yurdumuzu ve yurttaşlarımızı tanımak; onların milliyet, vatan ve insanlık duygularını daha şuurlu, daha köklü bir hale getirmek.

2 — İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceleyerek öğrencileri yurdun ekonomik kalkınmasında birer öge haline getirmek.

3 — Öğrencilere milletlerin refah ve saadetlerinin coğrafi çevreden faydalanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, memleketimizin henüz işlenmemiş olan tabii kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.

4 — Türkiyenin başlıca tarım ve endüstri ürünleriyle ticari münasebetleri hakkında bilgi kazandırırken dünya milletleri arasındaki ekonomik bağları inceleyerek bu alanda memleketimizin durumunu kavratmak.

5 — Memleketimizin ve bütün dünyanın ulaştırma ve haberleşme münasebetlerini incelemek.

6 — Öğrencileri, sık sık görüp temasta buldukları coğrafya olaylarının sebeplerini araştırmaya ve bu olaylar arasındaki bağıllık ve münasebetleri bulup çıkarmaya alıştırmak.

7 — Öğrencilerde, başka milletlerin bugünkü hayatını, kültürünü, çalışmalarını ve problemlerini inceleme bilgi ve isteği uyanmasına ve gelişmesine çalışmak.

8 — Öğrencilerde, coğrafya alanında insan refah ve saadetine büyük hizmetler etmiş olanlara karşı takdir ve hayranlık duygusunu uyandırmak.

9 — Öğrencilere, çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlama, plân ve kroki çizme becerilerini kazandırmak.

AÇIKLAMALAR:

1 — Yukardaki amaçlar, öğretim çalışmalarının her safhasında önemle göz önünde bulundurulacaktır. Öğretmen, konuların tertibinde, araçların seçiminde ve çalışma şekillerinin tesbitinde hep bu ana fikirlerin ışığı altında yürüyecektir.

2 — Coğrafi olguların açıklanmasında, öğrencilerin doğrudan doğruya duyularına hitabeden gerçek durumlardan faydalanılmalıdır. Meselâ genel coğrafya üzerine gösterilecek örnekler mümkün mertebe öğrencinin yakın çevresinden alınmalıdır. Aynı şekilde memleketimizin muhtelif bölgeleri okunurken oralarda karşılaşılan durumlar da çevre ile mukayese edilmelidir.

3 — Başka ülkeler, kıtalar incelenirken bunlarla yurdumuz arasında karşılaştırmalar yapılmasına büyük bir önem verilecektir. Meselâ herhangi bir memleket incelenirken bunun büyüklüğü, yer şekilleri, iklimi, nüfusu, ekonomik durumu ile memleketimiz arasında mukayeseler yapılacaktır.

4 — Coğrafya derslerinin öteki derslerle ve bunlar arasında bilhassa Tarih, Yurttaşlık Bilgisi, Tabiat Bilgisi ve Aritmetik dersleriyle sıkı bir münasebeti bulunmasına dikkat edilecektir.

5 — Coğrafya terimleri, öğrencilere sırası düştükçe ve birçok misallerden faydalanılarak gerçek mânalariyle kazandırılacaktır.

6 — Coğrafya derslerinde, çeşitli araç ve gereçlerden geniş ölçüde faydalanılacaktır. Bunların mümkün olduğu kadar her öğrenciyi kendi kendine öğrenmeye sevk edecek sayıda olmasına dikkat edilecektir. Bunlardan bir kısmı öğrencilerin öteki derslerde veya okul dışında hazırlayacakları araçlardır.

Coğrafya derslerinde faydalanılacak belli başlı araçlar şunlardır:

- a) Yerküre,
- b) Kabartma haritalar,
- c) Plân ve haritalar (duvar haritaları ve atlaslar),
- ç) Resimler (çeşitli resim, film, projeksiyon ve sinema makinesi),
- d) Grafikler,
- e) Ders kitapları, yardımcı kitap ve yazılar, istatistik bilgileri,
- f) Eşya ve ürün koleksiyonları,
- g) Coğrafya defterleri,
- ğ) Yazısız haritalar,
- h) Kum masası veya kum havuzu.

7 — Öğrencilerin ilk okullarda kazandıkları plân ve harita fikrini kuvvetlendirip genişletmek için orta okullarda tedbirler alınmalıdır. Coğrafya konuları incelenirken çeşitli haritalardan geniş ölçüde faydalanmayı sağlamalıdır. Bunun için evvelâ öğrencilere çeşitli haritaları, bütün teferruatı ve her çeşidin kendine mahsus özellikleri ile, tanıtmak lâzımdır. Öğrencileri

haritanın ölçeğine, çeşidine, paralel ve meridyenlerin kaçır derecede geçirildiğine, üzerlerindeki renk ve nüansların nelere delâlet ettiğine, yüksekliklerle derinliklerin nasıl gösterilmiş olduğuna, çeşitli renklerle işaretlerin ne işe yaradığına dikkat ettirmeli ve bunlara ait basit alıştırmalar yaptırılarak bu husustaki çalışmalar kuvvetlendirilmelidir. Bu suretle öğrencilere haritalarda gördüklerini kolayca tanıma, yorumlama ve bir ülkeyi haritadan kendi kendine inceleyebilme alışkanlığı kazandırılmalıdır.

8 — Resimler, coğrafya konularını canlandıran önemli araçlardandır. Onun için, bu derslerde resimlerden geniş ölçüde faydalanılacaktır. Resimler arasında kitap, dergi ve gazete resimleri, fotoğraflar, kartlı, levhalı projeksiyon camları, sabit ve hareket halindeki filimler hatıra gelir. Resimlerin çocuklar tarafından yorumlanması için fırsat düştükçe alıştırmalar yapılacaktır. Öğrencilerin de resim koleksiyonları meydana getirmeleri teşvik olunacaktır.

Yurdun başka başka yerlerinde bulunan öğrenci ve öğretmenler, aralarında mektuplaşarak ve mübadeleler yaparak okullardaki koleksiyonların zenginleştirilmesine ve çeşitlendirilmesine çalışmalıdır. Bu örnekler taş, maden, ürün, yemiş, kumaş v. b. ndan toplanmış olmalıdır.

9 — Sayılar arasında yapılacak karşılaştırmaları kolaylaştıran ve aydın bir insanın hayatında önemli bir yeri olan grafiklerden bilhassa Coğrafya derslerinde geniş ölçüde faydalanılacaktır.

Grafik ile ilgili çalışmalar iki safha arzeder:

- 1) Hazır grafikleri yorumlama.
- 2) Sayılara dayanarak grafik yapma.

İlk okullarda başlanan bu iki başlı çalışma tarzına orta okulda da devam olunacaktır. Öğrenciler bir yandan kitap, dergi, gazete ve ilânlarda mevcut grafikleri kavrayıp mânalandırmaya çalışırken öte yandan da derslerde karşılaştıkları sayıları çeşitli grafik yollarıyla ifadelendirmeye imkân arıyacaklardır.

Ders kitapları, öğrencilerin coğrafya bilgilerini doğrudan doğruya edinecekleri bir kaynak olabileceği gibi gerçeği inceliyerek, haritalar, resimler üzerinde çalışarak, ilgili başka kitap ve yazılar okuyarak kazandıkları bilgileri kontrole ve tamamlamaya hizmet edecek bir araç da olabilir. Dersleri tamamen kitaba bağlamak ne kadar mahzurlu ise, kitaptan müstağni kalan bir öğretim tarzı da o derece sakattir.

Yardımcı kitap ve yazılar arasında seyahat hâtıraları, muhtelif memleketleri ve kurumları tanıtan broşürler, ansiklopediler, almanaklar, gazete ve dergi yazıları, istatistik bilgileri

hatıra gelir. Bunlar sayesinde Coğrafya dersleri çok daha canlı ve çekici bir mahiyet alır. Bunların tedarikinde öğrenciler öğretmenlere büyük yardımda bulunurlar. Bu çeşit materyeller sırasında kullanılmak üzere iyice tasnif edilip okulun coğrafya dersanesinde, yahut kitaplık veya ders malzemesi odasında saklanabilir.

Coğrafya defteri, öğrencilerin içerisine plân ve haritalar çizerek, yazısız haritaları işliyerek, şekil ve grafikler resmederek, konulara ait yazılı kayıtlar düşerek coğrafya öğrenmelerine yardım etmesi, yani eli ve zihni bir arada faaliyette bulundurarak sağlam bir öğrenmeye yol açması bakımından değer taşırlar. Bu maksatla basılı defterlerden olduğu gibi alelâde defterlerden veya daha iyisi klâsörlere takılacak kâğıtlardan da faydalanma mümkündür. Bunlara, dışardan tedarik edilecek resim, plân, harita, grafik ve kesitler... de eklenebilir. Bu sayede bilgi edinme işi, pasif bir faaliyet olmaktan çıkarak yaratıcı ve inşacı bir faaliyet halini alır.

Coğrafya derslerinde bir yandan hazır haritalardan (duvar haritaları, atlaslar, kitaplardaki haritalar, tahtaya çizilen haritalar) faydalanılırken öte yandan da öğrencilerin, memleketlerin genel şekilleri, engebeleri, akar ve durgun suları, şehirleri, nüfus durumları, ekonomik vaziyetleri... hakkında kuvvetli bilgiler edinmelerini sağlayacak olan haritalar çizdirmek yoluna baş vurulacaktır. Ancak bu haritaların, her türlü teferruatın âri olmaları, memleketleri basit çizgilerle canlandırılmaları lâzımdır. Çok zaman ve emek harcamayı gerektiren, ayrıca dikkati teferruat üzerine çevirdiği için ana çizgileri, esas noktaları öğrenmeye engel olan inceden inceye harita çizdirmek cihetine gidilmiyecektir.

Öğrencilerin çevrenin coğrafya olaylarından doğrudan doğruya faydalanmaları ve bu sayede yabancı çevrelerle yurtlar hakkında edinecekleri bilgiler için kuvvetli mesnetler edinmeleri, Coğrafya derslerinin okul dışına taşmasıyla mümkündür. Ders gezintileri işte bu maksada hizmet eder. Bu gezintilerin öğretmen ve öğrenciler tarafından iyi hazırlanması, gözlem ve araştırmaların bir plân dahilinde yapılması ve nihayet bu şekilde toplanan bilgilerle materyellerin iyi bir tarzda değerlendirilmesi gerektir. Yine çocukları gerçek coğrafya olayları ile karşı karşıya getirmek amacıyla seyahatler de tertiplenebilir. Bunların plânlarının da esaslı olarak hazırlanıp uygulanması lâzımdır. Okul bahçesi de bazı coğrafya olayları ve bilhassa hava gözlemleri için elverişli bir çevre teşkil eder.

Kum masası ile havuzu, gerçek durumların kolay bir şekilde canlandırılmasına yardım etmesi itibarıyla. Coğrafya derslerinin faydalanacağı araçlar arasında ayrı bir mevkie sahiptir. Bunun üzerinde çevre ile ilgili coğrafya olguları gibi başka çevrelere ve memleketlere ait olgular da canlandırılabilir. Kum çalışmaları, harita anlayışı için de kuvvetli bir mesnet olur.

DERS KONULARI

SINIF: I

Giriş: Plân ve harita fikri. Öğrencilerin, ilk okulda plân ve harita hakkında edinmiş oldukları bilgilerin geliştirilmesi.

Bilhassa Türkiye haritasının ve yeri geldikçe diğer haritaların tetkiki sırasında harita işaretlerinin ve renklerin mâ-nalandırılması. Ölçek, yönler ve yön bulma (haritada ve arazide).

1 — Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri: Eski Dünya kı-taları, Türkiye etrafındaki denizler, okyanuslar, Yeni Dünya kıtaları. Dünyanın şekli, kuzey yarıküre, güney yarıküre.

2 — Türkiyenin yüzölçümü, kıtaların yüzölçümleri, dünyanın yüzölçümü ve boyutları, denizlerin alanları.

3 — Türkiye'nin yeryüzü şekilleri; dağlar (sıradağlar, tek dağlar), ovalar, yaylalar. Yeryüzünün başlıca sıradağları, ovaları ve yaylaları.

4 — Türkiye'nin kıyıları: Başlıca kıyı tipleri ve yeryü-zünden örnekler, denizlerde dalgalar.

5 — Mahallî saat, Türkiye saati, saat dilimleri, meridyen daireleri ve boylam, dünyanın ekseni. Dünyanın hareketleri (gece, gündüz ve mevsimler).

6 — Türkiye'nin iklimi:

a) Türkiye'de sıcaklığın dağılışı, yeryüzünde sıcaklığın dağılışı ve âmilleri. Paralel ve enlem, ekvator, dönenceler, kutup daireleri ve kutup noktaları.

b) Türkiye'de rüzgârlar; rüzgârların yeryüzünde dağılışı, rüzgârların yer şekilleri üzerindeki etkileri.

c) Türkiye'de yağış, yağışın yeryüzünde dağılışı.

d) Türkiye'de ve yeryüzünde iklim ve iklim bölgeleri.

7 — Türkiye'de ve yeryüzünde bitkilerin ve hayvanların dağılışı, iklim ve canlılar arasındaki sıkı bağıllık.

8 — Türkiye'de ve yeryüzünde akar su sistemleri, denizlere akışı olan ve olmıyan bölgeler. Suların ve akar suların yer şekilleri üzerindeki etkileri.

9 — Türkiye'nin ve yeryüzünün önemli gölleri.

10 — Türkiye'de ve yeryüzünde nüfusun dağılışı.

Asya kıtası:

11 — Asya kıtasına toplu bir bakış.

12 — Ön Asya ülkeleri (bütün olarak); Suriye ve komşuları, Irak, Arabistan, İran, Afganistan, Kafkasya.

13 — Güney Asya ülkeleri (toplu olarak); Hindistan, Pakistan.

14 — Doğu Asya ülkeleri (toplu olarak); Çin, Japonya.

15 — Orta Asya'ya toplu bir bakış; Doğu ve Batı Türk elleri.

16 — Kuzey Asya.

SINIF: II

(Her ülke Türkiye ile karşılaştırılacaktır.)

Afrika kıtası:

1 — Afrika kıtasına toplu bir bakış.

2 — Kuzey Afrika ülkelerine toplu bir bakış; Mısır, Büyük Sahra, çöl, rüzgârların yer şekilleri üzerinde etkileri.

3 — Afrika'nın diğer bölgelerine toplu bir bakış.

Avrupa kıtası:

4 — Avrupa kıtasına toplu bir bakış.

5 — Akdeniz ülkeleri:

a) Balkan yarımadası ve Balkan devletleri.

b) İtalya.

c) İber yarımadası.

6 — Doğu Avrupa (Sovyetler Birliği).

7 — Orta Avrupa ve Tuna boyu ülkeleri (Almanya ayrıca).

8 — Batı Avrupa (bütün olarak); Fransa, İngiltere.

9 — Kuzey Avrupa ülkeleri.

Amerika kıtaları:

10 — Amerika kıtasına toplu bir bakış.

11 — Kuzey Amerika (bütün olarak). Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada.

12 — Orta Amerika.

13 — Güney Amerika (bütün olarak). Brezilya.

Okyanusya kıtası:

14 — Genel bakış, Avustralya.

Kutuplar:

15 — Genel bakış ve aralarında karşılaştırma.

SINIF: III

Türkiye'ye genel bir bakış:

- a) Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri, sınırları, yüz ölçümü, nüfusu (bu bakımlardan komşu devletlerle karşılaştırma).
- b) Türkiye'nin yer şekilleri, denizleri ve kıyıları.
- c) Türkiye'nin iklimi, nehirleri, gölleri, bitki ve hayvanları.

Türkiye'nin coğrafya bölgeleri:

(Her bölgenin tabii coğrafyası kısaca gözden geçirildikten sonra beşerî ve ekonomik coğrafyası daha büyük ölçüde gösterilecek, şehirler hakkında yeter derecede açıklamalar yapılacak ve bölgenin diğer bölgelerle münasebeti belirtilecektir. Her okulda, okulun bulunduğu coğrafya bölgesi diğerlerine nazaran biraz daha etraflı olarak incelenecektir.)

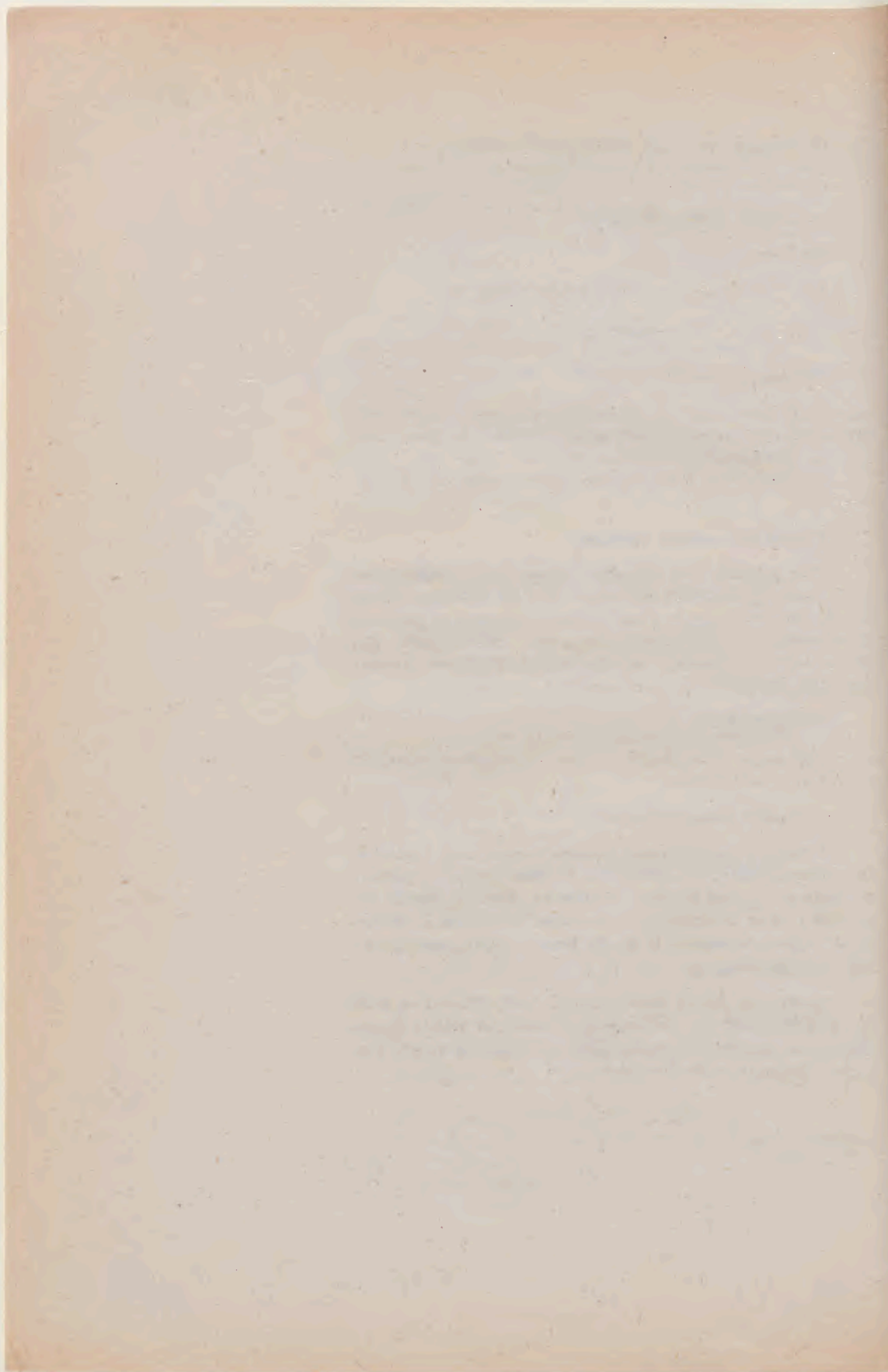
Türkiyede nüfus:

Türkiyede nüfus dağılışı, nüfus hareketleri, şehirlerin dağılışı ve idari bölünüş.

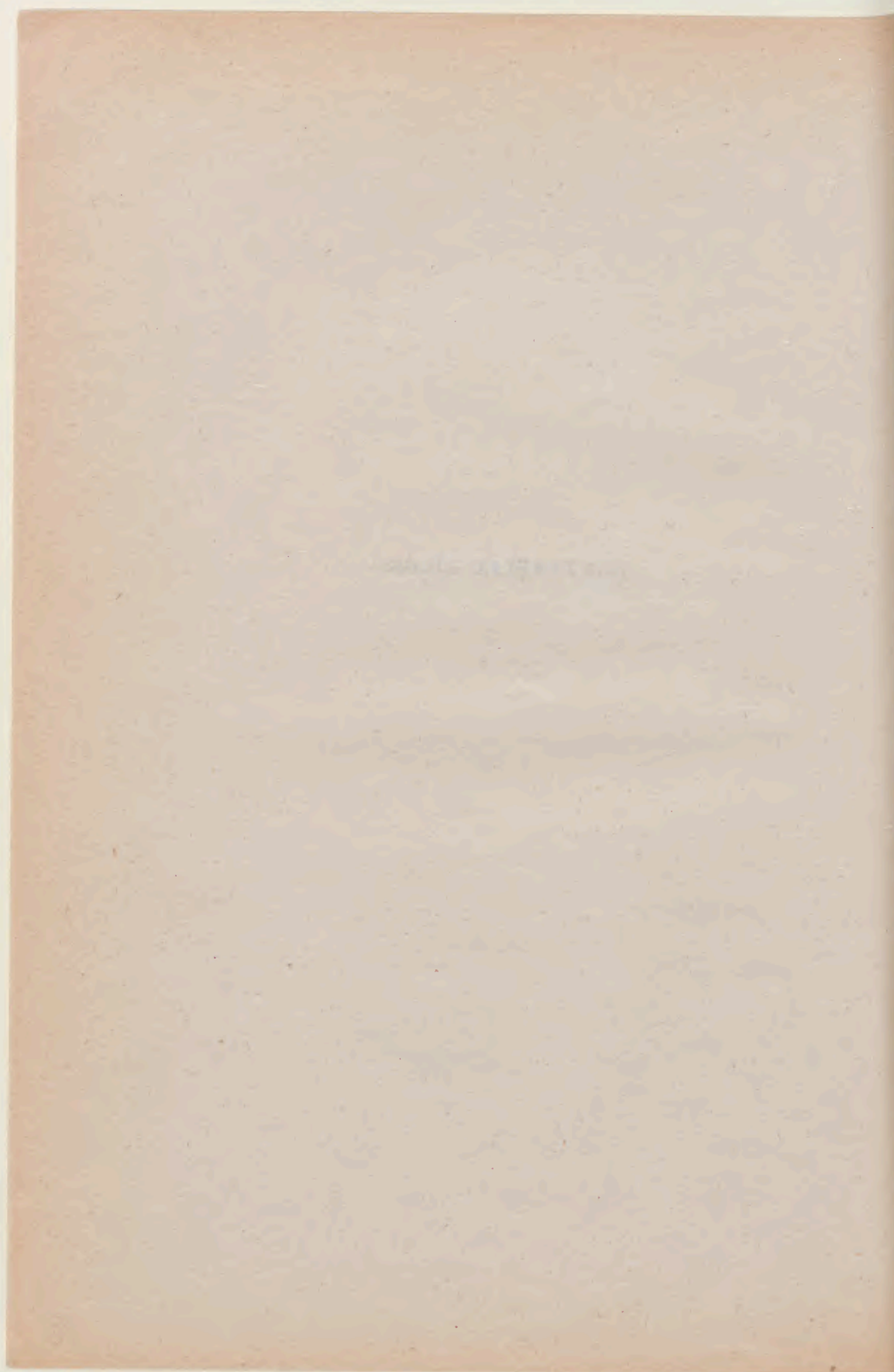
Türkiyede ekonomik hayat:

Türkiyede tarım, hayvan besleme, ormanlar ve bunlardan faydalanma yolları, depremler ve su baskınlarının etkileri, korunma çareleri ve toprağın korunması. Endüstri hayatı, kara yolları (şose, demiryolu), deniz yolları ve limanları. Bugünkü ulaştırma çalışmaları. İç ve dış ticaret. Doğal zenginliklerimizi değerlendirme.

Türkiye'nin dünya ekonomisindeki yeri. Ülkeleri ve kıtaları birbirine bağlayan haberleşme ve ulaştırma yolları (memleketimizin ve dünyanın haberleşme ve ulaştırma yolları arasındaki bağlar üzerinde durulacaktır).

YURTTAŞLIK BİLGİSİ

YURTTAŞLIK BİLGİSİ

AMAÇLAR:

1 — Topluluk halinde yaşamının bir zaruret olduğunu öğrencilere kavratmak ve onlara, türlü toplumsal çevrelerde ve çeşitli şartlar altında, diğer insanlarla anlayışlı iş birliği kurma ve düzenli bir şekilde beraber yaşama alışkanlığını kazandırmak;

2 — Öğrencilere ulus kavramını, Türk ulusunun birer evlâdı olmanın şeref ve mesuliyetini duyurmak;

3 — Millet ve yurt işlerine karşı öğrencilerde yakın ilgi uyandırarak bu işleri her işin üstünde tutmayı, ulusa ve yurda canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve ülkü haline getirmek;

4 — Türk devriminin mânâsını, ayrı ayrı yönlerden önemini, Türkiye'nin saadet ve refahına yaptığı ve yurdun geleceğine yapacağı etkiyi öğrencilere kavratmak ve onları Türk devriminin değerlerine bağlı ve bunları her zaman korumaya hazır, fedakâr birer Türk evlâdı olarak yetiştirmek;

5 — Kanun kavramını öğrencilere benimsetmek; Anayasanın sağladığı yurttaş hak ve hürriyetlerine saygı besleme ve devlet otoritesine uyma duygusunu ve alışkanlığını kazandırmak;

6 — Cumhuriyet rejiminin niteliğini, Türkiyede nasıl kurulup geliştiğini, bu rejimin Türkiye'nin hayatı ve geleceği için ne kadar önemli ve zaruri bulunduğunu öğrencilere kavratmak;

7 — Topluluğun bireyler ve bireylerin topluluk üzerine karşılıklı etkilerini ve dayanışma ihtiyacını öğrencilerin kavramalarına ve bu vesile ile yurttaşlar arasında millî birlik esaslarını bozmayan fikir ayrılıklarına saygı ve insanlara karşı sevgi duygusu kazanmalarına yardım etmek;

8 — Öğrencilerin, içinde yaşadıkları topluluğun refahı ve huzuru için çeşitli işlerde görev almış insanlara saygı duygularını, onların işlerini kolaylaştırmak için kendi paylarına düşen ödev ve sorumlulukları benimsemelerini sağlamak;

9 — Okulda demokratik zihniyetin hâkim olduğu bir hava yaratmak suretiyle öğrencilerin, kendi kendilerini idare etmelerine ve okul içinde ve dışında sorumlu işler almalarına geniş imkân ve fırsatlar sağlayarak demokrat görüşlü ve düşünüşlü yurttaşlar yetiştirmek;

10 — Bir meslek sahibi olmanın bir fert ve yurttaş olarak lüzumunu, işsiz güçsüz bir insanın topluluk için zararlı bir unsur olacağını öğrencilere kavratmak, her mesleğin kutsal olduğuna ve hangi meslekten olursa olsun işini en iyi yapan bir kimsenin saygıdeğer bir insan olacağına öğrencileri inandırmak;

11 — (Yurtta Barış, Cihanda Barış) fikrinin gerçekleşmesi için milletler ailesi içinde Türk milletine düşen ödev ve sorumluluğun değerini kavratmak.

AÇIKLAMALAR:

1 — Yukardaki amaçlar öğretim çalışmalarının her safhasında önemle göz önünde bulundurulacaktır. Öğretmen, konuların tertibinde, faaliyet şekillerinin tesbitinde ve öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesinde hep bu ana fikirlerin ışığı altında yürüyecektir.

2 — Yurttaşlık Bilgisi dersinde her şeyden önce topluluk halinde yaşayan insanların saygı, sevgi ve anlayış duygusuyla iş birliği yapmaları, yardımlaşmaları, birbirlerinin fikirlerine saygı göstermeleri, birbirlerinin başarılarını takdir etmeleri lüzumuna öğrencileri inandırmalıdır. Bunun için orta okula yeni gelen öğrencilerin yeni çevrelerine uyma durumlarından hareket edilerek birbirleriyle tanışmalarını, oyun ve çalışmada iş birliği yapmalarını, yeni çevrenin düzen ve kurallarını kavrayıp bunlara uymalarını kolaylaştıracak imkânlar hazırlanmalıdır. İnsanların saadetinin, içinde yaşadıkları topluluğun düzenine bağlı bulunduğu, sınıf, okul, aile ve millet topluluklarının düzen ve güveninin bu toplulukları meydana getiren insanların iş birliği yapmaları ve kendi paylarına düşen ödevleri iyi başarmaları ile mümkün olduğu, öğrencilere, okul içinde düzenli bir topluluk halinde yaşanarak kavratılmalıdır.

3 — Yurttaşlık Bilgisi dersi okulun içinde demokratik bir toplum hayatının kurulmasını teşvik edecek ve topluluğu meydana getiren bireylerin böyle bir toplum hayatının gerektirdiği duyuş, düşünüş ve davranış kazanmalarına yardım edecektir.

Öğrencilerin, hayatlarının en az üç yılını içinde geçirecekleri okulu, kendi evleri gibi benimseyip sevmelerini sağlamak için, onlara, okul hayatını düzenliyen kuralları iyice tanıtmaları imkânı sağlanmalı, bu kuralların ne gibi zaruretlerle konmuş bulunduğu üzerinde onları düşündürmeli, bunlara uyulmadığı zaman okul düzeninin bozulacağı öğrencilere kavratılmalı ve onların okul yönetiminin her cepesinde rol almaları ve mesuliyet yüklenmeleri teşvik edilmelidir.

Bu çeşit faaliyetlerde geniş ölçüde iş bölümüne, çok sayıda öğrencinin görev almasına ve görev yüklenecek olanların bütün öğrencilerin rey ve kanaatleriyle seçilmesine dikkat edilmelidir.

4 — Öğretmen, Yurttaşlık Bilgisi derslerinde sadece bilgi vermek, ilgi ve ülkü uyandırmakla da kalmamalı, öğrencilerde bu bilgi ve duyguları iş ve hareket haline getirebilmelidir. Meselâ, öğretmen, kanuna uymanın önemini öğrencilere kavratmakla beraber, kanun hükümlerinin uygulanmasına da çocukları sevk etmeli; bir yandan sokağı temiz tutmanın yurttaş için bir kanun ödevi olduğunu telkin ederken, öbür yandan da çocukları sokağın temizliğini bozacak hareketlerden sakınmaya alıştırmalı; bisiklete binen çocukların, bisiklete binenler hakkındaki hükümleri yerine getirmelerini sağlamalı; sokakta yürürken, tramvaya, vapura, trene ve otobüse binerken ve bunlarda seyahat ederken herkesin selâmeti adına konulmuş olan hükümlere uymanın çocuklarda alışkanlık haline gelmesini sağlamalıdır. Öğretmen, çocukları daha okulda iken ulusal ödevlerini bir yandan öğrenmeye, bir yandan da yapmaya alıştırmalıdır. Biz çocukları daha okul hayatında iken memleket problemlerine karşı ne kadar ilgilendirir, kendilerine düşen millî ödevleri yapmaya ne kadar alıştırsak, yarın o çocukların hayata atıldıkları zaman bu işlere karşı ilgilenmelerini, yurt ödevlerine canla başla sarılmalarını o kadar sağlamış oluruz.

5 — Yurttaşlık Bilgisi derslerinde millî birlik ve dayanışmanın, millî disiplinin mânasını ve önemini çocuklara kavratmak gerekir. Öğretmen millet için yaşamının, millet için ölmenin, millete bütün varlığını, benliğini vermenin Türk çocuğunun ödevi ve ülküsü olduğunu, millî amaçları gerçekleştirmenin her amacın üstünde bulunduğunu çocuklara aşılmalıdır.

6 — Öğretmen yurttaşlık bilgisi konularını öğrencilere kavratmak için okulun içinde ve dışında geçen olaylardan faydalanmalı ve öğrencileri hayat ile sıkı sıkıya temas ettirmelidir. Meselâ öğretmen, okulda herkesin faydalanması için yetiştirilmiş olan bir ağaca ve çiçeklere öğrencilerden birinin zarar vermesinden hareket ederek bunun herkese zararı dokunduğunu belirtmeli, her işte topluluğun zararına dokunacak surette hareket etmekle genel hayatta ne kadar büyük zararlar meydana geleceğini göstermeli ve bu gibi işlerden öğrencilerin sakınmalarını sağlamalıdır. Yine okulda bir öğrencinin bir pencere camı kırması, oturduğu sırayı lekelemesi, bozması, duvarları kirletmesi, okulun kitaplarını yırtması ve kaybetmesi, tebeşiri lüzumsuz yere kullanması gibi olaylardan başlayarak öğretmenin, devlet mallarına zarar vermenin kötülükleri üzerinde öğrencileri düşündürmesi, devlet malını kendi malımızdan fazla korumanın millî bir ödev olduğunu öğrencilerde inanç haline getirmesi gerekir.

Öğretmen, Cumhuriyet Bayramı, Egemenlik Bayramı, Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşında bir zaferin veya

Türk devrimi ile ilgi herhangi önemli bir olayın yıl dönümü, belediye ve milletvekili seçimi, Büyük Millet Meclisinin açılması, Cumhurbaşkanını veya Başbakanın Büyük Millet Meclisinde veya başka bir yerde nutuk vermesi, geçit töreni, bir yılın doğumlarının askere veya bir manevraya çağırılması, okulun bulunduğu yerde veya başka bir tarafta önemli bir kurumun kurulması, gibi fırsatlardan faydalanarak yurttaşlık bilgisi konularına karşı öğrencilerin ilgisini uyandırmaya ve bu konuları canlandırmaya çalışacaktır. Gazetelerde, dergilerde bu problem ve olaylar üzerine yazılmış yazılardan çocukların seviyesine uygun olanlara, resimlere, istatistiklere ve grafiklere öğrencilerin dikkatini çekecektir. Yapılan törenlere öğrencilerin katılması vesilesiyle çocuklara bu törenlerin konusu ve mahiyeti belirtilecektir .

7 — Öğrencilere kazandırılacak bilgilerin, toplumsal yaşamı tezahürlerini içine alan amaçlı bütünler, yani üniteler halinde işlenmesi sağlanmalıdır.

Yaşanmış olayları birer problem olarak ele almalı, bunları, öğrencilerin teker teker, gruplar halinde veya sınıfça incelemesine, tartışmasına imkânlar hazırlayarak onlara rastadıkları problemleri çözme alışkanlığı kazandırılmalıdır.

Bu problemler «komşumuzun bulaşıcı bir hastalığa tutulduğunu duyduğumuz zaman ne yapmalıyız?», «Tarlasının sınırı üzerinde komşusu ile anlaşamayan bir yurttaş ne yapmalıdır?» gibi sade ve günlük olaylardan olmalıdır.

Problemlerin çözülmesinde aşağıda belirtilen bilimsel metottan faydalanılmalıdır:

- a) Konunun bir problem halinde ortaya konması.
- b) Belirtilen problemin ana fikirlerinin saptanması.
- c) Bu ana fikirler etrafında inceleme, araştırma, gözlem, ilgililere danışma ve yazılı kaynaklardan bilgi edinme gibi hazırlıkların yapılması.
- d) Bu hazırlıkların sınıf topluluğuna sunulması ve tartışılması (lüzumsuz fikir ve bilgilerin tasfiye edilmesi).
- e) Genel kavramlara varılması (ilk fikirlerle varılan kavramın karşılaştırılması).

8 — Yurttaşlık bilgisi konularını canlandırmak için gezinti ve ziyaretlerden faydalanılmalıdır. Mahkeme, belediye ve sair hükümet örgütleri konuları incelenirken, çocuklar mahkemeye, belediyeye ve hükümet dairelerine, belediye ve milletvekili seçimi sırasında seçim yerlerine götürmeli; hükümet merkezinde Büyük Millet Meclisi binası ve başka hükümet daireleriyle çeşitli kurumlar gezdirilmeli; İstiklâl Savaşı ve ya Türk devrimiyle ilgili konular işlenirken, devrim anıtları ziyaret edilmeli; böylece bu konular öğrencilerin gözleri önünde canlandırılmalıdır. Öğretmen, komutanların iznini almak şartıyla, çocukları, ordu ile ilgili çalışmaların yapıldığı yerlere de götürebilir.

Bu gezinti ve ziyaretlere çıkılmadan önce gidilecek yerde nelerin inceleneceği, nasıl hareket edileceği, ne gibi materyeller toplanacağı kararlaştırılacak, okula döndükten sonra gezinti izlenimleri üzerinde önemle durulacak, yanlış izlenimler düzeltilecek ve eksik kalmış tarafları sınıfta ve öğretmenin yardımı ile tamamlanacaktır.

9 — Öğrencilere yurtlarını tanıtmak, yurtlarının yaşama şartlarını incelemek ve bu şartların iyileştirilmesi üzerinde onları düşündürmek amacı ile, yakın şehir, kasaba ve köyler arasında gezi imkânları hazırlanmalı ve bu suretle öğrencilerin içten bir yakınlık duygusu içinde yurttaşlarını tanımaları ve onlarla yardım ve iş birliği ruhu içinde kaynaşmaları sağlanmalıdır.

10 — Yurttaşlık Bilgisi derslerinin başka derslerle ilgisi daima göz önünde bulundurulacaktır.

Cumhuriyet rejiminin başka rejimlere üstünlüğünü, Türk devriminin ayrı ayrı cephelerini öğrencilere kavratmak için tarihten alınmış örneklerden faydalanılmalıdır.

Yurttaşlık bilgisinin çeşitli konuları üzerine yazılmış manzumeler ve yazılar okutularak, piyesler temsil ettirilerek, bu konular öğrencilere duyurulmalıdır. Yurttaşlık bilgisi konuları hakkında gazetelerde, dergilerde, başka kitaplarda çıkmış yazılara öğrencilerin dikkati çekilerek onların bunları okumaları ve arkadaşlarına anlatmaları sağlanmalıdır. Yurttaşlık Bilgisi derslerinde ilgili müzik parçalarından faydalanılmalıdır. Bunları gerçekleştirmek için öğretmenler arasında iş birliği sağlanmalıdır.

11 — Orta okulu bitiren öğrencilerin çoğunun bir meslek seçmek zorunda bulunduğunu hesaba katarak öğrencilere çevredeki iş şart ve imkânları incelettirilmelidir. Bunun için onlara türlü iş yerlerini gezdirmek, çeşitli iş ve meslek sahipleriyle kendilerini temas ettirmek faydalıdır.

12 — Ders konularının ele alınmasında programdaki sırayı takibetmek şart değildir. Konuların incelenmesi, olayların cereyan ettiği zamanlara raslatılmalı, öğrencilerin konuyu yaşamaları, gözlemleri sağlanmalıdır.

DERS KONULARI

SINIF: I

I — Okulumuz:

A. Okul topluluğunu meydana getiren bireyler, bunların görevleri, birbirleriyle münasebetleri.

B. Bu münasebetleri düzenliyen esaslar.

1 — İnsanlık görenek ve gelenek kuralları.

2 — Okul nizamları:

a) Okulda disiplin, imtihan, devam ve diğer meseleleri açıklayan yönetmelikler (yönetmeliklerde öğrencileri ilgilendiren maddelerin incelenmesi).

- b) Öğrenci kurulları ve bu kurullarca düzenlenmiş esaslar. (Öğrenci kurulları özel yasalarının incelenmesi.)

C. Okulda demokratik hayat:

- 1 — Öğrenciler arasında oyun ve çalışmada ahenk ve iş birliği.
- 2 — Öğrencilerin birbirlerinin düşünüş ve inanışlarına saygı ve anlayış göstermeleri.
- 3 — Öğrencilerin birbirlerinin başarısını takdir etmeleri.
- 4 — Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle münasebetlerinde karşılıklı saygı ve sevgi.
- 5 — Okulun yönetimine öğrencilerin katılması. (Bu işler için yapılacak seçimlere bütün öğrencilerin ilgiyle katılması üzerinde durulur.)

D. Okul topluluğunun bir ferdi olarak öğrencinin diğer ödevleri.

- 1 — Okul ve okul eşyasının bakım ve korunması (kitapların, lâboratuvarın, eşyanın, sıraların, camların v. b. nin).
- 2 — Okul bahçesindeki çiçek ve ağaçların bakım ve korunması.
- 3 — Okulun itibarının her yerde korunması. (Okul çevresindeki insanlarla ve bilhassa diğer okul öğrencileriyle münasebetler üzerinde durulur.)

II — Ailemiz:

A. Aile topluluğunu meydana getiren bireyler, bunların görevleri ve birbirleriyle münasebetleri. (Türk geleneğinde ailenin mevki ve kutsallığı.)

B. Bu münasebetleri düzenliyen esaslar:

- 1 — Karşılıklı saygı ve sevgi.
- 2 — Karşılıklı yardım ve hizmet.
- 3 — Ailenin geçim durumu, çalışan fertler ve aile hayatının buna göre düzenlenmesi.
- 4 — Ailenin geçim durumuna öğrencinin yardımı:
 - a) Masraflarda tutum,
 - b) Eşyaya iyi bakma ve onları koruma,
 - c) Öğrencinin bir işte çalışarak harçlığını çıkarması,
 - d) Öğrencinin yoğunluktan üretmenliğe geçmeye hazırlanması,
- 5 — Ailede demokratik hayat:
 - a) Ailede iş bölümü,
 - b) Aile fertlerinin, birbirlerinin fikir ve kanaatlerine saygı göstermesi,
 - c) Aile fertlerinin birbirlerinin keder ve sevinçlerini paylaşması,

III — Çevremiz:

A. Yakın çevremiz: Mahallemiz.

1 — Komşuluk münasebetlerimiz (komşular arasında yardımlaşma, iyi geçinme, birbirinin rahat ve huzuruna dikkat ve saygı gösterme, birbirinin keder ve sevincini paylaşma).

2 — Sokak, ev, apartman, bahçe, çeşme, temizlik ve bakımında komşuların iş birliği.

3 — Mahallemizde oturanların meslek ve işleri. (Memurlar, serbest meslek sahipleri, öğretmen, esnaf ve küçük sanat sahipleri. Bunların çalışmaları ve geçim durumları.)

4 — Mahalle muhtarı: Görevi ve seçimi.

5 — Mahalle bekçisi, görevi.

B. Geniş çevremiz: İçinde bulunduğumuz kasaba veya şehir.

1 — Şehir ve kasabamızın idare âmiri ve yardımcıları. (Vali, kaymakam, bucak müdürü, belediye başkanı.)

2 — Kasaba veya şehir içinde türlü resmî, yarı resmî ve özel kurumlar:

- a) Millî Eğitim, Sağlık, Tarım, Bayındırlık, Adalet, Maliye, Emniyet, Ulaştırma, Nüfus, Ticaret ve Ekonomi İşleri, P. T. T., Bankalar, Kooperatifler, Yardım Kurumları, Kitaphık, Okuma Odaları, Halkevleri v. b. (Bu işleri gören kurumların çevremize hizmetleri. Buralarda memurlarla iş sahiplerinin münasebetleri, memurların hak ve vazifeleri, memur olma şartları, memur disiplini, emniyet memurları.)
- b) Çevremizde dinlenme ve eğlenme yerleri. Parklar, gezinti yerleri, sinema, tiyatro, plâz v. b. (Buralarda başka insanlarla münasebetler, buraların bakımı ve temizliği.)
- c) Çevremizde eski eserler ve anıtlar. (Bunların tanınması, bakımı ve korunması.)

IV — Belediyemiz:

1 — Belediyenin yaptığı işler:

- a) Belediyenin çevremize doğrudan doğruya hizmeti.
- b) Belediyenin kontrol ve murakabe vazifesi.
- c) Belediyeye bağlı türlü kurumlar.

2 — Çevrenizde en son belediye seçimi ne zaman yapıldı?

- a) Seçim zamanı.
- b) Seçim encümenleri.
- c) Seçim defterleri (bu defterlere itiraz hakkı).
- d) Reylerin sandığa atılması, sandığın açılması, reylerin sayılması; reyleri müsavi olanlar.

- e) Seçimde rey sahibi olmanın şartları.
- f) Belediye meclisine üye seçilebilmenin şartları.
- g) Belediye reisi ve seçilmesi. Belediye zabıtası ve memurları. Bunların görevleri.

3 — Belediye Meclisi ve ödevleri. Belediye komisyonu.

4 — Belediye bütçesi.

V. — Hemşerilik ödevlerimiz:

A. Umumi yerlerde davranışımız. (Sokaklarda, iş yerlerinde, resmî dairelerde, alışverişte, taşıtlarda; kitaplık, müze, postane, ibadet yerleri, eğlence yerleri, otel, lokanta, helâ, han, hamam gibi yerlerde.)

- 1 — Sıraya girmek,
- 2 — Temizliğe dikkat,
- 3 — Tahripten kaçınmak,
- 4 — Nazik davranış,
- 5 — Yardımlaşma,
- 6 — Dürüst hareket.

B — Elektrik, havagazı, su, kömür gibi topluluğun muhtacolduğu maddelerde tutum. Bu bakımdan tutumun yurt servetine etkisi.

SINIF: II

1 — Topluluğu yaşatan kurumlar:

A. Çevremizde ekonomi hayatı.

1 — Tarım:

- a) Çevremizde neler ekiliyor? Bu ürünlerin çevremizde sağladığı zenginlik.
- b) Çevremizde beslenen hayvanlar. Hayvan mahsullerinin çevremize sağladığı zenginlik.
- c) Çiftçilerin geçim ve çalışma durumları.

2 — Endüstri ve küçük sanatlar:

- a) Çevremizde hangi endüstri ve el sanatları gelişmiştir?
- b) Ham maddeler nerelerden elde ediliyor?
- c) Mamül maddeler nerelerde yoğaltılıyor?
- d) İşçilerin geçim ve çalışma durumları,
- e) İşçi sigortaları ve işçi sendikaları.

3 — Ticaret:

- a) Tüccarlar, ticarete doğruluk.
- b) Ticaret ortaklıkları.
- c) Esnaf odaları, ticaret odası, ticaret ve zahire borsaları.
- d) Sigortalar.

4 — Bankalar: Devlet bankaları, yarı resmî, hususi bankalar ve görevleri. (Mevduat, kredi, avans, iskonto, para nakli, kiralık kasa, esham ve tahvilât alış verişi, banka çeşitleri).

B. Geniş çevremizin idari örgütleri.

1 — Köyler, bucaklar. (Muhtar, ihtiyar meclisi ve görevleri; bucak ve köyde, memurlar ve bunların görevleri.)

2 — İlçe teşkilâtı, ilçedeki memurlar.

3 — İl teşkilâtı, ilde memurlar.

4 — İllerin özel idaresi.

a) İl Genel Meclisi Üyelerinin seçimi,

b) İl Genel Meclisinin ve İl Daimî Komisyonunun görevleri, il bütçesi.

II — Millet topluluğu:

A. Milleti vücuda getiren fertler.

1 — Fertleri bir millet halinde birbirine bağlayan etmenler.

2 — Millî duygu. Türk milliyetçiliği. Türk milletinin özellikleri.

B. Yurt. Yurt sevgisini doğuran sebepler. Yurttaş.

C. Devlet.

1 — Türk devletinin bugünkü şekli, dünkü şekilleriyle karşılaştırma. Türlü devlet şekilleri.

2 — Anayasa. Bunun diğer kanunlardan farkı, değişmez maddesi.

3 — Anayasamızın doğuşu.

4 — Anayasamızın esas hükümleri. (Anayasamızın ilk se-kiz maddesinin incelenip açıklanması.)

5 — Devlette üç önemli görev:

a) Yasama görevi,

b) Yürütme görevi,

c) Yargı görevi.

III — Devletin Yasama görevi:

A. Türkiye Büyük Millet Meclisi.

1 — T. B. M. M. nin kuruluşu (kısaca tarihi), toplanması ve tatili, milletvekillerinin yemini.

2 — Milletvekilleri:

a) Seçilme ve seçimin süresi,

b) Görevleri (yasama, teşkil ve murakabe),

c) Milletvekilliği dokunulmazlığı.

B. T. B. M. M. nin çalışma kolları.

1 — Komisyonlar, (Dilekçe ve Meclise şikâyet).

2 — Bunların seçimi ve çalışmaları.

C. T. B. M. M. Genel Kurulu. (Dinleyiciler.)

D. Kanun yapmak.

1 — Kanunun hazırlanması,

2 — Kanunun müzakeresi ve kabulü.

E. Bütçe.

- 1 — Bütçenin hazırlanması. (Bütçe muvazenesi.)
 - 2 — Bütçenin müzakeresi ve kabulü,
 - 3 — Bütçenin uygulanması. (Sayıstay.)
- F. T. B. M. M. de siyasal parti gurupları.
- G. Danıştay, kuruluşu, görevleri.

IV — Devletin yürütme görevi:

- A. Cumhurbaşkanı, seçimi ve görevleri.
- B. Hükümetin kuruluşu, Bakanlar Kurulu.
- 1 — Başbakan, görevi, istifası.
 - 2 — Bakanlar, görevleri. (Tüzük, yönetmelik, kararname, emirname) değirmeleri.
 - 3 — Bakanların sorumluluğu ve Yüce Divan.
- C. Bakanlıkların teşkilâtı ve görevleri.

V — Devletin yargı görevi:

Anayasaya göre devletin yargı görevini yürüten adalet cihazı.

A. Mahkemeler:

- 1 — Hukuk Mahkemeleri. (Hukuk dâvaları, karar şekilleri, deliller.)
- 2 — Ticaret Mahkemeleri, (Ticaret dâvalarının özelliği, iflâs, tasfiye.)
- 3 — Ceza Mahkemeleri (ceza dâvaları, suç ve ceza çeşitleri, ceza ehliyeti, muhakeme safhaları, tutukluk ve salıverme).

B. Mahkemelerde dâvaların görülmesi:

- 1 — Hâkimler.
 - a) Hâkimlerin yetişmesi,
 - b) Hâkimlerin tâyini,
 - c) Hâkimlerin bağımsızlığı.
- 2 — Savcılar, görevleri.
- 3 — Avukatlar. (Baro).
- 4 — Dâvalarla ilgili türlü işler. (Salâhiyet, mahkeme değiştirmek.)

C. Mahkeme kararlarının temyizi. Yargıtay, karar tashihi, muhakeme iadesi.

SINIF: III

1 — Demokrasi:

- A. Demokrasi kavramı.
- 1 — Tarihçesi. (Tarih derslerinde öğrenilenlerin tekrarlanması ve bu bakımdan bir tertibe sokulması.)
 - 2 — Bugünkü demokrasi anlayışı (partiler, rolleri).
 - 3 — Eşitlik fikri.

B. Cumhuriyetimiz.

1 — Kuruluşu (tarih derslerinde öğrenilenlerin hatırlanması).

2 — «Egemenlik Ulusundur.»

II — Hak ve ödevler:

A. Yaşama hakkı.

1 — Hürriyet (Anayasaya göre):

a) Medenî hürriyet,

b) Siyasi hürriyet.

2 — Hürriyet şekilleri.

3 — Hürriyetin sınırları (sıkı yönetim).

B. Sikâyet hakkı.

C. Hak ve hürriyetin korunması.

III — Vatandaşlık ödevlerimiz:

A. Seçim.

1 — Milletvekili seçmek ve seçilmek. Başka memleketlerdeki ve bizdeki seçim şekilleri .

2 — Bizde seçmenlik şartları.

3 — Seçim şekli ve süresi.

4 — Seçim kurulları, görevleri.

B. Vergi.

1 — Vergi şekilleri.

a) Dolaysız vergiler,

b) Dolaylı vergiler.

2 — Vergi kuralları.

3 — Özel idare ile ilgili vergiler.

4 — Belediye vergileri.

C. Savunma.

1 — Barışta ve savaşta savunma ödevleri.

2 — Askerlik daire ve şubeleri.

3 — Askerlik yaşı ve yoklamalar.

IV — Meslek seçimi:

A. Çevremizde ne çeşit meslekler var? Bunların sınıflandırılması.

B. Bu mesleklere hazırlık.

C. Meslek seçiminde göz önünde tutulacak esaslar.

a) İstidat ve kabiliyet,

b) İstek,

c) Beden uygunluğu,

ç) Çevre şartları aile ve çevre imkânları).

D. Meslek hazırlığında devletin yardımı (okullar, kurslar ve türlü teşkilât).

E. Devlet yardımına karşılık borcumuz.

F. Herkes kendi hayatını kazanmak, ailesini geçindirmek ve başkalarına yük olmamak için bir meslek edinmelidir.

V — *Birleşmiş Milletler ve Unesco:*

1 — «Yurtta Barış, Cihanda Barış» fikri; mânası ve önemi.

a) Barışın insanlığa getirdiği huzur ve refah.

b) Bu fikrin gerçekleştirilmesi imkânları.

2 — Barış fikrini bütün dünyada gerçekleştirmeyi amaç edinmiş olan «Birleşmiş Milletler Teşkilâtı».

a) Birleşmiş Milletler hangi tarihte ve nasıl kuruldu?

b) Bu teşkilâta katılan milletler.

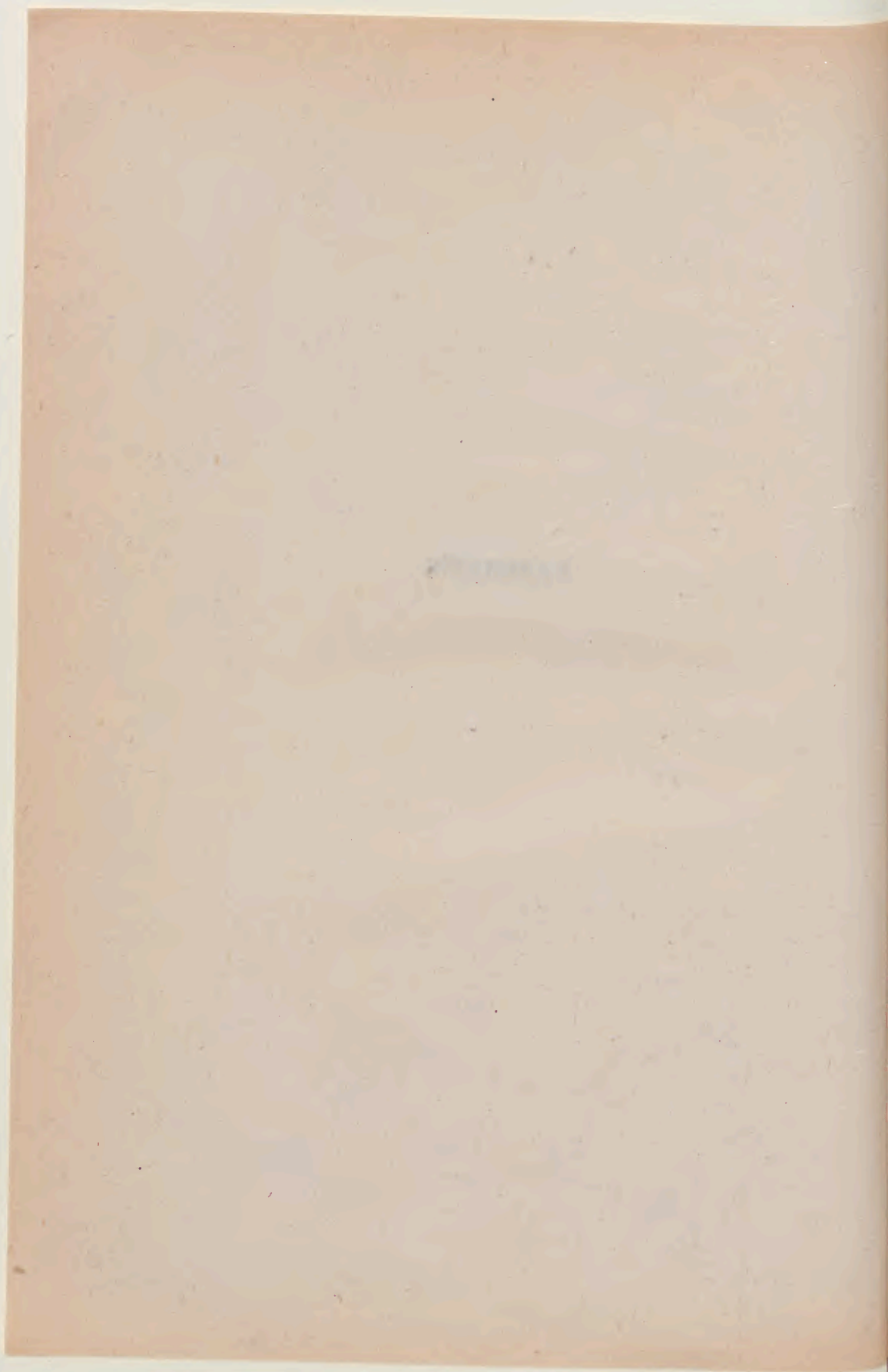
c) Birleşmiş Milletler Teşkilâtının amaç ve prensipleri.

3 — Ekonomik ve sosyal Meclisin özel bir çalışma kolu olan «Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurulu» (Unesco).

a) «Unesco» nun amaç ve görevleri,

b) «Unesco» nun çalışmaları.

MATEMATIK

MATEMATİK

Aritmetik ve Cebir

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencilerin ilk okulda kazandıkları sayı ve işlem kavramlarını derinleştirip kökleştirmek.
- 2 — Öğrencileri doğru düşünmeye alıştırmak ve onlarda muhakeme yetisini geliştirmek.
- 3 — Emek ve zamanda tutumluluk, işlemlerde doğruluk ve çabukluk sağlamak.
- 4 — Öğrencilere, zaman, mekân ve sayılar arasındaki münasebetler hakkında kesin ve açık fikirler kazandırmak.
- 5 — Öğrencilerde sonuçları tahmin ve kontrol etme alışkanlığını kökleştirmek.
- 6 — Hayatın her alanında raslanan problemleri ve durumları nicelik bakımından çözümleme alışkanlığını öğrencilere kazandırmak.
- 7 — Sayının ve aritmetiğin günlük hayatımızdaki büyük rolünü ve değerini öğrencilere kavratmak suretiyle alışverişlerinde tutumlu ve dikkatli olmalarını telkin etmek.
- 8 — Aritmetiği, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları problemleri çözebilmelerini sağlayacak bir düşünme metodu haline getirmek.

AÇIKLAMALAR:

- 1 — Yukardaki amaçlar aritmetik öğretiminin her safhasında önemle göz önünde bulundurulacak ve öğretmen çalışmaları şekillerinin tesbitinde ve sonuçların değerlendirilmesinde bu ana fikirlerin ışığı altında yürüyecektir.
- 2 — Sayı fikrini, ilk okulun aritmetik çalışmalarında kazandırmış olarak gelen öğrencilerin, sayılar arasındaki münasebetleri daha iyi kavramalarına ve benimsemelerine yardım edilmelidir.
- İlk okulda olduğu gibi orta okulun ilk sınıflarında da öğretmen, öğrencilere çok çeşitli eşya ile çalışma fırsatları sağlayarak, onların tecrübelerini genişletmelerine yardım etmelidir. Bu çeşit faaliyetlerle öğrenciler nicelik, büyüklük, uzaklık, ağırlık, para, şekil, zaman ve yön kavramlarını daha geniş tecrübeler içinde kökleştirirler.

Sayılar arasındaki münasebetlerin anlaşılması ve bu münasebetleri öğrencilerin iyice kavramaları somut eşya ve araçlardan faydalanma ile mümkün olur. Bu maksatla evdeki ve okuldaki gündelik hayatın, ticaret ve endüstri âleminin sayı ile ilgili sâfhalarına ve sayıların bu hayat içindeki fonksiyonlarına, okul içinde ve dışındaki yaşayış ve faaliyetleri arasında sayı ile münasebetli problemlere öğrencilerin dikkati çekilmelidir.

3 — Aritmetik konularını ve bu konuların gerektirdiği becerikleri, alışkanlıkları öğrenciye kazandırmak için öğretmen onun bir yoğaltman olarak gündelik tecrübelerini inceleyip çözümlenmeli; onun idareli bir alıcı, malını iyi kullanan bir yoğaltman olarak gelişmesine yardım etmelidir.

4 — Öğretmenin matematik anlayışı ve öğrencileri çalıştırırken yapacağı kılavuzluk öğrencinin bu konuyu sevmesi ve bu derse içten bağlanması bakımından büyük önem taşır.

5 — Öğrencilerin çevrelerinde bulunan eşya ve şekilleri doğru olarak kavrayabilmeleri, ancak bunları ölçmeleriyle kabıl olur. Ölçme işine önce çocukların daima ellerinde bulundukları kalem, kitap, defter ve bunun gibi küçük boydaki eşya ile başlanmalıdır. Daha sonra da dersanenin uzunluğu, genişliği, masa, sıra ve yazı tahtası gibi eşyanın boyları ölçülmeli ve nihayet okul dışında daha geniş arazi parçalarının ölçülmesine geçilmelidir. Bütün bu çalışmalar sırasında öğrencilere mesafe tahminleri yaptırılması unutulmamalıdır. Öğrenciler ölçü kavramını bu suretle elde ettikten sonra daha mürekkep olan alan, hacim, ağırlık, zaman... ölçmelerine gidebilirler.

Esas ölçüler öğretilirken bunları öğrencilerin görmelerine, bunlardan mümkün olanlarını edinmelerine ve bâzılarını kendiliklerinden meydana getirmelerine önem verilmeli; her çeşit ölçülerde ve denemelerde önce çeşitli tahminler yaptırılmak suretiyle öğrencilerde tahmin kabiliyeti geliştirilmeli; bilhassa ölçüleri doğru ve yerinde kullanmaları için gerektiği kadar alıştırtma yaptırılmalıdır.

6 — Öğrencilerin kesir kavramı hakkında ilk okulda elde ettikleri bilgiler, her çocuğun kavrayış ve anlayış seviyesi göz önünde tutularak, gündelik hayat tecrübelerine giren problemlerle kuvvetlendirilmelidir. Öğrenciler gündelik hayatlarında, çevrelerinin çeşitli faaliyet alanlarında kesir anlamı taşıyan olaylara her zaman raslarlar. Kesirlerin işlemine, bu olayların kesir bakımından değerlendirilmesiyle başlamak en tabii yoldur. İşe önce en basit kesirlerle (paydaları eşit) başlamalı ve sonra daha karışık kesir çeşitleri göz önünde tutulmalıdır. En çok lâzım olan,

$$\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}, \frac{1}{8}, \frac{2}{8}, \frac{3}{8}, \frac{1}{5}, \frac{2}{5} \text{ ve } \frac{4}{5}$$

kesirleri üzerinde durulmalıdır. Kesirlerin dört işlemi, somut eşya örnekleriyle iyice kavranıldıktan sonra, soyut sembollerle

kesirlerin işlemine geçilmelidir. Kesirlerin toplama ve çıkarılması yapılırken tedricen en küçük ortak payda (e. k. o. k.) kavramına varılarak işlemin kısa bir şekilde yapılması yoluna gidilmeli, ortak bölen ve asal sayı fikri verilmelidir.

Bütün bu işlerde zihni hesaba ve kolay yollara önem verilerek zihni faaliyetin gelişimini sağlamalıdır.

7 — Ondalık kesirin on esasına göre yazılan sayı sistemine benzerliği iyice belirtilmelidir. Ondalık kesir kavramını kuvvetlendirmek için metre ve kilogram gibi araçlardan sık sık faydalanılmalıdır. Bayağı kesirlerin ondalık kesirlere çevrilmesi üzerinde bol örnekler vererek devirli kesir kavramına geçilmelidir.

8 — Yüzde hesaplarının esasları, ondalık kesirlerle ilgili olarak ve gerçek hayattaki kullanılışı içinde ve örnekleri üzerinde işlenerek kavratılmalıdır. (Kâr, zarar, iskonto, komisyon ve faiz hesapları, banka, borsa, sigorta, istikraz, tahvil ve şirket hesapları üzerinde incelemeler yaptırılarak öğrencilere bilgi kazandırılmalıdır.)

9 — Çeşitli vergiler, taşıt tarifeleri, posta, telgraf ve telefon ücretleri, elektrik, su, havagazı hesapları üzerinde bol örnekler elde edilerek incelemeler ve hesaplar yaptırılmalıdır.

10 — Öğrencilerin çevrelerinde veya diğer derslerinde karşılaştıkları plân, grafik, resimli grafik, istatistik, harita, diyagram, tarife gibi sayı ve şekil anlamı taşıyan araçları yorumlamalarına, kullanmalarına ve gerektiğinde bu çeşit araçları yapmalarına yardım etmelidir.

11 — Cebirsel sayılar hayattan alınan örnekler üzerinde tanıtılmalı, bunların aritmetik sayı kavramının genişletilmiş bir hali olduğu gösterilmelidir. Cebirsel sayıların aritmetik sayılardan yalnız ifade ettikleri anlam bakımından ayrıldıkları ve bir takım uyulaşım işaretleri taşıdıkları iyice kavratılmalıdır. Bâzi olayların cebirsel sayı ile daha kolay açıklanabileceği üzerinde önemle durulmalıdır.

Cebirsel sayıların ve basit cebirsel ifadelerin dört esas işleminden sonra denklem kavramına varılmalı, birinci dereceden bir ve iki bilinmeyenli denklemlerin çözümü gösterilmelidir. Aritmetikte muhakeme ile çözülen problemlerin denklem yardımıyla daha sistemli ve genel bir şekilde çözülebileceği çeşitli örneklerle gösterilmelidir.

İşlemler:

1 — Sayılar arasındaki münasebeti ifade eden işlemler, ilk okulda olduğu gibi orta okulda da çevreden alınan eşya ve şekiller, günlük hayatla ilgili örnekler üzerinde yaptırılmalıdır.

2 — İşlemlerde öğrencilerin eksik ve kusurlu tarafları teşhis edilmeli, bu eksiklerin tamamlanmasına çalışılmalıdır.

3 — İşlemler arasındaki münasebetler belirtilmelidir. (Toplamanın çabuk sayma, Çarpmanın guruplar halinde çabuk toplama olduğu v. b.)

4 — Yazılı işlemlere olduğu kadar zihni işlemlere de önem verilmelidir.

5 — Her işlemin doğruluğunu sağlama alışkanlığı kazandırılmalıdır.

6 — Bâzi işlemler üzerinde lüzumundan fazla durularak zaman kaybedilmesine ve alâkanın dağılmasına meydan verilmemelidir.

Alıştırmalar:

Alıştırmanın değeri ancak bir aritmetik işlemi iyice anlaşılıp kavrandıktan sonra büyüktür. Alıştırmaya vakitsiz başlandığı takdirde aritmetik öğretiminden beklenen amaç sağlanamaz. Öğrencilere, anlıyamadıkları, akıl erdiremedikleri işlemleri tekrar tekrar yaptırmak, öğretim amaçlarının tersine olarak, onları mânasız bir takım cümleleri, anlaşılmaz işlemleri ezberlemeye sevketmekten başka bir fayda vermez. Aritmetik öğretiminde alıştırmaların yeri, ancak bâzi bilgi ve beceriklerin mânaları kavrandıktan ve günlük hayat şartlarına uygulandıktan sonra önem kazanır. Alıştırmadan, başlangıçta somut şartlardan doğan işlemlerin anlaşılarak tekrarlanması ve sınıflar yükseldikçe bunların yavaş yavaş artırılması suretiyle faydalanılmalıdır.

Alıştırmada aşağıdaki noktalara dikkat olunmalıdır:

1 — Doğruluk süratle feda edilmemelidir.

2 — Gayret, dikkat ve ilginin uyandırılıp beslenmesi gereklidir.

3 — Öğrencilere alıştırma çalışmaları sevdirmelidir.

4 — Alıştırmalar gerçek şartlara uygulanabilmelidir.

5 — Alıştırmalar bir defa değil, araya zaman katılarak birkaç defada yaptırılmalıdır.

6 — Problem ve alıştırmalar için sayı seçilirken bunlar, her işlemin çıkardığı özel güçlükler hesaba katılmak suretiyle, tedricî gözetilerek seçilmelidir. Öğrenciler, kendiliklerinden üzerinde durulan alıştırma şekline benzeyen başka alıştırma örnekleri bulmaya da teşvik edilmelidir.

7 — Hesabın bir muhakeme, bir de alıştırma kısmı vardır. Bir problemin çözülmesi üzerinde düşündükten sonra bunun hesaplanması ve sonuçlarının yazılması işi süratle ve emniyetle yapılmalıdır.

8 — Zihni hesaba, orta okulda da önemli bir yer verilecektir. Bu, gerektikçe yazılı hesabın yerine kullanılacaktır. Zihni hesap yazılı hesaba birlikte ve onu tamam-

layıcı olarak yer alacaktır. Ancak öğretmenin sayı seçiminde, öğrencilerin seviyelerini hesaba katması şarttır.

Alıştırmalar öğrencilere sınıfça, teker teker veya kümeler halinde yaptırılmalıdır. Bu şekilde yaptırılan alıştırmalar bir de sınıfça gözden geçirilmelidir.

Problem çözme:

1 — Aritmetiğin başlıca amacı, öğrencilere günlük hayatlarında ve çevrelerinde rasladıkları gerçek problemleri çözme alışkanlığını kazandırmaktır. Problem çözmenin, öğrencilere tenkidî düşünme alışkanlığı kazandıracağı göz önünde tutulmalı, çevrelerinde ve gündelik hayatlarında karşılaştıkları problemleri dersaneye getirerek kendi başlarına veya arkadaşları ile birlikte çözmelerine imkân ve fırsatlar verilmelidir. Problem çözme çalışmaları öğrencilerde, kazandıkları aritmetik bilgilerini iyi kullanma, çeşitli problemlere nüfuz etme ve anlıyarak çözme yeteneğini geliştirir.

Problem çözdürülürken öğretmen şu noktalara dikkat etmelidir:

a) Problem konuları, öğrencilerin kendi tecrübelerinden, ev ve aile, sınıf ve okul hayatlarından, çevredeki ve yurdun çeşitli alanlarındaki işlerden alınmalı ve problemler, öğrencilerin içten bir ilgi ile çözmek istiyebilecekleri şekilde canlı ve çekiç olmalıdır. Günlük hayatta raslanmıyan, anlaşılması güç ve karışık problemlere yer verilmemelidir.

b) Öğrenciler, problemin konusunu iyice anlamalı ve neyi bulacaklarını kavramalıdır.

c) Problemi çözmeye başlamadan önce, öğretmen, bunu öğrencilere söyletmeli ve problemin, her biri tarafından kavranıldığına kanaat getirmelidir.

d) Öğrenciler, problemin hangi elemanlarının bilindiğini, hangilerinin bulunacağını tesbit edebilmelidirler.

e) Öğretmen, problemin çözülmesi için hangi yollardan gidilmesi gerektiğini öğrencilere buldurmalı, bütün öğrencileri bunun üzerinde düşündürmeli ve onların kendi kendilerine bulacakları orijinal yolların değerini takdir etmelidir. Öğretmenin bu yollar arasında bir karşılaştırma yaptırması ve içlerinden en kolay, en emin ve en kısa yolu buldurması uygun olur.

f) Öğrenciler bir problemi ayrı ayrı safhalara ayırabilmeli ve her safhada ne yapıldığını, öteki safhalarda daha neler yapılacağını kestirebilmelidirler.

g) Öğretmen, öğrencilere problemin sonucunu tahmin ettirmeli, problemin çözülmesinden sonra sonucun doğru çıkıp çıkmadığını da kendilerine kontrol ettirmelidir ki, onlar kendi kendilerine problem çözmekte bağımsızlık kazanabilsinler.

h) Öğretmen problemi çözmek için bunun ayrı ayrı safhalarında hangi işlemlere baş vuracaklarını öğrencilere buldurmalı ve bu işlemleri doğru yapmalarını sağlamalıdır.

i) Öğretmen, bir problemi olduğu gibi yazarak vakit kaybetmemeleri için, öğrencilere bunu birtakım işaret ve kısaltmalarla nasıl kaydedeceklerini de öğretmelidir.

j) Öğretmen bir problem için sayı seçerken, daima hayatın icaplarını göz önünde tutmalı ve o problemin gerektirdiği işlemlerin, öğrencilerin o zamana kadar öğrendikleri işlemler olmasına dikkat etmelidir.

k) Üzerinde yeteri kadar durulmamış yeni ve karışık aritmetik problemleri ev ödevi olarak verilmemelidir. Aksi takdirde öğrenci anlamadan, düşünmeden, mihaniği surette yanlış çözümlerine yollarına sapabilir; bunu düzeltmek güçtür.

l) Öğretmen sınıf dışında yapılmak üzere ödev verirken, öğrencilerin yetenek ve gelişim seviyelerini göz önünde bulundurmalıdır.

m) Öğrencilere evde yapılmak üzere verilecek problemlerin çok sayıda ve onların gücünün üstünde olmamasına dikkat edilmelidir. (Başarısızlığın sebeplerinden birisi de öğrencilere yeteri kadar zaman verilmeden çok sayıda problem çözdürmektir.) Bu problemlerin sınıfça ve gerektiği vakit öğretmen tarafından düzeltilmesine çalışılmalıdır. Yanlıklar iyice incelenmeli, üzerinde sınıfça gerektiği kadar durulmalı ve sonuçtan ziyade takibedilen düşünme süresine önem verilmelidir.

n) Öğretmen, mümkün olduğu kadar öğrencilerin bir problemi kendi kendilerine çözmelerine imkân vermeli, zaruret olmadıkça müdahale etmemelidir. Yalnız yeni bir problem ele alındığı, çözüme işinde henüz iyi kavranmamış işlemlerden faydalanılması düşünüldüğü zaman, öğretmenin öğrencilere yardımında bulunması gayet tabiidir.

o) Problem yazı tahtasında ve defterlerde madde madde çözülmüşken yazı tertibine ve madde sırasına dikkat olunmalıdır.

p) Çeşitli problemler üzerinde yeteri kadar çalışmayı sağlayacak ödev yaptırılmalıdır.

r) Problemler, kendi çeşitlerine göre kolaydan zora doğru verilmelidir.

2 — Öğrenciler de kendiliklerinden problem tertibetmeye tesvik edilmelidir. Onlar gazete ve dergilerle istatistik yıllıklarında, kitaplarda, gündelik alışverişlerde, diğer dersleriyle ilgili çalışmalarında birtakım sayılarla karşılaştıkları vakit, bunlarla ne gibi problemler tertibolunabileceğini, ne gibi hesaplar yapılabileceğini düşünmeye alıştırmalıdır.

3 — Öğrencilerin, çözmek isteyecekleri problemleri kendilerine seçtirmenin büyük faydası vardır. Bu suretle öğrenciler günlük hayatlarında problemlerle karşılaşmaktan ürkmeyiz; karşılaştıkları problemleri çözmekten zevk duyar ve çevrelerinde her zaman çözülecek problem ararlar.

4 — Yeni bir problem üzerinde sınıfça durulurken yüksek sesle söyliyerek düşünmek hem öğrenci için problem çözmeyi kolaylaştırır, hem de öğretmene öğrencilerin düşünme tarzlarını ve bu arada uğradıkları zorlukları tesbit etmek imkânını verir.

5 — Problemler, bir durumu hikâye eder şekilde uzun ve tafsilâtlı olmalı, aynı zamanda öğrencilere birtakım bilgiler de kazandırmalıdır. Bu suretle öğrenciler problemlere karşı ilgi duyar ve onları çözmeyi değerli bulurlar.

Grafikler:

Sayıların çeşitli grafiklerle canlandırılmasına ve gazetelerde, dergilerde, ilânlarda, kitaplarda ve istatistik yıllıklarında raslanan grafiklerin mânalandırılmasına önem verilecektir. Kavranması daha basit olduğu için bu işe resimli istatistikle başlanacaktır. Resimli istatistik yanında sütun, daire grafikleri ve çerçevesi grafiğin yapılması yolları da öğretilecektir.

Defter tutma:

Öğrencilere kendi hesaplarını, bir evin aylık gelir ve masraflarını, kooperatif, Kızılay ve türlü öğrenci teşekküllerinin hesaplarını bir deftere basit ve pratik bir şekilde kaydetme yolları öğretilecektir.

İşaretler ve terimler:

1 — Aritmetik dersinde öğrencilerin rakamları ve işaretleri düzgün ve okunaklı yazmalarına, basamakları alt alta getirmelerine önem verilecektir.

2 — Terimler sırası geldikçe açıklanacak ve kullanılarak öğretilecektir.

Aritmetik çalışmalarını değerlendirme:

Sınıf içi çalışmalarının bu dersin amaçlarıyla ne dereceye kadar beraber yürüdüğünü ve elde edilen sonuçların öğretim ve eğitimde gerçekleşmesi beklenen sonuçlarla uyumunu sık sık kontrol etmek lâzımdır. Bu bakımdan değerlendirme devamlı olarak dersle birlikte yürütülür.

Aritmetik çalışmalarının değerlendirilmesi aşağıdaki üç noktada toplanır:

1 — İşlemlerde yeter derecede becerik kazanılmış mıdır? (Tam sayılar, bayağı kesirler, ondalık kesirler ve yüzdelere üzerindeki işlemlerde doğruluk ve çabukluk.)

2 — Matematik kavramları benimsenmiş midir?

a) Nicelik anlamı, sayı sistemi, tamsayılar, bayağı kesirler, ondalık kesirler, yüzdelere ve ölçüler kavramı.

b) Aritmetik lûgatçesi.

c) Aritmetikle ilgili önemli genel fikirler.

d) Esas işlemlerin mânası ve görevi.

e) Ölçüler.

f) Tahminlemede, yaklaşık hesaplamalarda ve usullerinde sayılar arasındaki önemli ilişkilerin kavranması.

3 — Hayat şartları içinde sayının önemi kavranmış ve bu şartlar içinde sayıyı etkili şekilde kullanma alışkanlığı kazanılmış mıdır?

a) Her gün kullanılan nicelik terimleriyle ilgili lûgatçe.

b) Sayıyı, ekonomi ile ilgili şartlar içinde kullanabilme.

c) Grafikleri, kolay istatistikleri yorumlama ve kullanma.

d) Günlük hayatın her cephesinde sayının önemini kavrama.

e) Kolay nicelik problemlerinde sağlam hükümler verebilme.

Öğretmen, sınıf içi çalışmalarını aşağıdaki yollarla değerlendirir:

1 — Kendi hazırlıyacağı çeşitli sorularla sık yoklamalar yapar.

2 — Öğrenciler üzerinde devamlı gözlemlerde bulunur. (Öğretmen, öğrencilerin her günkü yazılı ve sözlü çalışmalarını göz önünde bulundurur ve öğrencilerin anlam bakımından kazançlarını gözliyerek tartar.)

3 — Öğrencilerle teker teker ve sınıf halinde yapacağı konuşmalarla onların düşünme ve çalışma tarzlarını kontrol eder.

4 — Öğrencilerin, hesabı günlük hayatlarında kullanabilip kullanamadıklarını, onların teker teker veya gurup halinde hazırlıyacakları çalışma raporlarından ve projelerinden anlar.

Değerlendirmede amaç:

1 — Öğrencilerin karşılaştıkları zorlukların neler olduğunu anlamak ve dersi buna göre ayarlamak;

2 — Öğrencilerin verilen bilgileri iyice kavrayıp kavramadıklarını, kendilerine mal edip etmediklerini ve yeni bilgilere hazır olup olmadıklarını anlamak;

3 — Verilen bilgilerin ne kadar zaman içerisinde kavrandığını tesbit etmek;

4 — Öğrencilerin bireysel ayrılıklarını göz önünde tutarak her birinin kendi kabiliyet ve istidadı nispetinde gelişmesini sağlamak ve öğretimi buna göre ayarlamaktır.

GEOMETRİ

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencilerin, kendi çevrelerinde bulunan eşyayı şekil ve büyüklük bakımından doğru olarak kavramalarına ve bu eşyanın şekilleriyle fonksiyonları arasındaki münasebetleri anlamalarına yardım etmek,
- 2 — Öğrencilere, belli başlı geometri şekillerini tanıtmak ve bunların nasıl ölçüleceğini ve bu ölçülerin nasıl hesaplanacağını göstermek,
- 3 — Öğrencilere, inceledikleri geometri şekillerinin modellerini yaptırarak bunların özelliklerini kavratmak,
- 4 — Öğrencilerin bu yolda kazandıkları bilgileri hayata uygulayabilmelerini sağlamak,
- 5 — Çevredeki eşya ve varlıklarda raslanan geometri şekillerinin güzelliğine öğrencilerin dikkatini çekerek onların estetik eğitimine hizmet etmek.

AÇIKLAMALAR:

1 — Yukardaki amaçlar geometri öğretiminin her safhasında önemle göz önünde bulundurulacak ve öğretmen çalışma şekillerinin tesbitinde ve sonuçların değerlendirilmesinde bu ana fikirlerin ışığı altında yürüyecektir.

2 — Geometri şekillerini kavrama yetisi, öğrencilerin çok çeşitli eşya üzerinde çalışmalarıyla gelişir. Öğrencilerin ilk okulda, inceleme, gözlem ve tümevarım yoluyla kazandıkları geometri bilgisini yine aynı yollardan yürüyerek kuvvetlendirmek lâzımdır. Bunun için başlıca üç çeşit faaliyet göz önünde tutulabilir:

1. Gözlem ve inceleme çalışmaları,
2. Kendi kendine yapma, deneme ve uygulama,
3. Konuların zihnen işlenmesi.

Gözlem ve inceleme çalışmalarında öğrenciler, çevrelerinde bulunan eşyanın şeklini, büyüklüğünü inceler ve böylece geometri bilgisini doğrudan doğruya gerçek eşyadan kazanırlar. İnceleme ve gözlem yoluyla eşya hakkında edinilen bu bilgiler zihnen işlenerek, genel fikirlere, kavramlara ve kuralara varılır. İnceleme ve gözlem yoluyla elde edilen bilgiler, öğrencilerin eşyayı doğru olarak görmelerini ve tanımalarını, zihni faaliyet de bunlar üzerinde düşünmelerini sağlar. Öğrenciler, çevrelerinde bulunan kibrit kutusu, tütün paketi, dış ma-

cunu kutusu, açılmamış kurşun kalem, soba, boru, huni, kova, dolap, sandık gibi araçlardan ve eşyalardan faydalanırlar. Geometri şekilleri üzerindeki gözlem faaliyeti plânlı ve sistemli bir şekilde yürütülmeli, öğrenciler birkaç cisim ve yüzeyi incelemesini öğrendikten sonra bunlara yakın şekilleri kendiliklerinden incelemeye sevk olunmalıdırlar. Meselâ bir cisim incelenirken, bunun yüzeyleri, taban ve yan yüzeylerinin sayısı, bunların şekil ve biçimleri gözden geçirilir. Bunun gibi, bir üçgen incelenirken, bu üçgenin kenar ve açı gibi esas elemanları belirtilir; kenarları ve açıları arasında birtakım münasebetlerin bulunup bulunmadığı incelenir ve sonunda kenarların ve açılarının eşit plânlı bir surette incelenmesi, öğrencilere, yeni bir geometri konusunu incelerken nasıl hareket edeceklerini göstermesi bakımından çok önemlidir. Bu yol öğrencileri daima araştırmaya ve birtakım hakikatleri kendi kendilerine bulmaya sevk eder.

Geometrik şekil ve cisimler üzerinde gözlem ve inceleme çalışmalarından sonra bunlardan gerekli olanlar her öğrenciye dersten önce veya derste yaptırılır. Geometrik özellikleri belirten kurallar, inceleme ve araştırmalardan başka, öğrencilerin kendi yaptıkları bu örnekler üzerindeki denemeleriyle onlara buldurulur. Bulunan bütün kurallar okulda, çevredeki arsada, yapılarda ve arazide uygulanır.

Birçok örneklerin gözlenip incelenmesinden elde edilen izlenimler, zihnen işlenerek bunlardan genel fikirlere ve bir takım geometri kavramlarına varılır. Daha sonra da incelenen geometri şekillerinin özellikleri, bunların alan ve hacimleri ile ilgili birtakım kurallara gidilir.

Öğrenciler bu birbiri ardınca gelen üç çeşit faaliyet yoluyla, özelden genele, olaylardan kurallara, tümevarım yoluyla giderek bilgi kazanırlar. Tümevarım yoluyla kazandırılan bilgi en tabii ve kolay yoldan elde edilmiş olur. Çünkü orta okul çağındaki çocuklar soyut genel fikir ve kurallardan ziyade misalleri, olayları daha çabuk ve kolay anlarlar. Kurallar ve kanunlar, onlar için çok soyuttur ve güç anlaşılırlar. Bununla beraber yeri geldikçe tümdengelim metodundan da faydalanılabilir.

Tümevarım, metodu bilgi edinmek için en tabii ve normal bir yol olmakla beraber kazanılan bilgiler tümdengelim metoduyla sağlanıp kökleştirilir.

3 — Geometri konularının işlenmesi:

Öğrencilere ilk geometri bilgisi, gözlem ve inceleme yoluyla kazandırılarak, hacim kavramından yüzey, yüzey kavramından çizgi, çizgi kavramından da nokta kavramına geçilme-

lidir. Bütün bu gözlem faaliyetleri, çocukların kendi çevrelerinde bulunan eşya ve araçlardan faydalanılarak yapılmalıdır. Öğrenciler inceleme ve gözlemlerle geometri şekilleri üzerinde bilgi kazanırken, bu şekilleri evirip çevirir, bükür, katlar veya şeklin bir parçasını keserek bir takım el faaliyetlerinde bulunurlar. Bu el faaliyeti bilgi edinirken onların tabii olarak baş vurdukları bir yoldur. Bu sebeple el faaliyeti geometri çalışmalarında çok önemli bir yer tutar. Geometri çalışmalarında, el faaliyetine elverişli araçların seçilmesine dikkat edilmelidir. Bu maksatla, kaba kâğıt, karton, mukavva, bükülmüş kâğıtlar, tel, teneke v. b. gibi araçlardan faydalanılabilir. Seçilecek araçları, incelenecek geometri konusu tâyin eder.

Öğrenciler şekillerin temel elemanlarını iyice kavradıktan sonra, geometrinin temel elemanlarını sistemli olarak incelemeye geçerler. Bu işte de daima deney ve gözlemden hareket etmek esas olmalıdır.

4 — Doğrunun belirtilmesi, yarı doğru ve doğru parçası kavramları, doğru parçasının ölçülebilir bir uzunluk olduğu üzerinde durulmalıdır. Doğru parçalarının eşitliğine çizim ve ölçü yoluyla varılmalıdır. Burada cetvel, pergel, gönye gibi geometri çizim araçları kullanılarak çeşitli ölçme işlemleri yaptırılmalıdır.

Doğruların birbirine göre durumları konusunda kesişen doğrularla birbirini kesmiyen doğrulardan paralellik kavramına varılmalıdır.

5 — Dar, dik, geniş açı kavramları çeşitli düzlem şekillerinden faydalanılarak kuvvetlendirilmelidir. Bir açının büyüüp kenarlarının uzaması veya kısalmasıyla açının değişmeyeceği fikri uygulanarak kavratılmalıdır.

İletki ile çeşitli açılar ölçtürülerek bu aracın doğru bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır. Bir doğrunun üzerinde ve bir tarafında bulunan açılar ölçtürülerek bunların toplamının iki dik açıya eşit olduğu, aynı ölçme işlemi doğrunun diğer tarafındaki komşu açılar için yaptırarak, bir doğrunun iki tarafında ve bir nokta etrafındaki açılar hakkında sağlam fikirler kazandırılmalıdır. Çeşitli ters açılar üzerinde doğru ve sıhhatli ölçüler yaptırarak, bunların eşitliğine öğrencileri inandırmalıdır. Paralel iki doğruyu kesen bir doğrunun, bunlarla yaptığı türlü açılar üzerinde ölçme işlemleri yaptırılmalı, bu suretle iç ters, yondeş, dış ters gibi açıların eşitliği belirtilmelidir. Öğrenciler bu açıların eşitliğini çizim, kâğıtlarla yaptırılacak deneme ve ölçme yoluyla bulmaya çalışırken, şüphesiz, ilk sonuçlar pek tatmin edici olmayacaktır. Fakat bu ölçme, deneme ve çizim işleri tekrarlandıkça, yapılan ölçülerin sıhhati, doğruluğu artacak ve elde edilen sonuçlar da birbirini tutacaktır. Burada hiçbir suretle açılardan birini diğeri üzerine kaydırarak eşitliği

ispat etmek bahis konusu değildir. Öğrenciler eşitlik kavramına daima ölçme yaparak deneme ve çizimlerle varmalıdırlar.

6 — Üçgen çeşitleri ve bunların kenar açısı, dış açısı, yükseklik, kenar ortay, açısı ortay gibi elemanları tanıtılmalı ve çeşitli uzunluklarla üçgenler çizdirilerek ve kenarlar arasındaki münasebetler buldurularak kavratılmalıdır. Üçgenin açıları arasındaki bağlantı da çizim, ölçme ve deneme ile elde edilmelidir. Başlangıçta, öğrenciler bu münasebetleri ararken ölçme ve çizim hataları yüzünden, çok çeşitli sonuçlara varacaklardır. Bu hal tabiidir. Fakat bu iş ilerledikçe ve denemeleri arttıkça daha sıhhatli sonuçlara varmak kabil olacak ve bir üçgenin iç açıları toplamının iki dik açısı eşit olduğu fikri kavranacaktır. Bir üçgende kenar ve açıları arasındaki münasebetlerin, çizim deneme ve ölçme ile bulunması, başlangıçta matematiksel bir kesinlik ifade etmemekle beraber, öğrencileri, tedricen bu matematiksel kesinliğe de götürecektir. Bu çalışmalarda ölçme, çizim ve yaparak deneme, uygulama daima birlikte yapılacaktır. Birçok ölçme ve deneme işlemlerinin verdiği sonuçlar birbirini tuttukça, öğrenciler kendiliklerinden bu münasebetleri sezecek ve bunları bir takım kurallara bağlayacaklardır.

Bir üçgenin temel elemanlarından herhangi ikisi alınarak üçgenler çizdirilmeli ve elde edilen çizim sonuçlarının tek ve belirli olmadığı gösterilmelidir. Bundan sonra, biri kenar olmak üzere verilen üç elemanla üçgenler çizdirilmeli, böylece bir üçgenin (6) elemanı arasında biri kenar olmak üzere her üç elemanla yalnız bir üçgen elde edileceği gösterilerek, üçgenlerin eşit halleri öğrencilere kavratılmalıdır. Öğrenciler, bu konuyla, ilk defa olarak iki geometri şeklinin eşitlik hali karşısında kalmaktadırlar. Bundan sonraki bölümlerde raslıyacakları geometri şekillerinin eşitliğini, daima üçgenlerin eşitlik hallerine göre inceliyeceklerinden, bu konu üzerinde önemle durulmalı ve öğrencilerin bu eşitlik kavramını gerçek mânasıyla kazanmaları sağlanmalıdır. Üçgenlerin eşitlik hallerini, kaydırma, birbiri üzerine getirme gibi soyut geometri işlemleriyle açıklamak doğru değildir. Öğrenciler bir düzlem üzerinde bulunan iki üçgenden birini diğeri üzerine kaydırma ile getirmeyi zor anlarlar. Ancak kâğıdı kesmek, üçgenleri üst üste getirerek ışığa tutmak suretiyle yapılan inceleme ve denemeler çocuklar için hem zevkli bir iş olur; hem de öğrencilerde kolay anlamayı sağlar. Ölçme, deneme ve çizme esaslarına dayanan işlemleri onlar çok daha kolaylıkla kavrarlar.

7 — Dörtgen, dörtgenin elemanları ve bunlar arasındaki bağlantılar: Bir dörtgenin iç ve dış açılarının toplamı ölçülerek buldurulmalıdır. Dörtgen çeşitleri ve bunlara ait özellikler belirtilmelidir. Bütün bu özellikler, öğrencilere matematiğin kesin ispat yollarıyla değil, daha ziyade çizme, deneme ve ölçme

ile buldurulmalıdır. Bir paralelkenarın karşılıklı kenarlarının ve açılarının eşitliğini, köşegenlerinin birbirini ortalamasını ve saire gibi özellikleri öğrenciler çizim, katlayıp deneme yoluyla kazanmalıdırlar. Öğrenciler, çizim araçlarını ne kadar doğru ve iyi kullanırlarsa, inceledikleri şekillerin özelliklerine o kadar daha iyi girebilir ve kesin matematiksel sonuçlara varabilirler. Bu sebepten geometri çizim araçlarının daima doğru, kolay ve çabuk kullanılmasına ve bu araçlarla yapılan temel çizim işlemlerine büyük önem verilmelidir. Dik dörtgen, eşkenar dörtgen kare gibi şekilleri birbirinden ayıran özellikler çizim, deneme ve ölçme ile belirtilmeli ve bu şekiller üzerinde simetri kavramı verilmelidir. Simetrisinin geometri şekillerinin incelenmesinde önemli rol oynadığı çeşitli somut örnekler üzerinde gösterilmeli ve yaptırılmalıdır.

8 — Dayire kavramına, geometrik yer kavramından değil, öğrencilerin tanıdıkları küre, silindir ve koni gibi cisimlerin kesitlerinden, madeni para yüzü gibi dayire biçimini gösteren eşya şekillerinden hareket edilerek varılmalıdır. Dayire fikri iyice kavranıldıktan sonra belli başlı elemanlarının incelenmesine geçilebilir. (Merkez, çap, yarıçap, kiriş, teğet, merkez açısı, çevre açısı ve dayire dilimi veya kesmesi v. b.) Bundan sonra dayirenin noktalarla belirtilmesi uygun olur. Önce, verilen iki noktadan geçen daireler çizdirilmeli, sonra bir doğru üzerinde bulunmayan üç noktadan geçen dayire belirtilmelidir. Bununla öğrenciler, silindir, koni gibi cisimlerin kesiti olarak elde ettikleri dayirenin, daha soyut bir kavramına varmış olurlar. Dayirede çeşitli uzunluktaki kirişleri mukayese ederek, merkezin bunlara olan uzaklıklarının nasıl değiştiği gösterilmeli ve bundan en büyük, en küçük kiriş kavramına varılmalıdır. Eşit kiriş ve yaylar, merkez ve çevre açısı arasındaki münasebetler çizdirilerek ve ölçtürülerek buldurulmalıdır. Düzlem şekillerin alanlarının ölçülmesine, alan biriminin tanımına, kare ve dik dörtgen alanından paralelkenar, üçgen, yamuk gibi şekillerin alan ifadelerine ve dik üçgende metrik münasebetlere (Fisagor ve öklid münasebetlerine) eşdeğerli şekil kavramından varılmalıdır.

Bir dayirenin dışına bir kare çizerek ve bu kareyi çok sayıda eşit karelere ayırarak dayire içine düşen tam kare ve kare parçaları toplamı hesap ettirilmeli; bu suretle dayirenin alanı yaklaşık olarak buldurulmalıdır. Küb, dik dörtgenler prizması, silindir, v. b. gibi uzay cisimlerinin ve çevrede bunlara benzeyen bina ve eşyanın incelenmesiyle, öğrencilerin ilk okulda kazandıkları üç boyut fikri geliştirilip sağlamlaştırılmalıdır.

Öğrencilerin düzlem, yüzey ve hacim kavramlarını iyice anlamaları ve bunlarda olgunlaşmaları için cisimleri, mukavva, tel, teneke gibi araçlardan faydalanarak yapmalarına imkân verilmelidir.

Küb ve dik dörtgenler prizmasının hacminden herhangi bir prizmanın ve silindirin hacimlerine geçmelidir. Daha sonra piramit, koni ve kürenin hacimleri gösterilmelidir. Cisimlerin, bütün yanal alanlarını, bu cisimleri bir düzlem üzerine açmak suretiyle açıklamalıdır. Belli ölçüde verilen iki doğru parçasının uzunlukları arasında mukayeseler yaparak, geometride oran ve orantı kavramına varılmalıdır. Paralel doğruların iki doğru üzerinde ayırdığı parçaların orantılı olduğu ölçme ve çizim yollarıyla gösterilmelidir. Benzer şekillerde kenarların orantılı olduğuna ve açıların eşitliğine ölçme ile varılmalıdır.

MATEMATİK DERSLERİ İÇİN GEREKLİ ALET VE ARAÇLAR

1 — Okullarca sağlanacak araçlar:

Her sınıfta bir duvar saati, yeter sayıda taksimatlı cetvel, büyük pergel, gönye, 45° gönye, iletke, marangoz ve duvarcı gönyesi... Birer tane çelik veya şerit metre, terazi ve gramları, hassas terazi ve gramlar, metre küb, desimetre küb kutusu ve içinde santimetre kübler. İçinde desimetre karelerle bir metre kare, dekametre şeridi. Litre, yarım litre, ölçülü şişeler. Düzeg, duvarcı düzeci, çekül. Kumpas, pantograf, taşıt tarifeleri, istatistik yıllıkları, banka reklâmları, pusla, sayaçlar. Vergi levhası. Şehir plânı, çevre krokisi, il haritası, küre ve termometreler, barometre, ayna. Renkli tebeşir.

2 — Öğrencilerde bulunması gereken araçlar:

Taksimatlı cetvel, pergel, gönye, iletke, küçük ayna (simetri fikrini kavratmak için).

3 — Öğrencilere yaptırılacak araçlar:

Sayıları kavrama levhaları, sicimden, tahtadan taksimatlı metre cetveli, sicimden dekametre, kâğıttan santimetre ve milimetreli desimetre cetveli, kesir şeritleri, günlük fiyat çizelgeleri, masraf çizelgeleri. Santimetre kareli desimetre kare, desimetre kareli metre kare (sınıfça metre kareli ar), desimetre küb, santimetre küb, saat kadranı, takvim, resimli grafikler, yüzde levhaları.

Basit düzeg, çekül, küb, çeşitli prizmalar, silindir, küre. Üçgen ve açı denemeleri için çivili tahta ve sicim, çeşitli şekiller için deneme kâğıtları.

Taşıt tarifeleri, çevrede bulunan su, elektrik, havagazı sayaçları kadranları ve makbuzları, gazete kesitleri, para ve eşya borsası fiyat çizelgeleri, vergi çizelgesi, çeşitli bütçe çizel-

geleri, okul binası, ev, mahalle, şehir plânları. Kâğıttan ve mukavvadan geometrik cisimlerin örnekleri, mukavvadan geometrik şekiller.

4 — Öğretmenlerce sağlanacak öğretim alet ve araçları:

Yüzleri, binleri, kavrama levhaları.

Fiat listeleri, borsa fiat çizelgeleri, taşıt tarifeleri, küçük cari hesap ve tasarruf cüzdanı, tahviller, bonolar, P. T. T. ve çevrede bulunan su, elektrik, havagazı makbuzları. Plân ve haritalar, çeşitli geometri cisimleri biçiminde kutular, geometrik şekil örnekleri, okulun ve çevrenin plânları, istatistik yılı. Banka muamelelerini gösteren makbuzlar.

DERS KONULARI

Sınıf: I

(Haftada 5 saat)

Aritmetik:

1. Tam sayı kavramı, sayıların yazılması ve okunması, tam sayıların dört temel işlemi.
2. Sayıların bölünebilmeleri.
3. Bayağı kesirler ve bayağı kesir çeşitleri. (Basit, bileşik, tam sayılı kesirler.) Kesirlerin genişletilmesi ve sadeleştirilmesi. Bayağı kesirlerin dört temel işlemi.
4. Ondalık kesirler ve dört işlemi. Ondalık ve bayağı kesirlerin birbirine çevrilmesi. Devirli kesir kavramı.
5. Ölçüler: Uzunluk, alan, hacim, zaman, ağırlık, ve para ölçü birimleri, tahmin ve ortalama hesapları.
6. Basit grafikleri okuma ve çizme.

Geometri:

1. Cisim, yüzey ve çizgi çeşitleri.
2. Düzlem, nokta ve doğruların incelenerek kavranması. Doğruların durumu, yatay, düşey ve eğik durumda cisim, düzlem ve doğrular.
3. Açı ve açıların çeşitleri. Açıların ölçülmesi, açıların eşitliği.
4. Geometrinin temel çizimleri: Bir doğru parçasını ve bir açığı iki eşit parçaya bölme. Bir doğruya üzerinde ve dışında alınan bir noktadan dikmeler çizme, bir doğruya paralel çizme.
5. Üçgen elemanlarının incelenip kavranması. (Kenar, açı, iç açı, dış açı, yükseklik, kenar ortayı, açı ortayı.)
6. Üçgen çeşitleri: Temel üçgenlerin çizilmesi. (Üçgenlerde eşitlik halleri. (Eşitlik çizim ve ölçme yoluyla gösterilecektir.)
7. Dörtgenler: Çeşitleri ve elemanlarının incelenip kavranması. Dörtgen elemanları arasındaki münasebetlerin buldurulması. Dörtgenlerin eşitlikleri.
8. Çember ve daire: Elemanlarının incelenip kavranması. (Merkez, çap, yarıçap, giriş teğet, yay.)

9. Düzlem şekillerinin alanlarının ölçülmesi ve hesaplanması, kare, dik dörtgen, üçgen, küb, dik dörtgenler prizması ve silindirin elemanlarının incelenerek kavranması ve aralarında karşılaştırma yapılması. (Köşe, kenar, yüz, köşegen.) Bu cisimlerin açınımları. Bunların alan ve hacimlerinin basit şekilde ve ispatsız olarak hesaplanması.

Sınıf: II

(Haftada 4 saat)

Aritmetik:

1. Tam sayılar, bayağı ve ondalık kesirler üzerinde alıştırma ve problemler.
2. Ölçüler üzerinde alıştırmalar, parmak, ayak, mil.
3. Yüzde hesapları: Kâr, zarar, faiz, iskonto ve komisyonculuk.
4. Oran ve orantı.
5. Banka, sigorta, günlük eşya ve para borsası, tahviller. Şirket hesapları. Bankanın hizmetleri, banka çekleri, bonolar ve poliçeler.
6. Kara, deniz ve hava taşıt tarifeleri. Posta, telefon ve telgraf ücretleri. Çevrede bulunan; su, elektrik havagazi sayaçlarının okunması ve bunlarla ilgili masrafların, makbuzlarının incelenmesi suretiyle hesaplanması.
7. Çevre, alan ve hacim formüllerinden faydalanılarak harfli ifadeleri değerlendirme. Bunlar üzerinde hesaplamalar yaptırma. Kare kök alma.
8. Grafik çizme ve okuma.

Geometri:

1. Geometrinin temel çizimleri üzerinde alıştırmalar.
2. Üçgen ve dörtgenlerle ilgili çizim alıştırmaları ve elemanları arasındaki münasebetlerin buldurulması.
3. Simetrik şekiller: Bir nokta ve bir doğruya göre simetri şekillerinin eşitliğini simetri bakımından inceleme. (Üçgen, dörtgen ve daire üzerinde alıştırmalar.)
4. Dayire üzerinde alıştırmalar, merkez ve çevre açıları, dayireye teğetler çizmek, iki dayirenin birbirine göre konumları dayirenin 3, 4, 5, 6 eşit parçaya bölünmesi. Dayire içine çizilen eşkenar üçgen, kare, düzgün beşgen ve altıgen çizmek.
5. Küb, dik dörtgenler prizması ve silindirin alan ve hacim hesapları üzerinde alıştırma, problemler ve bunlardan çevrede bulunanlar üzerinde uygulamalar.

Sınıf: III

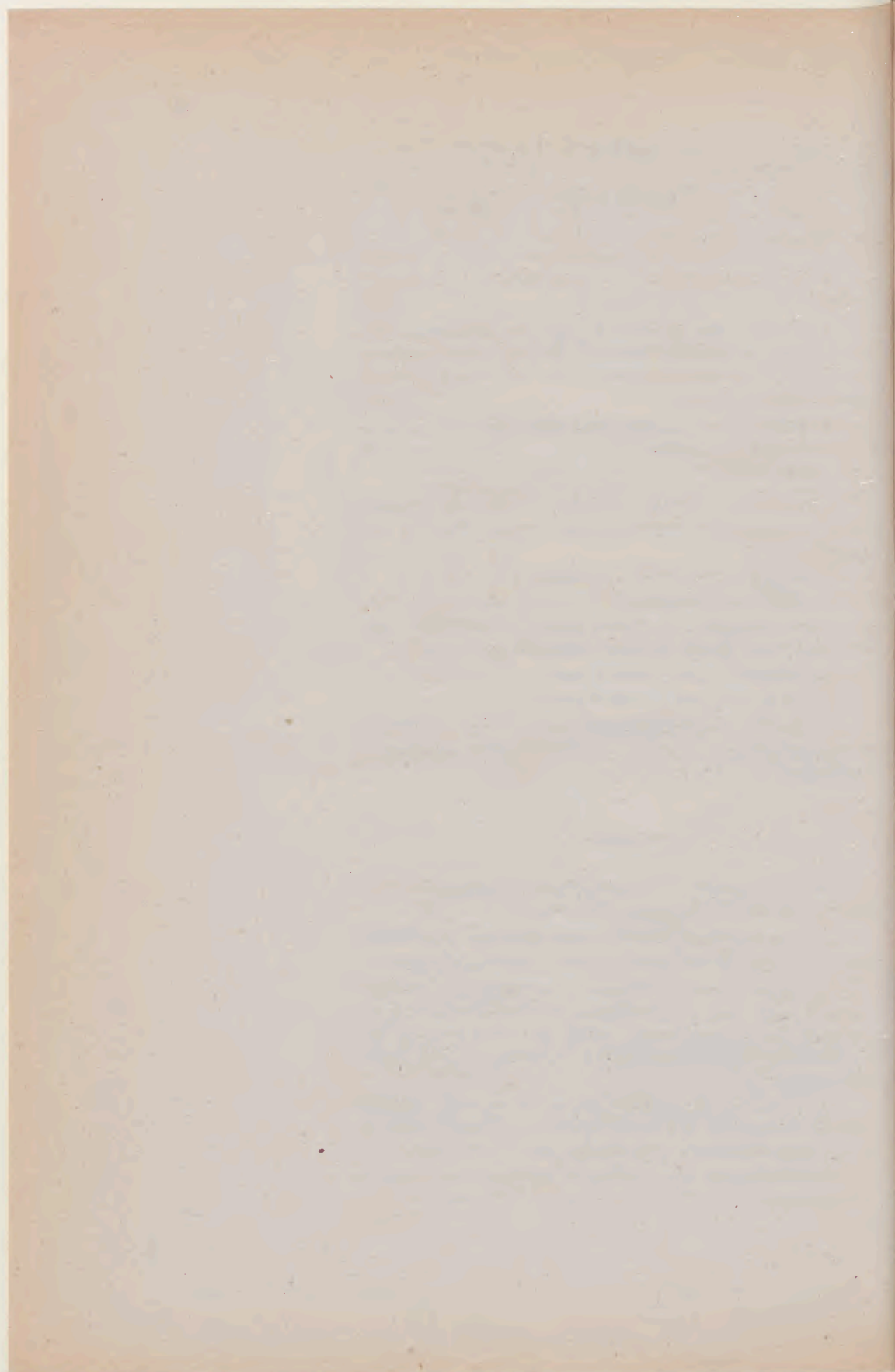
(Haftada 4 saat)

Aritmetik-Cebir:

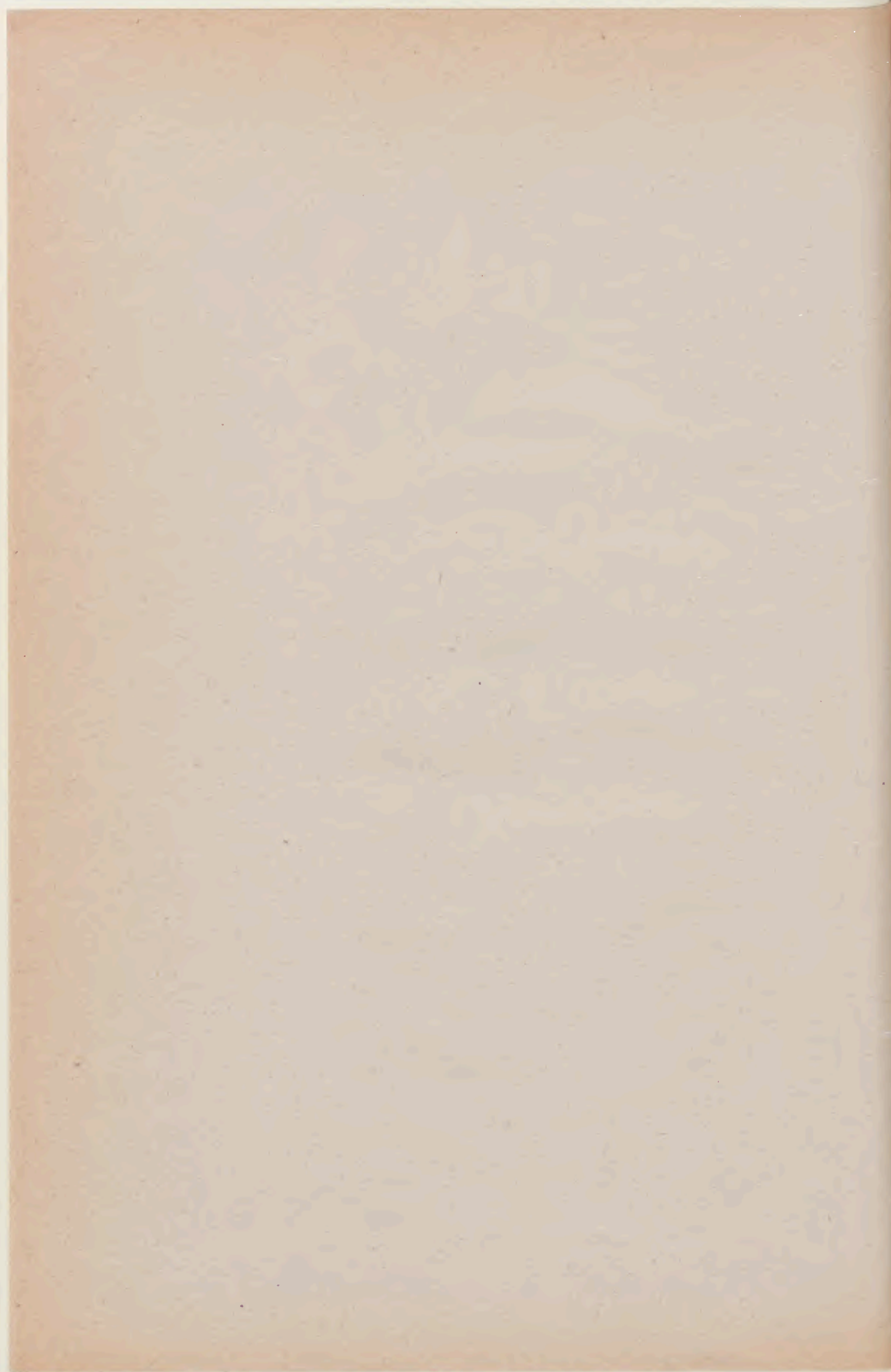
1. Tam sayılar, bayağı ve ondalık kesirler üzerinde alıştırmalar.
2. Çeşitli ölçüler üzerinde alıştırma ve problemler, çevrede bulunan su, elektrik, havagazı gibi sayaçların okunması, bunlarla ilgili masrafların, makbuzların incelenmesi suretiyle hesaplanması.
3. Yüzde ve faiz hesapları: Kooperatif, şirket ve borsalar. Banka muameleleri, bonolar, tahviller, çekler ve poliçelerin kurdurulması.
4. Vergiler: Çeşitleri ve bunların tesbitinde dayanan esaslar. (Başlıca insan, hayvan ve taşıt vergileri üzerinde basit bilgiler.)
5. Basit grafikleri çizme ve okuma.
6. Bütçelerin incelenmesi: Aile, köy, belediye, özel idare ve devlet bütçeleri. (Yurttaşlık Bilgisi dersiyle ilgili konularda bu ilgi göz önünde tutularak yapılacaktır.)
7. Cebirsel sayılar: Cebirsel sayıların dört işlemi.
8. Basit harfli ifadelerle dört işlem.
9. Denklem kavramı: Birinci dereceden bir ve iki bilinmeyenli denklemlerin çözümü ve bunlar üzerinde alıştırma ve problemler.

GEOMETRİ

1. Üçgen, dörtgen ve daire üzerinde geometrinin temel çizimleri ile ilgili alıştırma ve problemler.
2. Oran ve orantı: Orantılı doğru parçaları. Tales münasebetinin ispatsız olarak çizme ve ölçme yoluyla gösterilmesi.
3. Benzer şekillerin incelenip kavranması. Üçgenlerin benzerlik hallerinin çizim ve ölçme yoluyla ispatsız olarak belirtilmesi. Yanına varılamayan uzaklıkların ölçülmesinde benzer üçgenlerin kullanılması. Verilen ölçülere göre benzer şekillerin çizilmesi.
4. Harita ve plân ölçekleri. Yükseklik ve mesafe ölçüleri. Şekilleri büyütme ve küçültme. Plân yapma. (Coğrafya dersiyile ilgili göz önünde tutularak yapılacaktır.)
5. Küb, prizma, silindir, piramit, koni ve kürenin alan ve hacim hesapları.

FİZİK

F İ Z İ K

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilere, bugünkü tekniğin temelini teşkil eden fizik biliminin esaslarını kavratmak, onlara fizik öğretiminden elde edecekleri bilgileri ve pratik becerikleri günlük hayatta faydalı bir şekilde kullanma yetisi kazandırmak;

2 — Fizik biliminin konusu içinde bulunan tabiat olaylarının mahiyetini açıklıyarak, tabiatın iyi anlaşılmasına yardım etmek, öğrencilerin rasyonel bir evren görüşü edinmelerini sağlamak;

3 — Fizik olgularını enerji görüşü ile değerlendirme alışkanlığı kazandırmak suretiyle öğrencilerin ekonomik problemleri daha doğru anlayabilmelerine yardım etmek;

4 — Öğrencilere yurdun enerji ve zenginlik kaynaklarını tanıtmak ve bunların değerlendirilmesinde kendilerinin de ödevli bulduklarını duyurmak;

AÇIKLAMALAR:

1 — Fizik konuları incelenirken bunların endüstri ve günlük hayattaki kullanma yerleri ve faydaları üzerinde durulmalıdır.

2 — Programın uygulanmasında gözlem ve deneyin esas tutulması zaruridir. En verimli çalışma şekli deneyleri öğrencinin yapması ve sonuçlara kendisinin varmasıdır. Öğrencilerin teker teker veya guruplar halinde çalıştırılmaları mümkün olmadığı hallerde öğretmenin, sınıfta veya lâboratuvarda yaptığı deneylerin her birine bir öğrenci gurupunu yardımcı olarak alması faydalı olur. Öğretmen, öğrenci guruplarını sık sık değiştirmek ve deneyleri tekrarlatmak suretiyle bütün sınıf öğrencilerinin işlenen konuya ve yapılan deneylere ilgilerini çekebilir.

3 — Gerek öğrencilerin gerek öğretmenin lâboratuvarda veya derslerde yapacakları deneyler konuya, ders zamanına ve okulda bulunan veya dışardan temini mümkün olan vasitalara göre seçilmelidir.

Deneylerin yapılışına ait şemaların, açıklamaların ve verilen sonuçların öğrenciler tarafından doğru yazılmalarına bilhassa dikkat edilmelidir. Burada istenen, deneyin takibi ve sonuçların tesbitidir.

4 — Öğrencilere verilecek fizik bilgisi, gözlüyebilecekleri bir olaya ve yapabilecekleri veya görebilecekleri bir deneye dayanmalıdır. Evde yapılabilecek deneylerin öğrencilere ev ödevi olarak verilmesi ve bunların sınıfta anlatılması faydalı olur.

5 — Varılacak genel sonuçlar ve kanunlar mümkün olduğu kadar basit bir dille ifade edilmeli ve hemen gözlenebilir olaylara tatbik edilerek çeşitli misaller yardımıyla mánalandırılmalıdır. Böylece ilk bakışta birbiriyle ilgisi yok gibi görünen olaylar arasında derin yakınlıklar sezilmiş, prensipler daha iyi anlaşılmiş ve öğrencilerin ilgileri artırılmış olur.

6 — Orta okul öğretimi için kanun ve olayların matematik diliyle ifadesi, kavramları daha soyut hale getireceğinden bu ifade şekline mümkün olduğu kadar az baş vurmali, kanun ve olayları nitel olarak ifade ve tasvir etmekle yetinmelidir.

7 — Yapılacak deneyler için gerekli bulunan bâzi basit alatler öğrencilere iş derslerinde yaptırılmalıdır.

8 — Fizik öğretiminde bâzi resim ve şemaların, yeni buluşlara ait fotoğrafların açıklanmasında epidiyaskoptan faydalanılmalı, temini mümkün oldukça, endüstri çalışmalarına ait filimler gösterilmeli ve teknik uzmanlarına konferanslar verdirilmelidir.

9 — Programdaki ders konularıyla paralel yürütülmek üzere ders yılı başında çevrede faaliyette bulunan endüstri müesseselerini, yapma ve onarma atelyelerini, tarımda kullanılan alet ve makineleri, ulaştırma ve haberleşme vasıtalarını tetkik etmek ve enerji kaynaklarını tanımak için bir gezi programı hazırlanmalı, ders yılı içinde bu programa göre çevre incelemeleri yapılmalıdır. Öğrencilere, bu gezilerde gördüklerini sınıfta yazılı veya sözlü olarak anlatma imkânı verilmelidir. Bunlar arasından seçilen yazılar, okul kütüphanesinde saklanmalı, gerektiği zaman bunlardan faydalanılmalıdır. Bu gezilerde görülen şeylerden önemli olanlarının fotoğrafları alınmalı ve bir albüm meydana getirilmelidir.

10 — Okulda bulunan ders araçlarının bakımına ve korunmalarına dikkat edilmeli, bozulanların hemen tamiri temin olunmalıdır. Bilhassa akümülatörlerin bakımında, doldurulma ve boşaltılmalarında 421 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 4/I/1947 tarih ve 2-70 sayılı genelgeye göre hareket olunmalıdır.

11 — Yeri geldikçe keşiflerden, büyük ilim adamlarının biyografilerinden faydalanmak suretiyle öğrencileri bütün insanlığın malı olan uygarlık kalıtı hakkında aydınlatmalı, kendilerinde bilim adamlarına karşı takdir hisleri uyandırmalıdır.

DERS KONULARI

SINIF: II

(Haftada 3 saat)

1 — Fiziğin konusu, birimler ve ölçüler:

- a) Fizik ölçmekle işe başlar,
- b) Uzunluk, yüzey, hacim birimleri, bu birimlerle ölçü yapma,
- c) Ağırlık birimi, ağırlık ölçme, âdi terazi, yaylı terazi,
- ç) Zaman birimi, zaman ölçme,
- d) Yoğunluk ve yoğunluk ölçme.

2 — Kuvvet, iş ve enerji:

- a) Kuvvet kavramı, kuvvet birimi, kuvvet ölçme,
- b) Kesişen kuvvetlerin bileşkesi, paralelkenar kaidesi, paralel kuvvetlerin bileşkesi, ağırlık merkezi, bir cismin denge şekilleri,
- c) İş, güç,
- ç) Hareket, düzgün hareket, kuvvetin hareket üzerine etkisi,
- d) Sürtünme kuvveti,
- e) Durum (potansiyel) enerjisi, hareket enerjisi, mekanik enerjinin birbirine dönüşümü, enerjinin korunması.

3 — Basit makineler:

- a) Basit makinelerin temel prensibi,
- b) İp, çubuk,
- c) Makaralar ve palanga,
- ç) Kaldıraçlar, çıkrık, kantar, el arabası,
- d) Dişli çark,
- e) Eğik düzlem.

4 — Maddenin mekanik özellikleri:

- a) Katıların esnekliği ve sağlamlığı,
- b) Sıvıların esnekliği, basıncı iletebilmeleri, su cenderesi,
- c) Sıvıların öz basınçları,
- ç) Sıvıların serbest yüzeylerinin bir düzlem olduğu,
- d) Bileşik kaplar,
- e) Şehirlerin su tesisatı, evlerin su tesisatı, muslukların yapısı,
- f) Arşimet kanunu, kullanma yerleri, katıların sıvılar içinde yüzmesi, gemi, denizaltı ve areometreler,
- g) Akar suların durum enerjisi ve hareket enerjisi, su çarkı, su türbini, akar sulardan faydalanmanın memleket ekonomisi bakımından önemi.

5 — *Gazların özellikleri:*

- a) Gazların ağırlık, hacim ve yoğunluğunu ölçme,
- b) Bir gazın basıncı, basınç birimi, basınç ölçme,
- c) Açık hava basıncı,
- ç) Toriçelli deneyi, barometreler, hava tahmini, rüzgârlar, rüzgârlardan faydalanma,
- d) Maryot kanunu, gaz tulumbaları, su tulumbaları, sifon.
- e) Arşimet kanununun gazlara tatbiki, balonlar, idare edilebilir balonlar, uçaklar ve uçuş prensibi.

6 — *Isı:*

- a) Isının günlük hayatımız için önemi,
- b) Isı ve sıcaklık derecesi, termometreler,
- c) Katı, sıvı ve gaz halindeki cisimlerin ısı etkisiyle genişmesi ve bu genişmelerin pratikteki önemi,
- ç) Isı miktarı birimi ve ısı miktarını ölçme, cisimlerin ısınma ısıları,
- d) Cisimlerin yanma ısıları, yakıtların yanma ısılarının karşılaştırılması.

7 — *Isının yayılması:*

- a) Isının yayılmasının günlük hayatımız bakımından önemi,
- b) Maddenin ısıyı birlikte taşınması (konveksiyon), kalorifer, soba, termosifon, sıcak ve soğuk rüzgârlar,
- c) Ekonomi bakımından ocakların karşılaştırılması,
- ç) Maddenin iletim yoluyla ısıyı yayması, ısıyı ileten ve iletmeyen maddeler, yapıların ısıyı koruması çareleri,
- d) Isınma ile ısı yayılması ve evren bakımından önemi.

8 — *Maddenin hal değiştirmesi:*

- a) Katıların ergimesi, ve ergime ısısı,
- b) Donma,
- c) Kaynama,
- ç) Yoğunlaşma,
- d) Buharlaşma ve buharlaşma ısısı,
- e) Damıtık su elde etme,
- f) Alçak ve yüksek basınç altında kaynama, papen tenceresi, etüv, basınçlı tencere,
- g) Serbest buharlaşma, bir hacmin su buharına doyması, havanın nemi, nemi ölçme, nemin canlılar bakımından önemi, sis, bulut, yağmur, kar.

9 — *Isı enerjisi ve iş:*

- a) Mekanik enerji harcıyarak ısı elde etmek, ısının iş dengi,

- b) Isıyı işe çevirmek, buhar makinelerinin önemi ve hizmeti,
- c) Buhar makinesi, buhar türbini,
- d) Gaz motorları ve önemleri.

SINIF: III

(Haftada 3 saat)

1 — Ses.

- a) Sesin niteliği,
- b) Yayılması,
- c) Yansıması,
- ç) Ses veren aletler, gramofon.

2 — Işık:

- a) Işık kaynaklarımız ve bunların pratik bakımdan karşılaştırılması,
- b) Işığın doğru boyunca yayılması, gölge,
- c) Işığın yansıması, dağınık yansıma, salonların aydınlatılması, direkt ve endirekt aydınlanma,
- ç) Çukur ve tümsek aynalar, kullanma yerleri, hakikî ve zâhirî görüntü.

3 — Işığın kırılması:

- a) Kırılma,
- b) Işık prizması ve ışığın prizmada renklere ayrılması,
- c) Mercekler ve merceklerde zâhirî ve hakikî görüntü elde etme,
- ç) Göz ve kusurları, göz kusurlarının merceklerle giderilmesi,
- d) Işık aletleri: Büyüteç, fotoğraf makinesi, mikroskop, gök dürbünü, yer dürbünü, sinema makinesi.

4 — Mıknatıslık:

- a) Tabii mıknatıs taşı, mıknatıs çubuk, devamlı ve geçici mıknatıslık,
- b) Mıknatısın kutupları,
- c) Pusula ve açık arazide yön bulma,
- ç) Yerin mıknatıslığı, eğilme ve sapma,
- d) Tesirle mıknatıslanma ve molekül mıknatıslığı,
- e) Mıknatısın kuvvet alanı.

5 — Elektrik akımı:

- a) Elektrik üreteçleri: Piller hakkında kısa bilgi,
- b) Elektrik devresi, iletken olan ve olmıyan cisimler,
- c) Elektrik akımının su akımı ile karşılaştırılması, pil ve elektromotor kuvvet,

- ç) Eriyiklerin elektrik akımını iletmeleri, elektroliz, akım yönünü bulma,
- d) Elektrolizde toplanan madde miktarı ile akım şiddeti ölçme, akım şiddeti birimi, ampermetre,
- e) Akümülatörler,
- f) Gazlardan elektrik akımı geçirme.

6 — *Durgun elektrik:*

- a) Sürtme ile elektriklenme,
- b) İki türlü elektrik,
- c) Elektroskop,
- ç) Maddenin yapısı ve elektriğin mahiyeti hakkında kısa bilgi,
- d) Tesirle elektriklenme,
- e) Kondansatör,
- f) Elektriğin iletkenler üzerinde dağılışı,
- g) Havanın elektriği, şimşek, yıldırım ve korunma çareleri.

7 — *Elektrik akımının etkileri:*

- a) Akımın ısıtıcı etkisi,
- b) Elektrik enerjisinin değeri ve ısıca dengi,
- c) Termik ölçü aleti, elektrik ütüsü, elektrik sobası, sigorta, elektrik lâmbası, akımın mıknatıslık etkisi,
- ç) Doğru akımın ve akım makarasının mıknatıslık etkisi,
- d) Mıknatısın akıma etkisi,
- e) Elektromıknatıs, zil, telgraf, elektrik motoru, elektrik motorunun buhar ve gaz motoru ile karşılaştırılması.

8 — *İletkenlerin direnci:*

- a) İletkenin direnci, direnç birimi,
- b) Direnç ölçme,
- c) Reostalar,
- ç) Direncin nelere bağlı olduğu,
- d) Akımın kollara ayrılması,
- e) Voltmetre.

9 — *Endüksiyon olayı:*

- a) Endüksiyonun denel incelemesi,
- b) Endüksiyon makarası,
- c) Telefon,
- d) Akım jeneratörleri, dinamo ve alternatörlerin prensibi,
- e) Alternatif akım hakkında kısa bilgi,
- f) Transformatörler, elektrik enerjisinin uzaklara taşınması ve bunun ekonomi bakımından önemi,
- g) Telsiz telgraf ve telefon, sesli sinema.

Orta okullar için lâzım olan başlıca fizik öğretim araçları

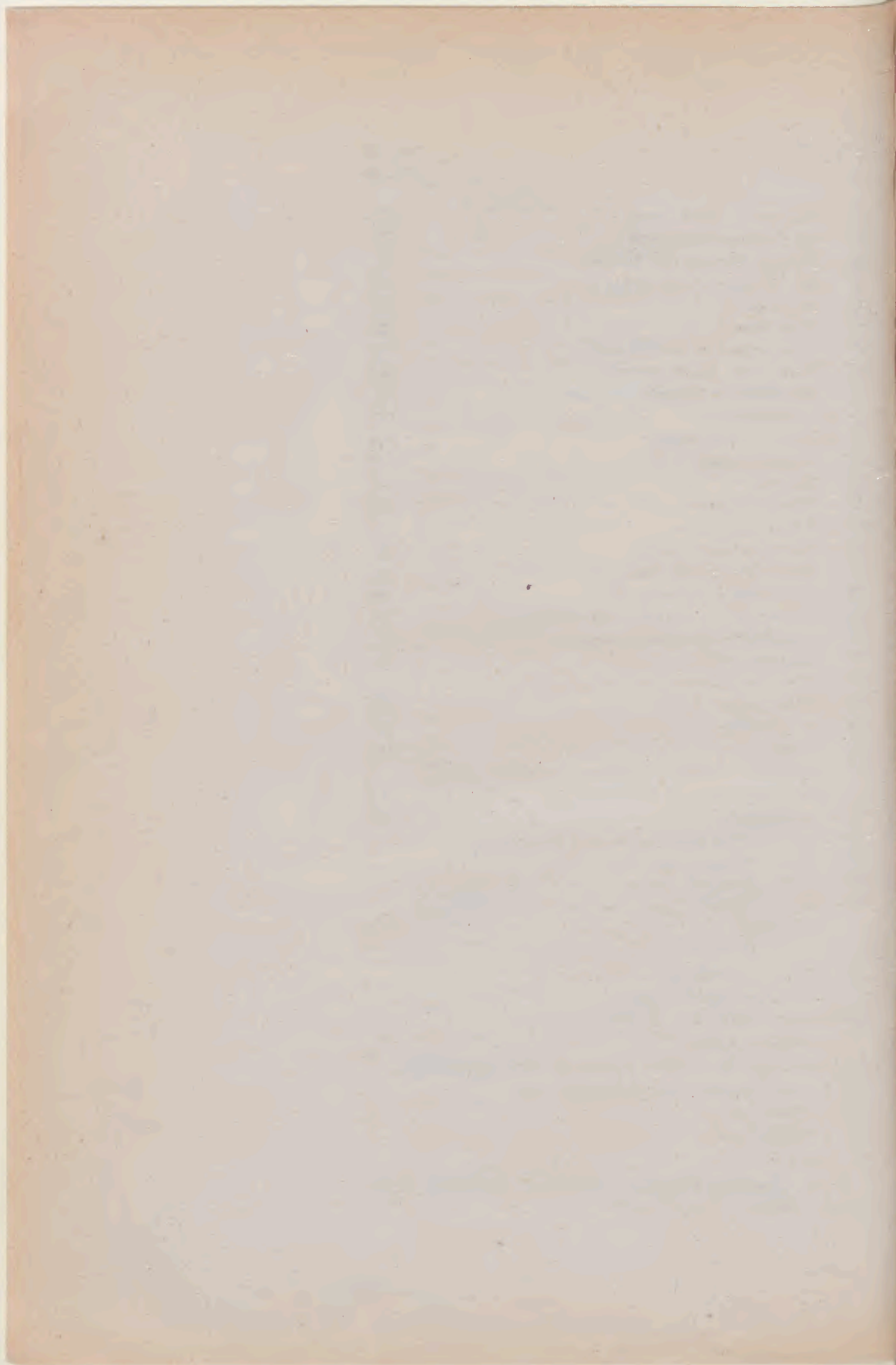
	Tek. Öğ.
	<u>Kat. No.</u>
1 — Tesir makinesi	184
2 — Kuru redresör	189
3 — Soyutkan şerit	195
4 — Tahta üzerinde büyük lâmba duyu	200
5 — Tahta üzerinde küçük lâmba duyu	201
6 — Komütatör (üç düğmeli)	205
7 — Masa voltmetresi	211
8 — Masa Ampermetresi	212
9 — Sürgülü reosta	214
10 — Masa için on omluk direnç	217
11 — Hareketli bobinli duyarlı ölçü aleti	218
12 — Voltmetre	226
13 — Transformator için U şeklinde demir çekirdek	231
14 — Transformator için 300 halkalı bobin	232
15 — Transformator için 1200 halkalı bobin	233
16 — Masif demir çekirdek	236
17 — Transformator için çengelli armatör	237
18 — Transformatorü sıkıştırmak için tahta ayak	138
19 — Küçük elektro mıknatıs	239
20 — Elektrik zili 4 voltluk	240
21 — Kömür çubuklu mikrofön	243
22 — Bell telefon modeli	244
23 — Elektrik motörü 2-4 volt doğru akımla işliyen	246
24 — İndükleme denemeleri için içiçe girebilen iki bobin	247
25 — İndükleme makarası	248
26 — Kulaklık	250
27 — Galenli detektör	251
28 — Ayar edilebilir tablalı ayak	260
29 — Bunzen mesnedi	1
30 — Küçük ve büyük mandal	2 ve 3
31 — Çift bağlama vidası	4
32 — Uçları piriç tahta metre	6
33 — Mikrometre	7
34 — Kompas	8
35 — Yaylı el kantarı	12
36 — Hidrostatik terazisi	15
37 — Arşimet terazisi	—
38 — Vezin kutusu	16
39 — Roberval terazisi	17

	Tek. Öğ. Kat. No.
40 — Kabarcıklı düzeç	21
41 — Masa kenarı kiskacı	23
42 — Kuvvetler çerçevesinin ayağı	24
43 — Kuvvetler çerçevesinin çubuğu	24
44 — Bağlama vidası	25
45 — Sabit makarayı saptamaya yarıyan parça	27
46 — Sabit makara (vidalı)	28
47 — Ağırılık asmaya mahsus çengel	29
48 — Ellişer gramlık ağırılıklar	30
49 — Devingen makara	31
50 — Dişli çark	32
51 — Denge aleti	34
52 — Palanga	35
53 — Sürtünme deneyleri için alet	36
54 — Üç boğazlı makara	38
55 — Paralel makaralı palanga	39
56 — Küçük vagon	40
57 — Terazi oku	41
58 — Taşma kabı	44
59 — Taksimathı cam kab	45
60 — Arşimet silindiri	46
61 — Döndürme aleti	51
62 — Stroboskopi silindiri	56
63 — Bileşik kab	57
64 — Kurslu cam silindir	58
65 — Sıvıların basıncını inceleme aleti	59
66 — Hartl aleti	60
67 — Basit şiringa	61
68 — Basma tulumba modeli	62
69 — Emme tulumba modeli	63
70 — Su cenderesi modeli	65
71 — Tulumba mesnedi	66
72 — Port tulumba	67
73 — Su fırılacağı	72
74 — Dansimetre	73
75 — Yoğunluk şişesi	74
76 — Su çarkı modeli	77
77 — Türbin modeli	78
78 — Pistonlu hava boşaltma tulumbası	80
79 — Cam kapaklı fanus	87
80 — Baroskop	90
81 — Magdeburg yarım küreleri	91
82 — Cıva çanağı	94
83 — Cıva kabı	95
84 — Yağlı rotatif tulumba	98
85 — Rotatif tulumba için iki musluklu cam boru	99

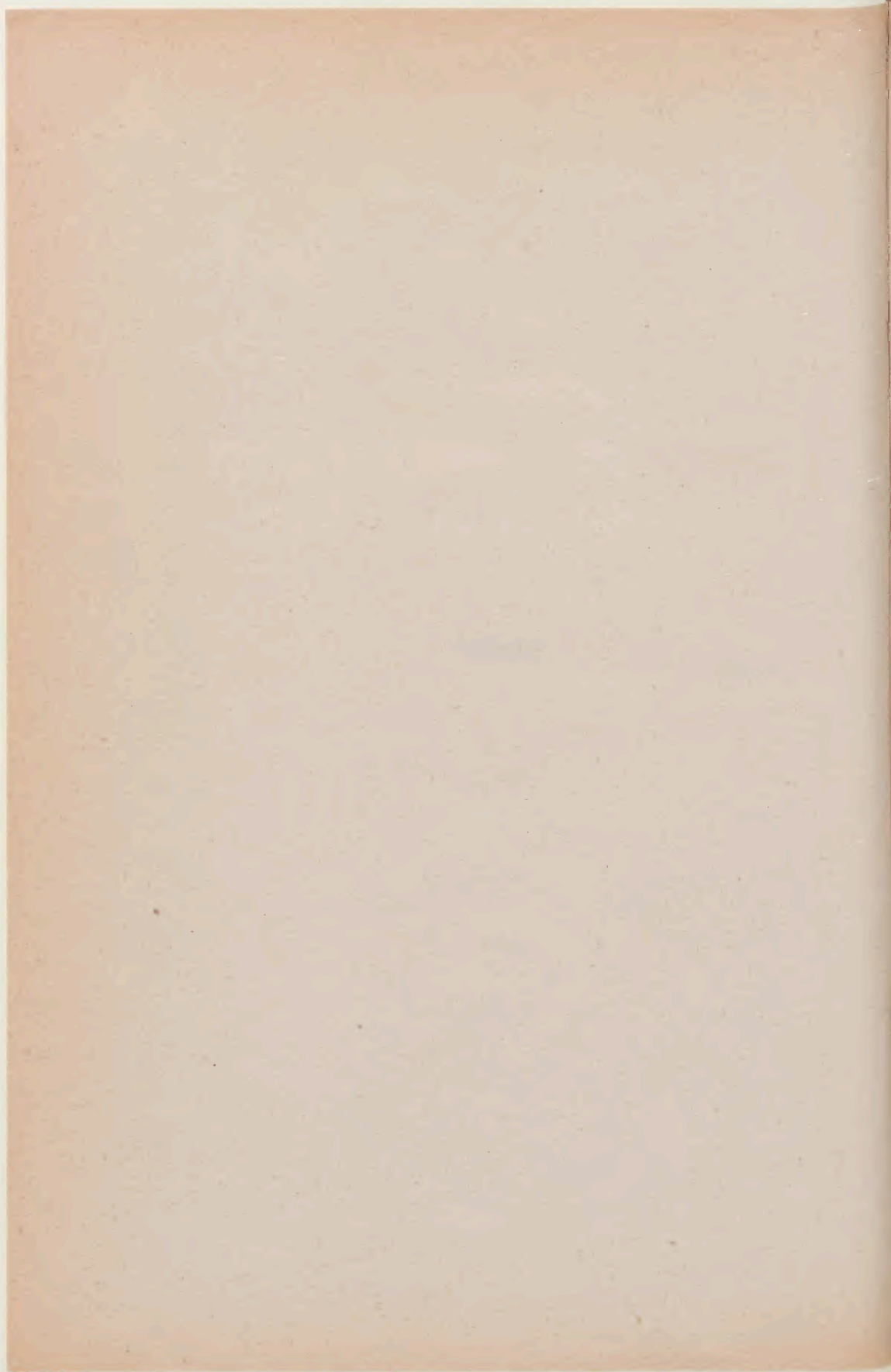
	Tek. Öğ. Kat. No.
86 — Ses borusu (üstü kapaklı)	109
87 — 435 frekanslı diyapazon	113
88 — Elektrik lâmbalı ışık kaynağı	120
89 — Işık aletleri için madensel ayak	122
90 — Beyaz ekran	123
91 — Hartl dairesi	126
92 — Ayna, prizma ve mercek serisi	127
93 — Tahta kutu içinde mercekler	129
94 — Mikroskop ve dürbün modelleri	131
95 — 4 renkli cam	132
96 — Newton renkli kursu	134
97 — İspirto lâmbası	144
98 — Sacayak	148
99 — Uzama katsayısı aleti	158
100 — Kalorimetre	160
101 — Buhar makinesi kesiti	161
102 — Küçük buhar makinesi	162
103 — Dört zamanlı motor kesiti	163
104 — Maksimum ve minimum termometre	164
105 — Sağlı higrometre (termometreli)	—
106 — Mıknatışlı ibre	166
107 — Elekli kutu (demir tozu için)	167
108 — Mıknatıs çubuğu	169
109 — U mıknatısı	170
110 — Pusula	171
111 — Elektrik akımının mıknatıslık etkisini göstermek için mıknatıs ibrelili alet	172
112 — Akümülatör	230
113 — İzole edilmiş bakır tel ve elektrik kordonu	—
114 — Yeter miktarda kuru pil	—
115 — Çeşitli kalınlıkta direnç telleri	—
116 — Yeter miktarda yarıklı ve iki delikli bağlama düğmeleri	196,197
117 — Bir ve iki delikli vida	—
118 — Yeter miktarda fiş ve fiş yatağı	—
119 — Elektrik anahtarı, piriz	—
120 — Çeşitli kalınlıkta demir, çelik, bakır, cam ve bakelit çubuklar	—
121 — Kömür, bakır, çinko, kurşun ve plâtin elektrotlar	—
122 — Çeşitli büyüklükte cam bardak ve cam kablur	—
123 — Mikroskop	—
124 — Epidiyaskop	—

NOT:

Bu listenin dışında kalan basit araç ve gereçler, iş derslerinde öğrencilere yaptırılabilir.

KIMYA

K İ M Y A

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilere canlı ve cansız tabiatı meydana getiren maddelerin yapısını ve maddenin hangi şartlar altında ve hangi prensiplere göre birleştiğini ve değiştiğini anlatmak;

2 — Kimyanın tekniğe ve bugünkü uygarlığa olan hizmetini belirtmek ve öğrencilerde bu bilime karşı alâka uyandırmak;

3 — Öğrencilere yurdumuzun tabii zenginliklerini ve endüstri çalışmalarını tanıtmak; madenlerimizi, işlenmemiş maddelerimizi yurt içinde değerlendirmenin yurt ekonomisinin gelişmesinde, halkımızın refahının yükselmesinde yapacağı iyi etkiyi belirterek onları şahsi teşebbüslere teşvik etmek;

4 — Öğrencilere canlıların vücut yapısında, doğma, büyüme ve beslenme gibi bütün fonksiyonlarını yapabilmelerinde ve hayatın bütün tezahürlerinde kimya olaylarının nasıl hâkim olduğunu kavratmak;

5 — Öğrencilere insanın nasıl beslenmesi ve ne gibi besin maddeleri alması gerekli bulunduğunu besinlerin ne şekilde muhafaza edilebileceklerini, iklim ve hava değişmelerine karşı insanın kendisini nasıl koruduğunu ve ne gibi gıyalara muhtacolduğunu anlatmak;

6 — Öğrencilere, kimyadaki yeni buluşların ve lâboratuvarlarda elde edilen sentetik maddelerin insanın hayatında, millet ekonomisinde ve endüstri çalışmalarında yaptığı gelişmeyi göstermek;

7 — Öğrencilere ferdin ve topluluğun sağlığını korumada kimyanın hizmetini kavratmak.

AÇIKLAMALAR:

1 — Kimya derslerinde konulara deneyler yoluyla girilmelidir. Deneylerin teker teker veya guruplar halinde öğrencilere yaptırılması imkânları aranmalı, kişisel çalışmalara veya gurup faaliyetlerine önem verilmelidir.

2 — Okul lâboratuvarında bulunmayan aletleri basit bir şekilde iş derslerinde öğrencilere yaptırmak ve okulda bulunmayan madde ve eşyayı da dışardan almak suretiyle gerekli malzeme deneyden önce temin edilmelidir. Bu hazırlığa öğrenciler de iştirak ettirilmelidir. Plânsız, düzensiz ve hazırlıksız çalışmalar zaman kaybına sebep olacağı gibi böyle çalışmalardan iyi sonuçlar da elde edilemeyeceği göz önünde bulundurularak öğrencilerde plânlı, düzenli ve hazırlıklı çalışma ve iş-görme alışkanlığı geliştirilmelidir.

3 — Çevrede bulunan tabii zenginlik kaynaklarını, teknik kurumları ve endüstri çalışmalarını incelemek maksadıyla geziler tertibetmeli ve bu gezilere ait program daha önceden hazırlanmalıdır.

Her orta okul, çevresinde incelediği tabii zenginliklere (kömür, linyit, bakır, demir, krom, zımpara, amyant, mermer, tuz, maden suyu, petrol gibi) ve endüstri müesseselerine (demir-çelik, kok, selüloz, kâğıt, cam-şişe, suni ipek, kumaş, bez, çimento, şeker fabrikaları gibi) ait fotoğrafları, şemaları ve yazıları çoğaltarak diğer orta okullara göndermeyi bir yardımlaşma ödevi bilmelidir. Bu şekildeki yardımlaşma sayesinde her orta okulda öğrencilere tabii zenginliğimizi ve endüstri kurumlarımızı, madenlerimizi, ürünlerimizi tanıttak fotoğraflar, şemalar, yazılar, ve örnekler bulundurulmuş olacaktır.

4 — İmkân hâsıl oldukça Kimya derslerinde uzmanlara konferanslar verdirmeyi, kimya endüstrisine ve öğretimine ait filimler, resimler göstermeyi ihmal etmemelidir.

5 — Kimya dersinin fizik, tabiat bilgisi tarım konuları ve çalışmalarıyla, ev hayatıyla olan ilişkisi daima göz önünde tutulmalıdır.

6 — Yeri geldikçe keşiflerden, büyük bilim adamlarının biyografilerinden faydalanmak suretiyle öğrencileri bütün insanlığın malı olan uygarlık kalıtı hakkında aydınlatmalı onlarda bilim adamlarına karşı takdir hisleri uyandırmalıdır.

DERS KONULARI

SINIF: III

(Haftada 2 saat)

Ünite: 1 Yeryüzünü ve kullandığımız eşyayı meydana getiren maddeler.

1 — Madde deyince ne anlıyoruz?

2 — Ne çeşit maddeler biliyoruz?

- 3 — Maddelerin niçin ağırlıkları vardır?
- 4 — Yeryüzü ne çeşit maddelerden meydana gelmiştir?
- 5 — Bütün maddeler hangi bakımlardan birbirine benzerler?
- 6 — Bir çeşit madde diğer bir çeşit maddeden nasıl ayrılır?
- 7 — Çeşitli maddeler nelerden meydana gelmiştir?
- 8 — Bileşik ve karışım deyince ne anlarız?
- 9 — Cisimler bir araya nasıl getirilir?

Ünite: 2 Maddenin yapısı.

- 1 — Bir cisimi ne kadar küçük parçalara ayırabiliriz?
- 2 — Atom deyince ne anlarız?
- 3 — Bir atomun yapısı nasıldır?
- 4 — Molekül deyince ne anlarız?
- 5 — Bir molekülün yapısı nasıldır?

Ünite: 3 Maddede değişme.

- 1 — Moleküller kendi atomlarına nasıl parçalanabilir?
- 2 — Atomlar molekül haline nasıl gelebilir?
- 3 — Bâzi moleküllerdeki atomlar başka çeşit atomlarla nasıl değiştirilebilir?

Ünite: 4 Etrafımızı saran hava.

- 1 — Hava:
 - a) Havanın ağırlığı,
 - b) Havanın cisimler üzerine olan basıncı,
 - c) Hava basıncının değeri,
 - ç) Hava basıncının değişmesi,
 - d) Hava basıncı nasıl ölçülür?
- 2 — Hava ve ateş:
 - a) Ateş havasız yanar mı?
 - b) Ateş nasıl söndürülür?
 - c) Ateş havadan ne alır?
 - ç) Ateş havaya ne verir?
- 3 — Hava ve canlılar:
 - a) Canlılar havasız yaşayabilirler mi?
 - b) Bitkiler yaşamak için havaya muhtaç mıdırlar?
 - c) Solunumda havadan ne alırlar?
 - ç) Solunumda havaya ne verirler?

4 — Solunuma yarıyan hava:

- Havanın içinde ne vardır?
- Havanın sıcaklığı ne kadar olmalıdır?
- Havanın nemi ne kadar olmalıdır?
- Hava hareketinin sağlığımız üzerindeki etkisi,
- Evlerimizi nasıl havalandırırız?

Ünite: 5 Hayat için lüzumlu olan su.

- Yeryüzünün ne kadarı su ile kaplıdır?
- Su kaynaklarımızın meydana gelişinde güneşin etkisi nedir?
- Su her zaman sıvı halinde midir?
- Havada su var mıdır?
- Toprakta su var mıdır?
- Neden su içeriz?
- Bütün canlılar suya muhtaç mıdır?
- İçme suyumuzu nereden buluruz?
- İçtiğimiz su nasıl olmalıdır?
- Hangi sebeplerle su içilmez hale gelir?
- Su nasıl temizlenir?
- Suyumuzun iyi özeliğini nasıl muhafaza ederiz?

Ünite: 6 Mineraller.

- Mineral nedir?
- Mineraller hangi basit cisimlerden meydana gelmişlerdir?
- Bâzi önemli mineraller nelerdir?
- Kireç, kireç harç, alçı, çimento (çimento fabrikaları), çimento harç ve beton nasıl yapılır?
- Porselen, fayans, tuğla, kiremit nasıl yapılır?

Ünite: 7 Yakacaklar.

- Yakacak olarak ne gibi maddeler kullanırız?
- Yakacakların oluşunda güneşin etkisi nedir?
- Katı yakacaklar: Odun, odun kömürü, linyit, taşkömürü (Ereğli kömürleri, Garp linyitleri ve Orman İşletmeleri).
- Akaryakıtlar: Petrol ve damıtma ürünleri (benzin, gaz yağı, mazot, maden yağları, vazelin, petrol zifti), memleketimizde petrol araştırması, ispirto, benzol.

5 — Gaz yakacaklar: Havagazı, jenaratör gazı, su gazı, asetilen.

6 — Yakacakların ısı değerleri.

Ünite: 8 *Önemli metaller.*

1 — Evlerimizde ve endüstride kullandığımız önemli metaller hangileridir?

2 — Memleketimizde hangi madenleri işletmekteyiz?

3 — Madenlerimizin yaşamamız üzerindeki ve yurt ekonomisindeki etkileri nelerdir? (Etibank'ın demir-çelik, bakır, krom, kükürt işletmelerinin memleketimize sağladığı faydalar nelerdir?)

Ünite: 9 *Eşyamızın korunması.*

1 — Hava etkilerine mâruz kalan metaller, araç ve gereçler işe yaramaz hale nasıl gelirler?

2 — Yağlı boya ve benzeri şeylerle havanın zararlı olan etkileri nasıl önlenir?

3 — Bâzi metaller diğer metallerin korunmasında nasıl kullanılır?

4 — Eşyalarımızı canlıların tahribinden korumak için ne gibi kimyasal maddeler bulunmuştur?

Ünite: 10 *Besin maddeleri.*

1 — Besinler ne gibi önemli maddeler ihtiva eder?

2 — Hangi besin maddeleri enerji yapar. (Şeker fabrikalarımız.)

3 — Hangi besin maddeleri vücudu ısıtır?

4 — Hangi besin maddeleri vücudun büyümesini ve tamerini sağlar?

5 — Hangi besin maddeleri normal büyümeyi ve hastalıklardan korunmayı sağlar?

6 — Besinlerin enerji değeri nasıl ölçülür?

7 — Su neden önemli bir besin maddesi sayılır?

8 — Besinlerin meydana gelişinde güneşin etkisi nedir?

9 — Besinlerimizi nasıl muhafaza ederiz?

Ünite: 11 *İnsan tarafından yapılan maddeler «sentetik maddeler» .*

1 — Kimyager, kauçuk gibi maddeleri nasıl yapar?

2 — Hangi plâstik maddeler kimyagerler tarafından yapılmıştır?

3 — Hangi yeni ilaçlar kimya lâboratuvarlarında yapılmıştır?

4 — Kimyager giyecek için yeni maddeleri nasıl yapar?

5 — Günlük hayatımızda kullanılan ne gibi yeni alışım- lar meydana getirilmiştir?

Ünite: 12 *Giyecelerimiz.*

1 — Giyecelerimiz bizi ısıtmaya veya serin tutmaya nasıl yardım eder?

2 — İplik ve kumaşları nasıl boyarız?

3 — Sümerbank'ın iplik ve yünlü dokuma fabrikaları ve bunların sağladığı faydalar.

*Orta okullara lâzım olan başlıca kimya öğretim
araç ve gereçleri*

- 1 — Çeşitli boyda deney tüpleri.
- 2 — Çeşitli çapta cam borular.
- 3 — Çeşitli çapta cam çubuklar
- 4 — Port tüp.
- 5 — Çeşitli büyüklükte mantar tıplar.
- 6 — Mantar delen.
- 7 — Çeşitli büyüklükte ve 1-2 delikli lâstik tıplar.
- 8 — Demir mesnet.
- 9 — Demir halka ve kıskaç.
- 10 — Demir maşa.
- 11 — Sacayak
- 12 — Amyantlı tel kafes.
- 13 — Dereceli ve derecesiz cam silindir.
- 14 — Çeşitli büyüklükte Kristalizuarlar.
- 15 — Çeşitli büyüklükte erlenmayerler.
- 16 — Çeşitli büyüklükte beher glaslar.
- 17 — Çeşitli büyüklükte dibi düz cam balonlar .
- 18 — Çeşitli büyüklükte cam karniler.
- 19 — Çeşitli çapta cam huniler.
- 20 — Termometre.
- 21 — Porselen kapsül.
- 22 — Porselen pota.
- 23 — Süzgeç kâğıdı.
- 24 — Çeşitli büyüklükte kapaklı ve kapaksız şişeler.
- 25 — Liebig soğutucusu.
- 26 — Lâstik boru.
- 27 — İspirto lâmbası.
- 28 — Gaz ocağı.
- 29 — Saat camı.

NOT:

Bu vasıtaların miktarı ihtiyaca göre öğretmen tarafından tesbit edilecektir. Bu liste dışında kalan ve deneylerde lâzım olan diğer basit araç ve gereçler, iş derslerinde öğrencilere yaptırılabilir.

CONTENTS

1	Introduction
2	Chapter I
3	Chapter II
4	Chapter III
5	Chapter IV
6	Chapter V
7	Chapter VI
8	Chapter VII
9	Chapter VIII
10	Chapter IX
11	Chapter X
12	Chapter XI
13	Chapter XII
14	Chapter XIII
15	Chapter XIV
16	Chapter XV
17	Chapter XVI
18	Chapter XVII
19	Chapter XVIII
20	Chapter XIX
21	Chapter XX
22	Chapter XXI
23	Chapter XXII
24	Chapter XXIII
25	Chapter XXIV
26	Chapter XXV
27	Chapter XXVI
28	Chapter XXVII
29	Chapter XXVIII
30	Chapter XXIX
31	Chapter XXX
32	Chapter XXXI
33	Chapter XXXII
34	Chapter XXXIII
35	Chapter XXXIV
36	Chapter XXXV
37	Chapter XXXVI
38	Chapter XXXVII
39	Chapter XXXVIII
40	Chapter XXXIX
41	Chapter XL
42	Chapter XLI
43	Chapter XLII
44	Chapter XLIII
45	Chapter XLIV
46	Chapter XLV
47	Chapter XLVI
48	Chapter XLVII
49	Chapter XLVIII
50	Chapter XLIX
51	Chapter L
52	Chapter LI
53	Chapter LII
54	Chapter LIII
55	Chapter LIV
56	Chapter LV
57	Chapter LVI
58	Chapter LVII
59	Chapter LVIII
60	Chapter LIX
61	Chapter LX
62	Chapter LXI
63	Chapter LXII
64	Chapter LXIII
65	Chapter LXIV
66	Chapter LXV
67	Chapter LXVI
68	Chapter LXVII
69	Chapter LXVIII
70	Chapter LXIX
71	Chapter LXX
72	Chapter LXXI
73	Chapter LXXII
74	Chapter LXXIII
75	Chapter LXXIV
76	Chapter LXXV
77	Chapter LXXVI
78	Chapter LXXVII
79	Chapter LXXVIII
80	Chapter LXXIX
81	Chapter LXXX
82	Chapter LXXXI
83	Chapter LXXXII
84	Chapter LXXXIII
85	Chapter LXXXIV
86	Chapter LXXXV
87	Chapter LXXXVI
88	Chapter LXXXVII
89	Chapter LXXXVIII
90	Chapter LXXXIX
91	Chapter LXXXX
92	Chapter LXXXXI
93	Chapter LXXXXII
94	Chapter LXXXXIII
95	Chapter LXXXXIV
96	Chapter LXXXXV
97	Chapter LXXXXVI
98	Chapter LXXXXVII
99	Chapter LXXXXVIII
100	Chapter LXXXXIX
101	Chapter LXXXXX

THE END

TABIAT BİLGİSİ

1875

TABIAT BİLGİSİ

AMAÇLAR:

1 — Öğrencide, tabiat ve tabiat olayları, insan ve diğer varlıklar hakkında küçük yaşlardan başlayan ve ilk okulda devam eden hayranlık, merak ve tecessüs duygularıyla öğrenme ihtiyacının orta okulda da devamını sağlamak;

2 — Öğrencilere tabiatı ve tabiat olaylarını inceleme, gözleme alışkanlıkları kazandırmak suretiyle onların günlük hayatlarında rasladıkları olayları anlıyarak yorumlamalarını sağlamak;

3 — Öğrencilere tabiat ve memleket güzelliklerini duyurabilmek ve onlarda tabiat sevgisini uyandırmak;

4 — Onlara canlılar arasındaki farklılaşma ve sıkı dayanışmayı kavratmak;

5 — Öğrencilerde beden ve çevre sağlık ve temizlik bilincini uyandırmak, onlara sağlık, temizlik ve tertiplilik alışkanlıkları kazandırmak;

6 — Tabiat Bilgisinin insan yaşayışına, sağlığına ve sadetine kazandırdığı faydaları belirtmek;

7 — Öğrencilere yurdun tabii güzelliklerini, toprak verimini, orman ve ürünlerini tanıtmak, bunları yurt ve dünya ekonomisi bakımından inceliyerek tutum, bakım ve koruma bilgisi ve alışkanlıkları kazandırmak;

8 — Öğrencilere günlük hayatlarında rasladıkları problemleri bilimsel bir görüş ve metotla çözme yetisi kazandırmak;

9 — Öğrencileri, beden ve ruh sağlıkları muvazenedi, toplumsal yaşamının icaplarını kavramış, içinde yaşadıkları tabiatla yakından ilgili ve çevresini iyileştirmeyi amaç edinmiş, yapıcı birer insan olarak cemiyete kazandırmak;

10 — Tabiatı bir bütün olarak idrak ettirmek ve bütün çalışmalarda incelenen tabiat parçası veya olayının insanla olan münasebetlerini belirtmek.

AÇIKLAMALAR:

1 — Bu derste incelenecek konular, daima insanla olan ilişkileri bakımından işlenecektir.

2 — Bu dersin kaynakları, etrafımızda duyularımızla be-nimsediğimiz gösterilerle olaylardır. Onun için öğrencilerin do-

kunma, koklama, görme, tatma ve işitme duyularının iyi ve ahenkli işlemesine ve gelişmesine çalışacaktır.

3 — Bu derste öğrencilerin doğrudan doğruya gözlem ve deney yoluyla bilgi kazanmalarına önem verilecektir.

4 — Gözlemler iki türlü olur.

- a) Sürekli,
- b) Zamanı gelince.

Bir bitkinin tohum halinden meyva verinceye kadar geçirdiği değişimleri incelemek, hava gözlemleri yaptırmak, bir kurbağa yavrusunun gelişmesini incelemek gibi gözlemler sürekliye, ders gezileri sırasında yapılan gözlemler ise ikinciye örnektir. Sürekli gözlemlerin konuları öğrencilerle birlikte önceden seçilecektir.

5 — Gözlem ve deneyler için önceden gözlem ve deney ödevleri verilmesi faydalıdır. Öğrenciler böylelikle topladıkları bilgiyi yazarak veya hatırlarında tutarak sınıfa gelirler; arkadaşlarına bildirirler. Elde edilen sonuçlar üzerinde sınıfta konuşulur, yeniden gözlem ve deney yapılmasına lüzum görülen noktalar saptanır. Öğretmen, öğrencilerin eksik bıraktığı veya yanlış gördüğü noktaları tamamlamalarına yardım eder.

6 — Tabiat parçaları ve tabiata ait olaylar üzerinde yapılacak gözlemler ve deneylerden ana fikirlere varılacaktır. Bu derste en önemli nokta öğrencilere bilimsel metotla düşünme yetisi kazandırmaktır. Bunun için her konu bilimsel metodun gerektirdiği;

- a) Problemi belirtme,
- b) Problem etrafında araştırma yoluyla çeşitli bilgi toplama,
- c) Bu bilgileri problemi çözmeye elverişli olacak şekilde sıralama,
- d) Gerekli deneyleri yapma,
- e) Bu deneylerden sonuçlar çıkarma,
- f) Bu sonuçlardan bir genel fikre varma şekillerinde beliren safhaları göz önünde tutularak işlenmelidir. Öğrenciler, bu suretle elde edilen bilgilerle birtakım doğal olayların sebeplerini kavramaya ve açıklamaya çalışırlar.

7 — Bütün bu işler için öğrencilerin iyi ve doğru gözlem ve deney yolunu öğrenmelerine kılavuzluk edilecektir.

8 — Gözlem ve deney işleri için ders gezileri, okul uygulama bahçesi, okul hayat köşeleri, okul laboratuvar ve atelyeleri çok işe yarar.

9 — Ders gezilerine çıkılmadan önce, yapılacak gözlemler üzerinde öğrenciler ile birlikte etraflı bir plân hazırlamak şarttır. Bu geziler sırasında kısa notlar alınmalı, taslak ve krokiler çizdirilmeli, sınıf laboratuvarına konulmak veya ko-

leksiyonlarda kullanılmak üzere, taş, böcek, toprak, bitki v. b. saklatılmalıdır. Ders gezilerinde yapılan gözlemler okula döndükten sonra maksada uygun olarak işlenecektir.

10 — Bu derste işlenecek konuların ulusal ekonomi bakımından da incelenmesi, rakamlar ve grafiklerle ifadesi gerekir. Bunun için, dersin amaçları arasında ekonomi prensibine de önemli bir yer verilmiş ve ders konularından bâzılarının sonuna «yurdumuz ekonomisindeki değeri» şeklinde kayıtlar konmuştur. Aritmetik dersi bu işte Tabiat Bilgisine yardımcı olacaktır. Her çevrenin incelenen konu ile ilgili hayvanları, bitkileri, müesseseleri, fabrikaları ayrıca açıklanacak ve bu konular bu suretle derinleştirilecektir. (Çevrenin ekonomik faaliyetleri ile ilgili tütün, pancar, buğday, incir, üzüm, afyon, fındık gibi ürünleri.)

11 — Çevrede bulunmayan hayvan ve bitkiler zaruri olarak inceletirilmeyecek; bunlar hakkında ancak çocukların dikkati çekilecektir.

12 — Tabiat Bilgisi, günlük hayatta, tarım ve iş faaliyetlerinde, sağlık işlerinde karşılaşılan problemlerin bilimsel bir şekilde çözüldüğü bir ders olarak ele alınmalı ve bu suretle dersin daima İş Bilgisi, Fizik, Kimya dersleriyle ilişkisi temin edilmelidir.

13 — Yeri geldikçe keşiflerden, büyük ilim adamlarının çalışma ve biyografilerinden faydalanmak suretiyle öğrencileri bütün insanlığın malı olan uygarlık kalıtı hakkında aydınlatmalı, kendilerinde bilim adamları hakkında takdir hisleri uyandırmalıdır.

14 — İnsanın tabiat, tabiatın insan üzerindeki etkileri üzerinde durulmalıdır.

15 — İncelenen tiplerden memleketimizin özelliklerini belirten örnekler üzerinde daha fazla durulması gereklidir. Meselâ: üzüm, incir, tütün, zeytin, portakal, fındık, tahıl, haşhaş gibi bitkisel ürünlerle hayvancılık, ormancılık, balıkçılık, ipek böcekçiliği, tarım ürünlerini kıymetlendirme gibi yurt ekonomisini ve beslenmeyi ilgilendiren konulara bilhassa önem verilmelidir.

16 — Öğrencilerin yaptıkları gözlem ve deneylerden çıkardıkları kişisel sonuçların özetlerini, özel defterlere yazmalarına veya dosya tutmalarına dikkat olunmalıdır. Kitaplardan resim kesilmesinin veya kopya edilmesinin lüzumsuzluğu kesin olarak belirtilecektir.

17 — Monografileri yapılan hayvan ve bitki örneklerinin önemli karakterleri, vücut yapıları, özellikleri ve ödevleri öğrencilere buldurulmalıdır. Yerine göre, bazan toplumsal, bazan da kişisel çalışmalar yapılmalı ve bu çalışmalarda çevrede raslanan canlı hayvanlardan ve bitkilerden faydalanılmalıdır.

Meselâ: Seyhan bölgesinde portakal, İzmir bölgesinde üzüm, incir, Karadeniz bölgesinde fındık gibi tipler seçilmelidir. Daha uzak bölge canlıları için projeksiyondan ve bu maksat için hazırlanmış olan filimlerden, hayvan koleksiyonlarından ve kurutulmuş bitki örneklerinden faydalanmalıdır.

18 — Tabiat Bilgisi konuları işlenirken çevredeki tiplere ve mevsime göre sıralanmalıdır. Öğretmen ders konuları sırasına uymak zorunda değildir. Mevsiminde bitkilerin kurutulup saklanmasına başlanmalıdır.

(Kök, gövde, yaprak v. b. gibi bitki kısımları toplanır. Bunların 50 derecelik alkol içersinde konserveleri hazırlanır ve bu konservelerden ders yılı içersinde mikroskopik kesitler alınarak incelemeler yapılır. Su birikintileri ve havuzlardaki bir hücreli canlılar ve su yosunlarından da faydalanılır. Ayrıca bunların kültürleri de yaptırılır.)

19 — Hayvanlar üzerine yapılacak çalışmalarda aşağıdaki örneklerden faydalanılabilir:

Memelilerden: Tavşanın açılması (yürek, solunum, sindirim, boşaltım organlarının meydana çıkarılması). Koyun midesinin incelenmesi, okulda bulunan ders levhalarından faydalanarak çeşitli hayvanların baş ve ağız yapılarındaki tetkiki,

Kuşlardan: Tavuğun açılması. Kuşların yuva ve yumurtalarının incelenmesi,

Sürüngenlerden: Kertenkelenin dış ve iç yapılışı,

Kurbağalardan: Kurbağanın dış ve iç yapılışı,

Balıklardan: Bir balığın dış ve iç yapılışı,

Yumuşakçalardan: Midyenin dış ve iç yapılışı,

Eklembacaklılardan: Hamam böceği, mayıs böceği, çekirge, kara sinek, sivrisinek, kelebek, örümcek, yengecin dış yapıları.

Bir hücrelilerden; Kavanozlarda hazırlanmış kültürlerden, bir hücreli canlılar incelenebilir.

20 — İnsan anatomisi, fizyolojisi ve sağlık bilgisi konularının incelenmesinde ve pratik çalışmalarında şunların yapılması gereklidir:

a) Tavşan, kurbağa gibi bazı hayvanların açılması,

b) Koyun beyni, yürek, akciğer, karaciğer, koyun gözü gibi hayvan organlarının incelenmesi,

c) Mümkün olduğu takdirde bazı dokuların kesitlerinin yaptırılması ve yapılmış kesitlerden faydalanılması,

d) Öğrencilere kendi vücutlarında gözlemler yaptırılması (kas ve kemiklerin durumları),

e) Mümkün olduğu takdirde bazı organlar üzerinde fizyolojik gözlem ve deneylerin yapılması,

f) Kimya laboratuvarından faydalanarak yapay sindirim gibi kimyasal ve hayatsal olayların incelenmesi,

g) Sinir sistemi, duyu ve diğer organların sağlığına önem verilmesi.

21 — Ders konuları bütün memleketin tabiat şartlarını kapsıyacak şekilde hazırlanmıştır. Öğretmen verilen üniteleri çevresinin özelliklerini göz önünde tutarak ayarlayacaktır. Ders konuları içinde de belirtildiği gibi incelenecek tipleri sadece çevrenin bitki ve hayvanları arasından seçecektir. Ezber tavsiflere hiçbir zaman yer verilmeyecektir.

DERS KONULARI

SINIF: I

(Haftada 3 saat)

- 1 — Canlılarla cansızlar arasındaki ayrılıklar;
- 2 — Hayvanlarla bitkiler arasındaki ayrılıklar;
- 3 — Canlıların iç yapısı:
 - a) Hücre ve çoğalması «çok kısa bir şekilde söylenecek».
 - b) Hayvansal dokular «çok kısa bir şekilde söylenecek».

A) İnsan vücudu.

- 1 — Vücudumuz nasıl dik durur?
 - a) Baş, gövde kol ve bacak kemikleri,
 - b) Kemik çeşitleri,
 - c) Eklemler,
 - d) Kemiğin iç yapısı,
 - e) Kırık, çıkık ve iskelette görülen gelişim kusurları.
- 2 — Vücudumuz nasıl hareket eder?
 - a) İskelete bağlı kaslar nasıl çalışır?
 - b) Organı meydana getiren kaslar nasıl çalışır?
 - c) Kasların yapısı, kas telleri.
- 3 — Sinir sistemi:
 - a) Sinir merkezleri (beyin, beyincik, omurilik soğanı, omurilik, büyük sempatik sistem),
 - b) Sinirler, Nöron, hareket sinirleri, duyu sinirleri,
 - c) İstemsiz yaptığımız işler,
 - d) Sinir sisteminin bakımı.
- 4 — Duyu organları.

I) Göz:

- a) Gözün yapısı,
- b) Gözün yardımcı ve koruyucu kısımları,
- c) Nasıl görürüz?

- d) Görüş kusurları olan gözler: Miyopluk (yakından görme), hipermetropluk (uzak görme), presbitlik, astigmatizm, renk körlüğü,
e) Göz bakımı.

II) Kulak:

- a) Dış, orta ve iç kulak,
b) Nasıl işitiriz?
c) Kulak bakımı.

III) Burun:

- a) Burnun yapısı,
b) Nasıl koku alırız?

IV) Dil:

- a) Dilin yapısı,
b) Nasıl tat duyarız?

V) Deri:

- a) Derinin yapısı (üstderi, altderi),
b) Dokunma duyusu,
c) Derinin bakımı,
d) Yüzmenin faydaları.

B) Besin maddeleri ve beslenme.

1 — İnsanların yedikleri besinler:

- a) Neler yeriz?
b) Yiyeceklerimizi nerelerden temin ediyoruz?
c) Besinler ne gibi önemli maddeleri ihtiva ediyorlar?
d) Pişirme yiyecekleri ne hale getirir?
e) Yiyecekler nasıl saklanır?

2 — Besin maddeleri:

- a) Hangi besin maddeleri enerji yapar?
b) Hangi besin maddeleri vücudu ısıtır?
c) Besinlerin enerji değerleri nedir ve günlük yeter besin nasıl ayarlanır?
d) Hangi besin maddeleri vücudun büyümesini ve tamirini sağlar?
e) Hangi besin maddeleri normal büyümeyi ve hastalıklardan korunmayı sağlar? (Vitaminler.)
f) Su neden önemli bir besin maddesi sayılır?
g) Madensel besin olarak aldığımız önemli tuzlar nelerdir?
h) Sağlıklı büyümek için ne şekilde beslenmeliyiz?
i) İnsanın beslenmesinde meyva ve sebzelerin değeri.

3 — İnsan vücudunda besin nasıl sindiriliyor?

- a) Sindirim organının genel yapısı,

- b) Besinler nasıl sindiriliyor?
- c) Sindirilmiş besin vücudun muhtelif kısımlarına nasıl dağıtılıyor?

4 — Yüreğin, damarların, kanın yapısı ve kan dolaşımı.

5 — Solunum ve solunum organları:

- a) Solunum nasıl oluyor?
- b) Solunum organları (soluk borusu, akciğerler, diyafram kası),
- c) Kan dolaşımı ile solunum arasındaki bağlantı,
- d) Solunumda havadan ne alınır?
- e) Solunumda havaya ne verilir?
- f) Solunumda yarıyan havanın sıcaklığı, nemi ne kadar olmalıdır?

6 — Vücutta meydana gelen zararlı maddeler nasıl ve hangi yollardan dışarı atılır?

C) Hayvanlar.

1 — Etle beslenen memeli hayvanlar:

- a) Kedi: Yaşadığı yer, beslenmesi, vücut yapısı, çoğalması.
- b) Diğer et yiyenlere toplu bir bakış.

2 — Kemirici memeli hayvanlar:

- a) Tavşan: Yaşadığı yer, beslenmesi, vücut yapısı, üretilmesi, bakımı, serom müesseselerinde kullanılması,
- b) Diğer kemiricilere toplu bir bakış,
- c) Kemiricilerin yurt ekonomisindeki faydaları ve zararları.

3 — Geviş getiren hayvanlar:

- a) İnek: Yaşadığı yer, beslenmesi, üretilmesi, vücut yapısı, geviş getiren hayvanlarda sindirim, sığırların ıslahı,
- b) Diğer geviş getiren hayvanlara toplu bir bakış,
- c) Geviş getiren hayvanların yurt ekonomisindeki değerleri.

4 — Geviş getirmiyen hayvanlar:

- a) At: Bakımı, beslenmesi, vücut yapısı, cinsinin ıslahı, haralar,
- b) Diğer geviş getirmiyen hayvanlara toplu bir bakış.

5 — Çevrenin özelliğine göre diğer memeli hayvanların incelenmesine yer verilir.

D) Bitkiler.

1 — Bir bitkinin dış görünüşü (kök, gövde, yaprak, çiçek hakkında kısa bilgi).

2 — Kökünden faydalandığımız bitkiler: Havuç, turp, şalgam, kereviz ve bunlardan birinin incelenmesi.

3 — Gövdelerinden faydalandığımız bitkiler:

Patates: Toprağının hazırlanması, ekim ve ekim zamanı, bakımı, bitkisel özelliği, besin değeri, saklanması, patates nişastası.

4 — Yapraklarından faydalandığımız bitkiler:

a) Lâhana: Toprağının hazırlanması, ekimi ve ekim zamanı, bakımı, lâhananın incelenmesi,

b) Ispanak, kıvrıkcık salata, marul, semizotu, pazı, ebegümeci hakkında kısa bilgi.

5 — Çiçeklerinden faydalandığımız bitkiler:

a) Karnabahar: Toprağın hazırlanması, ekimi ve ekim zamanı, bakımı, incelenmesi,

b) Enginar hakkında kısa bilgi.

6 — Meyvalarından faydalandığımız bitkiler:

a) Ağaçlardan: Elma, armut, ayva, kiraz, erik, kayısı, şeftali, badem, vişne ile çilek, ahududu, böğürtlen v. b.

(Bunlardan birinin bitkisel özelliği incelenecek diğerleri hakkında bilgi verilecektir.)

b) Sebzelere: Sakız kabağı, domates, patlıcan, biber, hıyar, banya,

c) Asma: Memleketimizde yetiştiği yerler, bitkisel özelliği, bağların yurt ekonomisindeki değeri,

d) Zeytin: Memleketimizde yetiştiği yerler, bitkisel özelliğinin incelenmesi, yurt ekonomisinde, endüstrisinde ve beslenmedeki değeri,

e) Portakal, limon, turunç,

f) Kavun, karpuz,

(Bunlardan birinin bitkisel özelliği ve yetiştirilmesi incelenecek, diğerleri hakkında bilgi verilecektir.)

g) Meyvacılığın yurt ekonomisinde ve beslenmedeki değeri.

7 — Tohumlarından faydalandığımız bitkiler:

a) Bezelye, fasulye, nohut, mercimek, bakla, yerfıstığı,

(Bunlardan birinin bitkisel özelliği incelenecek, diğerleri hakkında bilgi verilecek; besin, endüstri ve yurt ekonomisindeki değerleri tebarüz ettirilecektir.)

b) Pamuk: Memleketimizde yetiştirildiği bölgeler, toprağın hazırlanması, türleri ve çeşitleri, bitkisel özelliğinin incelenmesi, yurt ekonomisinde ve endüstrisindeki değeri, pamuk yağı,

c) Lif bitkileri: Keten ve kenevir. Bunların memleketimizde yetiştirildikleri yerler, bitkisel özelliklerinin incelenmesi, yurt ekonomisindeki ve endüstrideki değerleri,

d) Haşhaş: Memleketimizde yetiştirildiği yerler, ekimi ve bitkisel özelliğinin incelenmesi, yurt ekoyacağı,

nomisindeki değeri, uyuşturucu maddesi, haşhaş

8 — Tütün: Memleketimizde tütün ekilen bölgeler, yetiştirilmesi, bitkisel özelliğinin incelenmesi, yurt ekonomisindeki değeri.

9 — Kokulu bitkiler: Nane, dereotu, tere.

10 — Soğanlarından faydalandığımız bitkiler: Prasa, soğan, sarımsak, bunların yetiştirilmesi, bitkisel özelliklerinin incelenmesi, besletmedeki değerleri.

11 — Ağaç ve yetiştirilmesi:

a) Okul ve okulların bulunduğu köy, kasaba ve şehir dolaylarındaki ağaçların adları, nasıl yetiştirildiği, bunlara nasıl bakıldığı ve bunlardan nasıl faydalandığı,

b) Ağaç yetiştirme, çevreyi ağaçlandırma (okul bahçesini, okul yakınlarındaki yolları).

Problem örnekleri:

1 — Yollar ve caddeler niçin ağaçlandırılır?

2 — Parkların ve ormanların faydaları nedir?

3 — Bahçe ağaçlarının adları nedir? Diğer ağaçlarla kıyaslayınız.

4 — Ağaçları niçin severiz?

SINIF: II

(Haftada 3 saat)

A — *Hayvanlar.*

1 — Kümes hayvanları:

a) Tavuk: I—Anatomisi (dış görünüş, solunum, sindirim, dolaşım, boşaltım, üreme organları, kemik yapısı), II — Üretilmesi, yumurta, folluk, kuluçka, III — Tavuk türleri, IV — Beslenmede ve yurt ekonomisindeki değeri.

b) Ördek: Yaşadığı yerler, yapısı, beslenmesi, çoğaltılması. Diğer perde ayaklılara toplu bir bakış.

2 — Kuşlar:

a) Serçe: Yaşadığı yerler, beslenmesi, çoğalması. Tane ile beslenen diğer kuşlara genel bir bakış.

- b) Leylek: Yaşadığı yerler, yapısı, beslenmesi, çoğalması. Göçmen kuşlara toplu bir bakış.
- c) Kartal: Yaşadığı yer, yapısı, beslenmesi, yırtıcılığı. Diğer yırtıcı kuşlara toplu bir bakış.
- ç) Kuşların faydaları.

3 — Sürüngenler:

Yer kertenkeleleri anatomisi, yaşadığı yer, beslenmesi, çoğalması. Yılan ve kaplumbağalara toplu bir bakış.

4 — Kurbağalar:

- a) Kurbağa: Yaşadığı yer, hayat devreleri, solunum ve beslenmesi, başkalaşım, anatomisi, çoğalması.
- b) Diğer kurbağalara genel bir bakış.

5 — Balıklar:

- a) Uskumru balığı veya yerine göre diğer bir balık: Yaşadığı yer, dış yapısı ve hareketi. Balık anatomisi, beslenme ve çoğalması.
- b) Diğer balıklara genel bir bakış.
- c) Balıkların beslenmede ve yurt ekonomisindeki önemi.

B — Bitkilerde üreme organı: Çiçek.

- a) Çiçeğin yapısı,
- b) Çiçeğin kısımları,
- c) Erkek organ,
- d) Dişi organ,
- e) Çiçeklik,
- f) Çiçek plânı,
- g) Tozlaşma, döllenme, meyva ve tohum,
- h) Çimlenme ve çimlenme şartları.

C — Bitkiler.

1 — Kökünden faydalandığımız bitkilerden şeker pancarı:

- a) Bitkisel özelliğinin incelenmesi,
- b) Yurdumuzda yetiştirildiği bölgeler,
- c) Toprağının hazırlanması,
- ç) Ekimi ve ekim zamanı,
- d) Bakımı,
- e) Hasadı ve hasat zamanı,
- f) Yurt ekonomisindeki ve şeker endüstrisindeki değeri.

2 — Meyva ve tohumlarından faydalandığımız bitkiler:

- a) Fındık: Memleketimizde yetiştirildiği bölge, ekimi ve bakımı, bitkisel özelliğinin incelenmesi, yurt ekonomisindeki önemi, besin değeri, fındık yağı,

- b) Ceviz: Yetiştirilmesi, bitkisel özelliğinin incelenmesi, besin değeri,
- c) Ayçiçeği: kök, gövde ve yaprağı, çiçek durumu, diğer çiçeklerden ayrılığı, meyva ve tohum, ekonomik değeri,
- ç) Buğday: I - Buğdaygillerin bitkisel özelliklerinin incelenmesi (kök, gövde, yaprak, çiçek, buğday tanesi), II - Toprağın hazırlanması, ekimi ve ekim zamanı, bakımı ve hasadı, III - Diğer buğdaygillere toplu bir bakış, IV - Buğdaygillerin beslenmede, endüstride ve yurt ekonomisindeki değerleri, buğday nişastası.
- 3 — Kereste olarak kullandığımız ağaçlar:
- a) Çam: Yetiştigi bölgeler, bitkisel özelliği (kök, gövde, reçine, yaprak, kozalak, çiçekler, tozlaşma),
- b) Diğer çamlara toplu bir bakış.
- 4 — Çiçeklerinden faydalandığımız bitkiler: Papatya ve ihlamur: Bitkisel özelliği (kök, gövde, yaprak, çiçek).
- 5 — Ormanlarımız:
- a) Orman ve ürünleri,
- b) Ormanlar ve hava,
- c) Ormanlar ve su,
- ç) Toprak ve ormanlar,
- d) Orman işletmeleri; I - Ormanların çoğaltılması, II - Orman ürünlerinin artırılması ve kalitesinin iyileştirilmesi.
- 6 — Ormanların mâruz kaldıkları tehlikeler:
- a) Bilgisizce ve insafsızca ağaç kesme,
- b) Yangınlar,
- c) Hayvanlar, mantarlar, zararlı böcekler,
- ç) Tabiat âfetleri.

İnceleme soruları örnekleri:

1 — Bir yerdeki ormanın başka bir yerdeki insanlara nasıl faydası olabilir?

2 — Civarınızda orman var mıdır? Bu orman nasıl idare edilir. Oradan ağaç kesmek serbest midir? Ağaç kesmek için nasıl müsaade alınır?

3 — Bulduğunuz yerlerde ne gibi orman ürünleri kullanılır? Bunlar nerelerden gelir?

4 — Bâzi ağaçlar ev eşyası imalinde, bâzi ağaçlar gemi inşasında, bâzi ağaçlar kâğıt, bâzıları fıçı yapmak, bâzıları da demiryolu traversleri için en ziyade elverişlidir. Bunların her

biri için hangi cins ağaçlar kullanılır? Niçin bunlar tercih olunur?

5 — Ağaçların yaşını tâyin eden kesit daireleri nasıl teşekkül eder?

6 — Ağaçlardaki budaklar neden husule gelir? Budakların faydası nedir, mahzurları nedir?

7 — Eğer ormandan alınan ürünler yerine başka türlü şeyler ikame edebilseydik ormanlar bizim için gene faydalı olurlar mıydı?

8 — Orman yangınlarının ağaçların yanıp mahvolmasından başka daha ne gibi zararları vardır?

9 — Şehirlerde caddelere niçin ağaç dikerler? Bulduğunuz şehirde caddelere dikilen ağaçların adlarını söyleyiniz.

SINIF: III

(Haftada 2 saat)

A — Hayvanlar.

1 — Eklem bacaklılar:

- a) Bal arısı: Vücudunun kısımları, beslenme şekli, arı topluluğu, kovan, bal (bileşimi ve besin değeri), bal mumu, çoğalması, hayat devreleri, düşmanları, arıcılık ve faydaları,
- b) Kara sinekler: Vücut kısımları, beslenme şekli, çoğalması, başkalaşımı, bu devrelerin insan toplulukları üzerindeki etkileri, kara sineklerle savaş,
- c) Sivrisinekler: Yetiştigi ve çoğaldığı yerler, başkalaşımaları, sivrisineklerden geçen hastalıklar, sivrisineklerle savaş,
- ç) İpek böceği: Vücudunun kısımları, beslenme şekli, özellikleri, çoğalması, başkalaşımı, koza, ipek böceği ve kozacılığı, yurt ekonomisindeki ve endüstrideki önemi,
- d) Çevrenin diğer eklem bacaklıları (kısaca).

2 — Yumuşakçalar:

- a) Salyangoz ve midye: Yaşadıkları yerler, vücut yapıları, beslenmeleri, üremeleri,
- b) Diğer yumuşakçalara toplu bir bakış.

3 — Solucanlar:

- a) Yer solucanı: Vücut yapılışı, beslenme ve üremesi,
- b) Tenyalar: Silâhli ve silâhsız tenyalar, dış görünüşleri ve farkları, hayat devreleri ve bu devrelerin ara konakları, tenyaların insan sağlığına olan etkileri, tenyalardan korunma,

c) Barsak solucanı: Dış görünüşü, tenyalardan farkları, hayat devreleri ve ara konakları, insan sağlığına olan etkileri ve bunlardan korunma.

4 — Çevre özelliğine göre selentere, derisi dikenliler, sünger ve saire.

5 — Hücresel hayvanlar:

a) Kökbacaklardan amip: Yapısı, hareketi, beslenmesi, solunumu, boşaltımı, çoğalması ve duyarlılığı,

b) Hastalık yapan amipler,

c) Yerey teşkil eden hücresel hayvanlara toplu bir bakış,

ç) Kamçılılardan terliksi hayvan: Yapısı, amipten farkı, hareketi, beslenmesi, solunumu, boşaltımı, çoğalması, duyarlılığı,

d) Sporelulardan, sıtma plâzmodileri: Hayat devreleri, ara konakları, insan sağlığına zararlı oluşları.

C — Bitkiler.

1 — Çiçeksiz bitkiler:

a) Damarlı çiçeksiz bitkilerden Eğreltiotu: Yaşadığı yer, kökü, gövdesi ve yaprakları, üremesi,

b) Diğer damarlı çiçeksiz bitkilere morfoloji bakımından toplu bir bakış (kömürleri meydana getiren bitkiler).

2 — Yosunlar ve mantarlar hakkında kısa bilgi.

3 — Bitkilerin anatomisi, fizyolojisi ve biyolojisine toplu bir bakış:

a) Hücre ve çoğalması, bitkisel dokular,

b) Kök, gövde ve yaprağın anatomisi hakkında kısa bilgi,

c) Bitki ve su: I — Bitkinin suya olan ihtiyacı. II — Bitkinin suyu emmesi. III — Bitkinin terlemesi.

ç) Bitki ve hava: I — Bitkinin solunumu. II — Bitkide özümleme (fotosentez). III — Özümlemede meydana gelen maddelerin bitki tarafından kullanılması.

4 — Hayvan ve bitkiler âleminin sınıflandırılmasına genel bir bakış.

5 — Türkiye ormanları:

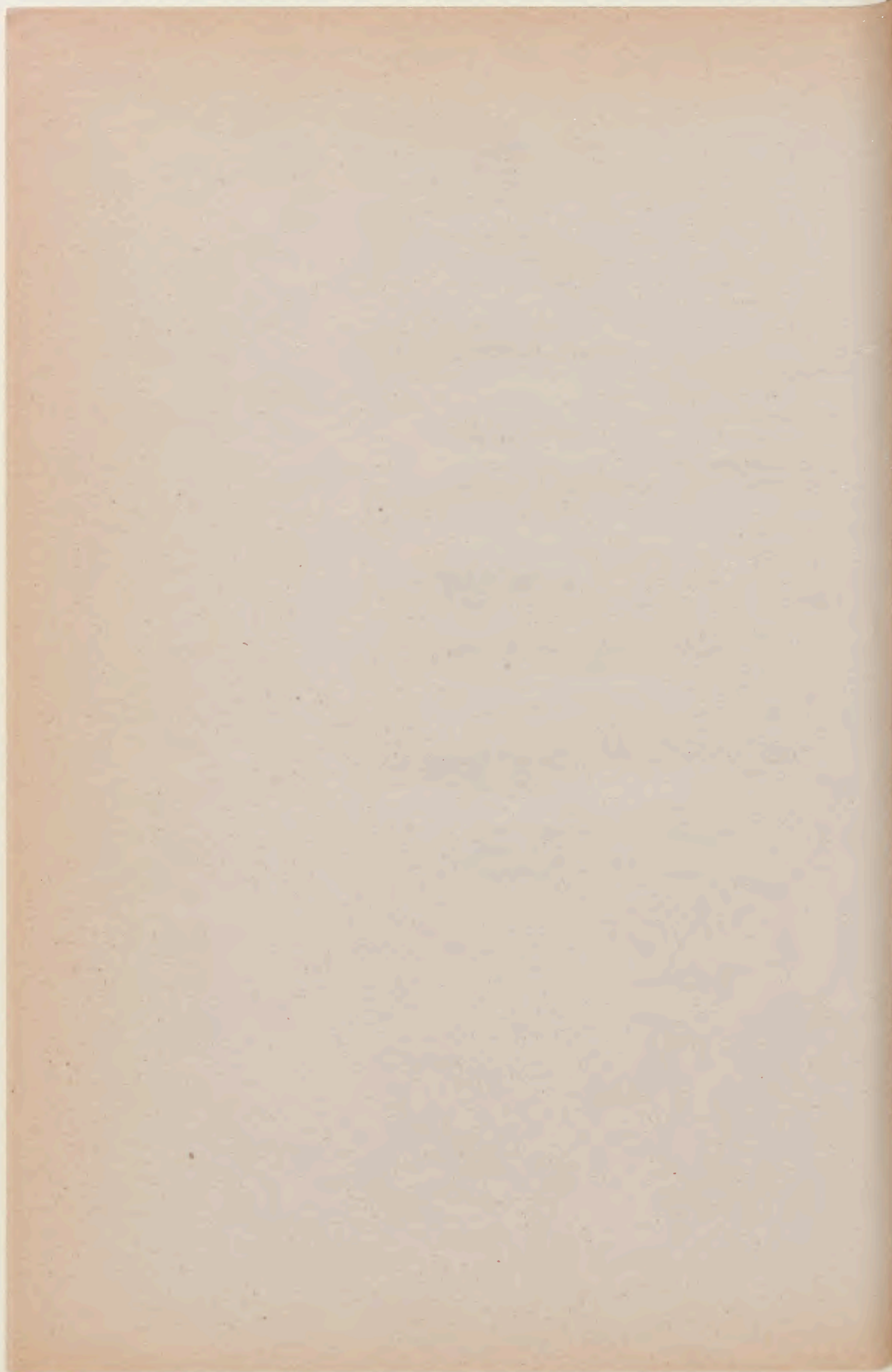
Türkiye'de ormanların dağılışı, topluluğu kuran ağaç çeşitleri, Türkiye Orman İşletmelerinin çalışma yolları ve elemanları, istihsal ve çeşitleri. Bugünkü gerçek durum, ormancılıkta amacımız.

Ormanı niçin devlet işletir?
Türkiye ormanlarından elde edilen türlü faydalar.

C — Sağlık.

- 1 — Esaslı yaşama ihtiyaçlarının karşılanması:
 - a) Yeter miktarda iyi su sağlanması,
 - b) Solunum için temiz hava temini,
 - c) Yeter miktarda yiyecek tedariki,
 - ç) Vücut sağlığında temizliğin ve sporun önemi.
- 2 — Sıhatsızlığın sebepleri:
 - a) I — Hastalık yapan mikroplara toplu bir bakış,
II — Hastalık yapan mikropların insan vücuduna girmeleri, III — Bulaşıcı hastalıklar,
 - b) Vücudun bâzı organlarının bozulması,
 - c) Endüstride sağlık şartları ve tehlikeleri,
 - ç) Kazaların sebeb olduğu ölümler, zehirlenme ve kazalara karşı alınacak tedbirler,
 - d) Alkollü içkilerin, sigaranın ve kahve, çay gibi diğer içilen şeylerin vücuda olan zararları.
- 3 — Sağlık için savaş:
 - a) İnsan vücudunun hastalıklara karşı gösterdiği direnç,
 - b) Bâzı hastalıklara karşı vücutta bağışıklık yaratılması. Aşı ve serom,
 - c) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasına engel olmak,
 - ç) Hastalıklara karşı yapılan savaşta kullanılan yeni ilâçlar,
 - d) Erken teşhisin sağlık savaşındaki önemi.
- 4 — Herkes için sağlık:
 - a) Sağlığımızı koruyan kurumlar,
 - b) Herkese sağlık temin etmek için ödevlendirilmiş olanlar,
 - c) Hastanelerin ve doktorların ödevleri.

İŞ BİLGİSİ

İŞ BİLGİSİ

1 — İş Bilgisi dersleri okulun, bugünkü hayat ihtiyaçlarına gerçek şekilde cevap verebilmesi için programa konmuştur. El İşleri, Ticaret İşleri, Tarım İşleri, Ev İşleri (Biçki-Dikiş, Ev İdaresi, Çocuk Bakımı) gibi topluluğun ve aile hayatının türlü safhalarıyla yakından ilgili iş konularını ihtiva etmekte olan bu ders, öğrencileri iş başarma zevkine vardırarak ve onların, iş içinde yoğrulmuş, okul, aile ve çevre hayatına yararlı birer insan olarak katılmalarını sağlayacaktır.

İş Bilgisi gurupuna giren derslerin ağırlık merkezini okulun bulunduğu çevredeki iktisadi ve içtimai şartlar ve imkânlar tâyin eder. Meselâ bir yerde ağırlık merkezi tarım faaliyeti, diğer bir yerde ticaret, başka bir yerde de el işleri üzerinde toplanır. Her yerde çalışmaların türlü bölümlerine ayrılacak zaman, programın çizdiği hudutlara göre ve okul müdürünün de yardımı ile, bu ders öğretmenleri tarafından tesbit edilir.

2 — İş Bilgisi dersinin içine giren faaliyetler, konuları itibariyle ayrılıklar göstermekte ise de, bu derslerin öğrencilerde temizlik, tertiplilik, iş birliği, yardımlaşma, yapıcılık ve yaratıcılık, iyiyi ve güzeli takdir etme, kendine güvenme, sorumluluk yüklenme ve bilhassa eşyanın tabiatını tanıma gibi iyi vasıfların gelişmesini sağlaması bakımından müşterek amaçları bulunmaktadır. Bütün çalışmalarda bu müşterek amaçların gerçekleştirilmesi için geniş ölçüde iş birliği yapılmalıdır.

3 — Programda İş Bilgisine dört saat ayrılmıştır. Şart ve imkânları elverişli okullarda bu gurupa giren ve erkek öğrenciler tarafından takibedilecek olan El İşlerine iki saat, Tarım ve Ticaret İşlerine de birer saat verilir. Kızların takibedecekleri El İşleri dersine iki saat ayrılmıştır. Geri kalan iki saat içinde kız öğrenciler Ticaret ve Tarım çalışmalarına katılırlar.

Herhangi bir sebeple bir okulda İş Bilgisi dersleri bütünüyle teşkil olunamazsa, öğrenciler teşkil edilebilen derslere devam ettirileceklerdir. Ancak bu durumdaki okullar, önümüzdeki yıllarda bu çalışmaları tam olarak tatbik etmek üzere tedbir almalıdır.

4 — İşlenecek konular ve meydana getirilecek işler öğrencileri ilgilendirmeli, onların ihtiyaçlarını karşılayabilmeli, okul içinde ve dışında işlerine yarıyacak mahiyette olmalıdır.

5 — Bu derslerde öğrenciler arasındaki bireysel ayrılıklar göz önünde bulundurularak, yapılacak işlere öğrencilerin, ilgi ve yeteneklerine, yaş ve olgunluk seviyelerine göre katılmaları teşvik edilmeli, çalışmalar buna göre ayarlanmalıdır.

6 — İş Bilgisi dersleriyle ilgili çalışmaların amacı, öğrencileri bu gruba giren konularda ihtisas sahibi yapmak değil, onlara gündelik hayatlarında kullanıp faydalanacakları becerik ve alışkanlıkları kazandırmaktır. El işleri derslerinde öğrenciler evde, okulda veya çevrede kendilerinin, yakınlarının veya çevrelerinin ihtiyaçlarını karşılayacak işleri ve onarmaları yaparak el eğitimi kazanacaklardır. Tarım çalışmalarında çevrelerinin tarım durumunu tanıyacaklar, mümkün olan yerlerde, uygulama ölçüsünde, ekip biçecekler, evlerine ve çevrelerine faydalı olacak işler yapacaklardır. Ticaret işlerinde çalışmaların hareket noktası, öğrencilerin babalarının ticaretle ilgili işlerine yardım etmek ve çevrenin iş hayatını tanımak olacaktır. Ev işleri gurupunu teşkil eden çalışmalarla kızlar kendi söküüklerini, dikişlerini dikebilecekler; evlerinin temizlik, düzen ve tertibi, çocuk bakımı ve eğitimi üzerinde bir ev kadını için gerekli bilgi ve becerikleri kazanacaklardır.

7 — İş Bilgisi gurupuna giren dersler içindeki konuların hepsini işlemek veya bu konuları programdaki sıralarına göre ele almak gerekmez. Bu gurup içindeki El İşleri, Tarım İşleri ve Ev İşleri derslerini okutacak öğretmenler ders yılı başında bir araya gelmeli, programlarına giren konular arasında yakın münasebetler kurarak yıllık ders plânlarını beraberce hazırlamalıdır. Bu plânların ihtiva edeceği çalışma konuları, öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerini karşılayan, çevre imkân ve şartlarına uygun belli amaçlar etrafında toplanmış, hayati üniteler halinde plânlanmalı, bu üniteler beraberce işlenmeli ve çalışmaların sonuçları beraberce değerlendirilmelidir. Bu çalışmalar sırasında ve gerektiğinde İş Bilgisi gurupunun dışında kalan derslerin öğretmenleriyle de iş birliği yapılmalıdır.

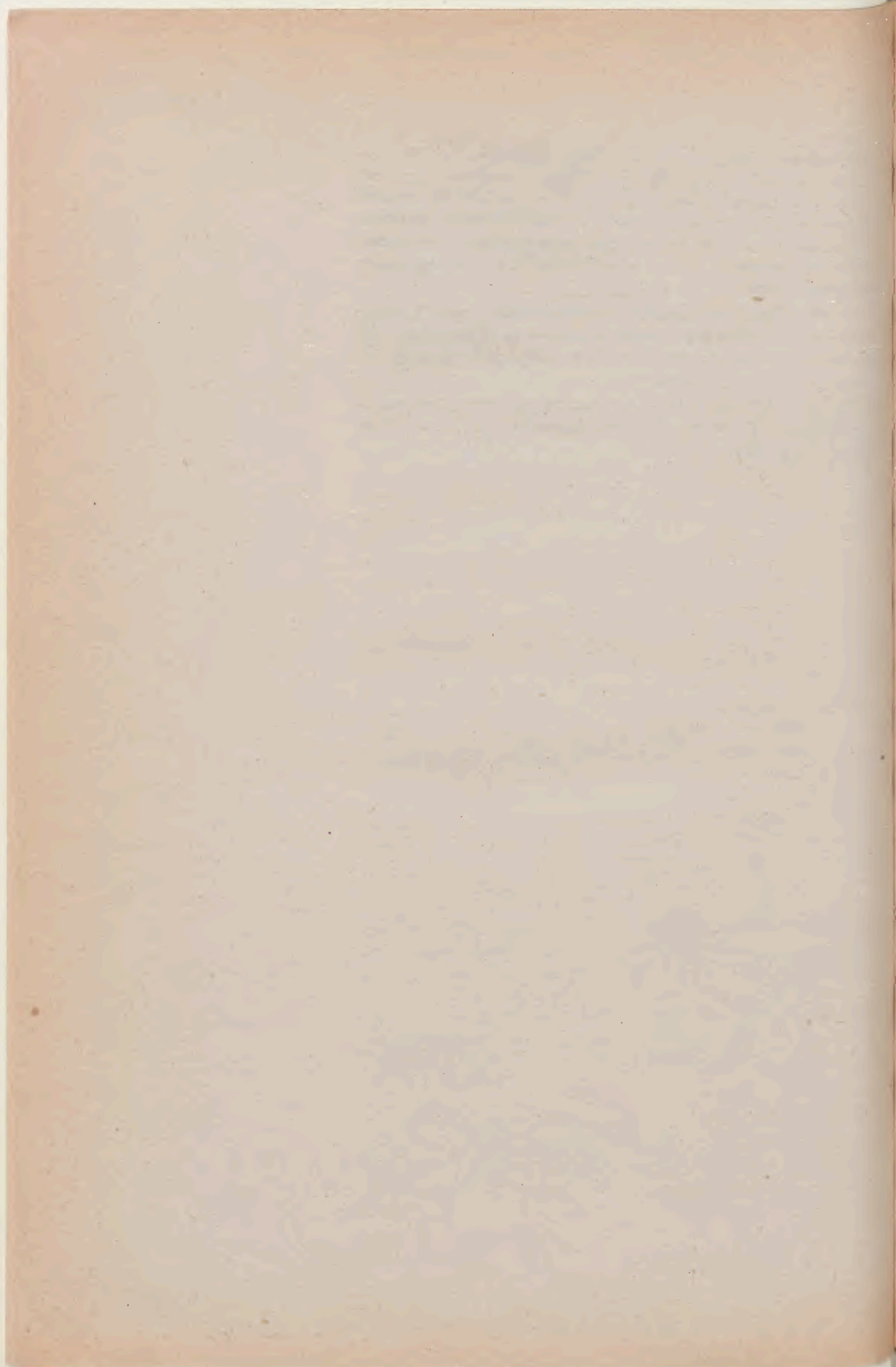
8 — İş Bilgisi derslerinde El İşlerini okulun Resim öğretmeni, Ticaret İşlerini Matematik öğretmeni, Tarım İşlerini Tabiat Bilgisi öğretmeni, Ev İşleri (Biçki-Dikiş, Ev İdaresi, Çocuk Bakımı) derslerini Biçki - Dikiş öğretmeni ve okul doktoru gösterecek; sınıf öğretmeni bulunan yerlerde dersler ilgili öğretmenler arasında bölüşülecek, bazı konuların işlenmesinde okul idaresinin münasip göreceği kimselerden de faydalanılacaktır.

9 — İş Bilgisi derslerinin okul dışında inceleme ve uygulamaları kızlar için Akşam Kız Sanat Okullarında, Kız Enstitülerinde, dikim evlerinde, dokuma, örgü ve nakış fabrika ve atelyelerinde, doğum ve çocuk bakımı evlerinde, hastanelerde

erkekler için Orta Sanat Okullarında, Sanat ve Yapı Enstitülerinde, Orta Ticaret Okullarında, Ticaret Liselerinde, her türlü fabrika ve imalâthanelerde, banka, şirket, kooperatif, gümrük ve noterliklerde, Tarım ve Orman Okullarında, örnek çiftlikler, fidanlıklar, tohum ve hayvan ıslâh istasyonlarında yapılacaktır. Güzel sanatlarla alakalı işlerde, müzelerle eski eserlerden faydalanılacaktır.

10 — İş Bilgisi derslerinin günün öğleden sonraki saatlerine konması daha uygun olur. Bu saatler okul idaresinin takdirine ve mevsimin müsaadesine göre serbest çalışma saatlerinden faydalanılarak uzatılabilir.

11 — İş Bilgisi derslerinin imtihanları ilgili öğretmenlerin katılımıyla yapılacak ve bu derslerin hepsi için bir not takdir edilecektir.

TİCARET İŞLERİ

1847

TİCARET İŞLERİ

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencinin, ileride verimli bir üye olarak katılacağı iş ve ticaret hayatını tanımasına;
- 2 → Bu hayatın gerektirdiği bilgi, becerik ve iyi alışkanlıkları kazanmasına;
- 3 — Katılacağı iş ve ticaret hayatını yeni görüş ve bilgilerle daima daha iyiye ve refaha götürmeyi amaç edinmesine;
- 4 — İş ve ticaret hayatında, ilgililerin karşılıklı menfaatlerinin meslek ahlâkına dayandığını kavramasına yardım etmek.

AÇIKLAMALAR:

- 1 — Yukardaki amaçlar Ticaret İşleri öğretiminin her safhasında göz önünde bulundurulmalıdır.
- 2 — Öğrencilerin iyi birer üretmen ve düşünceli birer yöğaltman olarak yetişmelerini sağlamak için, onlara türlü iş ve ticaret alanları tanıtılmalıdır. Bunun için çalışmaların hareket noktasını çevrenin iş ve ticaret hayatı teşkil etmelidir. Öğrenciler, babalarının işlerini incelemekten başlayarak çevrelerindeki iş yerlerini ve ticaret kurumlarını tanımalı; bu kurumların çalışmaları üzerinde gözlemler yaparak iş ve ticaret hayatına nüfuz etmeye çalışmalıdırlar.
- 3 — Ders konularının işlenmesine, çevredeki iş ve ticaret hayatı üzerinde yapılacak gözlem ve incelemelerden girilmelidir. Öğrenciler, bu gözlem ve incelemeler sırasında karşılaştıkları ticaret ve işle ilgili türlü problemleri sınıfa getirerek bu konu üzerinde tartışmalar yapmalıdırlar. Sınıfça yapılacak bu tartışmalar öğrencilere, kazandırılması istenen bilgileri, iyice sindirecek, onlarda iş ve ticaret hayatına karşı ilgi uyandıracak ve çalışmanın zevkini, iş hayatının değerini onlara kavratacaktır.
- 4 — Bu derste, iş ve çalışma ahlâkının öğrenciler tarafından iyice benimsenmesine önem verilmelidir. Alıcı ile satıcı arasındaki münasebetlerin doğruluk ve nezaket esaslarına dayanması ve karşılıklı menfaatlerin, çevrenin ekonomi ve ticaret hayatını geliştirecek şekilde ayarlanması gerektiği öğrencilere her vesile ile telkin edilmelidir.
- 5 — Ticaret ve işle ilgili olarak kazandırılan bilgi ve beceriklerin öğrenciler tarafından babalarının ve yakınlarının iş

ve çalışma yerlerinde uygulanması teşvik edilmelidir. Bu suretle öğrenciler edindikleri bilgileri gerçek şartlar altında uygulama imkânını bulurlar.

6 — Çevresindeki türlü ticaret kurumlarını görerek değerli tecrübeler kazanan öğrencide teşebbüs kabiliyeti ve iş başarma isteği uyanır. Öğrencide uyanacak bu teşebbüs ruhu, öğretmen tarafından beslenmeli ve verimli sonuçlara varacak istikametlere yöneltilmelidir. Ticaret öğretiminin orta okullardaki öğrencilere sağlayacağı en büyük kazanç bu olacaktır.

7 — Çevrelerindeki iş ve ticaret hayatına yenilik getirebilecek ve daha üstün bir faaliyet yaratabilecek bireş iş adamı olarak yetişmeleri için öğrencilere babalarının, yakınlarının iş yerlerini temiz ve cazip bir şekilde tanzim etmeleri, hesaplarını öğrendikleri usule göre tutmaları telkin edilmelidir. Bunun için öğretmen, ilgililerle sık sık temasta bulunarak bu imkânları sağlamaya çalışmalı ve öğrencilerinin bu sahadaki çalışmalarını yakından ve devamlı olarak takibetmelidir.

8 — Bu dersi okutacak öğretmen, çevresindeki iş ve ticaret hayatını iyice tetkik etmiş olmalı; bâzı alanlarda kendisine yardımcı olacak kimseleri bulmalı; onlarla iş birliği sağlamalıdır.

9 — Aşağıdaki ders konularının hepsini uygulamak şart değildir. Çevresinin iş hayatını iyice incelemiş olan öğretmen aşağıdaki konulardan ihtiyacı karşılayacak olanları seçmelidir.

10 — Ders konularının programdaki sıraya göre okutulması da şart değildir. Öğretmen, çıkacak fırsatlardan faydalanarak ve öğrencilerini, ilgi ve yeteneklerine göre, guruplandırarak bu konuları sıralayabilir.

DERS KONULARI

SINIF: I

TİCARET BİLGİLERİ VE BELGELERİ

BİRİNCİ BÖLÜM.

- I — Ticaret, tüccar, ticaret ortaklıkları (kısaca).
- II — Ticaret araçları: Komisyoncu, simsar, tellâl, vekil, acenta.
- III — Ticaret yerleri: Dükkân, mağaza, depo, pazar, panayır, sergi.
- IV — Ticaret kurumları: Bankalar, sigortalar.
- V — Ticaretle ilgili kurumlar: Ticaret odaları, borsalar.
- VI — Satış işleri:
 - a) İş yerinin tertip ve tanzimi,

- b) Satıcı ile alıcı arasındaki karşılıklı münasebetler.
(Ticaret ahlâkı.)
c) Satışa konan malın teşhiri, bakımı ve ambalâjı.

İKİNCİ BÖLÜM.

Ticaret belgeleri.

A — Alışveriş belgeleri:

- 1 — İsmarlama mektubu ve faturalar.
2 — Senetler: a) Emre yazılı senet, b) Poliçe, c) Çek.
(Ada, taşıyana yazılı çekler.)

B — Taşın belgeleri:

- 1 — Taşın senedi, 2 — Taşın kamesi, 3 — Ordino, 4 —
Konşimento.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.

Bürolarda sınıflama.

- 1 — Yatay sınıflama, 2 — Düşey sınıflama, 3 — Harf sı-
ralı sınıflama, 4 — Sayılı sınıflama, 5 — Coğrafi sınıflama,
6 — Bürolarda kullanılan sınıflama araçları (kısaca).

SINIF: II

DEFTER TUTMA

BİRİNCİ BÖLÜM.

I — Giderler - fiatlar:

- 1 — Özel giderler, 2 — Genel giderler.
1 — Fatura safi olmyan fiati, 2 — Fatura safi fiati, 3 — Alış
fiati, 4 — Mal olma fiati, 5 — Satış fiati.

II — Muhasebe ve muhasebe hesabı hakkında genel bilgiler:

- Bir hesabın adı, borçlu ve alacaklı taraflar, para, açıklama ve bağlantı sayıları sütunları (hesabın şekil bakımından açıklanması yapılacak).
Bir hesabın açılması, yekûnlarının yapılması, denkleştirilmesi ve kapanması.

İKİNCİ BÖLÜM.

(Görgül ve daimî muvazene metotları açıklanacaktır.)

Hesaplar.

- A — Değer hesaplarından: 1 — Kasa, 2 — Mal, 3 — Alacak senetleri, 4 — Borç senetleri, 5 — Aksiyon ve obligasyon, 6 — Demirbaş, 7 — Sabit değerler hesapları.
B — Sonuç hesaplarından: 1 — Genel giderler, 2 — Kira, 3 — aylıklar, 4 — Faiz ve komisyon, 5 — Amortisman, 6 — Genel giderler karşılığı, 7 — Kâr ve zarar hesapları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.

Defterler.

- A — Kanuni defterler: 1 — Günlük defter, 2 — Büyük defter, 3 — Yazışma defteri, 4 — Envanter bilânço defteri.
- B — İsteğe bağlı defterler: 1 — Kasa defteri, 2 — Mal defteri, 3 — Sabit değerler defteri.
(Defterler konusunda sadece sayılan defterler gösterilecektir. Uygulamalar da bu defterler üzerinde yapılacaktır.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.

Mizanlar - Envanter - Bilânço.

- A — Mizanlar: 1 — Aylık mizanlar, 2 — Genel geçici mizan, 3 — Genel kesin mizan.
- B — Envanter ve bilânço.

SINIF: III

TİCARET BELGELERİ VE DEFTER TUTMA UYGULAMASI, DAKTİLOGRAFİ, MUHABERE

I — Monografi.

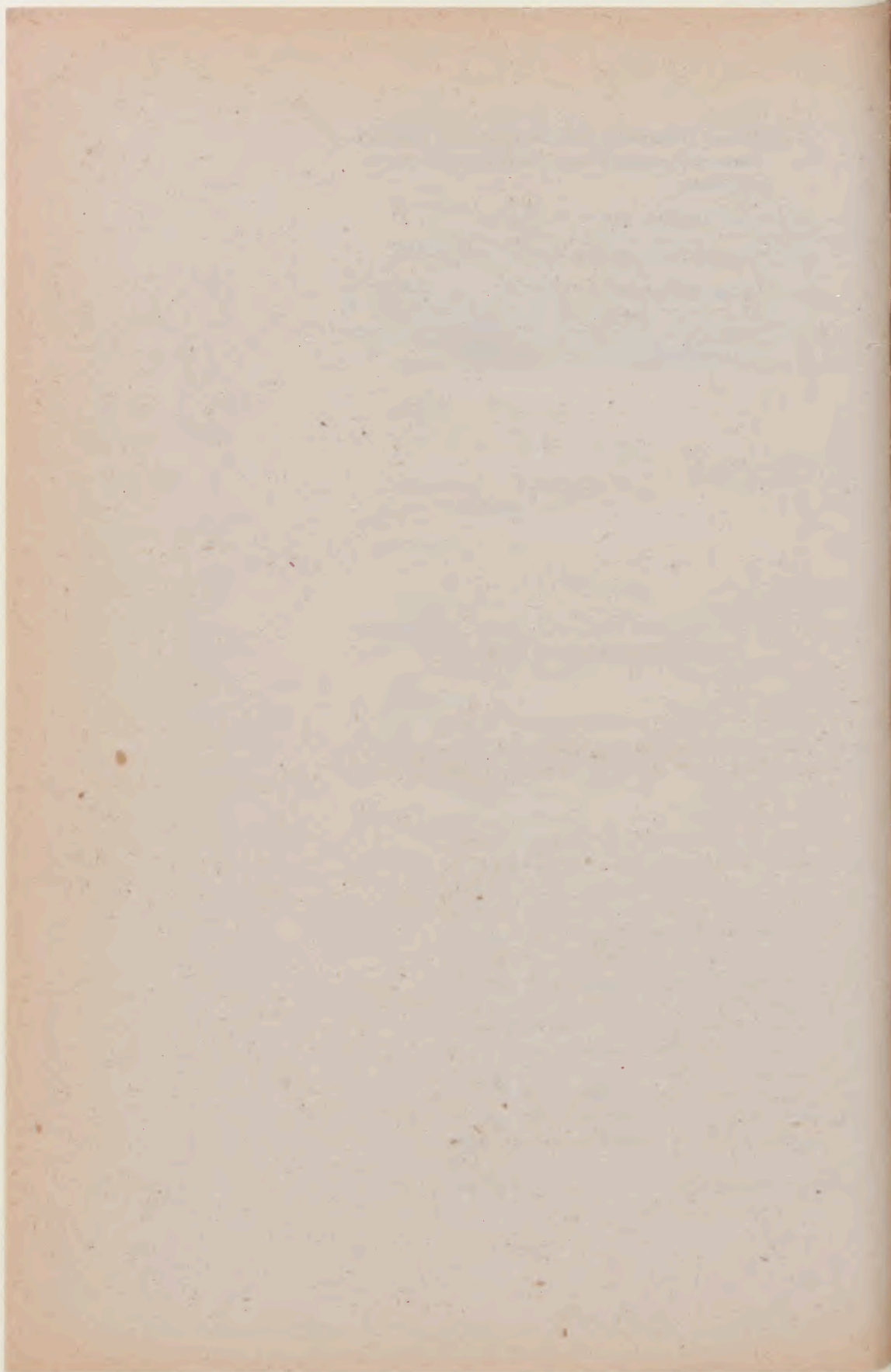
- A — Kapital koymak. (Para olarak kapital konması.)
- B — Giderlerde bulunmak. (İş yerinin kurulması için gerekli giderlerin yapılması; aylık, kira, aydınlatma, ısıtma, vergi verme v. b.)
- C — Alışveriş:
a) Peşin para ile, b) Senetlerin ciro edilmesiyle,
c) Borç senedi vermek, ç) Banka üzerine çek çekme suretiyle mal alma.
a) Peşin para ile, b) Alacak senedi ile, c) Çek kabul etme, ç) Poliçe çekme suretiyle mal satma.
- Ç — Sonucun tayıni: Sabit değerlerden amortisman hesaplama. Türürlü değer hesaplarında elde edilen kârları ve zararları hesaplama. Kâr ve zarar hesabına geçirme. Aylık, kira, aydınlatma, ısıtma, vergi ve benzeri hesapları kapatarak genel giderler hesabına geçirme. Faiz ve komisyon hesabının sonucunu, genel giderler hesabının yekûnuna, amortisman hesabının tutarını, kâr ve zarar hesabına geçirme ve yılın sonucunu (kâr veya zararını) bulma.
(Bu bölümden sonra genel kesin mizan çıkarılacaktır.)

D — Bilânço: Yukardaki envanterden sonra bilânço çıkarılarak hesaplar kapanacak ve yeni yıl için tekrar açılacaktır.

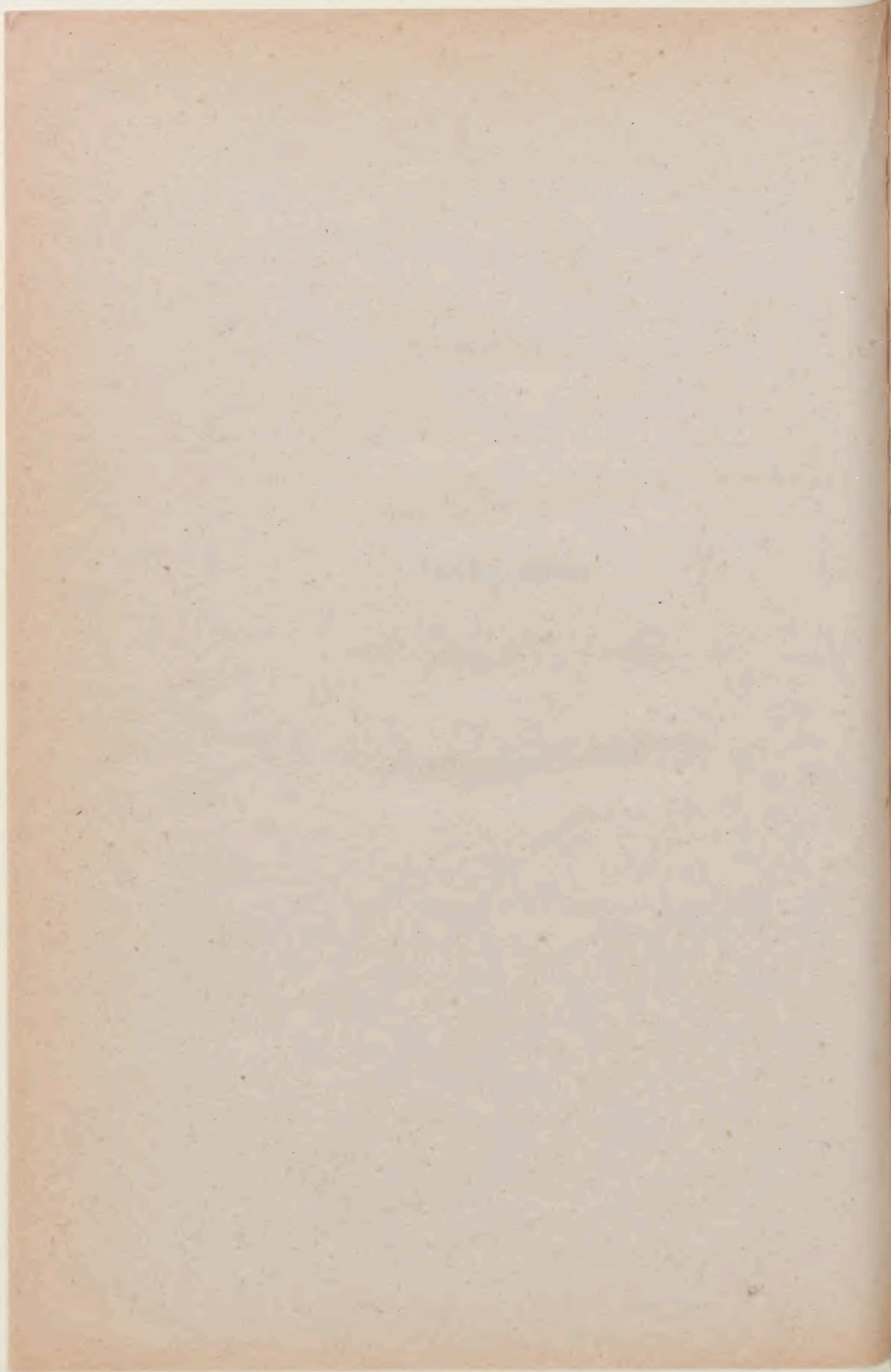
II — On parmak metoduyla klavye çalışmaları.

A — Şerit takılması, makine bakımı ve temizliği.

B — Ticaret mektupları ile egzersizler: a) Sirkülerler, b) İş isteme mektupları, c) Teklif mektupları, ç) Bilgi isteme mektupları, d) Çizelgelerden yazma, f) Düzeltilmiş bir mektuptan yazma.

TARIM İŞLERİ

TARIM İŞLERİ

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencilerde tabiata ve toprağa karşı sevgi uyandırmak;
- 2 — Öğencileri tarım işlerinde çalıştırarak çevrelerinin toprak verimi, tarım şartları ve imkânları hakkında aydınlatmak ve onlarda bu şartları daha iyileştirme ihtiyaç ve isteğini uyandırmak;
- 3 — Tarım çalışmaları içinde ilgi ve yetenekleri beliren öğrencileri, memleket ihtiyaçlarını karşılayan verimli bir meslek olarak, tarımı seçmeye teşvik etmek;
- 4 — Öğrencilere aynı amaç etrafında yardımlaşarak çalışma alışkanlığını kazandırmak.

AÇIKLAMALAR:

- 1 — Öğrencilerin, okulda edindikleri bilgiler yardımıyla kendi hayatlarını ve çevrelerindeki yaşamayı daha iyi bir şekilde düzenliyecek alışkanlıklar ve becerikler kazanmaları için orta okul programında tarım çalışmalarına yer verilmiştir. Tarım konularının mümkün olduğu kadar gerçek iş halinde uygulanması lâzımdır.
- 2 — Tarım dersine ayrılan saatlerde öğrenciler okulun uygulama bahçesinde çalışacaklardır. Bunun dışında, ihtiyar, sakat, fakir ve asker aileleri gibi yardıma muhtaç kimselerin tarlalarıyla bahçeleri de öğrencilerin çalışmaları için zemin olabilir. Bu suretle öğrenciler, bir yandan tarım bilgi ve beceriklerini artırma yolunda daha geniş imkânlar bulurken, öte yandan da yardımlaşma ve iş birliği alışkanlıkları kazanmış olurlar.
- 3 — Çevre için örnek teşkil edecek ve çevreye yenilikler getirecek şekilde tarım çalışmaları yapılmalıdır. Mesele lâ park yapmak, fidanlık kurmak, ağaç dikmek; bağ olmıyan yerlerde bağ, sebze olmıyan yerlerde sebze yetiştirmek gibi.
- 4 — Tarım çalışmalarında Okul-Aile Birliklerinin yardımı sağlanmalıdır. Bu suretle velilerle öğrenciler arasında karşılıklı yardım ve el birliği temin edilmiş olur.
- 5 — Tabiat Bilgisi, Fizik, Kimya, Matematik ve İş Bilgisi dersleriyle yakın alâka kurularak öğrencilere, edindikleri bilgileri uygulama alanında kullanma alışkanlığını kazandırmaya çalışmalıdır.

6 — Havaların yağışlı olduğu ve tarım işlerinin yapılamayacağı mevsim ve günler, atelyede veya okulun iş yapmaya elverişli bir yerinde tarımla ilgili işlerin yapılmasına ayrılmalıdır.

7 — Bu işlerde öğretmenin yalnız kendi bilgi ve becerikliliğiyle kalmıyarak, çevrede bu hususta en iyi ve en ileri bilgisi olan kimselerden faydalanması; onları kendisine yardıma ve öğrencileri yetiştirmeye çağırması gerekir. Bilhassa tarım işlerinde, aşıcılık, arıcılık, ağaç, bağ dikme, sebzeçilik gibi öğretmenin başaramıyacağı işlerde, çevrede bunları yapmakta usta olan kimselerden okulda bir öğretmen gibi faydalanılması uygun olur.

8 — Okulun kapalı bulunduğu zamanlarda bilhassa yaz tatillerinde ekilmiş ve dikilmiş olan bitkilerin ve yetiştirilmekte olan hayvanların bakımı, yetiştirilmesi ve hasadı için öğrenci gurupları teşkil edilmeli ve bu guruplara, kendilerine ayrılan günlerde verilen ödevler yaptırılmalıdır.

9 — Yaptırılacak bütün işlerde baştan savmalık ve gelişigüzelikten öğrenciler korunmalı, onlara temiz ve iyi iş yapma ve intizam alışkanlığı kazandırılmalı, sade ve basit işlerdeki güzellik ve değer de her zaman gösterilmelidir.

10 — Tarım bölgelerindeki öğrencilerin tarım işlerine bağlanmalarını ve bu işlerde bir öğretmen olarak çalışma alışkanlığını kazanmalarını teşvik için, uygun mevsimlerde aynı okul öğrencileri veya bölgedeki okulların öğrencileri arasında ürün ve hayvan sergileri kurulmalı; öğrenciler arasında yetiştirdikleri ürün ve hayvanların verim ve kalitelerini değerlendirme maksadiyle zaman zaman yarışmalar tertiplenmelidir. Bu çalışmaların başarılı sonuçlarının çevreye yayılmasına gayret edilmelidir.

Yarışmaların amacı, öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını takdir ve birbirleriyle yardımlaşma duygularını geliştirmek onları tarım çalışmalarında el birliği ile daha verimli sonuçlar almaya teşvik etmek ve bütün bu çalışmaların, çevrenin yaşama şartlarını iyileştirmeye doğru yöneltmek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Okulu bitiren gençlerin de bu çalışmalara katılmalarını ve ana, babaların bu çalışmalarını desteklemelerini sağlamak faydalı olur.

11 — Tarım işleri için gereken esaslı aletlerin okula demirbaş olarak sağlanması yolu tutulacak; kazma, kürek, çapa, tırmık gibi aletler icabında öğrenciler tarafından muvakkaten evlerinden getirilecektir.

12 — Aşağıdaki ders konularının hepsinin uygulanması ve uygulanırken ünite sırasına riayet edilmesi şart değildir. Öğretmen, çevre şartlarıyla imkânlarını hesaba katarak, bunların içinde lüzumlu gördüklerini ele alacaktır.

13 — Tarım çalışmalarına ait konuların çevre ihtiyaç ve imkânlarına uyularak sınıflara bölünmesi işi öğretmene bırakılmıştır. Sınıflara göre çalışma konuları seçilirken öğrencilerin ilgileri, yetenekleri, yaş ve olgunluk seviyeleri göz önünde bulundurulmalı ve çalışmalar buna göre ayarlanmalıdır.

14 — Öğretmen, bölgesindeki Tarım Bakanlığı kurum ve uzmanlarıyla sıkı temas halinde bulunmalıdır.

DERS KONULARI

I. Çevrenin tarım durumunun incelenmesi:

- Çevrede yetişen ürünlerin çeşitleri,
- Çevrede yetiştirilen hayvanlar ve bunlardan elde edilen faydalar,
- Çevrenin tarım bakımından belirgin özelliği,
- Çevremizde kullanılan tarım aletleri.

II. Çevremizde yetişen başlıca ürünler (buğday, pamuk, tütün v. b.):

- Toprağımızın dönümünden ne kadar ürün alıyoruz? Bunu nasıl hesaplarız?
- Ekim için toprağın hazırlanması: Çevremiz ürünlerinin tohumlarını ne suretle elde ediyoruz? Tohum yatağının hazırlanmasında ne gibi işler yapılıyor? Bunların sırası?
- Tohumun temizlenmesi,
- Bu işler için kullandığımız aletler. Bu aletlerin doğru şekilde kullanılması ve bunların bakımı,
- Kullandığımız aletlerin eski ve daha gelişmiş şekilleri,
- Çevremizdeki ürünlerin hastalıkları, bunların ekonomik zararları, bunlarla savaş,
- Ürün kaldırma,
- Ürünlerin ambarlanması ve orada bakılması, (Çeşitli ambarlama yolları.)
- Ürün satışı, Toprak Ofis, çeşitli kooperatifler.

III. Hayvanlarımız:

I — Çevremizde tarım çalışmalarımızda gücünden faydalandığımız hayvanlar. (Çeki hayvanları: At, eşek, öküz, manda v. b.)

- Bu hayvanların beslenmesi ve bakımı,
- Bu hayvanları barındırdığımız yerlerin bakım ve temizliği,
- Hayvan alım satımı,
- Bu hayvanlarda raslanan belli başlı hastalıklar; bu hastalıklardan korunma ve bunlarla savaşma yolları.

- 2 — Çevremizde yetiştirilen et ve süt hayvanları. (Sığır, koyun, keçi v. b.)
- Bu hayvanların beslenmesi, bakımı ve temizliği,
 - Süt, bol süt elde edilmesi. Süt sağmada temizlik, sütün korunması,
 - Sütten yapılan diğer besinler: Tereyağ, peynir, yoğurt, ayran,
 - Bu besinlerin temiz bir şekilde hazırlanması ve satılması.
- 3 — Çevremizde derisinden ve kılından faydaladığımız hayvanlar. (Koyun, keçi, merinos koyunu, tiftik keçisi, tavşan, deve v. b.)
- Bu hayvanların beslenmesi, barındırılması, bakımı, temizliği ve daha çok üretilmeleri,
 - Koyun kırpması,
 - Yün ile yapağının farkı,
 - Yünün temizlenmesi, taranması ve bükülmesi,
 - Yünün boyanması ve türlü maksatlar için kullanılması. (Çevrede yünün ve hayvan kıllarının hangi maksatlar için kullanıldığı incelenecaktır.)
- 4 — Kümes hayvanlarımız. (Tavuk, kaz, ördek, hindi v. b.)
- Bu hayvanların beslenmesi, bakımı ve temizliği,
 - Kümeste sağlık şartlarının sağlanması,
 - Yumurta. Besin olarak değeri. Daha çok yumurta elde etmek için iyi bakım yolları,
 - Kuluçka. Tavuğun altına konacak yumurtaların seçimi. Tavuk altından ve kuluçka makineleriyle civciv elde etme,
 - Kümes hayvanlarının bellibaşlı hastalıkları. Bunlardan korunma ve bunlarla savaş yolları,
 - Kümes hayvanlarının çevremiz için ekonomik değerleri,
 - Kümes hayvanlarının tüylerinden faydalanma.

Tavşan:

- Etinden ve tüyünden faydaladığımız tavşan çeşitleri üzerinde durulması,
- Tavşanın ekonomik bakımdan incelenmesi,
- Tavşan kafeslerinin yapılması,
- Kafeslerin temizliği,
- Tavşanın beslenmesi ve bakımı.

IV. Çevremizin açalık ve ormanlık bölgeleri:

- 1 — Buraların çevremize faydaları.
- Toprağa ihtiyacı olan nemliliği sağlarlar,
 - Rüzgâr, yağmur ve sellerin sebeb olduğu toprak aşınmalarının önüne geçerler,

- c) Çevremize güzellik verir, çevremiz halkına gezme yeri sağlarlar,
 - d) Çevremiz kuşlarına ve hayvanlarına barınacak yer ve gölgelik sağlarlar,
 - e) Kereste ve odun elde edilmesine yararlar.
- 2 — Çevremiz ağaçlık ve ormanlarındaki ağaçların çeşitleri.
- a) Bu ağaçların bakımı, ağaç dikimi,
 - b) Bu ağaçlara musallat olan böceklerle savaş.
- 3 — Çevremiz ağaçlık ve ormanlarının korunması.
- a) Ateş yakmaktan sakınmak,
 - b) Ağaçların dallarını kesmemek,
 - c) Fidanları sökmek,
 - d) Keçi otlatmamak,
 - e) Soymuk çıkarmamak. (Bunun ağaçlara zararı.)
- 4 — Orman ve fundalık yangınlarına karşı alınacak tedbirler.

V. Çevremizde yetiştirilen meyva, bağ ve sebzeler:

- 1 — Çevremizde yetişen meyva çeşitleri.
- a) Meyva ağaçlarının bakımı, dikimi, budama ve aşı işleri. Uygulama bahçesinde meyva ağaçları yetiştirilmesi,
 - b) Meyva ağaçlarına zarar veren böceklerle savaş yolları,
 - c) Çevremizde yetiştirilen meyvaların ekonomik değeri,
 - d) Meyva konserveciliği. Meyva kurutulması. Ambalaj edilmesi,
 - e) Çevrede fidanlık kurulması.
- 2 — Çevremizde yetiştirilen sebze çeşitleri.
- a) Fideliklerimiz,
 - b) Sebze dikilecek toprağın hazırlanması. Dikim ve bakım işleri,
 - c) Sebzelerimize zarar veren böcekler ve bunlarla savaş,
 - d) Sebze kurutmak. Konservecilik ve turşu yapmak,
 - e) Turfandacılık (mümkün olan yerlerde),
(İncir, üzüm, fındık gibi meyvaları bol yetiştiren bölgeler, bu meyvalar üzerinde önemle dururlar.)

VI. Çevremiz toprağının verimi ve bakımı:

- 1 — Toprak nasıl hâsıl olur?
- a) Donma ve çözülme dolayısıyla kayaların parçalanmasından,
 - b) Suların, rüzgârların ve buzun etkisiyle v. b.
 - c) Türlü bitki ve yaprakların canlı kalıntılarının çürümesinden.
- 2 — Çevremiz toprağının çeşidi. (Kireçli toprak, kumlu toprak v. b.)
- a) İşlenmiş toprakla işlenmemiş toprak arasındaki fark,

- b) Çevremiz toprağının verimliliğinin artırılması. Toprak aşınmasını önleme yollarının araştırılması. Nadas. Ekin sırasının önemi. Gübreleme usulleri. Tabii ve kimyevi gübreler,
- c) Gübrenin muhafazası. Şerbetlerin ziyan edilmemesi,
- d) Toprağın veriminin artırılmasının faydaları.

VII. Arıcılık - İpek böcekçiliği:

1 — Arıcılık.

- a) Balın besin ve ekonomik değeri,
- b) İyi bir kovan nasıl yapılır?
- c) Kovanın yerinin seçilmesi ve bakımı,
- d) Kovanın balını artırmak için gerekli bitki ve çiçekler,
- e) Çevremizdeki kır çiçeklerinin çeşitleri. Bunların yolunmaması.

2 — İpek böcekçiliği.

- a) İpeğin ekonomik değeri,
- b) İpek böceğinin bakımı,
- c) Koza. Kozanın fırınlanması.

VIII. Tarım aletleri:

1 — Çevremizde kullanılan aletlerin incelenmesi.

- a) Bunların doğru şekilde kullanılmalrı,
- b) Bunların bakımı, korunma ve onarılması.

2 — Eski ve yeni tarım aletlerinin karşılaştırılması.

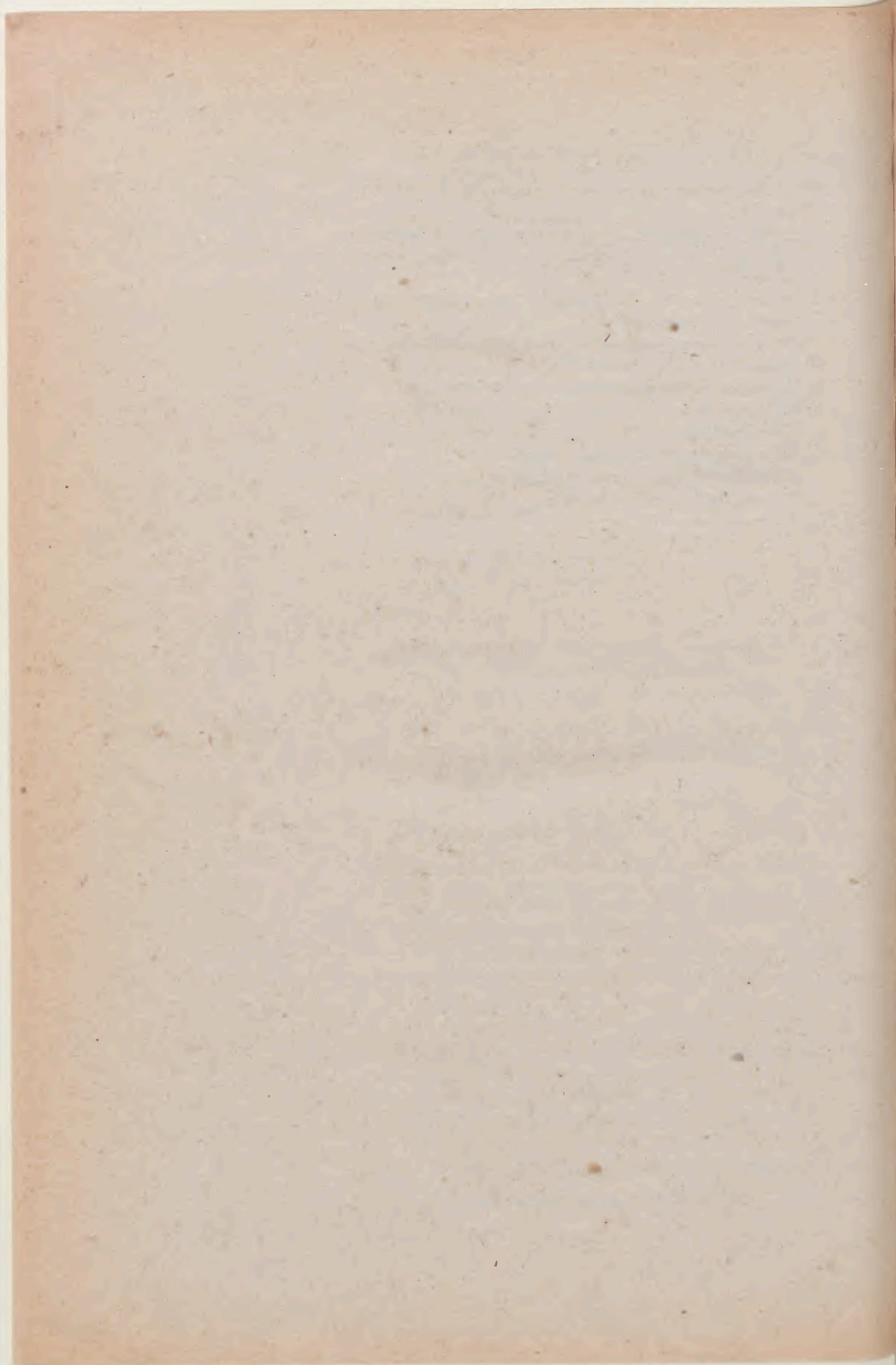
- a) Tarım işlerinde kullanılan türlü yeni araçlar ve makineler,
- b) Bu aletlerin bakımı ve korunması,
- c) Tarım Donatım Kurumu.

IX. Evimizin, okulumuzun bahçesinin tertip ve düzeni:

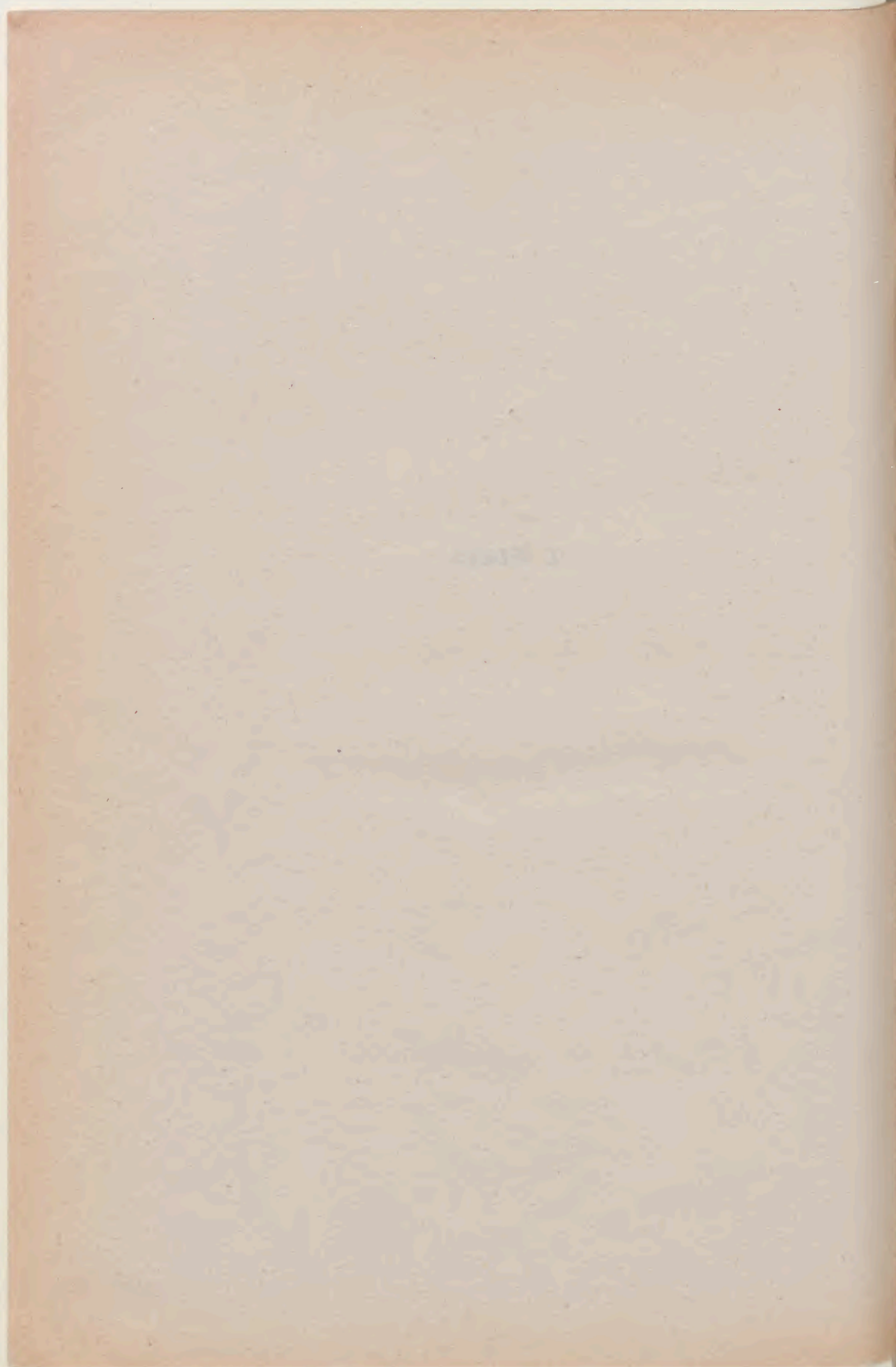
- a) Çiçek ve sebze ekilecek ve meyva ağaçları dikilecek kısımlarının saptanması,
- b) Bu kısımların plân ve krokilerinin hazırlanması,
- c) Bahçenin çitlenmesi, bozuk çitlerin ve bahçe kapısının onarılması,
- d) Kuşlara ev, yemlik ve su içecek yerler yapılması,
- e) Evimizin veya okulumuzun pencere içlerine çiçek saksı ve sandıkları yerleştirilmesi ve mevsime göre çiçek yetiştirip dikilmesi,
- f) Bahçeye dikilecek çiçeklerin, sebzelerin ve ağaçların birer listesinin yapılması,
- g) Tohum elde edilmesi. Fide, soğan yetiştirilmesi,
- h) Çardak yapılıp sarmaşık sardırılması.

X. Geçim vasıtası olarak tarım (tarım ekonomisi):

- a) Tarım yapılacak yerin toprak verimi. Bu verimin artırılması,
- b) Çevrenin özelliğine göre tarım çeşidinin saptanması,
- c) Kullanılan tarım aletlerinin önemi. Bunların bakım ve temizliği,
- d) Tohum ıslahı. İyi tohum seçimi. Tohum temizlenmesi, tohum ıslah istasyonları,
- e) Hava şartlarının gözlenmesi ve ekimin zamanında yapılması,
- f) Ürünlerin zamanında kaldırılıp iyi saklanması,
- g) Ürünlerin satışı;
Ürün fiyatları,
Ürün kooperatifleri. Bunların faydaları,
Tarım kredi işleri. Ziraat Bankası,
Tarımla ilgili hesap ve kayıtlar.
- h) Pazar ve panayırlar.

EL İŞLERİ

EL İŞLERİ

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilere iş becerikliliği, el maharetleri ve teknik yetiler kazandırmak; çevrelerinde kolayca bulacakları en çok kullanılan araç ve gereçlerle iş meydana getirmeyi, herhangi bir konuyu canlandırmayı öğretmek;

2 — Öğrencilerin sanat kabiliyetlerini geliştirmek ve estetik duygularını kuvvetlendirmek;

3 — Öğrencilere işi sevdirmek, işin değer ve kutsallığını duyurmak, türlü işlerde çalışan insanların çevrelerinin refah ve saadetine nasıl hizmet etmekte olduklarını belirterek onlara karşı öğrencilerin sevgi ve saygı duygularını artırmak;

4 — Öğrencilerin, rasladıkları zorlukları kendi irade ve güçleriyle yenerek kişiliklerinin bağımsızlığını kazanmalarına, yapıcı ve yaratıcı karakterde yetişmelerine yardım etmek;

5 — Öğrencilere metotlu ve plânlı çalışma, sorumluluk yüklenme ve birbirleriyle iş birliği yaparak yardımlaşma ve dayanışma alışkanlıkları kazandırmak;

6 — Öğrencilerin iş içinde kendi kendilerini tanımalarına, güç ve yeteneklerini keşfetmelerine yardım ederek meslek seçmelerini kolaylaştırmak;

7 — Öğrencilerde içinde yaşadıkları çevreyi iyileştirmek, bu çevrenin ihtiyaç ve imkânlarını inceliyerek burasını daha rahat ve daha güzel bir hale getirmek isteğini uyandırmak;

8 — Diğer derslerin araç ve gereçlerini iş atelyelerinde yaptırarak ve bunları çalışmalarında kullanarak öğrencilere yeni bilgiler kazandırmak ve kazanılan bilgileri kökleştirmek.

AÇIKLAMALAR:

1 — Öğrenciler çalışarak ve bir iş meydana getirerek bireysel ve toplumsal ahlâki duygular kazanır, iş insanı ve toplumsal değerini kavrar, insanların birbirlerine çalışarak faydalı olabileceklerini ve türlü işlerde çalışan insanların çevrelerinin refah ve saadetine hizmet etmekte olduklarını anlarlar. İş içinde zorlukları kendi irade ve güçleriyle yenmek suretiyle onların kendine güven ve kişisel bağımsızlık duyguları kuvvetlenir, yapıcılık ve yaratıcılık özellikleri gelişir. Öğrenciler, küçük yaştan başlayarak metotlu ve plânlı çalışma, sorumluluk yüklenme, birbirleriyle iş birliği yapma ve dayanışma alışkanlıkları kazanırlar. İçinde yaşadıkları çevreyi iyileştirmek, bu çevrenin ihtiyaç ve imkânlarını inceliyerek burası-

nı daha rahat ve daha güzel bir hale getirmek isteğini duyarlar; bu suretle onlar topluluğa, yurda ve ulusa faydalı bireyler olarak gelişirler.

2 — El İşleri derslerinin sağladığı önemli faydalardan biri de, plânlı ve amaçlı çalışmalarla öğrencilerin güc ve yeteneklerini meydana çıkarmasıdır. Bu çalışmalarla, öğrenciler meslekî istikametlerini tâyine yarıyacak tecrübeler kazanırlar. El İşleri dersleri bireysel çalışmalarla, çocukların zekâ ve iradelerini iş alanında kullanmaya fırsat verdiği için meslek istidatlarını ortaya koyar.

3 — El İşleri derslerinin uygulanması için her okulda geniş, aydınlık, havalandırılabilir bir oda iş atelyesi haline getirilecektir. Bu atelyede en az 25 kişi çalışabilmelidir. Bu kadar öğrenciye yetecek masa, tezgâh, alet ve iş dolabı sağlanmalıdır. Atelyede temizlik için su, mümkünse havagazı bulunmalıdır.

4 — Kalabalık sınıfların rahat çalışabilmeleri için atelyeyi karışık teknik esasına göre tertiplemeli ve öğrencileri ayrı ayrı iş kümelerine ayırmalıdır. Meselâ bir küme tahta veya tel işlerinde çalışırken diğer bir küme mukavva işleri veya modelâj üzerinde çalışmalıdır.

5 — Atelye kuruluncaya kadar birçok basit teknikli ve basit malzemeli işler, sınıflarda düz sıraların üstünde yapılabilir. (Kâğıt ve mukavva, cilt, örgü, hasır, ip, tel, kil işleri gibi.)

6 — Birçok El İşleri dersi konuları bahçede ve açık havada yapılacağı için, okul bahçesinden bir kısmı bu maksatla kullanılmak üzere ayrılacaktır.

7 — Öğrenciler atelyelerini, tezgâhlarını, dolaplarını kendileri tanzim edecek, kendileri temizleyeceklerdir.

8 — Her iş için gerekli aletler önceden düşünülmeli, bunların kullanılma şekilleri öğrenilmelidir. Aletlerin bakımı, muhafazası, bilenmesi ve tamiri gibi işler de bu sırada öğretilmelidir.

9 — Her iş için lâzım olan malzeme hakkında teknolojik bilgi verilmeli, bunların vasıfları, çeşitleri bulunduğu ve çıktığı yerler, değerleri tanıtılmalıdır.

10 — El İşleri derslerine basit aletler, basit malzeme ve basit tekniklerle başlanmalıdır. Kullanılması büyük maharet istemiyen makas, çakı, çekiç, kerpeten, destere, burgu, tornavida gibi aletler ve kum, kil, kâğıt, mukavva, tel, ip, saz gibi malzeme kullanılmalı, kutu, cilt, cilbent, albüm, sepet, basit figür ve oyuncaklar yaptırılmalı ve bunların işlenme teknikleri öğretilmelidir.

11 — Her iş konusunun önceden plânu hazırlanmalıdır. İşin teferruatı önceden düşünülmeli, iş resimleri yapılmalıdır. Yapılan plân işe başlandıktan sonra mecburiyet olmadıkça de-

ğıştirilmemeli, işin sonuna kadar plâna uygun olarak çalışılmalıdır.

İş resimleri basit krokilerden başlanarak paralel perspektifli, veya muhtelif yönlerden görünüşlü muntazam resimler haline getirilmeli, bunun için de cctvel, gönye, pergel, re-dis ucu ve çizgi kalemi kullanma öğretilmelidir.

12 — Yapılan işlerin, plân ve resimlerine uygunluğuyla beraber temiz, düzgün, sağlam, maksada ve malzemeye uygun, güzel, iktisadi, doğru olmaları dikkatle göz önünde bulundurulmalıdır.

13 — Müşterek işlerde iş bölümüne, yardımlaşmaya, ahenkli çalışmaya yer verilmelidir.

14 — Yapılan işleri öğretmen öğrencilerle beraber kontrol, tetkik ve tenkid etmelidir. Bu tenkidler kırıcı olmamalı; çalışmalarını teşvik edici ve tamamlayıcı mahiyette olmalıdır.

15 — Öğretmenin müdahalesi, yardım, yol gösterme ve hatırlatma şeklinde olmalı, öğrencinin bağımsızlığına, şahsi teşebbüs ve buluşlarına, güçlükleri kendi başına yenmesine önemle yer verilmelidir. El İşleri dersleri yalnız teknik başarıyı değil, aynı zamanda bir kabiliyetin, şahsi zevk ve iradenin ifadesini hedef tutar. Öğrenci burada kişiliğini, karakterini, istidatlarını ortaya koymak fırsatını bulmalıdır.

16 — Yapılacak işler, ya kullanılacak eşya, ya ders araçları olmalı veya herhangi bir ders konusunu açıklamaya yararlıdır. İşler öğrencinin, ailenin veya okulun ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Uydurma, faydasız ve zevksiz süs eşyası yapılmamalıdır.

17 — Yapılan bir şeyin süslenmesinde çok dikkatli olmalıdır. Güzellik, kullanılan malzemenin iyi işlenmesinde, işin temiz, kullanışlı, maksada uygun olmasında aranmalıdır. Süsle, boya ile, yıldızla bir işin kusurlarını örtmeğe, yahut süs uğruna onun maksada uygunluğunu kaybetmesine meydan verilmemelidir.

18 — Bir malzeme ile diğer bir malzemenin taklidi yapılmamalıdır. (Kâğıttan ve boya ile deri ve mermer taklidi yapmak, tahtayı ve alçıyı yıldızlamak, kil işlerini yağlı boya ile boyamak gibi.)

19 — Bir iş yaparken malzemenin ziyan olmamasına, en ufak parçalardan bile faydalanmaya dikkat edilmelidir. Boşuna zaman ve enerji ziyan edilmemeli, lüzumsuz işlerden, hareketlerden sakınılmalıdır. Her iş, en az kuvvet ve en az emek sarfiyle, işin gerektirdiği kadar zamanda temiz, eksiksiz ve plâna uygun olarak yapılmalıdır.

20 — Karışık teknik, bahçe işleri, sınıf tekniği (sınıfta yaptırılan iş konuları) ve bunlara benzer çalışmalarda konu-

lar diğer öğretmenleri de ilgilendirdiğinden bu öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.

21 — El İşleri derslerinde yapılacak işler, seçilecek konular, teknikler, araç ve gereçler okulun bulunduğu çevre şartlarına göre ayarlanmalıdır. Bu suretle hem okulda iş derslerinin uygulanması için kolaylık yaratılmış, hem de öğrenciler çevrenin iş şartlarıyla tanıştırılmış ve ona hazırlanmış olur:

a) Çevrenin ekonomik hayatında önemli bir yer tutan, araç ve gereçleri kolay bulunabilen basit ev ve el sanatlarına El İşleri derslerinde yer ayırmalıdır. Bunları küçük ölçüde fakat daha zevkle ve daha doğru bir teknikle yaptırmalıdır. (Örgü ve dokuma işleri, kilim ve ağ işleri, sepetçilik, basit örme mobilya, ip ve iplik bükme işleri, basit deri işleri, ağaç ve tahta işleri, taşçılık v. b.)

b) El işleri konularının seçilmesinde, mevsim de göz önünde tutulmalıdır. Kışın fena havalarda, içeride yapılacak atelye ve sınıf işlerine fazla yer vermeli, güzel havalarda da bahçede yapılacak işlerle uğraşmalıdır.

c) Büyük şehirlerde, atelye derslerinde çocuklara modern tekniğin icabı olan makine ve aletleri tanıtmalı ve mümkünse bazı işleri bu araçları kullanarak yaptırmalıdır. (Torna tezgâhları, küçük baskı makineleri, motörlü el hâk bıçakları ve makkaplar gibi.)

Aynı şekilde, çocuğun ev ve şehir hayatında rasladığı karışık alet ve makinelerin kullanılmasını, bakımını, tamirlerini de öğretmelidir. (Meselâ, pilli ve kulaklı radyolar, bisiklet, motosiklet, dikiş makinesi, musluk, kilit ve kapı zilleri, ütü v. b...)

22 — İş derslerinde uygulanacak konular ve bunlarla ilgili teknikler şunlardır:

a) *Kil ve alçı işleri*: Yapılan bazı kil işlerinin kalıplarının alınması ve dökülmesi, maketler, kabartma haritalar, kabartma yazı levhaları, hayvan ve insan figürleri, oyuncaklar, derslerde kullanılacak modeller v. b.

b) *Alçıya kâğıt hamuru ve tutkal katılarak yapılan işler*: Haritalar, modeller, oyuncaklar, bebekler gibi.

c) *Kâğıt ve mukavva işleri*: (Bu işlerin mühim kısmını öğrencilerin ve okulun ihtiyaçlarına yarıyacak eşyanın yapılması teşkil eder.) Cilbent, kutu, kitap kablaları, cilt, defter, albüm yapma gibi.

d) *Ağaç ve tahta işleri*: Malzemeyi tanıtmak, bu malzemenin çeşitli maksatlar için işlenmesini ve kullanılmasını öğretmek, basit ev eşyası, aletler, oyuncaklar ve tamir işleri yaptırmak.

e) *Örme, dokuma ve hasır işleri*: İp, iplik, saz, söğüt, kamış dal ve saplarından keten, kenevir, mısır yapraklarından,

rafyadan, meşin şeritlerinden faydalanılarak çeşitli eşya yapmak. Sepet, hasır, dokumalar, mobilyalar, şapka, çanta, ağlar, çitler v. b... Kızlar için örgü ve basit tezgâhlarda dokuma, nakış işleri gibi.

f) *Grafik işleri*: Patates, plâstik maddeler, Eskişehir taşı, ve mantar gibi yumuşak malzemedan başlayarak linol ve tahta üzerine harfler oymak, bunları pratik maksatlar için tek tek veya teksir ederek kullanmak. Büyük şehirlerde teksir ve bas-kı işleri için matbaa harflerinden, el pedallarından, teksir ma-kinelerinden faydalanma imkânlarını aramak. Fotoğraf makinesi ve fotoğrafçılık tekniğinden faydalanmak.

g) *Maden işleri*: Tel, teneke, sac, çinko gibi basit malzeme ile sepet, kutu, mutfak eşyası, oyuncaklar, abajur, kova, maşrapa gibi eşya ve basit ders aletleri yapmak, madeni eşyayı tamir etmek.

h) *Karışık teknik işleri*: Karışık ve çeşitli malzeme ile, çeşitli teknik ve vasıtalarından faydalanarak ders aletleri ve tamir işleri yapmak.

Akvaryum, teraryum, üç boyutlu geometri şekilleri ve resim modelleri, telgraf, telefon, terazi, pusula, galvanoskop v. b. gibi.

i) *Bahçe işleri*: Bilhassa küçük şehir ve kasabalarda, mümkünse büyük şehirlerde okul arazisi içinde bu iş için müs-nasip bir yer ayrılacaktır. Yapılacak bahçe işleri şunlardır:

Çiçek, sebze ve meyva ağaçları dikmek, yetiştirmek, muhafaza etmek, aşı yapmak, meyvaları toplamak ve muhafaza etmek, kümes hayvanları, arı ve ipek böceği yetiştirmek; bahçe işlerinde kullanılan araçlar, bitki ve hayvanlar için yer, kümes, kovan yapmayı öğretmek.

23 — İş derslerinde ölçmeye ve ölçü aletlerini kullanma-ya büyük bir önem verilecektir. (Metre, kumpas, gönye mikro-metre, sürmeli kumpas, elektrik ölçü aletleri, ağırlık ve hacim ölçüleri...)

24 — İş dersleri çalışmalarına ait konuların çevre ihtiyaç ve imkânlarına uyularak sınıflara bölünmesi işi öğretmene bırakılmıştır. Sınıflara göre çalışma konuları seçilirken öğrenci-lerin ilgileri, yetenekleri, yaş ve olgunluk seviyeleri göz önünde bulundurulmalı ve çalışmalar buna göre ayarlanmalıdır.

DERS KONULARI

Kâğıt ve mukavva işleri

1 — Kola ve tutkal kaynatmak.

2 — Kâğıt fener (Japon feneri), uçurtmalar, uçak mo-delleri.

3 — Harita ve resim bezlemek, mukavvaya resim, fotoğraf, program v. b. yapıştırmak.

4 — Sunem, şeritli cilbent, sırtlı cilbent, albüm, basit broşür ve kitap ciltleri ve mukavva kutular yaptırmak.

5 — Ders araçları: Basit fotoğraf, kaleideskop, periskop modeli, dürbün modeli, dokuma ve mahallî iş tezgâhları modelleri, Newton çarkı, geometri modelleri, tel ve ipten faydalanılarak teoremlerin ispatlanmasına gösteren mukavva levhalar; mukavvadan tesviye münhanileri keserek kabartma harita (pilâstilin ile sıvanıp alçı ile kalıbının alınması, alçıdan dökülüp boyanması), ses boruları, buhar makinesi ve patlayıcı motor, tulumba gibi aletlerin hareketli kesitlerini yapmak v. b...

Ağaç işleri

1 — Kürek, bel, kazma, çapa, tırmık, balta, keser gibi bahçe ve ev işlerinde kullandığımız aletlerin saplarını değiştirmek ve yenilerini yaptırmak.

2 — Bahçe merdiveni, çit, parmaklık, bahçe kapısı ve benzerlerinin onarılması ve yeniden yapılması.

3 — Su küpü veya fıçı için altlık ve kapak, mutfakta kullanılan tabure, üzerinde sebze veya ekmek kesmek için tahtalar, fırçalık, saksılık, ayakkabılık, kitaplık ve raf yapmak, iskemle ve masa gibi ev eşyasını onarmak.

4 — Bahçe işleri, arı kovanı, ev ve kümes hayvanları için lüzumlu eşya yapmak.

5 — Ders araçlarını ve okul eşyalarını onarmak; basit koleksiyon kutusu, kelebek kurutma tahtası, tüplük, tüp maşası gibi aletler yapmak.

6 — Aletlerin nasıl kullanılacağını, bilenmelerini, bakım ve muhafazalarını; ağaçların özelliklerini, parçaların nasıl alınacağını, nasıl rendeleneceğini ve bunların nasıl birbirine ekleneceğini öğretmek.

7 — Tahtadan yapılmış eşyanın cilâlanması veya çeşitli boyalardan en uygunu ile boyanması.

Maden işleri

1 — Tel işleri: Tel bükme ve sarma, ince telle birbirine bağlama, telin lehimlenmesi; lehim suyu, nişadır ve lehim hakkında bilgi vermek, bunları hazırlamak.

Yapılacak işler: Tel maşa, yumurta çalkalyacağı, kâğıt askısı, Kimya dersleri için sacayağı ve tüp maşası, sabunluk, ızgara, kafes, kâğıt sepeti, kelebek ağı çemberi, kalemlik, geometri şekilleri, tesviye münhanileri modeli, cisimlerin uzamasını gösterir basit alet, abajur teli v. b.

2 — Teneke ve çinko işleri: Teneke levhadan en tasarruflu şekilde parçaların alınması, tenekenin kesilmesi, tenekeyi bükme, kenarını kıvrırma, kenara tel geçirme; teneke makası, havya, tokmak gibi aletlerin kullanılmaları. Kalay-kurşun karışımı; lehim yapma, hidroklorik asit veya çinko klorürle lehim suyu hazırlamak.

Yapılacak işler: Teneke kutular, teşrih küveti, su kablaları, litre, yağmur ölçen, maşrapa, huni, geometri şekilleri, fener, arı ve kümes hayvanları için suluk ve yemlik, teraryum, bahçe kovası ve teneke boru yapmak, tenekeye musluk takmak; böcek koleksiyonları için zehir sandığı yapmak ve bunu kaplamak.

3 — İnce sac işleri: Sacı kesmek, bükmek, yuvarlamak ve kıvrırmak, iki parçayı, kenarlarını katlayarak veya perçin çivisiyle perçinliyerek, birleştirmek. Sacı döverek çukurlaştırmak.

Yapılacak işler: Maşa, ateş küreği, şamdan, kül kabı, kutular, sac ızgara, anahtarlıklar, anahtar askıları, maltız, soba borusu, küçük bahçe küreği, dövme kepçe, sigara tablası, resimlik, fener, basit yemek fırını (küviziniyer) egelemek suretiyle kâğıt bıçakları v. b.

4 — Piring ve bakır işleri: Döverek sigara tablası, küçük sahan, abajur ayağı, şamdan, masa ve duvar için lâmba ayağı, çeşitli kutular v. b.

Grafik işleri

Grafik sanatlardan maksat bâzı resim, süs, yazı ve örneklerin, basılmak suretiyle çoğalmalarını temin için kalıplar hazırlamak ve bunları muayyen aletlerle basmaktır.

Kalıplar, yumuşak veya sert malzemeden, belirli aletleriyle oymak suretiyle hazırlanır veya piyasadan hazır olarak alınacak harflerin ve örnek kalıplarının dizilmesiyle, montaj edilmesiyle elde edilir.

Kalıplar için kullanılacak malzeme: Patates, havuç, tahta, filim, plâstik malzeme, bakır veya çinko levha, linoleom.

Kullanılan aletler: İğne uçlu kalemler, bıçak, oyma bıçakları ve oyma uçları, boya merdanesi, prova tezgâhı, el presi, basit el pedalı ve işkence.

Yapılacak işler: Süslü kâğıtlar, kitap kablığı, tebrik kartları, duvar resimleri ve duvar levhaları, takvimler, kitap resimleri, defter kablaları, mektup başlıkları v. b.

Harflerle dizgi ve baskı: Çeşitli boyda ve cinsten harfler temin etmek, bunların büyük boyda olanlarını tahtadan veya linoleomdan oyarak hazırlamak. Harflerin çeşitli maksatlar için dizilmesi, makineye verilecek şekilde hazırlanması, makineye yerleştirilmesi ve basılması.

Yapılacak işler: Kartlar, kitap kapağı, şiir, takvim, ve-

cizeler, ihtar levhaları, mağaza ve camekân ilânları, duvar levhaları, davetiyeler, programlar, okul ödevleri, okul gazetesi v.b...

Modelâj işleri

1 — Üç boyutlu ifade vasıtası olan modelâj işleri ile heykel sanatı hakkında genel bilgi verilmesi.

2 — Kil, plâstilin ve balmumu gibi yuğrularak şekillendirilen malzeme ile modelâj işleri.

Ağaç, taş, kemik gibi sert ve blok şeklindeki maddelerin yontularak çalışılması ile meydana getirilen heykel ve heykel işçiliği hakkında gerekli bilgiler, ancak modelâj işlerinde yeterli kadar el yatkınlığı ve form kavrayışı kazanıldıktan sonra verilmelidir. Hattâ Malta ve Eskişehir taşı gibi çok sert olmıyan ve çevrede bulunan malzeme ile yapılacak işlere örnek olmak üzere önce blok halindeki kil ve alçıyı yontarak hazırlık yapılır.

3 — Resim derslerinde yapılmış olan etütlerden faydalanılarak bunların kil ile üç boyutlu olarak çalışılması:

a) Alçıdan el, ayak, baş gibi organlar, ayakta, çömelmis ve oturan kadın ve erkek heykelciklerinin yaptırılması. Öğretmen, her dersten önce belli bir konuyu kısa ve özlü olarak ya doğrudan doğruya kendi açıklar, yahut çocuklara gerekli gördüğü gözlemleri yaptırır. Yapılan işlerde insan vücut ve uzuvlarının ayrı ayrı ve birbirleriyle olan orantılarını yorumlayarak düzelttirir. Hattâ öğrencilere birbirlerinin eserlerini tenkid etme imkânlarını verir ve onların göremedikleri kusurlarını da açıklayarak yine düzeltme işini öğrenciye bırakır.

b) Yakın çevrenin evcil hayvanlarından etütler.

c) Kukla, bebek ve oyuncak olarak yapılan işler için baş, el ve ayak etütleri ve bunların kâğıt hamuru ile kalıplarının alınması.

4 — Tek veya çok figürlü, alçak veya yüksek kabartma işleri:

a) Kil yüzeyinin, üzerine parça parça kil yapıştırarak kabartılması veya oyulması.

b) Kil yüzeyinin üzerine, çakı ile yontularak şekillendirilmiş alçı veya tahta kalıpcıklarla basılan çeşitli tezyinî şekillerin uygulanması.

c) Deri sertliğindeki kil ve sertleşmiş yaş alçı yahut çok sert olmıyan tahta ve taş yüzeylerinin kesici aletlerle kazınarak ve yontularak oyulup kabartılması.

5 — Alçı işleri:

a) Yapılan alçak kabartma işlerinin alçı ile negatif kalıplarının alınması ve bunların pozitif örneğinin dökülmesi.

b) Tutkal ve saire ile dondurulması geciktirilen alçıdan yapılan örnekler.

c) Çevrenin tarihi anıtlarında raslanan taş ve tahta oyma süslerinin sanat güzelliği ve estetik özellikleri hakkında ilgi ve bilgiyi artırmak için bunları örnek tutarak aynen veya değiştirilmiş benzerlerinin alçıdan yapılması,

d) Kabartma harita ve modellerinin hazırlanması, bunlardan kalıp alınması ve orijinallerinin dökülmesi.

Örme, dokuma ve hasır işleri

Mısır, buğday sap ve yapraklarından, sazdan, rafyadan, ip, yün, söğüt dalı, kamyş, keten ve kendirden faydalanarak eşya yapmak. Mısır, buğday sap ve yapraklarından:

a) Bir mesnet üzerine sararak kutu, sepet, tabak, niha-
le, şişe mahfazası ve örme mobilya v. b.

b) Basit tezgâhta dokuyarak çanta, kitap kabı v. b.

c) Örecek çanta, şapka, kemer, saksılık v. b.

d) Basit oyuncaklar, bebek, at, koyun v. b. yapmak.

Söğüt dalı ve kamyştan sepet; ip, yün, keten ve kendirden basit tezgâhta dokuma temrinleri; sazdan hasır işleri yapılır. Bu işlerde çevrede bulunan ve ucuz olan malzemeyi tercih etmelidir.

Karışık teknik işler

Mektup terazisi, başkül modeli, eğik düzlem, makaralar ve palangalar, merkezkaç aleti, terazi, galvanoskop, voltametre, reosta, telgraf, ampermetre, elektrik çingırağı, galenli radyo, basit tarım aletleri gibi ders araçları, teraryum, akvaryum, en-sektaryum, suni karınca yuvası v. b. yapma, hayvan ve bitki koleksiyonları hazırlama v. b.

İş dersi araçları (Her 20-25 öğrenci için.)

A. Eşyayı ölçmeye, işaretlemeye, bir yere tutturmaya yarayan edilgin iş araç ve gereçleri:

- 10 - 20 Şerit metre
- 5 - 10 Ağaç ve demir pergel
- 10 - 20 Ağaç ve demir gönye
- 2 - 5 Maden işleri için sürgülü kumpas
- 10 - 20 Demir ve tahta cetvel
- 2 - 5 Biz
- 2 - 4 Nişangeç
- 10 - 15 İstaka (kemik kalem)
- 5 - 10 Marangoz tezgâhı veya mengeneli iş masası
- 3 - 5 Demir mengenesi
- 4 - 6 Kıl destere tezgâhı
- 1 - 2 Gönye kutusu

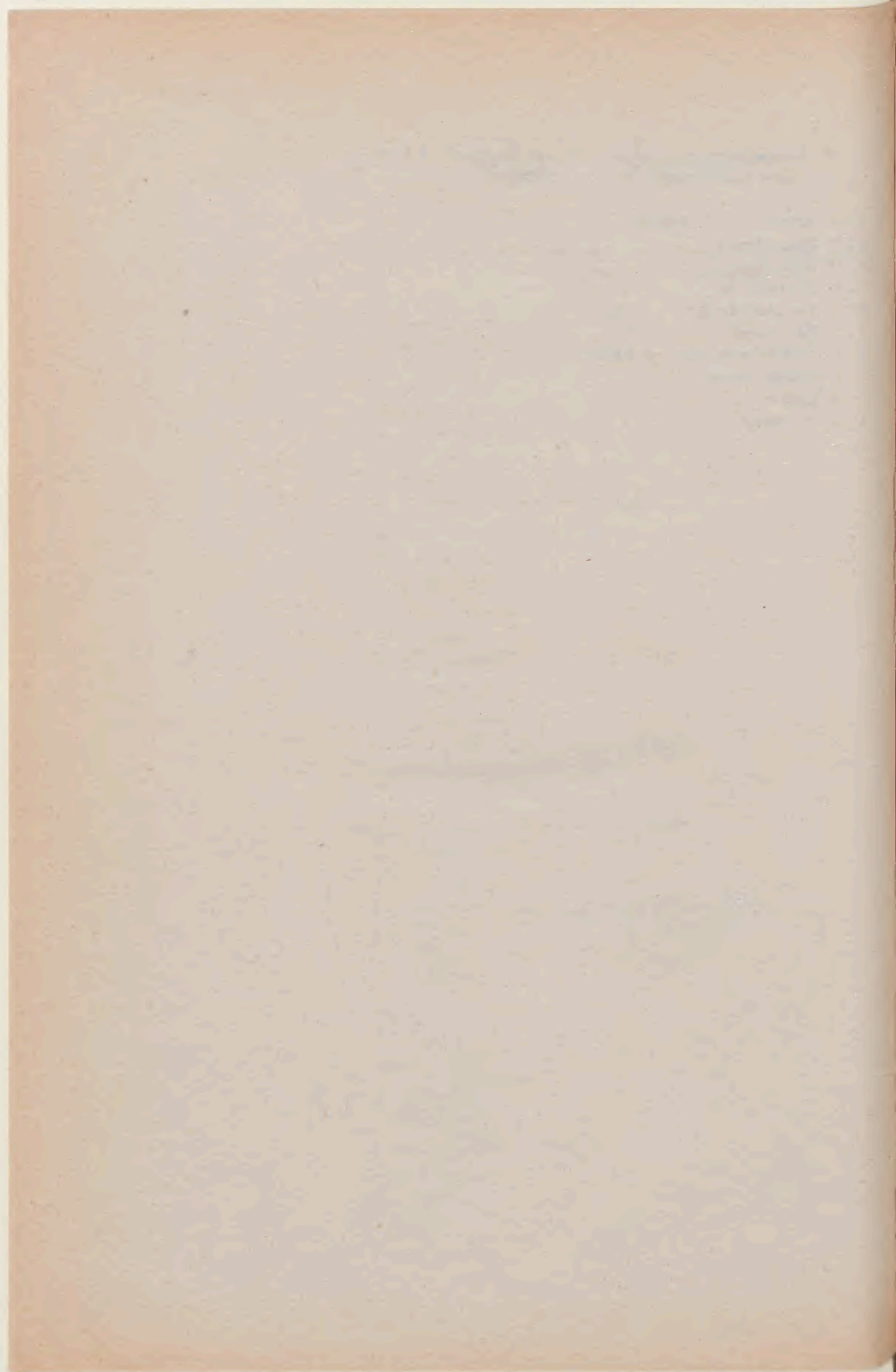
- 2-4 Pres tahtası
- 4-8 Yassı ve yuvarlak uçlu kargaburun
- 2-4 Cilt tezgâhı
- 1-2 Ciltçi mengenesi.

B. Eşyaya şekil vermeye, onu delmeye, kesmeye, yapıştırmaya yarayan etkin iş araç ve gereçleri:

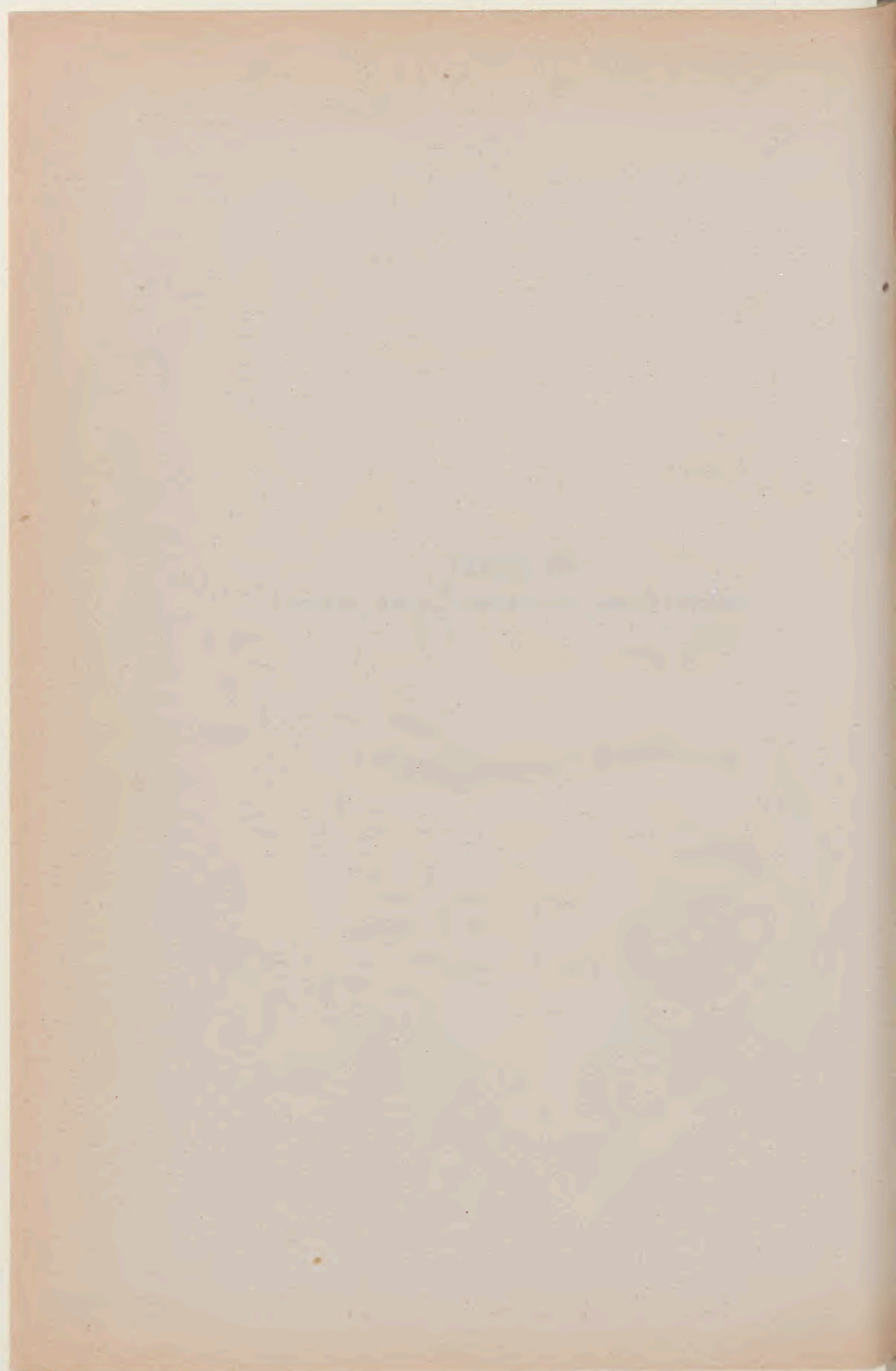
- 10-20 Kâğıt ve mukavva bıçağı
- 4-6 Keser
- 2-4 Kıskaç
- 4-6 Kerpeten
- 4-6 Tenekeci makası
- 4-6 Tel keskisi
- 2-4 Bıçkı
- 2-4 Oymacı tokmağı
- 10-20 Oymacı kalemi ve iskarpela
- 3-5 Kaba rende
- 2-3 Plânya
- 4-6 Tornavida
- 2-4 İngiliz anahtarı
- 2-4 Testere
- 4-8 El testeresi
- 4-8 Törpü ve eye (üç çeşit)
- 1-2 Elmastıraş
- 2-4 Cırcırlı matkap kolu ve tiğları
- 4-8 Çeşitli işlere göre zımba
- 4-6 Baskı (yan, sağlı ve sollu)
- 6-10 Ağaç ve maden işleri için çekiç
- 2-4 Küçük örs
- 2-4 Havya
- 1-2 Tenekeci ocağı (olan yerde havagazı ocağı)
- 1-2 Körük
- 3-5 Kazma
- 3-5 Kürek
- 2-4 Bel
- 2-4 Çapa
- 3-5 Tırmık
- 3-5 Bağcı bıçağı
- 3-5 Bağcı bıçkısı
- 1-2 El arabası
- 2-4 Su kovası
- 1-2 Balta

C. İş araçlarına ve eşyayı bilemeye, boyamaya, temizleme, yapıştırmaya yarıyan vasıtalar:

- 1-2 Kösele taşı ve tezgâhı
- 1-2 Bileği taşı
- 4-10 Boya fırçası
- 1-2 Zımpara taşı
- 2-4 Toz alma fırçası
- 1-2 Eye fırçası
- 3-4 Tutkal, kola kabı ve fırçası
- 2-6 Badana fırçası
- 1-2 Çapraz
- 1-2 Yağdanlık

EV İŞLERİ
(Biçki - Dikiş, Ev İdaresi, ocuk Bakımı)

EV İŞLERİ

(Biçki-Dikiş, Ev İdaresi, Çocuk Bakımı)

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilerde yuvaya bağlılık duygusunu kuvvetlendirmek; onların, evde, okul içinde ve dışında büyüklerle, küçüklerle ve arkadaşlarıyla münasebetlerinde sevgi, saygı ve anlayışla hareket etme ve yardımlaşma alışkanlığını kazanmalarını sağlamak;

2 — Çeşitli ev işlerinde en iyi çalışma yollarını, öğrencilerin kendi çevrelerinde uygulayabilecekleri pratik şekilde göstererek, onlara, içinde buldukları yaşama şartlarını daima iyileştirme gayret ve isteğini duyurmak;

3 — Öğrencilerde işe karşı sevgi ve saygı uyandırarak bunun için gerekli bilgi, becerik ve alışkanlıkları onlara kazandırmak;

4 — Besin maddelerinin satın alınmasında, yemeklerin hazırlanmasında ve korunmasında gerekli sağlık ve tutum bilgileri vermek ve onlara ev ekonomisinin esaslarını kavratmak;

5 — Sağlıklı bir aile yuvasının nasıl olması gerektiğini inceleyen, öğrencilere kendi sağlık ve temizliklerine olduğu kadar çevrenin sağlık ve temizliğiyle de yakından ilgilenme istek ve alışkanlığını kazandırmak;

6 — Öğrencilerin çocuk bakımı ve eğitimi hakkında en lüzumlu bilgileri edinmelerine yardım etmek;

7 — Öğrencilerde ev ve çevre tertip ve güzelliği duygusunu geliştirmek;

8 — Öğrencinin okul ve aile çevresi ve daha geniş topluluk içinde beğenilen, sevilen ve sayılan bir şahsiyet olarak kendini yetiştirmesine ve geliştirmesine rehberlik etmek.

AÇIKLAMALAR:

1 — Ev İşleri derslerinin öğrencilere bütün hayat boyunca devam edecek iyi alışkanlıklar vermesi lâzım geldiği göz önünde bulundurulacaktır. Bunun için öğretmen, ev işleri çalışmalarına temel olmak üzere, sınıftaki öğrencilerin ev hayatı üzerinde esassı incelemeler yapacak ve derslerini bundan alacağı sonuçlara göre ayarlıyacaktır.

2 — Ev İşleri dersinin amaçlarını gerçekleştirebilmek için okulu bir aile çevresi haline getirmek; ailelerle ve çevre

ile sıkı ve samimî bağlar kurmak ve bunu devam ettirmek gerekir. Öğretmen, öğrencilerin aileleriyle samimî ve karşılıklı anlayışa dayanan bir temas kurmalı ve mümkün olan hallerde onlara rehberlik etmelidir.

3 — Bu dersin konuları, günlük hayatta, yaptırılarak işlenecektir. Öğrencilerin, yemek pişirme, toz alma, temizlik gününde okulun ve evlerinin temizliğine katılmak, önlüklerinin, elbiselerinin lekelerini çıkarmak, bunların yamalarını yapmak, yırtıklarını örmek, kendi çamaşırlarını yıkamak, ütü yapmak ve hastaya bakmak gibi işleri yaparak bu dersin konularını işlemeleri sağlanacaktır.

4 — Topluluk halinde yaşamının icaplarından olan iş birliği ve yardımlaşma alışkanlıkları, öğrencilere, en etkili şekilde Ev İşleri dersinde kazandırılabilir. Bu derste öğrencilerin, yeteneklerine göre düzenlenmiş bir iş bölümü içinde, el birliğiyle ve guruplar halinde çalışarak eserler meydana getirmeleri ve yapılan işleri bir arada kontrol etmeleri için imkânlar hazırlanmalıdır. Okulda, evlerde veya çevrede herhangi bir temizlik, tertip veya bakım işleri için, öğretmen, işin cinsine ve hacmine göre tertiplenmiş öğrenci ekiplerini çalıştırmalıdır.

5 — Tarım ve Ev İşleri öğretmenlerinin iş birliği yaparak okul bahçesinde çiçek, sebze yetiştirme ve ağaçlama işlerinde öğrencilerle birlikte, bir plân dahilinde, çalışması büyük faydalar sağlayacaktır. Ayrıca öğretmen, bu örnek işlerin türlü yollarla evlere ve çevreye geçmesini amaç edinmelidir.

6 — Okul bahçesi bu faaliyet için önemli bir çalışma alanı olacaktır. Bir eve lüzumlu sebzelerin yetiştirilmesi, çiçek bahçesi meydana getirilmesi ve bakılması işi, Tarım programının ilgili konularında belirtilen çalışmalara kız ve erkek bütün öğrencilerin katılmasıyla gerçekleştirilecektir.

7 — Ev İşleri derslerinde incelenecek besin maddeleriyle en basit yemeklerin pişirilmesi öğrencilere okulun mutfağında gösterilecektir. En basit malzeme ile öğünlere göre, besleyici yemekler hazırlanması, sofranın kurulması, bulaşık yıkanması, çeşitli besinlerin korunması yaptırılarak gösterilecektir.

8 — Ev İşleri derslerinde yaptırılacak iğne işleri (basit nakış, dikiş, örgü) çocukların kendi peçete, mendil ve yakalarını dikmek, yeni doğacak kardeşe çamaşır hazırlamak, yama işinde anneye yardım etmek, okul önlüklerine marka işlemek, okulun spor elbiselerini dikmek, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumunun, Yardımsevenler Derneğinin dikiş işlerine yardım etmek gibi belli maksatlara bağlanmalıdır. (Bir işe yaramıyan örnek bezleri yaptırılmıyacaktır.)

9 — Ev İşleri dersinin başka derslerle; bilhassa Tâbiat Bilgisi, Kimya, Fizik, Resim, Aritmetik, Geometri, El İşleri, Ticaret ve Tarım çalışmalarıyla kuvvetlendirilmesi unutulmamalıdır.

Ev ekonomisi konusunda Aritmetik dersleriyle yakın ilgi sağlanarak aile bütçesi düzenleme yolları incelenmeli; Tabiat Bilgisi, Kimya gibi derslerle ilişki sağlanarak da öğrencilerin bilgili ve ölçülü birer yoğaltman olarak gündelik alışveriş işlerini tanzim etmeleri için eve alınacak yiyecek ve giyecek maddelerinin değeri, temizliği, saflığı, tazeliği, sağlamlığı, dayanıklılığı ve güzelliği üzerinde durulmalıdır.

10 — İğne işleri yaptırılırken, elde ve evde bulunan malzeme ve eşyadan faydalanarak bunları daha güzel, daha kullanışlı bir hale getirmenin, bir şeyi icabına ve yakışığına göre değiştirerek başka işlerde ve uzun zaman kullanmanın yolları öğretilmelidir. (Eski bir yatak çarşafını bozarak el bezleri, ütü bezleri, yastık yüzleri v. b. yapmak gibi.)

11 — Bu derslerde öğrencilere pahalı malzeme aldırılmamalı; elde bulunan malzeme iyi, tutumlu ve maksada uygun olarak kullanılmalıdır; malzeme israfına meydan verilmemeli, parçalardan bile faydalanılması daima göz önünde bulundurulmalıdır. Alınacak malzemenin yerli malı olmasına dikkat edilmelidir. Kısaca, bu derslerin öğretiminde ucuz, çevrede kolayca bulunabilir, sade malzeme ile işe yarar, güzel işler meydana getirmek esası hatırdan çıkarılmamalıdır.

12 — Her kız öğrenci, okulun bulunduğu yerin icaplarına uygun, ele kolayca ve ucuzca geçebilecek malzeme ile basit nakış ve örgü işleri yapmasını da öğrenmelidir. Ancak öğrencilere yaptırılacak işler, onların başka derslerine ayırabilecekleri zamanı almamalı ve gözlerini yormamalıdır.

13 — Öğrencilere iyi örnekler göstermek ve bir konuyu canlandırmak maksadıyla tablolar, kitap, dergi ve gazete resimlerinden de faydalanılmalıdır. (Sıhhi bir ev, tertipli bir misafir odası, iyi kurulmuş sofraya resimleri... gibi.)

14 — Öğrenciler, ele geçen modellerin basma kalıp kopyacı olmamalıdır. Bu örneklerden faydalanarak kendileri de bunlar gibi modeller meydana getirmeye, çevrelerinde gördükleri örnekleri ve motifleri işlemeye çalışmalıdırlar.

15 — Öğrenciler renkleri ve şekilleri iyi görmeye alıştırmalı, onlara şekillerin çeşit ve ahengindeki güzellik sezdirilmeli, muhtelif şekiller ve renkler arasındaki ahengin nasıl elde edilebileceği öğretilmeli ve bütün bunların yardımıyla onların estetik duyguları geliştirilmelidir.

16 — Yeni bir işe başlamadan önce işlenen maddenin ve kullanılan aletin özelliği ve bunları kullanma tekniği üzerinde öğrenciler ile konuşmalı ve bunlar kendilerine incelenmelidir. Bu malzemenin çeşitleri arasındaki ayrılıklar da gösterilmelidir.

17 — Bu derslerde ele alınacak konuların mümkün olduğu kadar mevsimlerin icaplarına ve ortaya çıkan ihtiyaçlara uydurulması lâzımdır. (Kış başında yünlü örgüler yapmak, ilk

baharda çiçek bahçesinde çalışmak, yeni doğacak kardeşe çamaşır hazırlamak gibi.)

18 — Mümkün olan yerlerde kızlara dikiş makineleri ve dokuma tezgâhlarıyla yapılan işler de öğretilir. Bütçesinde para olan okulların bu makineleri ve tezgâhları edinmeleri faydalıdır.

19 — Her türlü ev işleri yaptırılırken vücut duruşunun ve gözle iş arasındaki uzaklığın sağlık kurallarına uygun olmasına önem verilecektir.

20 — Öğretmen, okulda öğrencilerin temizlik ve sağlığıyla yakından ilgilenecek ve gereken tedbirleri alacaktır. Bit, tahtakurusu ve pire ile savaşma meselesiyle öğretmen, ciddi bir şekilde meşgul olacak; bunların sağlığımızı tehdit ettiğini, türlü hastalıklara sebep olduklarını, bunların insanların vücudunda ve eşyasında bulunmasının pek ayıp şeyler olduğunu öğrencilere telkin edecektir. Bütün bu işlerde öğretmen çok dikkatli olmalı, ailelerde memnurluk ve inanç uyandırmalı; sırasında çevredeki sağlık teşkilâtıyla iş birliği yapmalıdır.

21 — Çocuk bakımı konusunda ailelerde raslanan yanlış ve zararlı âdetlere ve inanışlara öğretmen, öğrencilerin dikkatlerini çekmeli, bunlardan kurtulmak için telkinlerde bulunmalıdır.

22 — Zaman zaman ailelerin okula davet edilerek kendilerinden faydalanılması, okulda toplantılar, çaylar ve yemek sofraları tertiplenmesi uygun olur.

23 — Ev İşleri ders konularının okulun bulunduğu çevrenin hayat şartlarına ve ekonomik imkânlarına göre işlenmesi daima göz önünde bulundurulacaktır.

24 — Ev İşleri dersinin, bir amaca yöneltilmiş geniş iş birliği anlayışı içinde öğrencilerin ev ve aile hayatının gerektirdiği bilgi ve becerikleri tabii şartlar altında elde etmelerine imkân vermek amacıyla okula bağlı bir «Çocuk Yuvası» kurulması da faydalı olur.

DERS KONULARI

SINIF: I

İyi bir öğrencinin özellikleri nelerdir?

1. Öğrenci sağlığını korumasını bilir.

a) Vücut temizliği: Sabah ve akşam temizliği, bütün vücudun temizliği; saç, diş, tırnak temizliği, bakımı v. b.

b) Besinlerin seçimi. (Kemiklerle dişler için lüzumlu sert

maddeleri veren besinler; kasları, kanı, kıl ve deriyi yapanlar; vücudumuzu ısıtanlar ve koşup oynamak için kuvvet sağlayanlar; kanımıza kırmızılığı, yüzümüze pembeliği verenler; sinirlerimizi kuvvetlendirenler.)

c) Yemek zamanları ve âdabı. (Vaktinde yemek yemenin ve yemek sırasında neşeli olmanın faydaları. Çatal, kaşık ve bıçakların kullanılması v. b.)

ç) Uyku ve dinlenme. (Bu yaştaki öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyku müddetinin ve zamanlarının tesbiti ve yatak odasının sağlık şartları. Yorgunluk veren oyun ve çalışmalarından sonra vücudun ihtiyacı olan dinlenmenin fizyolojik değeri ve önemi.)

d) Evde ve okulda çalışma şekil ve şartları. (Sırada ve masada oturuş, doğru çalışma şekilleri, çalışma zamanlarının iyi kullanılması, ışık durumu v. b.)

II — Öğrenci giyinişine dikkat eder.

a) Giyeceklerin cinsleri ve çeşitleri. (Yünlü, pamuklu, ipekli, suni ipek ve keten kumaş çeşitlerinin tanınması, bunların tersleri ve yüzleri, sıklık ve ve seyreklikleri, dayanıklılıkları, fiyatları v. b.)

b) Mevsimlere göre kumaşların ve giyeceklerin seçimi. (Harcı tesirlere karşı koruyucu oluşlarına göre.)

c) Giyeceklerin vücuda uygunluğu. (Hareket serbestisi verebilmeleri, ısınmayı ve serinlemeyi sağlamaları bakımından.)

ç) Giyeceklerde renk seçimi. (Mevsimlere ve yaşa göre renk seçimi, renklerde ahenk, solan, solmayan renkler v. b...)

d) Giyinişte zarafet ve sadelik. (Vücuda uygun şekilde giyinme.)

e) Giyeceklerin temizliği ve korunması. (Yünlüleri, ipekli, pamukluları, ketenleri ve suni ipekleri yıkama usulleri. Giyeceklerin günlük ve mevsimlik korunması ve temizliği. Dolapların, sandıkların, çekmecelerin tertipliliği v. b.)

Kumaşlardan leke çıkarma. (Öğrencilerin önlükleri, elbise ve eşyaları üzerindeki lekeler çıkarılır.)

Yama yapma ve sökükleri tamir etme. (Çorap yaması ve çorap örmesi, mendil dikmek, önlüklerin söküklerini dikmek, okul yakası biçip dikmek.)

f) Yün örgüleri: Kazak, atlet, bere, kapışon, eldiven v. b. örmek.

III. Öğrenci sevilen ve sayılan bir şahsiyet olmaya çalışır.

(Sevilen ve sayılan bir kimsenin ne gibi özelliklere, sahibolması gerektiği üzerinde sınıfça konuşulur.)

a) Oyunda ve çalışmalarda karşılıklı yardım, iyi niyet, başkasının başarısını takdir v. b.

b) Konuşma ve tartışmalarda birbirinin fikir ve kanaatlerine saygı; konuşmada sıraya dikkat, maksadı kısa ve açık anlatabilmek, karşısındakinin sözlerini dikkatle dinlemek, konudan uzaklaşmamak, tenkidleri anlayışla karşılamak v. b.

c) Lâfîfe ve şakalarda kaba, kırıcı ve bıktırıcı olmaktan çekinmek.

ç) Yürüyüş, oturuş ve duruşta tabiiğe, nezakete dikkat etmek.

d) Heyecanlarını kontrol edebilmek, evde, okulda ve çevredeki insanlarla her türlü münasebetlerde, sinirlilik, hırçınlık, teessür ve sevinç hallerinde aşırılıktan çekinmek, bu heyecanlara mağlup olup etrafındakileri kırmaktan kaçınmak, başarısızlık halinde ye'se düşmemek v. b.

e) Küçük, hasta, âciz ihtiyar kimselere saygı ve yardım. Hayvanlara karşı sevgi ve merhamet, bitkileri koruma ve bakım. (Öğrencilerin gündelik hayatlarında rasladıkları bu konularla ilgili olayları sınıfa getirip tartışmalarına fırsat verilmeli ve tartışmalar sonunda belirecek özelliklerin öğrenciler tarafından benimsenmesine ve alışkanlık haline getirilmesine çalışılmalıdır.)

IV. Öğrenci zamanını iyi kullanır.

a) Günün yirmi dört saatinin çalışma, dinlenme, eğlenme ve uykuya ayrılması.

b) Her işin zamanında yapılması. (Çalışma zamanında çalışmanın ve oyun zamanında oyun oynamanın önemi.)

c) Çalışmaların programlanması ve yapılacak işlerin sıraya konması.

ç) Okula ve işe vaktinde gitmek.

V. Öğrencinin okuduğu, çalıştığı ve yattığı yerlerin sağlık şartları:

a) Okulda sağlık şartları: Dersanede ışık, ısınma ve havalandırma tertibatı; masa, sıra ve diğer dersane eşyasının tertibi ve temizliği, bu eşyanın öğrencilerin boylarına uygunluğu, oyun yerlerinin, muslukların ve helâların temizliği, bunların iyi kullanılması ve bozuk yerlerin onarılması.

b) Öğrencinin yattığı yerin sağlık şartları: Yatılan odanın her gün havalandırılması ve temizliği. Yatak toplanması veya düzeltilmesi.

Oturulan ve yatılan yerin tertip ve tanzimi. Öğrencilerin kendi eşyalarını ve kitaplarını muhafaza ettikleri sandık, sepet, çekmece, bavul, dolap ve raf gibi yerlerin intizamı ve temizliği.

c) Evde çalışılan yerin sağlık şartlarına uygunluğu, bunların çalışmadan sonra tertipli bırakılması.

VI. Öğrenci umumi yerlerde nasıl hareket eder?

Yollarda, sinema, tiyatro, konferans salonlarında. alışveriş yerlerinde, spor alanlarında, park ve bahçelerde, bilet gişelerinde, taşıtlarda v. b. nda dikkat edilecek kurallar. (Sıraya girmek, yere tükürmemek, kâğıt ve süprüntü atmamak, yüksek sesle konuşmamak ve gürültü yapmamak v. b. gibi.)

SINIF: II

İyi bir ev kadınının ve iyi bir erkeğinin özellikleri

1. İyi ve mesut bir aile nasıl olur?

(Öğrencilerin her biri kendi beğendiği bir aile hakkındaki gözlem ve incelemelerini belirtir.)

a) Evin görünüşü. Temizliği, tertipliliği, dış güzelliği, iç tertip ve zarafeti v. b.

b) Aile fertleri arasındaki münasebetler: Ev işlerinde yardımlaşma, karşılıklı sevgi, saygı, bağlılık, itaat ve hizmet. Büyüklerle küçüklerin münasebetleri.

c) Aile içindeki oyun ve eğlenceler: Ev içinde ve açık havada dinlendirici ve eğlendirici oyunlar. (Dama, satranç, pinkpong gibi oyunlar okulda öğrencilere öğretilir ve aile çevresinde oynamaları teşvik edilir.)

Kumar alışkanlığına götüren oyunların aile hayatı içinde yapacağı sarsıntı belirtilir.

ç) Çalışma ve dinlenme dışında kalan boş zamanları dolduracak eğlendirici ve meraklı meşguliyetler: Koleksiyonlar yapmak, atelye işleri, hayvan beslemek, çiçek ve sebze yetiştirmek, müzikle meşgul olmak, resim yapmak v. b. (Öğrencilerin her birinin ilgi ve yeteneklerine göre bu çeşit meraklardan birini edinmeleri teşvik edilir.)

d) Evin idaresinde dikkatli ve tutumlu olmak: Ev eşyalarının bakımı ve korunması, alışverişte tutumluluk, lüksüz masraflardan kaçınma v. b.

e) Ailenin komşularla münasebeti: Komşular arasında yardımlaşma, sevgi, saygı ve iyi niyet. Ziyaretler; ziyaret zamanları ve âdabı. Misafir ağırlama.

Hasta ziyaretleri. Bu ziyaretlerle ilgili âdap ve ziyaret edilmemesi gereken hastalar v. b.

f) Haberleşme âdabı: Hangi vesilelerle ve ne şekilde mektup yazılır. Mektupları cevaplandırma. Telefonda konuşma usulü (yerine göre).

g) Nasıl bir eve sahip olmak isteriz?

(Her öğrenci kendi ideali olan bir evi tarif eder.)

İdeal evimizin:

- 1 — Plâni,
- 2 — Odalarının badana ve boyalarının renkleri,
- 3 — Odaların döşenmesi,
- 4 — Evin süslenmesi: Vazolar, saksılar, resimler v. b. nin seçimi ve tanzimi,
- 5 — Bahçesi: Sebze, çiçek ve oyun yerleri; çamaşır kurutma yeri.

(Öğrencilerin hazırlayacakları plânlar üzerinde konuşulmalı ve onların zevklerine fazla müdahale etmeksizin iyi örnekler göstererek gerekli kılavuzluk yapılmalıdır.)

II. Biçki-Dikiş:

Ev kadını kendi dikişini kendisi diker.

- a) Evde bulunması gerekli dikiş malzemesi, dikiş kutusu.
- b) Dikişler: Teyel, iğneardı v. b. (Bu dikişler, öğrencilerin kendileri veya kardeşleri için yeniden veya eskiden bozarak yapacakları giyecekleri dikerken veyahut da giyeceklerini, iç ve yatak çamaşırlarını tamir edecekleri sırada gösterilir.)
- c) Biçki: İç çamaşırı, bir buluz, etek veya basma bir elbise biçip dikmek... (Bunların kâğıt üzerine biçilmiş patronlarını öğrenciler dosyalarında saklarlar. Her öğrenci kendisi veya kardeşleri için yukarıda adı geçen giyeceklerden bir tanesini biçip diker. Ele alınan işler seneye sonuna kadar yavaş yavaş dikilir. Öğrenciler kendilerine en yakışacak elbise ve çamaşır-modellerini kendileri hazırlarlar.)

ç) Nakış: Basit beyaz veya renkli işler. (Örneklere öğrenciler, resim öğretmenleriyle çalışarak çizerler. Her öğrenci bir parça hazırlar.)

d) Biçki-dikiş çalışmalarında gözetilecek sağlık kuralları.

e) Dikiş eşya ve malzemesinin korunması ve temizliği. (Mümkün olan yerlerde dikiş makinesinin kullanılması ve bakımı gösterilir.)

f) Dikiş ve nakış materyellerinin satın alınmasında gözetilecek hususlar.

III. Ev temizliği:

a) Günlük, haftalık, aylık ve mevsimlik ev temizlikleri. Süpürme, silme, toz alma, cam silme, leke çıkarma, ovma ve parlatma usulleri. (Bu çalışmalar yaptırılarak öğretilir.)

b) Bit, pire, tahtakurusu, sivrisinek, kara sinek, hamam böceği ve farelerle savaş.

Bunların zararları.

Bunlara karşı D . D . T. ile savaş.

Öğrenciler okulda, kendi evlerinde veya çevrelerinde bulunan ihtiyar veya sakat kimselerin evlerini bu zararlı böceklerden kurtarma işini el birliği ile başarırlar. (Ev temizliğinde kullanılan kimyasal maddelerin hazırlanması ve kullanılmasında kimya dersini okutan öğretmenle iş birliği yapılır.)

IV. Çamaşır ve ütü işleri:

- a) Çamaşır yıkama usulleri. Çivit, kola ve leke çıkarma. Beyazların ve renklilerin yıkanmaları. (Bu bakımdan çevrede uygulanan usuller incelenecek ve ekonomik durum göz önünde tutularak gerekli telkinler yapılacaktır.)
- b) Çamaşırların kurutulması, toplanıp devşirilmesi ve ütülenip yerli yerine konması.
- c) Ütü: Çamaşırların ve elbiselerin ütüleri. Kola ütüleri.
- ç) Basit kumaş boyamaları. (Paket boyalariyle).

V. Yemek pişirme:

- a) Besin maddelerinin seçiminde ve gündelik yemek çeşitlerinin tayininde göz önünde bulundurulacak esaslar.
- b) Pişirme şekilleri: Haşlama, yağda ve fırında kızartma v. b. (Okulun mutfağında bu pişirme şekilleri uygulanarak gösterilir.)
- c) Yemek listesi tanzimi. Besinlerin muhafazası. Gündelik muhafaza şekilleri. Sebzelerin ve meyvaların kurutulması. Reçel, turşu, konserve. (Bunlar okulun mutfağında uygulanır.)
- ç) Çiğ yenen sebzelerin yıkanması ve hazırlanması.
- d) Kahvaltı ve yemek sofralarının tertip ve tanzimi.
- e) Mutfak ve mutfak eşyasının tanzimi, temizliği ve bakımı.
- f) Bulaşık yıkama.

VI. Aile bütçesi ve alışveriş:

- a) Öğrencinin gündelik ve aylık masrafları.
- b) Bir evin belli başlı masrafları, ev hesaplarının tutulması ve bunun faydası.
- c) Alışverişte tutum esasları:
- 1 — İhtiyaçları sıraya koyma,
 - 2 — Satın alınacak maddelerin, dayanıklılığı, yararlığı, tazeliği, saflığı, v. b. hakkında bilgili olma,
 - 3 — Toptan veya perakende satın almanın yerine göre faydalarını kavramış olma.
- (Bu ünite işlenirken Matematik ve Ticaret İşlerini okutan öğretmenle iş birliği yapılır.)

VII. Hasta bakımı:

- a) Hastanın istirahati nasıl sağlanır?
- b) Hastanın odasının ve yatağının tertibi, temizliği ve havalandırılması.
- c) Hastanın ilaçlarının zamanında verilmesi, derecesinin alınması ve kaydedilmesi.

- ç) Hastanın iyi vakit geçirmesine yardım etmek.
- d) Hastaya bakan kimsenin ve odasına girip çıkanların temizlik ve sağlıkları.
- e) Hastanın kullandığı eşyanın fenni surette temizlenmesi.
- g) Bir kaza vukuunda ilk tedavi. (Yanık, kesik, burun kanaması, böcek sokması v. b. gibi.)

SINIF: III

Çocuk Bakımı

I. Doğacak bebeğe hazırlık:

a) Anneye bakım: (Doğumdan önce.) Yiyeceklerine, hareket ve istirahatine, temiz hava almasına, muntazaman doktora gitmesine, neşeli ve sakin bir hayat geçirmesine dikkat edilmesi.

b) Doğacak bebeğin giyecekleri: Tam kundak, yarım kundak, bezler, pamuklu veya havlular, zıbın, hırka, salya önlüğü, kundak elbisesi v. b.

(Sınıftaki öğrenciler beraberce çalışarak, doğacak bir kardeşe, çevrede bir yoksul aileye veya çocuk yuvasına bir veya birkaç takım çocuk eşyası dikerler. Öğrenciler bu eşyanın kâğıttan kesilmiş patronlarını dosyalarında saklarlar.)

c) Yeni doğmuş çocuğun yatacak yeri.

II. Yeni doğan çocuğun sağlığı:

a) Temizliği: Yıkanması, altının daima temiz tutulması, bezlerinin temiz yıkanması, eline verilen her şeyin ve onunla temasa gelen herkesin temiz olması, çocuğun yattığı ve oynadığı yerlerin temizliği.

b) Beslenmesi: Anne sütü ile beslenme, suni beslenme. Çocuğun yaşına ve kilosuna göre ihtiyacı olan besin miktarı, beslenme zamanlarının intizamı; mamalar.

c) Sağlığı: Çocuğun belli zamanlarda doktora gösterilmesi; boy ve ağırlığının belli zamanlarda ölçülüp tartılması; belli zamanlarda açık havaya çıkarılması; muhtacolduğu kadar uyku uyuması; giyeceklerinin mevsime uygun olması v. b.

ç) Çocuk hastalıkları: Kusma, ishal, inkıbaz, kemik hastalığı, pamukçuk, nezle ve öksürük, boğmaca, kızamık, kızıl, su çiçeği ve difteri gibi çocuk hastalıklarının çevrede en çok raslananları (kısaca).

Çocuk ölümleri ve buna mâni olacak çareler.

d) Çocuğun kazalardan korunması. Çocuğun öteberi yutması, zehirlenmesi, bir yerinin yanması halinde alınması gerekli ilk tedbirler.

III. Çocuğun eğitimi:

İlk yıl (süt çağı).

(Çocuğun eğitimi doğuştan başlamalıdır.)

- a) Doğuştan 12. ayın sonuna kadar olan çocukların ruhsal özellikleri:
- 1 — Sevilme ihtiyacı,
 - 2 — Hareket ihtiyacı.
- b) Çocuklara kazandırılması gereken ilk alışkanlıklar:
- 1 — Uyku,
 - 2 — Yemek yeme,
 - 3 — Aptes etme.
- c) Çocukta ağlama nöbetleri ve bu sırada yapılacak muamele.

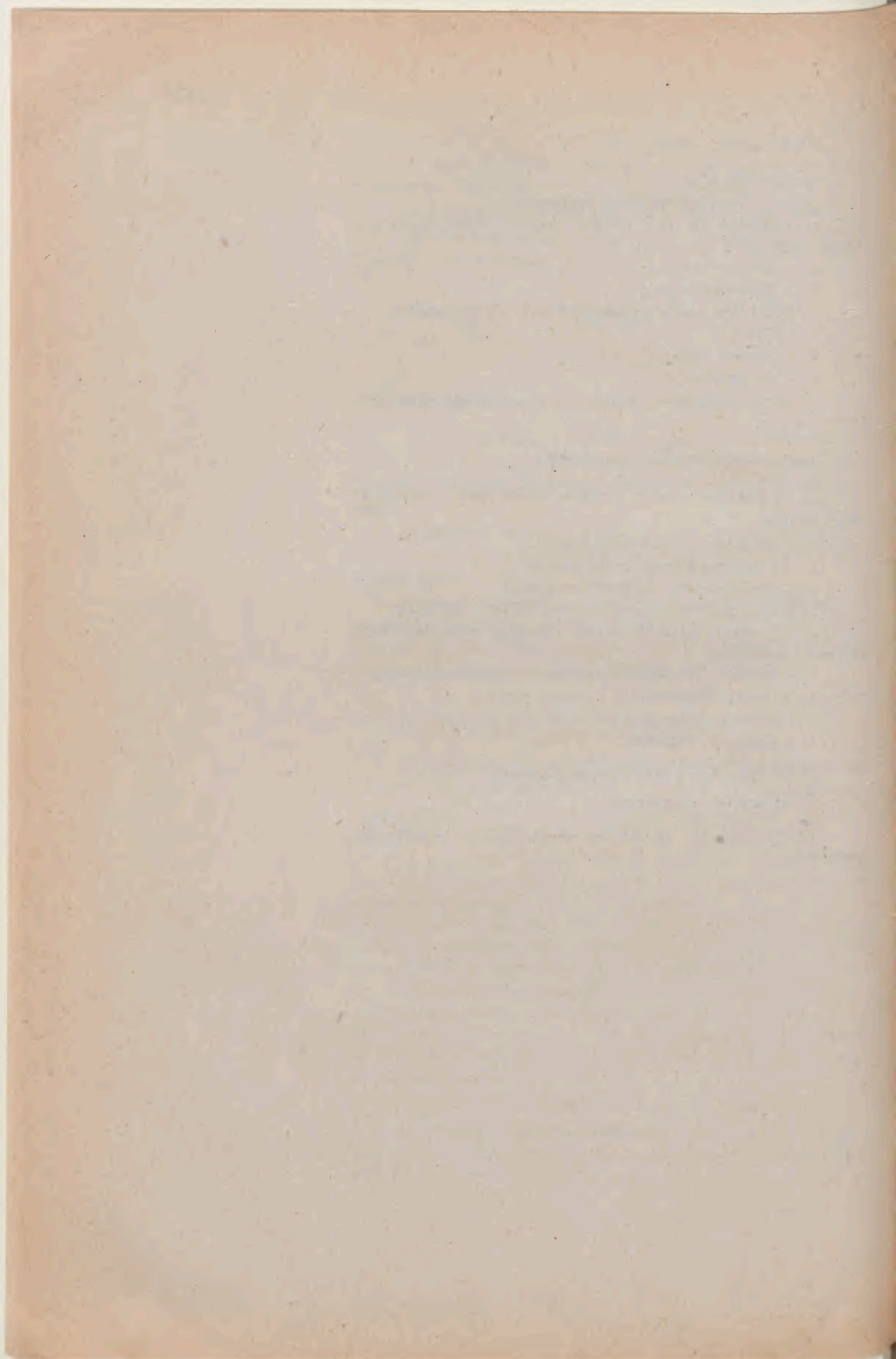
IV. İlk çocukluk çağı (oyun çağı).

- a) Birinci yaştan okul çağına kadar olan çocukların genel vasıfları:
- 1 — Vücutun ve duyuların gelişimi,
 - 2 — Düşünme hayatı ve dil gelişimi,
 - 3 — Toplumsal ve duygusal gelişimi.
- b) Bu çağıdaki çocuklarda raslanan eğitim güçlükleri:
- 1 — İnatçılık, hırçınlık ve öfke nöbetleri ve bunlara karşı yapılacak muamele,
 - 2 — Kırıcılık, dökücülük yönsemesi ve bunun önüne geçmek için alınacak tedbirler,
 - 3 — Kıskaçlık duygusu ve buna karşı alınacak tedbirler,
 - 4 — Korku ve tedbirleri.

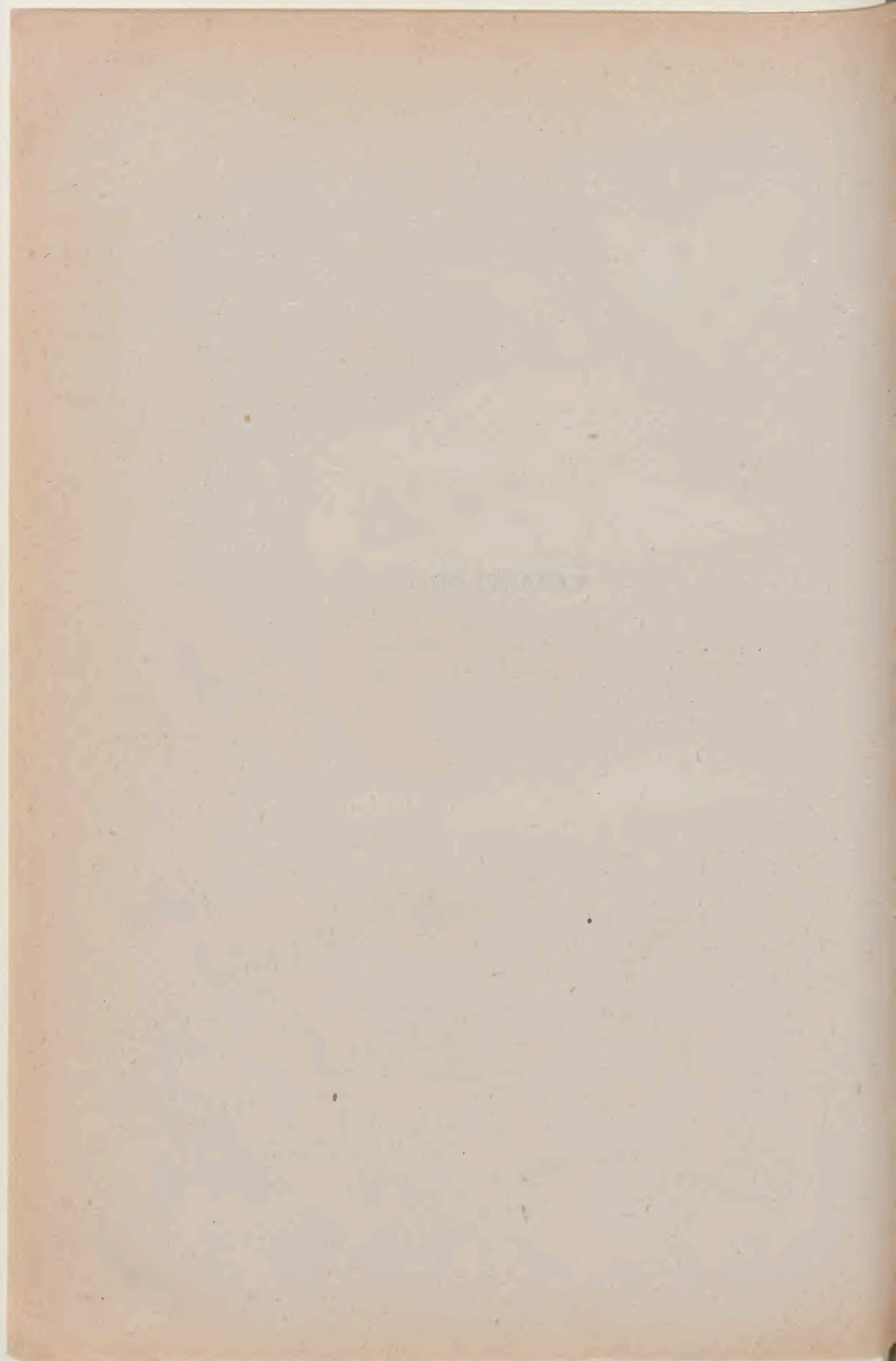
V. İlk çocukluk çağında oyunun önemi:

Oyun araçları ve oyuncaklar.

VI. Çocuklu bir ev kadını günlük işlerini nasıl programlamalıdır?

YABANCI DİL

YABANCI DİL

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencilerde yeni bir dil öğrenme istek ve ilgisini uyandırmak;
- 2 — Öğrencilere konuşma cesareti ve serbestliği vererek onlara okuldan sonra da öğrenmeye başladıkları dili kendi kendilerine geliştirme iktidar ve isteğini kazandırmak;
- 3 — Öğrencilere, yabancı dil yoluyla kelime hazinelerini zenginleştirebileceklerini, genel kültürlerini artırabileceklerini, düşünüş ve anlayış ufuklarını genişletebileceklerini kavratmak;
- 4 — Öğrencilerde, öğrendikleri dili en iyi şekilde telâffuz etme merak ve isteğini uyandırmak;
- 5 — Orta okul döneminde kazanacakları 1500 kadar kelime içinde basit cümlelerle meramlarını anlatabilmelerini, seviyelerine uygun metinleri lûgat yardımı ile anlayabilmelerini sağlamak;
- 6 — Öğrencilerde, öğrenmekte oldukları dilde yazılmış, seviyelerine uygun kitap, dergi, ve saireyi arayıp okuma ve inceleme hevesi uyandırmak ve bu hevesi okulda gerekli şekilde desteklemek;

AÇIKLAMALAR:

1 — Yukardaki amaçlar yabancı dil öğretiminin her safhasında önemle göz önünde bulundurulacak ve öğretmen, çalışma şekillerinin tesbitinde ve sonuçların değerlendirilmesinde bu ana fikirlerin ışığı altında yürüyecektir .

2 — Orta okul yabancı dil öğretiminde öğretmenin ilk ödevi, öğrettiği dili öğrencilere sevdirmek; bu dile karşı öğrencilerde büyük bir ilgi uyandırmak ve bu ilgiyi durmadan beslemektir.

Bunun için:

- a) Öğrenilen dilin güç öğrenilir bir dil olmadığına ve yabancı bir dil öğrenmek için özel bir istidat ve kabiliyete sahibolmanın gerekmediğine öğrencileri inandırılmalıdır.
- b) Öğrencilere konuşma serbestliği ve cesareti vererek yanlış yapma korkularını gidermelidir.
- c) Kolay küçük şarkılar, kolay kısa şiirler öğretmek sırf neşeli bir hava yaratmalıdır.
- d) Öğrenilen dilin memleketi ve orada yaşayan çocukların oyun ve yaşayışları hakkında bilgi verilmeli ve resimler gös-

terilmelidir. Bu memlekette bulunmuş öğrenciler varsa, onlara hâtıraları anlatılmalıdır.

e) Öğrenilen dilde oyunlar ve eğlenceler öğretilmelidir.

f) Fırsat buldukça ana dili öğrenilen yabancı dil olan kimseleri sınıfa davet ederek öğrencilerle konuşurmalıdır. Bunun için mümkünse öğrencilerle önceden hazırlık yapılmalı, soracakları sorular üzerinde onlara yardım edilmelidir. Konuşmadan sonra, öğrencilerin anlamadıkları kısımlar açıklanmalıdır.

g) Kolay küçük hikâyeler ve piyesler okunmalı ve bunlardan hoş gidenlerini temsil etmeye çalışmalıdır.

3 — Yabancı dil öğrenmeye başlayan bir öğrenci konuşmaya başlayan bir çocuğa benzer. Ana dilini öğrenmede olduğu gibi öğrenecek dili işitmesi, söylenenleri taklidetmesi ve bunları hareket haline getirmesi lâzımdır. Kelimelerle bunların anlattığı eşya, olay ve hareketler arasında sıkı ilişki kurulabilirdiği takdirde öğrenme çok kolaylaşacaktır. Bunun için:

a) Birinci sınıfta, daha kitaplardan okumaya başlamadan önce 5-10 dersi, öğrencilere, sınıfta ve yakın çevrelerinde her gün kullandıkları eşyanın isimlerini öğretmek, bu kelimelerle karşılıklı soru ve cevaplarla çok basit konuşma zemini hazırlamak, yabancı dilde birtakım basit emirler vererek öğrencilere bunları yaptırmak ve yaparken ne yaptıklarını yabancı dilde tekrarlatmak gibi faaliyetlere tahsis etmelidir.

b) Kitaplardan okuma ve yazmaya başladıktan sonra da her yeni derse başlarken o ders içinde geçen kelimelerle önceden öğrencilerle konuşmalı ve bu işi diğer sınıflarda da yapmalıdır. Bu suretle öğrenci raslıyacağı yeni kelimeleri gerek mânâna, gerek telâffuz bakımından doğru olarak kavrar ve bunları kolaylıkla hâfızasına yerleştirir.

c) Bir okuma parçasına geçileceği zaman önceden, öğretmenin, telâffuza ve entonasyona dikkat ederek, o parçayı ağır ağır bir veya, ihtiyaca göre, birkaç kere okuması faydalıdır.

d) Öğretmen yeni bir parçayı okuduktan sonra öğrencilerin bu parçayı sessiz olarak bir kere gözden geçirmelerine gerek mânâna, gerek telâffuz bakımından anlamadıkları yerleri sormalarına imkân vermelidir.

e) Öğrencilere dikkatle dinleme alışkanlığını kazandırmaya çalışılmalıdır. Dikkatle dinlemek suretiyle öğrenciler mânâyaya kolaylıkla nüfuz ederler.

f) Tahtaya veya kartonlar (fişler) üzerine yazılmış bir takım emirleri öğrencilere göstererek bu emirleri yerine getirmelerini istemek, onların, gözle algıladıkları mânâları derhal bedenî hareketler haline çevirmelerine ve bu suretle kazandıkları bilgilerin daha köklü olmasına yardım eder.

g) Her derste öğretim ve genel olarak sınıf içi çalışmaları, öğrenilen yabancı dille yapılmalıdır. (Ancak pek mahdut

zamanlarda meselâ, yabancı dilde açıklanması güç olacak, zaman alacak bir deyim veya bir kelimenin kısaca Türkçe karşılığını vermekte bir mahzur yoktur.)

4 — Öğrencileri, evlerinde her gün, muayyen bir zaman geçmiş derslerini kendi kendilerine yüksek sesle okumaya teşvik etmelidir; bunun okumada akıcılığı sağlamaya faydası olur.

5 — Sessiz okumanın mânaya nüfuz etmede büyük yar-dımı vardır. Derste muayyen bir parçayı veya paragrafı öğrencilere sessiz olarak okutup sonra bu parça üzerinde konuşma yaptırılmalıdır.

6 — Bazan bütün öğrencilerin sınıfca bir pasajı koro halinde birlikte okumaları da öğrenciler için zevkli ve çekici olur.

7 — Öğrenciler, birkaç basit cümleyi kullanmaya iyice hâkim olmadan yazıya geçilmemesi doğru olur. Yazıya geçildiği zaman da bunun bir karalama olmamasına dikkat edilmelidir. Bu hususta ev ödevi olarak, her bir öğrencinin kendi ilgi ve özelliğine göre cevaplandıracağı, 2-3 kısa soru vermek ve bunları, cevaplarıyla birlikte, yazılı olarak ertesi ders getirmelerini istemek faydalı olur.

8 — Orta okulda yabancı dil öğretiminde, konuları öğretmen tarafından önceden hazırlanmış kompozisyonlardan ka-çınılmalıdır. Kompozisyon meselesinde şu yoldan gidilebilir:

Evvelâ öğrencilerin herbirinin kendi özellik ve ilgisine göre cevaplandırabilecekleri sorular verilir.

Sonra, sınıf içi konuşmalarından veya ders kitaplarından okunan parçalardan öğrencilerin belleklerinde kalan cümleleri gelişigüzel alt alta yazmaları istenir.

Yavaş yavaş bu gelişigüzel yazılmış cümlelerden birbirleriyle ilgili olanlar bir araya getirilir ve çok geçmeden öğrenciler bu cümlelerin yardımıyla meramlarını yazılı olarak anlatabilecek duruma gelirler. «Kompozisyon» yazabilmek, öğrenciler için, başarı zevki veren çok çekici bir çalışma şeklidir. Yalnız ilk zamanlar bu işin evde değil sınıfta, öğretmenin gözü önünde ve onun yardımıyla yapılması daha doğru olur.

9 — Sınıf içindeki konuşmalarda öğrencilerin yaptıkları yanlışlar düzeltilirken müsamaha ile ve anlayışla hareket edilmelidir. Çünkü bir kere cesaretleri kırılır ve utandırılırlarsa onlara yeniden konuşma hevesi, cesareti ve serbestliği kazandırmak çok güç olur.

10 — Orta okul yabancı dil öğretiminde gramerin gramer olarak öğretilmesi, öğrencilerin yabancı dile karşı ilgi ve isteklerini kırabilir. Gramer, doğru cümle kurma, doğru konuşma alışkanlığı kazandırılırken öğretilir. Birinci sınıfta konuşmalar yalnız şimdiki zaman kipi üzerinde olmalı; geçmiş ve gelecek zaman kipleri ikinci ve üçüncü sınıfta verilmelidir. Orta okulda basit bir cümlelerin kuruluşunu iyice kavramış olmaları kâfidir.

11 — Kelimelerin imlâsını, öğrencilere yazılı şekillerini göstererek, söyleterek, dinleterek ve yazdırarak öğretmelidir. (İngilizce öğretiminde Spelling'in faydası vardır. Yalnız bunu kitaplar açık olarak yaptırmalıdır. Kelimeleri meydana getiren harfleri sıra ile söylerken, öğrenciler hem kelimelerin yazılışını hem de telâffuz edilmesini öğrenirler.) Dikte metodu, öğrenilmiş kelimelerin kontrolü için kullanılmalıdır.

12 — Lûgate baş vurmaya ikinci sınıfta başlamalıdır.

13 — Yabancı dil öğretiminde dramatizasyondan geniş ölçüde faydalar sağlanır. Okunan konuşmalı metinlerdeki şahısları, edinmiş oldukları kelimelerle basit cümleler kurarak canlandırmalıdır. Okunan veya dinlenen bir hikâyedeki şahısları, edinmiş oldukları kelimelerle basit cümleler kurarak kendi duyularına göre konuşturmaları; bir gişeden bilet alma, arkadaşları birbirleriyle tanıştırma, postanede mektup verme, dükkânda alışveriş etme gibi olayları yabancı dille konuşarak canlandırmaları, onlara öğrenmekte oldukları yabancı dili gündelik konuşmalarda kullanma alışkanlığını kazandıracak gibi onların düşünceleriyle hareketleri arasında koordinasyon kurabilmelerine de yardım edecektir.

Ders içi çalışmalarında dramatizasyon faaliyetine sık sık yer vermek suretiyle sınıf içindeki en çekingen ve utangaç öğrencilerin bile gurup faaliyetlerine katılabilmelerini sağlamak mümkün olur.

Bundan başka yabancı dilde müsamere hazırlamanın da gerek yabancı dil öğrenimine, gerek öğrencilerin bir amaç uğrunda ve neşe içinde birbirleriyle iş birliği yapmalarına yardımcı olur. Yalnız bu gibi müsamere faaliyetlerinin eğitsel değeri olabilmesi için aşağıdaki noktaların dikkatle göz önünde bulundurulması lâzımdır:

a) Yıl sonunda verilecek müsamere bir yıllık sınıf içi ve dışı öğrenci çalışmalarının bir muhassalası olmalıdır.

b) Müsamereye bütün öğrencilerin görev alarak katılmaları sağlanmalıdır. Bunun için içinde çok şahıslar bulunan piyesler seçilmeli; müsamerayı bütün öğrencilerin temsile katılabilmelerini sağlayacak kadar tekrarlamalıdır.

c) Bu müsamerelerin her zaman okul içinde verilmesini tercih etmelidir.

d) Oynanacak piyes veya piyeslerin, öğrenciler tarafından seçilmesine veya mümkün olduğu kadar onlar tarafından kaleme alınmasına yardım edilmelidir.

e) Hazır piyeslerin konuşmalarını öğrencilere olduğu gibi ezberletmemelidir. Oynanacak piyes önceden uzun bir zaman içinde iyice okunmalı; üzerinde konuşulmalı; hikâyeye halinde anlatılmalı; içindeki şahıslar öğrenciler tarafından kendi istekleriyle paylaşılmalıdır. Öğrencilerin canlandıracakları şahısları metindeki gibi konuşturmalarına lüzum yoktur; kendi bil-

dikleri kelimelerle ifade etmelerinin daha büyük değeri vardır.

f) Dekor ve kostümlerin hazırlanması, davetiyelerin yazılması, seyircilerin karşılanması, müsamerenin takdimi, piyesin temsili, misafirlerin ağırlanması gibi bir müsamerenin gerektirdiği bütün faaliyet ve bu arada intizam ve disiplin öğrencilerin ahenkli iş ve çalışma birliğinin muhassalası olmalıdır.

14 — Havanın müsait olduğu zamanlarda bahçede yapılacak derslerde öğrencilere, kitapları dışında, tabiat olayları, kuşlar, hayvanlar ve bitkiler hakkında birçok şey öğretilbilir.

15 — Resimler, dergiler, gazeteler, projeksiyon, radyo ve filimler yabancı dil çalışmalarında geniş ölçüde ilgi çekici araçlardır.

16 — Sınıfta veya okulda bir yabancı dil kitaplığı kurarak, buraya hikâye ve şiir kitapları, dergiler ve resimler sağlayarak ders dışı çalışmaya öğrenciyi teşvik etmelidir.

17 — Öğrencileri, öğrendikleri dilin memleketindeki öğrencilerle mektuplaşmaya teşvik etmelidir.

18 — Yabancı dil öğrenimini ders saatleri dışında da beslemek üzere okulda «yabancı dil konuşma kulüpleri» kurulmalı; buralarda sık sık toplanarak hikâyeler okunmalı, şarkılar söylemeli, oyunlar oynanmalı ve piyesler temsil etmelidir. Haftanın «yabancı dili konuşma günü» olarak ayrılacak bir gününde, öğrencileri teneffüslerde kendi aralarında öğrendikleri yabancı dille konuşmaya teşvik etmek onlar için hem çekici bir eğlence, hem de teşvik edici bir çalışma olur. Öğrencilerin tahrirlerinden meydana getirilip okul teşhir levhasına asılacak «öğrenci gazetesi» de çocuklara başarı duygusu kazandırır.

19 — Öğretmen ders saatlerini, okuma, yazma, resim çizme, şarkı söyleme, kolay aritmetik yapma, hikâyeler okuma, konuşma, sessiz okuma, koro halinde okuma, tahrir yazma, birtakım kolay salon oyunları oynama, dramatizasyon v. b. gibi türlü öğrenim faaliyetleriyle çeşitlendirmeli ve bu suretle öğrencilerin her Yabancı Dil dersini zevk ve istekle beklemelerini sağlamalıdır.

20 — Haftalık ders saatlerinin mümkün mertebe haftanın fazla gününe dağıtılması, araya zaman katılarak tekrarlamayı sağlıyacağı için, öğrenmeyi tesirli kılar.

21 — Bir derste öğrenilenler fırsat düşürülüp tekrarlanmalıdır. Ancak bu tekrarların öğrencileri sıkacak bir hale getirilmemesine önem verilmelidir; çünkü öğrenme elem uyanırdığı zaman tesirli olmaz.

DERS KONULARI

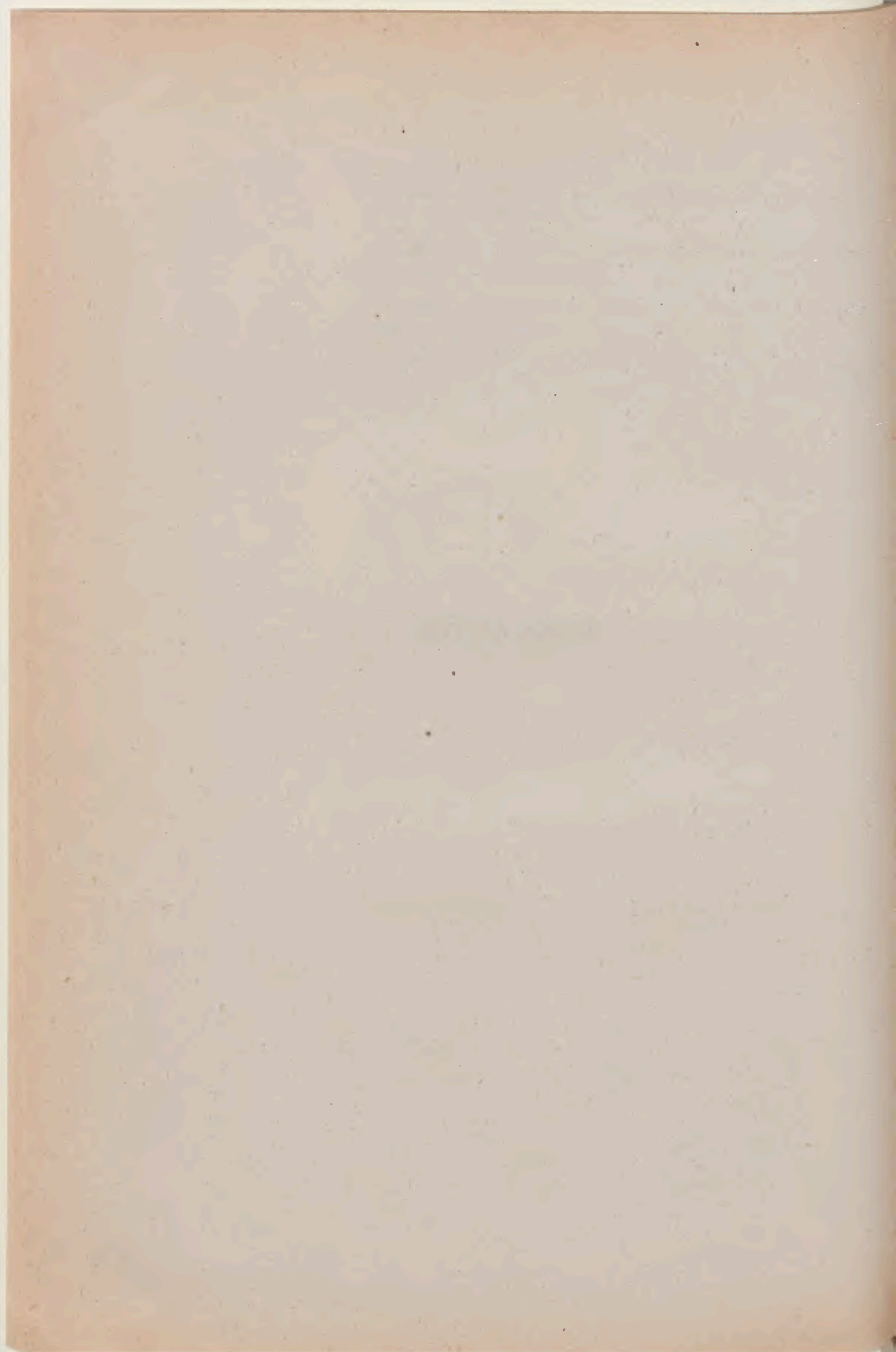
İngilizce: Bakanlık tarafından hazırlanmış olan kitapların birinci ve ikinci ciltleri.

Fransızca: Bakanlık tarafından hazırlanmış olan kitapların birinci ve ikinci ciltleri.

Almanca: Bakanlık tarafından hazırlanmış olan kitapların birinci ve ikinci ciltleri.

Öğretmenler, öğrencileri bu ciltlerde yeteri kadar hazırlanmış buldukları takdirde üçüncü ciltlere geçmekte serbestirler.

BEDEN EĞİTİMİ

BEDEN EĞİTİMİ

AMAÇLAR:

1 — Öğrencilerin beden ve ruh gelişimleri göz önünde tutularak yaptırılacak çalışmalarla, onların sağlık durumlarını zararlı etkilere karşı korumak, onları dayanıklı hale getirmek ve mümkün olan hallerde onların vücut bozukluklarını önlemeye ve gidermeye çalışmak;

2 — Öğrencilerde kendine güven, kendini kontrol, çabuk karar verme, iş birliği yapma, dikkat, muhakeme, cesaret, intizamseverlik, doğruluk, hakgüderlik, disiplin, özgecilik ve çalışma zevki gibi kişisel ve toplumsal alışkanlıkları geliştirmek;

3 — Oyun ve sporla ilgili bütün faaliyetlerde nizam ve kaidelere uymayı, her zaman dürüst ve sporculuk ahlakına uygun hareket etmeyi öğrencilerde ülkü ve alışkanlık haline getirmek;

4 — Öğrencilerin, spor ve oyun faaliyetleri içinde bir öndere uymayı ve gerektiğinde arkadaşlarına anlayışla önderlik yapmayı öğrenmelerine yardım etmek.

AÇIKLAMALAR:

1 — Orta okul döneminde öğrencilerin gelişimi vücudun her kısmında denk nispette bir gidiş takibetmez. Bu yaşlarda iskelet bakımından süratli bir gelişmeye ve uzunluğuna büyümeye karşılık kasların bu gelişmeyi takibedemiyerek zayıf kaldığı ve uzama zarureti ile inceldiği göz önünde tutulmalı ve beden hareketlerinin ölçüsü, zamanı ve şiddeti bu duruma göre ayarlanmalıdır.

2 — Yine aynı sebeple, hareketle çok yakından ilgisi olan bazı iç organların (yürek ve ciğerler) vücudun uzunluğuna gelişimi dolayısıyla daralan ve yassılaştan göğüs kafesinde yapı ve mekân bakımından zayıf durumda oldukları düşünülerek aşırı yorgunluklardan kaçınılmalıdır.

3 — Erinlik çağının özelliklerinden olan sinir mukavemetinin azlığı yüzünden öğrencilerin tutuk, içe dönük, pasif, alınçan ve çekingen bir hal alan ruhsal hayatlarını canlandırmak için onlara kuvvet ve yeteneklerini denemeye fırsat veren kolay, fakat gösterişli hareketlerle ruh yorgunluklarını giderici ve neşe verici çeşitli oyunlara fazla yer verilmelidir.

4 — Öğrencileri, bu devrede çok kayıtlanmış araçlı ve araçsız hareket şekilleriyle sıkarak yormamalı, onların başar-

ma isteği, yiğitlik, kendini değerlendirme gibi karakter eğitimlerine de yarıyan mücadele oyunlarına yer verilmelidir. Ancak öğretmen, bu faaliyetlerin karakter ve vücut eğitici tesirlerinin sınırlarını bilmeli ve ona göre hareket etmelidir.

5 — Bu çağın nispetsiz vücut ölçüleri dikkate alınarak, bilhassa erkeklerde, göze hoş görünmeyen duruş ve hareketlerden kaçınılmalıdır.

6 — Yine aynı sebeple güç başlangıç duruşlarındaki esnetmelere fazla yer verilmemelidir.

7 — Bu çağdaki ruh halinin, öğrencilerde uyandırdığı büyüklük idd'asını düşünerek hareket ve oyunların seçiminde kendilerinin gururlarını kıracak çocukça, taklidî ve basit olanlardan kaçınılmalıdır.

8 — Aynı sebeple muhtelit orta okullarda tipik olarak kızlara uyan hareket, erkeklere yaptırılmamalıdır.

9 — Şekillerinin çeşitliliği, insanı araç olarak kullanma imkânını vermesi, neşe ve canlılık yaratması bakımından «eşli hareketler» okul için en uygun hareket şekilleridir. Ancak, öğrencilerin bu çağlarda sorumluluk duygusu taşımamaları, işi ciddiye almamaları dolayısıyla bu hareketler düzensizliğe, karışıklığa, hattâ bu yüzden doğacak kazalara sebeb olabilir. Bunun için eşli hareketlerin uygulanması öğretmenden büyük bir dikkat, anlayış ve derse hâkimiyet ister. İyi ve faydalı bir çalışma için eşlerin boy, ağırlık ve kuvvet nispetlerinin denkliği esasına göre ayrılmasına; hareketlerin de öğrencilerin bu şartlarına uygun olarak seçilmesine dikkat edilmelidir.

Bundan başka, eşli hareketlerin pasif esnetmelerinde eşin, bilerek veya bilmiyerek, aşırı kuvvet uygulaması sonunda gençlerin henüz olgunlaşmamış organlarında zararlı etkiler meydana gelebileceğinden bu tip esnetmelere yer verilmemelidir.

10 — Cimnastiğin genel prensiplerine uyularak:

a) Bütün derslerde vücudun her taraflı çalışmasına,
b) Ders plânı ile yıllık ders şemasında kolaydan güce bir basamaklama yapılmasına,

c) Öğrencilerin hepsinin birden yapabileceği ve kolay öğrenebileceği hareketlerin seçilmesine,

d) Hem dersin kendi güçlüklerini karşılama, hem de arkadan gelen derse normal şartlar içinde başlama düşüncesiyle her dersin canlılık ve neşe ile başlayıp aynı şekilde bitmesine,

e) Dersin çalıştırıcı ve gelecek cimnastik dersine heves uyandırıcı olmasına dikkat ve itina edilmelidir.

11 — Ders plânlarının ve yıllık şemaların tertip ve tanziminde, hareketlerin seçiminde öğrencilerin cins farkları ve biyolojik özellikleri gözetilmelidir. Kızlar için daha çok ritim ve zarafet, erkekler için kuvvet ve mücadele karakteri belirli hareketler üstün tutulmalıdır.

12 — Bütün hareketlerde vücudun tek taraflı çalışma mahzurunu önlemek üzere, genel olarak hareketleri simetrik yönlerde tekrarlamalı, hareketlere bilhassa zayıf olan sol tarafı, sağ tarafa tercih ederek başlamalı, spor alıştırmalarında atma ve atlamalarda her iki kol ve bacağın itme ve sıçrama kuvvetini birlikte geliştirmeye itina etmelidir.

Gövdenin normal hayatımızda en az işliyen vücut bölümü olduğu düşünülerek ders plânının esas devresinde gövdenin çeşitli bölüm ve yönlerini hedef tutan yeter sayıda hareketlere yer verilmelidir.

13 — Ders plânları hareketlerin biktırıcı ve otomatik bir hal almasını önlemek üzere, öğrencilerin yetişme derecesine ve psikolojik durumlarına göre değiştirilmelidir. Aynı plân dört defadan fazla tekrarlanmamalıdır.

Her yeni ders plânında tamamen yeni ve öğrencilerin tanımadığı hareketlere yer vermektense evvelce uygulanmış plânlardan alınacak hareketlerle basamaklama ve terkipler yapmak suretiyle ders saatinin öğretici, çalıştırıcı ve çekici yönleri korunmalıdır.

14 — Bir ders plânına alınan hareketler üzerinde yetei kadar durularak bunların öğrenciler tarafından benimsenmesine ve vücut üzerinde tesirler yapmasına imkân verilmelidir.

15 — Ders plânında birçok kas guruplarını birden işlenen hareketler tercih edilmelidir.

16 — Ders plânının tanziminde ve hareketlerin seçiminde öğrencilerin yaşları, yapıları ve yetenekleri bakımından sınıfın ortalama seviyesi esas tutulmalıdır. Bununla beraber, değişik sebepler ve şartlarla bu seviyenin altında ve üstünde kalan öğrencilere özel bir ilgi gösterilmeli; gerilere, yetişme imkânı kadar ileri olanlara tatmin edici ve yeteneklerini geliştirici hareket imkânları sağlanmalıdır.

17 — Beden eğitimi çalışmalarında prensip, her çocuğun aynı seviyede değil, herbirinin kendi yeteneklerine göre gelişimini sağlamaktır. Bunun için yaptıkları hareketlerin değerlendirilmesinde yaş, yapı, ve yetenek ayrılıkları ve özellikleri göz önünde tutularak Bakanlıkça hazırlanan 11 Nisan 1949 tarih ve 533 sayılı Tebliğler Dergisinde 2472 sıra numarası ile yayımlanan esaslara göre hareket edilmelidir.

18 — Ders plânlarının ve yıllık şemaların tertip ve tanziminde esaslara sadık kalmak şartıyla aynı etki ve faydayı sağlayan spor ve oyun karakterli hareketlere yer verilmelidir. Ayrıca «oyun yuvaları»nın sportif mahiyetteki çalışmaları (yaş ve cinsine uygun alanlarda voleybol, basketbol, eltopu ve atletizmin ilk hareketleri), kısa yürüyüşler, izcilik çalışmaları, çevre iklim şartlarına ve diğer imkânların mevcudiyetine göre yüzme ve kayak alıştırmaları ile Beden Eğitimi derslerinin amaçları desteklenmelidir.

19 — Bu ders için öğrencilerin sağlık durumları sık sık özel bir kontrolden geçirilmelidir.

20 — Yurdumuzun mahdut imkânları dolayısıyla salon ve alanlarımızın ve cimmastik dersi için gerekli standart tip ve ölçüde araçların her zaman ve her yerde bulunması, öğretmeni bu unsurları tabiattaki benzerlerinden ve basit imkânlardan faydalanarak sağlamak gibi bir ödevle karşı karşıya bırakmaktadır. Bunun için öğretmen, buluş ve yaratıcılık kudretiyle meselâ: koyun yerine üstüne kum torbası konmuş variller, denge kalası yerine devrik düzgün telgraf direkleri, sağlık topları veya diğer dolu toplar yerine branda bezinden yapılmış, içi kırıla doldurulmuş toplar, tırmanma araçları yerine ağaçlar gibi tedariki kolay birçok araçları, çalışma yeri olarak temiz bir çayırı, okulun genişçe ve havalandırılmış bir odasını aynı maksatlar için kullanmasını bilmelidir.

21 — Kesin bir zaruret olmadıkça cimmastik dersinin, sınıfta teorik bilgiler verilerek geçirilmesi cihetine gidilmeli, hava şartlarının veya yersizliğin sınıfta kalmayı zaruri kıldığı hallerde bile sınıfta bulunan sıra, masa, sandalye ve tabure gibi araçların, sınırlı da olsa, vereceği imkânlardan faydalanarak «sınıf cimmastikleri» yaptırılmalıdır.

22 — Cimmastik derslerinde öğretmen ve öğrencilerin giyimleri, günlük sokak giyimlerinden farklı ve dersin gerektirdiği hareket kolaylıklarını sağlayacak biçimde olmalıdır. Bu maksatla öğretmenler 3 Mart 1941 tarih ve 110 sayılı Tebliğler Dergisinde 590 sıra numarası ile yayımlanan genelgeye göre giyinmelidir.

Erkek öğrenciler; kısa kollu gömlek veya atlet fanilâsı, dizden yukarı boyda koyu renkli cimmastik kilotu, ökçesiz lâstik pabuç veya patik;

Kız öğrenciler; kısa kollu blûz, (dize kadar boyda) şort, ökçesiz lâstik pabuç veya patik giymelidirler.

(Cimmastik kıyafetinin renk, kumaş çeşidi ve diğer hususlar bakımından sağlanması kolay, ucuz ve pratik olmasına itina edilmelidir. Kışın açık alan çalışmalarına uygun havalarda bu giyimin imkân nispetinde eşofman ve benzeri gibi koruyucu giyeceklerle takviyesine çalışılmalıdır.)

23 — Çalışmalar sırasında, öğrencilere her vesile ile ilk yardım ve korunmaların basit şekilleri hakkında pratik bilgiler verilmelidir.

24 — Bir Beden Eğitimi dersi plânı aşağıdaki bölüm ve sıraya göre hazırlanmalı; belirtilen zaman taksimine göre uygulanmalıdır.

A — *Başlama devresi:* (8 - 10 dakika)

a) Düzen alıştırmaları,

b) Isıtıcı ve yumuşatıcı hareketler (yürüyüş, koşu, sıçramalar veya bir küçük oyun),

- c) Hazırlayıcı ve işletici hareketler (hafif kol, bacak, gövde hareketleri).

B — *Esas devre:* (20 - 25 dakika)

- Cimnastik alıştırmaları*
- a) Bütün vücudu işletici, kuvvetlendirici ve dayanıklı sağlayıcı hareketler (serbest, eşli, araçta ve araçlı hareketler; asılma, tırmanma ve dayanmalar),
 - b) Denge alıştırmaları,
 - c) Becerik hareketleri (araçtan atlamalar ve yer alıştırmaları).

veya

- Spor alıştırmaları*
- a) Koşular,
 - b) Atlamalar,
 - c) Atmalar.

C — *Bitirme devresi:* (10 - 15 dakika)
Oyun veya dinlendirici hareketler.

DERS KONULARI

SINIF: I

I. SERBEST HAREKETLER:

1 — Düzen alıştırmaları (dizilme ve sıralanmalar, açılmalar, dönüşler ve hizalar),

2 — Yürüyüş şekilleri, değişik tempolu koşular, sıçramalar, ritim ve takt sağlayan araç ve melodilerle yürüyüşler (kızlar için),

3 — Hareketlere temel olan duruşlarda (ayakta, oturarak, diz üstü, yatarak) kol, bacak, gövde ve baş hareketleri:

Kol ve bacak hareketleri:

a) Omuz ve kalça çemberi ile kol ve bacak eklemlerini yumuşatıcı ve geliştirici, kuvveti bir anda kullanma yeteneğini sağlayıcı (itme, çekme, sallama, savurma, fırlatma gibi) kol ve bacak hareketleri,

b) Omuz ve kalça çemberi ile kol ve bacak kaslarını geliştirici ve kuvvetlendirici (kaldırma, açma, uzatma, dayanma, bükme, germe gibi) kol ve bacak hareketleri.

Gövde hareketleri:

a) Omurga ve göğüs kafesi eklemlerini işletici ve açıcı gövdeyi saran boyun, sırt, göğüs, karın ve yan kas gruplarını

geliştirici değerde gövde esnetmeleriyle öne, geri ve yanlara bükme, döndürme ve çevirmeler,

b) Omurga eklemlerinde değişiklik göstermeyen, gövde kaslarının statik çalışmalarıyla meydana gelen düzeltici değerdeki duruşlar. (Ters ve yüz bank, hamle, bağdaş duruşları gibi.)

Baş hareketleri:

a) Boyun eklemlerini işletici değerde çevirme, bükme ve döndürmeler,

b) Ense kaslarını geliştirici dirençli baş hareketleri.

Eşli hareketler:

a) Eşlerin birbirlerine karşılıklı olarak direnç sağlanmalarından, yüklenmelerinden ve vücut parçalarını tesbit etmelerinden faydalanarak kol, bacak, omuz ve kalça çemberini, sırt ve karın kaslarını ayrı ayrı veya grüp halinde kuvvetlendiren, pasif esnetmelerle, göğüs omurga eklemlerini ve bacak arkası kaslarını yumuşatan ve açan eşli alıştırmalar,

b) Karşılıklı itme ve çekme alıştırmaları.

4 — Dengeler:

Dayanak alanında yapılan değişiklikler içinde kol, bacak, gövde hareketleriyle koordinasyon geliştirici denge alıştırmaları. (Ayak uçlarında duruş, tek ayak duruşu, düz bir çizgi üstünde yürüme gibi.)

II. ARAÇLA HAREKETLER:

Bu hareketler, solunumu geliştirmek, becerik, esneklik, kıvraklık, hız, denge ve düzgün duruşlar sağlamak maksadıyla yapılacaktır.

a) Atlama ipi ile: Hız ve sıçrama alıştırmaları, basit yürüyüş ve koşu atlamaları, kol ve bacağı ipe tesbit ederek çeşitli hareketler,

b) Lâstik top (içi boş) ile: Atıp tutma, tempo ve ritim hareketleri,

c) Cimnastik değneği ile: Bir metre kadar uzunluğunda, 3 - 5 cm. çapında değneklerle düzgün tutuş, denge ve becerik alıştırmaları, çekişme ve itişmeler,

d) Sağlık topu ile (1.5 kg. lık): Bir ve iki elle çeşitli atışlar

III. ARAÇTA HAREKETLER:

Yatay parmaklık, ip merdiven, sabit eğik merdiven, helat ve cimnastik çerçevesi gibi araçlardan faydalanarak kuvvet belirtici, vücut ağırlığının sağladığı omurga gerici, göğüs kafesini açıcı, omuz çemberini ve kolları kuvvetlendirici asılma, tırmanma ve dayanma hareketleri.

Denge kalası ve cimmastik sırası üstünde duruş düzgünlüğü, kas duyarlılığı, koordinasyon ve cesaret (yüksek olduğu takdirde) sağlıyan denge hareketleri.

Koyun, kasa gibi atlama araçlarından faydalanarak dayanma ve sıramalar suretiyle kol ve bacak gericilerini kuvvetlendiren, çeviklik, çabuk kuvvet uygulama, çabuk karar verme, kas duyarlılığı, konsantrasyon, cesaret ve gözpekliliği özelliklerini sağlıyarak engelleri aşmayı kolaylaştıran atlamalar.

a) Yatay parmaklıkta: Tırmanma, asılma ve esnetmelerin basit şekilleriyle ihtiyaca uygun düzeltici değerde hareketler,

b) İp merdiven, sabit ve eğik merdivende: Kol ve bacak yardımı ile tırmanmalar,

c) Cimmastik çerçevesinde: Dik ve çapraz geçişler,

ç) Cimmastik sırasında (düz ve eğik): Dengeler, atlama ve aşmalar, dayanmalar ve vücut bölümlerini tesbit ederek çeşitli gövde hareketleri,

d) Denge kalasında (diz yüksekliğinde): Çeşitli yürüyüşler, (İleri ve dört ayak gibi.)

e) Koyunda (kalça yüksekliğinde): Bacaklar açık atlama,

f) Kasada (diz yüksekliğinde uzunluğuna): Takla, yerden sıçırarak adımla aşma; (kalça yüksekliğinde uzunluğuna): Ellere dayanarak adım alıp çıkma-yükselerek yere atlama; (kalça yüksekliğinde yanlamasına): Çömelik atlama; (Göğüs yüksekliğinde yanlamasına): Herhangi bir çekilde aşma (kızlar için kalça yüksekliğinde).

IV. YER (MİNDER) HAREKETLERİ:

Omurga işlekliliği, kuvvet, becerik, çeviklik, atiklik, kas duyarlılığı, koordinasyon, konsantrasyon, gözpekliliği ve cesaret geliştirici minder, yumuşak çimen veya uygun kum havuzunda yapılan hareketler;

a) Çeşitli yuvarlanmalar, öne taklanın çeşitleri,

b) Eller ve baş üçgeni üzerinde başüstü duruşu (yalnız erkekler),

c) Çift ayakla hız alarak ayaktan takla (yunus atlaması hazırlığı),

ç) Diz üstü oturuştan geriye uzanışlar. (Köprüye hazırlık.)

V. SPOR ALIŞTIRMALARI:

Ders plânının esas devresindeki cimmastik alıştırmalar yerine konabilecek olan spor alıştırmaları, kendi kollarının gerektirdiği açık hava çalışmalarıyla, vücudu ve onun bütün hayati fonksiyonlarını tabiat unsurları ile karşı karşıya bırakan, ferdi yetenekleri geliştirme ve gücü ölçme imkânları sağlıyan koşu, atlama ve atmalar gibi en tabii faaliyetlerdir.

a) 40 metreyi aşmıyan koşular ve bayrak yarışları,

b) 2 dakikayı aşmıyan gurup koşuları,

- c) Tabii engeller üzerinden uzun, yüksek ve derinliğine atlama,
 ç) Hız alarak yüksek atlama,
 d) Durarak ve hız alarak uzun atlama,
 e) Eltopu ve basketbol atışları,
 f) Sağ sol ve çift elle sağlık topu atışları,
 g) Durarak veya hız alarak 80 gramlık dolu toplarla atmalar...

VI. OYUNLAR:

Bütün vücudu neşe içinde işleten, hareket ihtiyacını serbest ve en geniş ölçüde karşılayan, becerik, atiklik sağlayarak vücudu geliştiren ve özgecilik, takım ve arkadaşlık ruhu, iş birliği, doğruluk, hakgüderlik, oyun kurallarına uyma, cemiyetin bütün düzen ve türelerine saygı ve uyarlık gösterme gibi alışkanlıkları sağlayan:

- 1 — Küçük eğitsel oyunlar:
 - a) Basit koşu oyunları (kaç-kurtul, kırmızı-beyaz gibi),
 - b) Top oyunları ve top stafetleri (tünel topu, hedef topu gibi),
 - c) Mücadele oyunları (kurt-kuzu, anne beni kaptırma gibi),
- 2 — Spor oyunlarına hazırlayıcı küçük oyunlar (huddutta yakan top, sayı topu gibi),
- 3 — Spor oyunları: Alan ve kuralları bu sınıfa göre ayarlanmak suretiyle voleybol,
- 4 — Çevre imkânlarına göre ritmik ve işletici karakteriyle hareket değeri ve okula uyarlığı olan müzikli ve müziksiz millî halk oyunları: Zeybek, horon, halay, bar. (Karşılama ve çiftetelli yaptırılmıyacaktır.) Elbende, köşekapmaca gibi diğer oyunlar.

SINIF: II

1. SERBEST HAREKETLER:

- 1 — Düzen alıştırmaları (dizilme ve sıralanmalar, hizalar, çeşitli açılmalar, yerinde ve yürürken dönüşler, dağınmak halden düzenli sıralanma ve yayılmaları),
- 2 — Yürüyüş ve koşu şekilleri: Adım ve tempo değişiklikleriyle yürüyüş - koşu - sıçrama terkipleri (ritm ve takt sağlayan çeşitli araç ve melodilerle),
- 3 — Hareketlere temel olan duruşların biraz güçleştirilen tâli şekilleri içinde kol, bacak, gövde ve baş hareketleri:

Kol ve bacak hareketleri:

 - a) Omuz ve kalça çemberi ile kol ve bacak eklemelerini yumuşatıcı ve işletici kuvveti bir anda kullanma yeteneğini

sağlayıcı (sallama, savurma, fırlatma, itme ve çekme gibi) kol ve bacak hareketleri,

b) Omuz ve kalça çemberi ile kol ve bacak kaslarını geliştirici ve kuvvetlendirici (kaldırma, açma, uzanma, dayanma ve bükme-germe gibi) kol ve bacak hareketleri.

Gövde hareketleri:

a) Omurga ve göğüs kafesi eklemlerini işletici ve açıcı gövdeyi saran boyun, sırt, göğüs, karın ve yan kas guruplarını geliştirici değerde gövde esnetmeleriyle öne, geriye ve yanlara bükme, döndürme ve çevirmeler,

b) Omurga eklemlerinde değişiklik göstermiyen, gövde kaslarının statik çalışmalarıyla meydana gelen düzeltici değerdeki duruşlar, (ters ve yüz bank, hamle, plânör duruşları, bacaklar açık ve kapalı dik oturuşlar...)

Baş hareketleri:

a) Boyun eklemlerini işletici değerde çevirme, bükme ve döndürmeler,

b) Ense kaslarını geliştirici dirençli baş hareketleri.

Eşli hareketler:

a) Eşlerin birbirlerine karşılıklı olarak direnç sağlama-larından, yüklenmelerinden ve vücut parçalarını tesbit etmelerinden faydalanarak kol, bacak, omuz ve kalça çemberi, sırt ve karın kaslarını ayrı ayrı veya gurup halinde kuvvetlendiren, pasif esnetmelerle göğüs, omurga eklemlerini ve bacak arkası kaslarını yumuşatan ve açan eşli alıştırmalar,

b) Karşılıklı itme ve çekme alıştırmaları, basit üçüzlü taşımalar. (İki kişinin bir kişiyi on metreye kadar türlü şekillerde taşınması...)

4 — Dengeler:

Dayanak alanında yapılan değişiklikler içinde kol, bacak ve gövde hareketleriyle koordinasyon geliştirici denge alıştırmaları. (Topuklar kalkık adım vaziyetinde geriye dönüş, tek ayakta sıçrama, tek ayak duruşunda kollar yanda başı sağa sola döndürme, yerinde sekme ve duruş.)

II. ARAÇLA HAREKETLER:

Bu hareketler, solunumu geliştirmek, becerik, esneklik, kıvraklık, hız, denge ve düzgün duruşlar sağlamak maksadıyla yapılacaktır.

a) Atlama ipi ile: Atlıyarak koşular, ayak değiştirerek atlamalar, ipi bir ve iki elle tutarak değişik savurmalar, temel duruşlarda kol ve bacağı iple tesbit ederek çeşitli hareketler,

değişik yükseklikte tutulan ipler üzerinden atlamalar, karşılıklı teke tek çekişmeler,

b) Lâstik top (içi boş) ile: Bir ve iki elle yukarı atış ve tutuşlar; baş üstünden bir elden diğer ele atışlar; karşılıklı atış ve tutuşlar; yere vurarak top sürmeler, topu yere vurarak ve yahut havaya atıp tutarak değişik yürüyüşler (kızlar için).

c) Cimnastik değneği ile: Değneği çeşitli vaziyetlerde tutarak gövde hareketleri, atış ve tutuşlar, denge hareketleri, üzerinden atlamalar,

d) Sağlık topu ile (1,5 kg. lık): Çeşitli atışlar, değişik duruşlarda top alıp vermeler ve iki elle tutarak basit gövde hareketleri.

III. ARAÇTA HAREKETLER:

Yatay parmaklık, ip merdiven, sabit eğik merdiven, halat ve cimnastik çerçevesi gibi araçlardan faydalanarak kuvvet belirtici, vücut ağırlığının sağladığı omurga gerici, göğüs kafesini açıcı, omuz çemberini ve kolları kuvvetlendirici asılma, tırmanma ve dayanma hareketleri.

Denge kalası ve cimnastik sırası üstünde duruş düzgünlüğü, kas duyarlığı, koordinasyon ve cesaret (yüksek olduğu takdirde) sağlıyan denge hareketleri.

Koyun, kasa gibi atlama araçlarından faydalanarak dayanma ve sıçramalar suretiyle kol ve bacak gericilerini kuvvetlendiren, çeviklik, çabuk kuvvet uygulama, çabuk karar verme, kas duyarlığı, konsantrasyon, cesaret ve gözpekliği özelliklerini sağlıyarak engelleri aşmayı kolaylaştıran atlamalar...

a) Yatay parmaklıkta: Tırmanma, asılma ve esnetmelerin basit şekilleri, ihtiyaca uygun düzeltici değerlerde hareketler,

b) İp merdiven ve sabit eğik merdivende: Tırmanmalar.

c) Dik halatta: Tırmanma alıştırmaları, sallanmalar, iki halat arasında yerden hız alarak dönmeler (taklalar), çift halata asılarak alçak bir engel aşma,

d) Cimnastik çevresinde: Dik, çapraz ve yan geçmeler

e) Cimnastik sırasında (düz ve eğik): Üzerinden atlamalar ve dayanmalar, vücut bölümlerini tesbit ederek çeşitli gövde hareketleri, bir şey taşıyarak (elde veya baş üstünde) veya engel aşarak denge yürümeleri,

f) Denge kalasında (kalça yüksekliğinde): Çeşitli yürüyüşler (ileri, geri, yan, çömelik, dört ayak gibi),

g) Koyunda (kalça yüksekliğinde yanlamasına): Bacaklar açık atlama,

h) Kasada (kalça yüksekliğinde uzunluğuna): Takla, yerden sıçrıyarak adımla aşma; (kalça yüksekliğinde yanlamasına): Hız alarak iki ayakla sıçrıyıp ellere dayanarak kasa üzerine çıkma ve yükselerek çift ayakla atlama, çömelik atlama...

IV. YER (MİNDER) HAREKETLERİ:

Omurga işlekliliği, kuvvet, becerik, çeviklik, atıklık, kas duyarlılığı, koordinasyon, konsantrasyon, gözpekliliği ve cesaret geliştirici minder, yumuşak çimen veya uygun kum havuzunda yapılan hareketler.

Birinci sınıftaki alıştırmalarla beraber, birbirine ekli bir kaç takla, güvercin taklası, sağlık topu, top veya bir parçalı kasa gibi basit engeller üzerinden yunus atlaması, el arabası, duvar önünde elüstü (amut) duruşu alıştırmaları, sırt üstü yataştan köprüye kalkış hazırlığı.

V. SPOR ALIŞTIRMALARI:

Ders plânının esas devresindeki cimmastik alıştırmaları yerine konabilecek olan spor alıştırmaları, kendi kollarının gerektirdiği açık hava çalışmalarıyla, vücudu ve onun bütün hayatı fonksiyonlarını tabiat unsurları ile karşı karşıya bırakan, ferdi yetenekleri geliştirme ve gücü ölçme imkânları sağlıyan koşu, atlama ve atmalar gibi en tabii faaliyetlerdir.

- a) 50 metreyi aşmayan sürat koşuları ve bayrak yarışları,
- b) 3 dakikayı aşmayan süreli ve gurup halinde koşular.
- c) Tabii engelli arazi üzerinde koşular,
- d) Hız alarak yüksek atlama,
- e) Durarak ve hız alarak uzun atlama.
- f) Tabii engeller üzerinden uzun, yüksek ve derinliğine atlamalar,
- g) Fırlatma topları ile hedefe atmalar,
- h) Sağlık topu atmaları,
- i) 3 kg. a kadar gülle ve taş atmalar...

VI. OYUNLAR:

Bütün vücudu neşe içinde işleten, hareket ihtiyacını serbest ve en geniş ölçüde karşılayarak vücudu geliştiren ve özgecilik, takım ve arkadaşlık ruhu, iş birliği, doğruluk ve hakgüderlik, oyun kurallarına uyma, cemiyetin bütün düzen ve türelerine saygı ve uyarlık gösterme gibi alışkanlıkları sağlıyan:

- 1 — Küçük eğitsel oyunlar:
 - a) Basit koşu oyunları (kaçma-kovalama),
 - b) Top oyunları ve top stafetleri (isabetli atış ve emniyetli tutuş sağlıyan oyunlar),
 - c) Küçük mücadele oyunları (itme, çekme, kurtulma).
- 2 — Spor oyunlarına hazırlayıcı küçük oyunlar. (Yakan top, avcı topu, kaptan topu gibi...)
- 3 — Spor oyunları: Alan ve kuralları bu sınıfa göre ayarlanmak suretiyle voleybol, eltopu.

4 — Çevre imkânlarına göre, ritmik ve işletici karakteri ile hareket değeri ve okula uygunluğu olan müzikli, müziksiz halk oyunları: Zeybek, halay, horon, bar. (Karşılama ve çifttelli yaptırılmıyacaktır.) Mayna, esir almaca... gibi diğer oyunlar.

SINIF: III

I. SERBEST HAREKETLER:

1 — Düzen alıstırmaları. (Dizilme, sıralama ve hizaları yerinde ve yürürken dönüşler, yürürken şekil değiştirmeler, dağınık halden düzenli sıralanma ve yayılmalar.)

2 — Yürüyüş ve koşu şekilleri, dört ayak yürüyüşler, adım ve tempo değişiklikleri ile yürüyüş - koşu - sıçrama terkipleri (ritim ve takt sağlıyan çeşitli araç ve melodilerle).

3 — Hareketlere temel olan duruşların güçleştirilmiş tâli şekilleri içinde kol, bacak, gövde ve baş hareketleri:

Kol ve bacak hareketleri:

a) Omuz ve kalça çemberiyle kol ve bacak eklemlerini yumuşatıcı ve işletici, kuvveti bir anda kullanma yeteneğini sağlayıcı (sallama, savurma, fırlatma, itme, çekme gibi) kol ve bacak hareketleri,

b) Omuz ve kalça çemberiyle kol ve bacak kaslarını geliştirici ve kuvvetlendirici (kaldırma, açma, uzatma, bükme ve germe gibi) kol ve bacak hareketleri.

Gövde hareketleri:

a) Omurga ve göğüs kafesi eklemlerini işletici ve açıcı, gövdeyi saran boyun, sırt, göğüs, karın ve yan kas guruplarını geliştirici değerde esnetmelerle öne, geriye ve yanlara bükme, döndürme ve çevirmeler,

b) Omurga ekleminde değişiklik göstermiyen, gövde kaslarının statik çalışmaları ile meydana gelen düzeltici değerdeki duruşlar (ters ve yüz bank, cephe, öne ve yana hamle, plânör duruşları, bacaklar açık ve kapalı dik oturuşlar gibi).

Baş hareketleri:

a) Boyun eklemlerini işletici değerde çevirme, bükme ve döndürmeler,

b) Ense kaslarını geliştirici dirençli baş hareketleri.

Eşli hareketler:

a) Eşlerin birbirlerine karşılıklı olarak direnç sağlamalarından, yüklenmelerinden ve vücut parçalarını tesbit etmelerinden faydalanarak kol, bacak, omuz ve kalça çemberi, sırt

ve karın kaslarını ayrı ayrı veya gurup halinde kuvvetlendiren, pasif esnetmelerle omurga eklemlerini ve bacak arkası kaslarını yumuşatan ve açan eşli alıştırmalar,

b) Karşılıklı itme ve çekme alıştırmaları, üçüzlü taşımalar. (İki kişinin bir kişiyi on beş metreye kadar türlü şekillerde taşıması.)

4 — Dengeler:

Dayanak alanında yapılan değişiklikler içinde kol, bacak ve gövde hareketleriyle koordinasyonu geliştirici denge alıştırmaları. (Plânör, tek diz ve elde bank, el ve bacak yerden kesik oturuş gibi.)

II. ARAÇLA HAREKETLER:

Bu hareketler, solunumu geliştirmek, becerik, esneklik, kıvraklık, hız, denge ve düzgün duruşlar sağlamak amacıyla yapılacaktır:

a) Atlama ipi ile: Arkadan çevirerek atlama, çapraz çevirerek atlama, bir sıçrayışta iki defa çevirme, iki kişi tarafından çevrilen ip arasında yön değiştirerek atlama, çift ip arasından atlama, top atıp tutarak atlama, yangın alayı,

b) Lâstik top (içi boş) ile: Sağ-sol elle yukarı atış, tutuşlar, baş üstünde bir elden diğer ele atışlar; karşılıklı atış ve tutuşlar; değişik adımlarla yere vurarak top sürmeler; yere vurarak veya havaya atıp tutarak değişik yürüyüşler (kızlar için), arkadan atıp önde tutmalar,

c) Cimnastik değnekleriyle: Değişik vaziyetlerde tutarak çeşitli gövde hareketleri, atış ve tutuş, denge hareketleri, çekme ve itmeler, üzerinden atlamalar,

d) Sağlık topu ile: Çeşitli atışlar, değişik duruşlarda top alıp vermeler ve topla gövde hareketleri, denge hareketleri,

e) Cimnastik kâşnağı ile: Değişik yönlerde kolda çevirmeler, atış ve tutuşlar, yerde çevirmeler, içinden geçmeler; değişik tutuşlarla gövde hareketleri (bu aracı yalnız kız öğrenciler kullanır),

f) Saplı top ile (1 kg. a kadar): Çeşitli yönlerde çevirmeler, savurma ile ilgili hareketler, uzağa atışlar.

III. ARAÇTA HAREKETLER:

Yatay parmaklık, ip merdiven, sabit ve eğik merdiven, halat ve cimnastik çerçevesi gibi araçlardan faydalanarak kuvvet belirtici, vücut ağırlığının sağladığı omurga gerici, göğüs kafesini açıcı, omuz çemberini ve kolları kuvvetlendirici asılma, tırmanma ve dayanma hareketleri.

Denge kalası ve cimnastik sırası üstünde duruş düzgünlüğü, kas duyarlılığı, koordinasyon ve cesaret (yüksek olduğu takdirde) sağlıyan denge hareketleri.

Koyun, kasa gibi atlama araçlarından faydalanarak dayanma ve sıçramalar suretiyle kol ve bacak gericilerini kuvvetlendiren, çeviklik, çabuk kuvvet uygulama, çabuk karar verme, kas duyarlılığı, konsantrasyon, cesaret ve gözpekliliği özelliklerini sağlıyarak engelleri aşmayı kolaylaştıran atlamalar.

a) Yatay parmaklıkta: Tırmanma, asılma ve esnetmeler, ihtiyaca uygun düzeltici değerlerde hareketler,

b) İp merdiven ve sabit eğik merdivende: Tırmanmalar ve basit asılmalar,

c) Dik halatta 4 metreye kadar tırmanmalar, sallanmalar, iki halat arasında yerden hız alarak dönmeler (takla), hız alarak alçak engeller üzerinden aşmalar,

d) Cimnastik çerçevesinde: Her çeşit geçmeler,

e) Cimnastik sırasında (düz ve eğik): İkinci sınıfta yapılan hareketlerin güçleştirilmiş şekilleri,

f) Denge kalasında (göğüs yüksekliğinde): Değişik yürüyüşler (ileri, geri, yan, çömelik, dört ayak ve bir şey taşıyarak),

g) Koyunda (kalça yüksekliğinde yanlamasına): Bacaklar açık ve çömelik atlama; arka arkaya konmuş iki koyunda (aynı yükseklik) bacaklar açık atlama (yalnız erkekler için).

h) Kasada (kalça yüksekliğinde uzunluğuna): Kasa üstünde takla, bacaklar açık atlama (yalnız erkekler için); (kalça yüksekliğinde yanlamasına): Ellerle dayanarak yüz kasaya dönük yan atlama; ellere dayanarak sırt kasaya dönük yan atlama (yalnız erkekler)...

IV. YER (MİNDER) HAREKETLERİ:

Omurga işlekliği, kuvvet, becerik, çeviklik, atiklik, kas duyarlılığı, koordinasyon, konsantrasyon, gözpekliliği ve cesaret geliştirici minder, yumuşak çimen veya uygun kum havuzunda yapılan hareketler.

İkinci sınıftaki alıştırmalarla beraber öne-arkaya taklalar, eş yardımı ile elüstü (amut) duruşu alıştırmaları, basit tanklar, silindir, kuyruklu takla gibi eğlenceli gurup alıştırmaları, ayaktan köprüye düşmeler, diz-omuz perendesi...

V. SPOR ALIŞTIRMALARI:

Ders plânının esas devresindeki cimnastik alıştırmaları yerine konabilecek olan spor alıştırmaları, kendi kollarının gerektirdiği açık hava çalışmalarıyla, vücudu ve onun hayati fonksiyonlarını tabiat unsurları ile karşı karşıya bırakan, ferdi yetenekleri geliştirme ve gücü ölçme imkânları sağlıyan koşu, atlama ve atmalar gibi en tabii faaliyetlerdir...

1 — Koşular:

a) 60 metreyi aşmayan sürat koşuları,

b) Çeşitli bayrak yarışları,

c) 3 dakikayı aşmayan süreli gurup koşuları,

c) Arada yürüyüş fasılları verilen 5 dakika süreli koşular,

d) Tabii engelli koşu yolu üzerinde arazi koşuları.

2 — Atlamalar:

a) Hız alarak yüksek atlama,

b) Durarak ve hız alarak uzun atlama,

c) Tabii engeller üzerinden uzun, yüksek ve derinliğine atlamalar.

3 — Atmalar:

a) Fırlatma topu (80 gr.) ile hedefe ve uzağa atmalar,

b) Eltopu ile atışlar,

c) Saplı top savurmaları,

ç) 3 kg. lık gülle veya taş atmaları.

VI. OYUNLAR:

Bütün vücudu neşe içinde işleten, hareket ihtiyacını serbest ve en geniş ölçüde karşılayarak vücudu geliştiren ve özgecilik, takım ve arkadaşlık ruhu, iş birliği, doğruluk ve hakgüderlik, oyun kurallarına uyma, cemiyetin bütün düzen ve türelerine saygı ve uyarlık gösterme gibi alışkanlıkları sağlayan:

1 — Küçük eğitsel oyunlar:

a) Basit koşu oyunları,

b) Top oyunları ve stafetleri,

c) Mücadele oyunları.

2 — Spor oyunlarına hazırlayıcı küçük oyunlar: Sepet topu, ağıl eltopu gibi.

3 — Spor oyunları: Alan ölçüleri ve kuralları bu sınıfa göre ayarlanmak suretiyle, voleybol, salon eltopu, basketbol.

4 — Çevre imkânlarına göre, ritmik ve işletici karakteri ile hareket değeri ve okula uygunluğu olan müzikli, müziksiz halk oyunları ve mahalli oyunlar.

DERS PLÂNININ UYGULANMASINDA ÖĞRETMENE ÖĞÜTLER

1— Çalışmalara hazırlayıcı ve komut disiplinini sağlayıcı mahiyette olan düzen alıştırmaları üzerinde, dersin başında veya gereken yerinde durulmalı, fakat hareket değerinin azlığı dolayısıyla bu alıştırmalara ancak yeteri kadar yer verilmelidir.

2 — Dersin başında yaptırılan koşular, hiçbir zaman ısıtıcı mahiyetten aşırı bir ölçüde olmamalıdır.

3 — Yürüyüş ve koşularda ritim değişiklikleri, serbest hareketlerde aynı veya değişik yönlerde aynı veya ayrı zaman-

da yapılan baş - kol - bacak - gövde hareketleri terkipleriyle ritim ve koordinasyon eğitimine önem verilmelidir.

4 — Baş hareketlerinin münferit olanlarından ziyade diğer gövde bölümleriyle müşterek olarak yapılan tipleri tercih edilmelidir.

5 — Kızlar için serbest hareketlerin ritmik değerinde olanlarına fazla yer verilmelidir.

6 — El araçları ilk sınıflarda direnç sağlayan karakteri ile değil, hız ve el yatkınlığı kazandıran özelliği ile kullanılmalıdır.

7 — Asılma ve tırmanmaların bacak yardımı ile yapılanları tercih edilmelidir.

8 — Asılma araçlarındaki tutuşlarda emniyet bakımından baş parmağın diğer parmaklarla karşılaştığı «serçe tutuşu» öğrencilerden ısrarla istenmelidir. Göğüs kafesini sıkıştırmamak ve sırta düzgün bir duruş vermek amacıyla tutuşlarda eller arasındaki açıklığın omuz genişliğinden az veya çok olmasına itina edilmelidir.

9 — Atlamalar için kullanılan araçların yüksekliklerinde kız ve erkek farkları daima gözetilmelidir.

10 — Koşular, aralıksız serbest hareketler, ip atlamaları ve sıçramalar gibi sürekli çalışmalarda, yüksekliğine tırmanmalarda yürek zorlayıcı ölçüden kaçınılmalıdır.

11 — Solunum hareketleri ders plânında başlı başına bir yer almamalı, ancak tempo, şiddet ve zaman ölçüsü öğrencilerin kendi organik kapasitelerine bırakılmak şartıyla gerektiği yerde serbest olarak yaptırılmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin bir hareketin süresi boyunca nefes tutmaları gibi, dikkat ve hareket acemiliğinin sebep olduğu, zararlı durumu daima önlemeli ve solunumun ritim ve safhalarını, hareketin nefes alma veya vermeyi gerektirdiği ve kolaylaştırdığı safhalarına uydurma hususu öğrencilerde bir alışkanlık haline getirilmelidir.

12 — Kasa, koyun v. b. gibi araçlarda yapılan hareketler, öğrencinin cesaret ve kuvvetini deneme imkânını sağlar. Bu bakımdan bu araçlarda yapılan ilk hareketler yıldırıcı olmamalıdır. Araçla ilgili tehlikeler daima göz önünde tutularak alınacak tedbirlerle çalışmanın güveni sağlanmalıdır.

13 — Yer hareketlerinin omuz çemberi ve kol üzerindeki sürekli ve kuvvetli dayanma çeşitlerinden sakınılmalıdır.

14 — Her çeşit atlamalarda düşülen yerin yumuşak ve tehlikesiz bir yer olmasına itina edilmelidir.

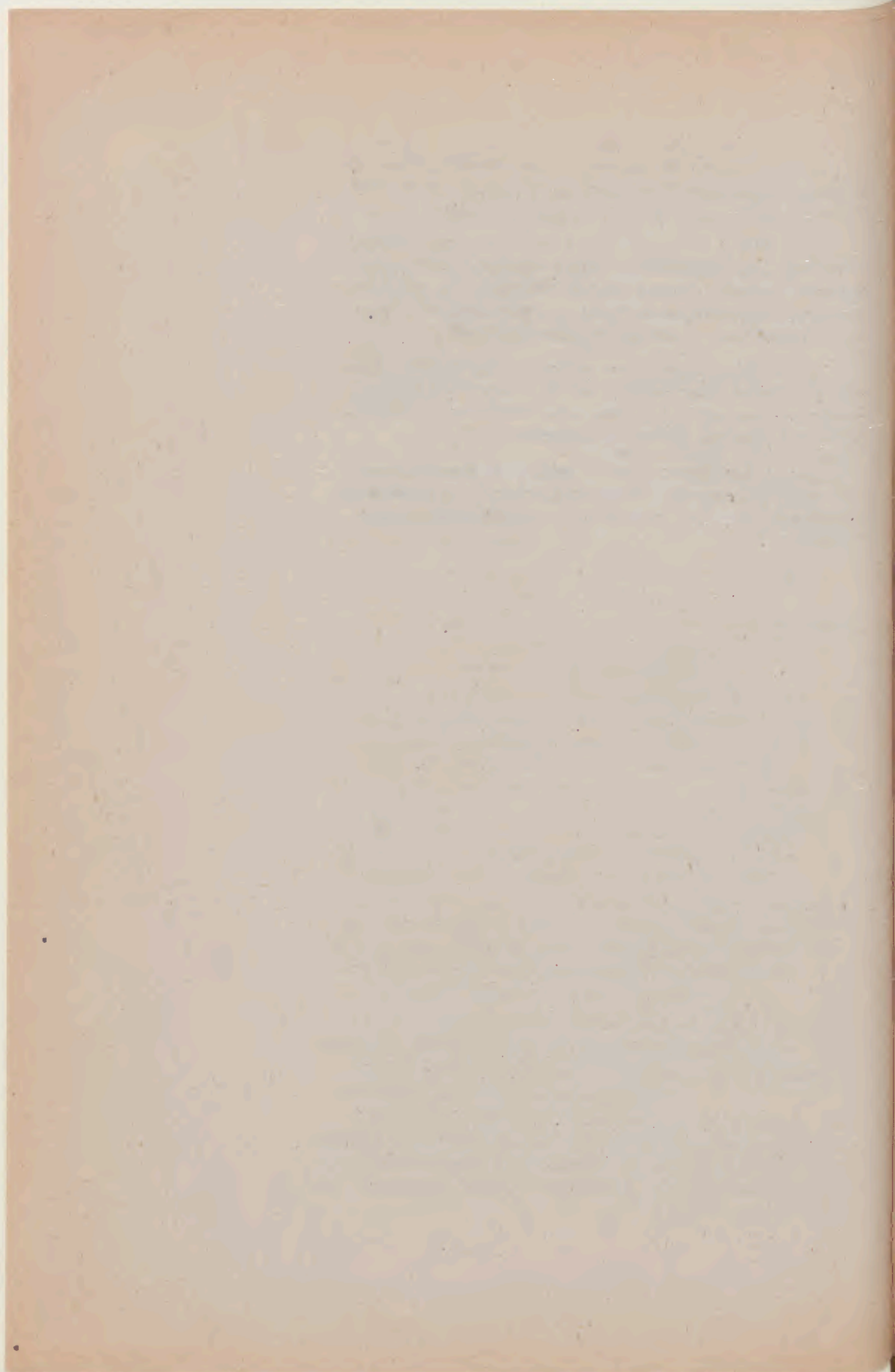
15 — Her çeşit spor alıştırmalarında genel olarak stil aranmamalı; koşular hiçbir suretle zaman tutulan yarışlar halinde yaptırılmamalıdır. Atlamalarda sıçrama tahtası şartları aranmamalıdır. (Yüksek atlamada çita yerine ip kullanılabilir.)

16 — Oyunlar bütün öğrencileri aynı derecede aktif halde tutacak çeşitten seçilmeli, geri yetenekli öğrenciler ihmal edilmemelidir.

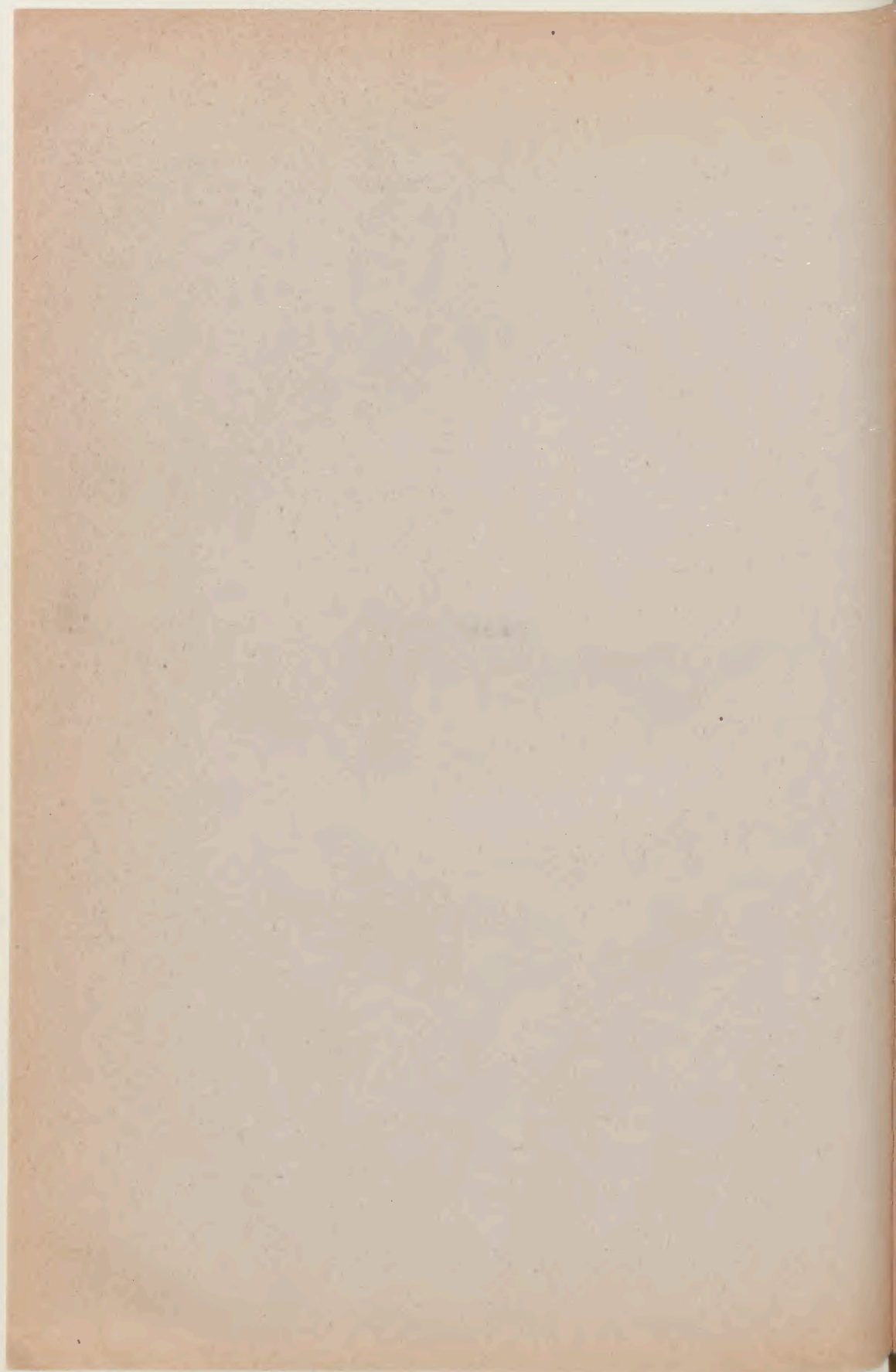
17 — Her orta okulun değilse bile aynı semtte bulunan birkaç orta okul veya okulun ortaklaşa malı olan basit imkân-lara sahip merkezî bir oyun alanıyla yine basit şartlı, üstü kapalı genişçe bir yerin mevcudiyeti, her çeşit mevsim çalışmalarını verimli kılacak şartların başında gelmektedir.

18 — Öğrencilerin beden eğitimi çalışmalarından sonra terli vücutlarıyla rüzgârlı ve cereyanlı yerlerde kalmalarına meydan verilmemeli, ders ve çalışmaları bitince kapalı ve mah-fuz bir yerde derhal giyinmeleri sağlanmalıdır.

19 — Kendilerinde kırıklık, yorgunluk hissedilen hasta-lıktan yeni kalkmış olan öğrencilerin fazla yorucu hareketlere katılmamalarına dikkat edilmeli, bunlara gereken ihtimam gös-terilmelidir.

RESİM

RESİM

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencilere, gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını, tasarım ve imgelemlerini resim vasıtasıyla ifade edebilme ve canlandırabilme yetisi kazandırmak.
- 2 — Öğrencileri, çevrede, tabiatta ve sanat eserlerindeki güzelliği görmeye, bulmaya ve bunların değerlerini anlamaya teşvik ederek onların estetik duygularını geliştirmek.
- 3 — Öğrencilerin, değerli sanat eserlerini değersiz eserlerden ayırdedebilme yetisi elde etmelerine çalışmak.
- 4 — Öğrencilere resim çalışmalarının gerektirdiği metotları, becerik ve bilgileri kazandırmak.
- 5 — Öğrencilerin resmi diğer derslerin öğrenimi için değerli bir ifade vasıtası olarak kullanmalarını sağlamak.
- 6 — Öğrencileri basit teknik resimleri çizebilecek ve anlayabilecek bir hale getirmek.
- 7 — Resmi öğrencilerde, boş zamanlarını faydalı bir şekilde geçirmelerini sağlayacak zevkli ve değerli bir merak ve meşgale haline getirmek.

AÇIKLAMALAR:

- 1 — Yukardaki amaçlar Resim dersi çalışmalarının her safhasında önemle göz önünde bulundurulacak ve öğretmen çalışma şekillerinin tesbitinde ve sonuçların değerlendirilmesinde bu ana fikirlerin ışığı altında yürüyecektir.
- 2 — Resim dersi Türkçe ve Müzik dersleri gibi bir ifade dersidir. Onun için bu derste yalnız mihanikî surette göz ve el mahareti kazandırmaya çalışılmaz, öğrencilerin düşünce ve duygularını ifade etmelerine geniş imkân verilir. Öğrenci bir şeyi ancak onun hakkındaki bilgisi nispetinde resmedebilir, onun için verilecek her ödev, öğrencinin bir içten yaşaması ve incelemesiyle ilgili olmalıdır.
- 3 — Orta okul öğrencileri yeniyetmelik çağının ilk basamağındadırlar. Kendilerine has davranış halleri vardır. Bunlar resim çalışmalarında dikkate alınmalıdır. Bu çağda öğrenciler bazan çocuk gibi, bazan da yetişkin gibi hareket ederler; bu sebeple resim öğretmeni, öğrencilerin ifade tarzlarında ve eser meydana getirişlerinde muayyen ve sabit bir karakter ve mahiyet beklememelidir. Bu alandaki sert tenkidler ve zorlamalar çocuğun kendisine ve işine olan güvenini kaybettirir.

Öğrenciler bu çağda büyük değişmeler ve istikrarsızlıklar içindedirler. Büyük bir huzursuzluk duyarlar ve onlar için bir iş üzerinde çalışmalarını teksif etmek güç olur. Fakat buna mukabil iş âlemleri zengindir ve bir iş meydana getirmeye isteklidirler. Olgun bir kişilik kazanabilmeleri için heyecanlarının istikrar bulması lâzımdır. Yapıcı, yaratıcı ve doyurucu bir faaliyet olan resim çalışmaları öğrencilere bu imkânı sağlar ve onların ruhsal sağlıklarının korunmasında yardımcı olur.

4 — Resim dersleri, orta okulda öğrencilerin ruhsal gelişmelerini tanıyabilme, takibedebilme ve zamanında müdahale imkânını sağlayarak karakter eğitiminde önemli rol oynar. Öğrencinin meydana getirdiği resimler onun iç âlemine açılmış birer pencere gibidir. Öğrenci orta okulda genel olarak kendi içine çekilmiş bir durumdadır. Öğretmen için ilk iş, onu çekildiği bu âlem içinde türkünmeden anlamak, müşahede etmek ve elde ettiği sonuçlara göre de eğitsel tedbirleri almak ve uygulamak olmalıdır.

5 — Resim dersleri öteki derslerin geniş ölçüde yardımcısıdır. Bir kısım bilgilerin kazanılması, bu bilgilerin derinleştirilmesi ve tamamlanması, bazı problemlerin ifade ve açıklanması için Resim derslerinden geniş ölçüde faydalanılır.

6 — Resim dersi yalnız ders saatlerinde inhisar etmemeli, bunun dışında da devam eden zevkli bir çalışma halinde yürütülmelidir. Bu bakımdan okulda bir resim dersanesi kurulması faydalı olur. Bu resim dersaneleri, yıllar geçtikçe araç ve gereçlerini çoğaltarak, plânlı bir çalışma ile programın bütün isteklerine cevap verebilecek bir hale getirilebilir.

7 — Resim derslerinde konular genel olarak iki bölüme ayrılır:

I — Tabiattan resimler:

Tabiattan resim orta okulun her sınıfında önemle ele alınacak ve işlenecektir. Tabiattan resim yaptırılırken çocuk tamamiyle serbest değildir. Belirli bir konuya uymak zorundadır. Fakat öğrenciden bir objektif sadakati beklemek doğru değildir. Her insan yaptığı resme kendinden bir şey katar. Bu alanda öğretmenin müdahalesi öğrenciyi tabiattaki oranları görmeye sevk etmek ve gördüklerini kendine göre ifade etmek imkânı vermektir.

a) Natürmort: (Eşya ve mevsimle ilgili meyva, sebze, çiçek v. b.) ndan kompozisyonlar tertipleme ve resimlerini yaptırmak,

b) Peyzaj: Çocuğun çevresinde bulunan kır manzarası, anıtlar, sokak, orman, deniz, dağ, fabrika, park v. b.

c) Figürler, Portreler ve antika alçı modeller: Duran insan ve hayvan resimleri, hareket halinde insan ve hayvan resimleri, öğrencilerin arkadaşlarının, ev halkının, tanıdıklarının, aynadan kendilerinin portreleri.

ç) Tabiata tamamen sadık kalınarak yapılan resimler: Tabiat bilgisinde geçen bitkilerin, böceklerin ve hayvanların mümkün olduğu kadar teferruatlı resimleri.

II — Hayalî resimler:

a) Çocukların çevrelerinde her zaman temas halinde buldukları konular üzerinde konuşulduktan sonra yaptırılacak resimlerdir. (Düğün, pazar yeri, istasyon, millî bayramlar, mahalle v. b.)

b) Çocukların yaratıcılıklarını ve şahsiyetlerini geliştiren ve belirten konular. (Rüya, efsane, masal, güzel kuş, tipik hayvan kompozisyonları yapma... gibi.)

c) Yaptıkları bir gözlemin resimle ifadesi. (Mahkeme, postane, fabrika, müze, seşim yeri gibi.)

8 — Hayalî ve tabiattan resim konuları dışında kalan aşağıdaki faaliyetler de resim dersinin önemli bir bölümünü teşkil eder.

a) Dekoratif resimler: Tabiat ve eşyanın sadeleştirilerek ve üslûplaştırılarak basit çizgi ve yüzeylerle ifadelendirilmesi ve bunların süsleme unsuru olarak işe yarar konularda kullanılması.

b) Grafik çalışmaları: Okulun istatistik işleriyle ilgili konularıyla diğer derslerde raslanan istatistik bilgilerini grafik usullerle ifade etme çalışmaları.

c) Şematik resim: Muayyen noktaları ele alarak, teferuatı kaldırmak suretiyle yapılan resimler. Meselâ hayvan türlerinde ortak özelliklerini gösteren resimler, fizik derslerindeki konulara ait şemalar.

ç) İş resimleri: Mevcut eşya ve aletlerin ve iş dersinde yapılacak eşyanın iş resimlerini hazırlamak. Bu çalışmalarda öğrenciler yapacakları resimleri belli bir oranda çizmeyi; cetvel, pergel ve gönye kullanmayı öğreneceklerdir.

d) Toplu çalışmalarda yapılan resimler: Bunlar okulun genel çalışmalarıyla ilgili olarak ele alınan resim konularıdır. Meselâ müsamerelerde dekor hazırlamak, davetiyeler çizmek, okul gazetesinin başlığını hazırlamak, dergi ve kitap kapakları yapmak, okul faaliyetini tanıtan, yerli malları kullanmayı, spor yapmayı, Kızılaya üye olmayı teşvik eden, çevre ve memleket özelliklerini belirten afişler yapmak.

9 — Resim derslerinde, kâğıdın göze hoş görünen bir şekilde doldurulması, ayrı ayrı bölümlerinin renk ve şekil bakımından ahenkli kılınması, kompozisyon bütün sınıflarda üzerinde önemle durularacak bir iştir.

10 — Her sınıfta öğrencilerin çok çeşitli teknikler ve gereçlerle iş görmelerine imkân verilmelidir. Bu suretle öğrenciler arasından üstün istidat ve kabiliyette olanlar kolayca kendilerini gösterirler.

Kullanılacak malzemeyi ve baş vurulacak teknikleri, yapılacak resmin çeşidi ve konusu tâyin eder. Bu teknikler genel olarak aşağıya sıralanmıştır:

- a) Kurşun ve kömür kalemle resim,
- b) Renkli kuru kalem, renkli tebeşir ve pastel ile resim,
- c) Mürekkeple resim: çöple, yazı kalemiyle, redis uciyle,
- ç) Sulu boya tekniği,
- d) Guvaj tekniği, (Beyaz katılan örtücü boyalarla.)
- e) Kâğıt yırtma, kesme ve yapıştırma resim,
- f) Şablon işleri ve alacalı kâğıtlar,
- g) Selofan veya renkli kâğıtlarla pencere resmi tekniğinde resimler. (Vitraj),
- h) Fırça basması,
- i) Patates, mantar ve diğer basmalar,
- j) Linol oyma işleri.

11 — Resim derslerinde öğrencilere yapılacak yardım bir düzeltme şeklinde olmamalıdır. Öğretmenin tahtaya veya kâğıt üzerine resim çizmesi veya öğrencilerin yaptıkları resimler üzerinde düzeltmeler yapması doğru değildir. Öğretmen, öğrencinin konu hakkındaki bilgi ve görüşünü kuvvetlendirmeli, konunun yaptığı işi, etkisi altında kaldığı tabiat kanunlarına buldurmaya çalışmalıdır. Öğretmenin öğrencilere yapacağı en önemli yardım, verdiği konular üzerinde, çalışmaya başlamadan önce, öğrencilerle konuşmasıdır.

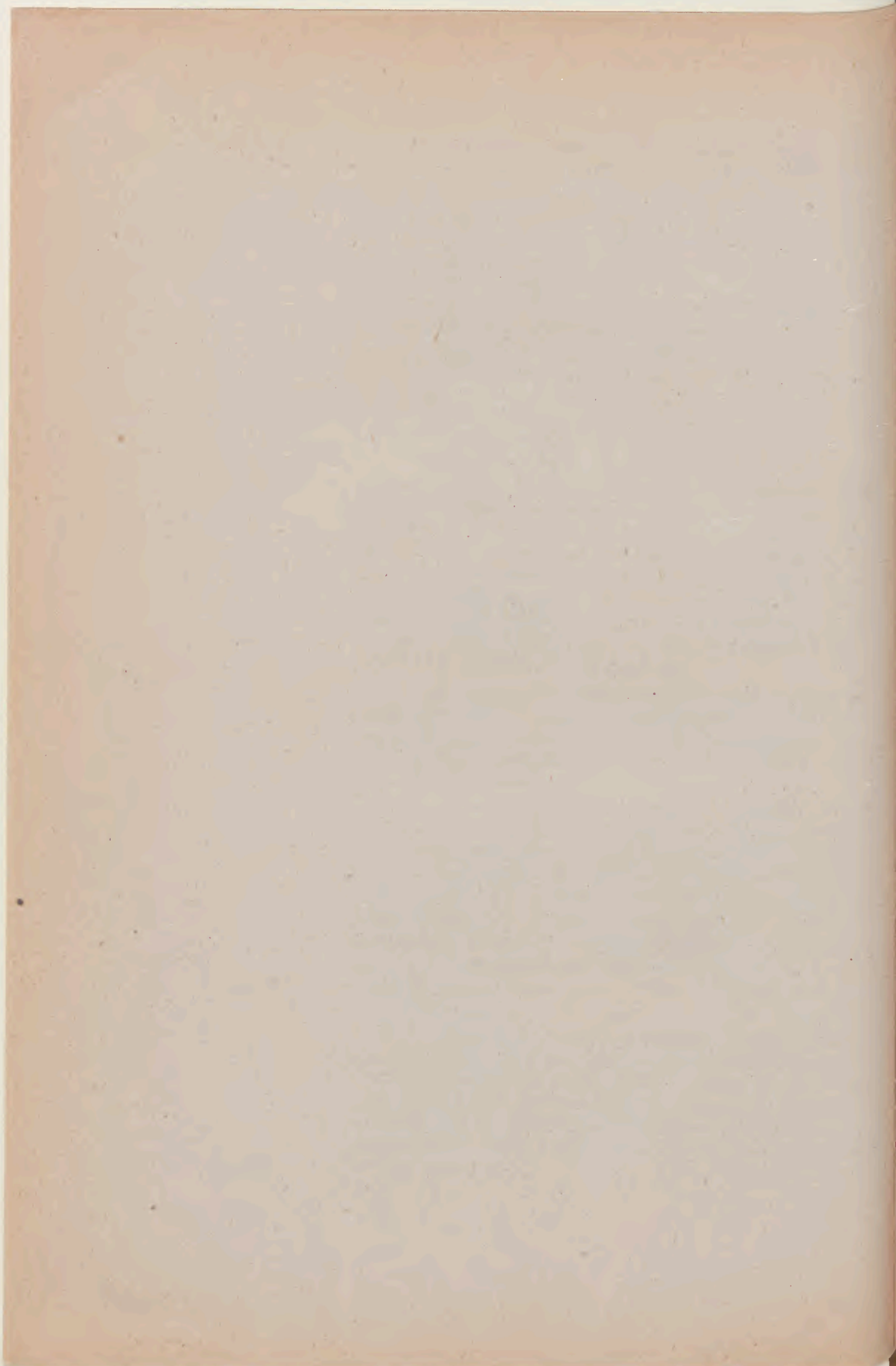
12 — Öğretmen, bulunulan çevrede ve yurt gezintilerinde sanat değeri olan eski ve yeni eserleri, zaman zaman açılan resim, heykel ve diğer güzel sanat eserlerinin teşhir edildiği sergileri ve güzel sanatlarla ilgili iş yerlerini öğrencilere ziyaret ettirmeyi ihmal etmemelidir.

13 — Türk sanat eserleri, mahallî sanat eserleri yerinde incelenerek veya iyi baskılı resimlerinden faydalanılarak gösterilmeli, gerekirse resimleri, krokileri yapılmalı; yerli ve yabancı büyük sanatkarların tabloları, çizgileri ve renkleri üzerinde konuşmalar yapılarak bunlar öğrencilere tanıtılmalı; değerli Türk ressam, heykeltıraş ve mimarlarının eserleri ve şahsiyetleri hakkında kısa bilgiler verilmelidir.

14 — Öğrencilere, her sınıfta, seviyeye uygun bir şekilde, perspektif ve renk bilgisi verilmeli, bâzı önemli resim terimleri öğretilmelidir.

15 — Resim konuları ve bu konuları işlemek için kullanılacak teknikler sınıf sınıf ayrılmamıştır. Her sınıfta çeşitli tekniklere zaman ayırırken çok dikkatli olmalı, bir kısma çok, diğer kısma az yer ayrılmamalıdır. Öğretmen yukardaki açıklamalara göre ve öğrencilerinin herbirinin kabiliyetlerini göz önünde bulundurarak, dersini ayarlayacak ve onları geliştirmeye çalışacaktır.

MÜZİK

M Ü Z İ K

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencide müzik sevgisini ve yeteneğini geliştirmek;
- 2 — Her öğrenciyi ilgi ve yeteneğine göre şarkı söylemeye, bir müzik aleti çalmaya, bir müzik parçasını dinlemeye, ritmik çalışmalara ve yaratıcı faaliyetlere katılmaya teşvik etmek;
- 3 — Öğrencinin, toplum içinde etkin yaşayabilmesi için gerekli müzik bilgi ve beceriklerini elde etmesine yardım etmek;
- 4 — Okulda, evde ve çevredeki müzik faaliyetlerine öğrencinin katılmasını teşvik ederek müziği, öğrencinin toplumsallaşmasında ve heyecanları bakımından gelişmesinde bir araç haline getirmek;
- 5 — Okul içinde ve dışında öğrencilere iyi müzik parçaları dinleme fırsat ve imkânları sağlayarak, değerli müzik eserlerini anlama yetisi kazandırmak;
- 6 — Müzik çalışmaları yoluyla millî birliğin gelişmesine yardım etmek;
- 7 — Müzik vasıtasıyla milletler ailesi içinde yakınlık ve dostluk duygularını kuvvetlendirmek.

AÇIKLAMALAR:

Müzik eğitimi, sesin, kulağın ve zevkin eğitimidir.

1 — *Ses eğitimi:* Okulda ses eğitiminin amacı, çocuğa iyi ve doğru şarkı söylemesini öğretmektir.

a) Çocuğun sesi bilhassa orta okul çağında ihtiyatla kullanılması gereken nazik ve ince bir alet halindedir. Öğretmen öğrencilerin, seslerini zorlamadan taganni etmelerine ve onların daimî surette hafif ve tatlı bir baş sesi ile şarkı söylemelerine önem vermeli; bütün öğrenim boyunca ses kalitesine, müzik cümlelerini doğru ifade etmeye, iyi telâffuza ve hecelerinin açık ve anlaşılır bir şekilde söylenmesine özel ihtimam göstermelidir. Çocuk sesinin özellikleri hafiflik, tatlılık, yumuşaklıktır. Ses daima serbest ve tabii bir şekilde çıkarılacak ve bağrılmıyacaktır.

b) Öğretmen ses eğitiminde çocuklarda ses değişimi olayına dikkat edecek, bu devre esnasında çocukları durumlarına göre idare edecek, vokal çalışmalarda onları baş sesiyle söyletecektir.

c) Ses eğitiminde her ders başında birkaç dakika nefes, ses ve telâffuz alıştırmaları yaptırılacaktır. Teneffüs alıştırmalarında, önce sınıfın havasını yenilemek doğru olur. Teneffüs daima temiz havalı bir sınıfta gürültüsüz yapılacaktır.

Teneffüs alıştırmalarına bâzı kolay kol ve beden hareketleri de ilâve edilebilir.

ç) Öğretmen her türlü ses çalışmalarında, çocukların yaşlarına göre değişen ses genişliklerine dikkat edecek, bu genişlikleri ne tizde, ne peşte aşmayacaktır. Koral çalışmalarda sesler gerektiği kategorilere doğru olarak tasnif edilecektir. Öğretmen ses değişimi devrini geçirmemiş, geçirmekte ve geçirmiş olan ayrı tipleri doğru görecektir, ses bölümü ve çalışmalarını ona göre idare edecektir. Ses değişimi devrini geçirmemiş erkek çocukları daima alto, kız çocukları soprano söyletmek doğru değildir. Soprano ve alto seslerini hem erkek, hem de kız çocukları arasından karışık olarak seçerek söyletmelidir. Ses alıştırmaları, ses kategorileri içinde gurup gurup yapılacak, tizlere çıkabilen ince sesliler, tizlere çıkamıyan kalın seslilerle beraber çalıştırılmıyacaktır. Karışık orta okul sınıflarında geniş ses sınırları içinde yazılmış parçaları söyletirken, öğretmen, büyük ses genişliği içinde kolay ve serbestçe hareket edebilen gerçek soprano larla, böyle bir ses genişliğine hiçbir zaman malik bulunmıyan erkek çocukları, ses değişimini yeni tamamlamış, taze basları aynı zamanda sestüş olarak beraberce bağirtmıyacak; böyle durumlarda kolay bir armoni içinde onlara, uygun bir parti verecektir.

d) Ses alıştırmalarında önce m, n gibi sessiz harfler üzerinde çalışılacak, sesli harflerle çalışmaya sonra geçilecektir. A seslisi imlâ veya solfej çalışmalarında uygun bir harf ise de boğazdan ses çıkartmayı kolaylaştırdığı için ses eğitiminde çok ihtiyatla ve zamanında kullanılmalıdır.

e) Okulda münferit taganni de teşvik edilecektir. Doğru ses çıkaramıyan, istenilen irtifalarda doğru ses veremıyen tipler sınıfta en öne oturtulacak, arkalarına iyi söyleyenler konulacak, bu gibilerin seslerinin düzeltilmesine özel bir ihtimam gösterilecektir.

f) Ses alıştırmaları esnasında piyano gibi klavyeli bir alet, ancak refakat sazı olarak, temiz ve doğru ses çıkarmaya yardımcı olmak üzere kullanılmalıdır. Yoksa onun, bütün ses alıştırmaları esnasında beraberce çalınması doğru olmaz.

g) Bütün öğrenim boyunca öğrenci, ses çalışmaları esnasında daima dik ve rahat durmalı, göğüs serbest ve rahat tutulmalı, omuzlar otururken iskemleye veya sıraya değmemeli, taganni esnasında bilhassa tiz seslerde omuzlar kaldırılmamalı. her iki ayak döşeme üzerine rahat ve doğru konulmalı, vücut gevşek ve rahat tutulmalı, sıkılmamalı, derin nefes alınmalı, ağzı yeter derecede açmalı, (mübalâğalı şekilde fazla açmaktan sakınmalı), dil mümkün olduğu kadar ağızda düz durmalı, tatlı söylemeli, tonu muhafaza etmeli, kendinden daha iyi söyleyenleri dikkatle dinlemek fırsatını kaçırmamalı, onları takip ve taklide etmeli, mümkün olduğu kadar ayakta taganni etmeli, her

derste muayyen bir müddet, birkaç dakika, ses ve solunum alıştırmaları yapılmalıdır. Ses çalışmaları yapılan yer ne soğuk ne de fazla sıcak olmamalı, havası yenilenmiş, tozsuz, dumanlı bulunmalıdır. Nezeleli, kendisini üşütmüş öğrenciyi taganniden affetmeli, çocukları yüksek sesle haykırmaktan menetmelidir. Hatırlatalım ki ses değişimi sırasında yalnız taganni değil, fazla haykırmak da sesi bozabilir.

2 — *Kulak eğitimi*: Kulak eğitiminin amacı, çocuğun müziksel işitme kabiliyetini eğitmek, çocukta müzik anlayışını sistemli bir surette geliştirmek, çocuğu müziği yazıp okuyabilecek hale getirmek, onu müzik bilgisi ve kültürü ile teçhiz etmektir.

Okulda kulak eğitimi konusunda çocukta eğitilecek hususların başlıcaları şunlardır...

a) Ritim duygusu: Müzik anlayışının esaslı maddesi ritim duygusudur. Bu duygu insanda daha çocukluktan itibaren görünür ve sistemli bir şekilde eğitilmesi lâzımdır. Ritim kapasitesinin, ritmik şuur ve duygunun eğitimi ve inkişafı için küçük çocuklara ritmik karakterde ses ve saz müziği eserleri çalınır (piyano veya plâkla), onlara ritmik dramatisasyon yaptırılır ve çocuklardan vurma sazlar bandosu kurulur. Vurma aletler bandoları çocukların ritmik duygularını geliştirmede çok işe yarayan vasıtalarıdır.

Orta okulda ritim eğitiminde ilk alınacak not değeri bir vuruşluk (dörtlük) değerdir; sonra iki vuruşluk, üç, dört vuruşluk, sekizlik, noktalı dörtlük, on altılık... gibi not ve susma değerleridir.

Metrik sıra da 2/4, 3/4, 4/4 lük usullerdir.

b) Müziksel işitme kabiliyeti ve tonal duygu: (Müziksel işitme kabiliyeti) sözleriyle çocuğun tek ve çok sesleri, irtifaları bakımından tanıma, ayırdetme, işitme kabiliyeti kastedilmektedir. Bunun geliştirilmesi özel bir mahiyet ve güçlük arz eder. Önce do-sol beşlisi, sonra mi, daha sonra sıra ile si, re, fa, lâ sesleri alınıp işlenir.

İmlâ kulak eğitiminin esasıdır. Müziksel işitme kabiliyetinin eğitiminde tonal duygu da terbiye edilir. Kulak eğitimi çalışmaları esnasında, ses eğitiminde temas edilen ses değişimi olayı daima göz önünde bulundurulur. Bu devre içinde olan öğrenciler hafif ve tatlı bir baş sesiyle taganni ettirilir. Bu gibi çocukların geniş solfej alıştırmalarını yapamayacaklarını hatırdan çıkarmamak lâzımdır.

c) Müzik hâfızası: Bütün müzik öğrenimi boyunca kulak ve göz hâfızaları da terbiye edilecektir. Hâfıza alıştırmaları ritmik, melodik ve armonik olur. İmlâ hâfızayı terbiye eden kuvvetli bir vasıtaadır. Ritmik, melodik ve armonik imlâ alıştırmalarıyla hem alınan maddeler işlenir, hem hâfıza terbiye edilir. Çocuk işittiğinin ve gördüğünün ne olduğunu söyleyerek

ifade ederse imlâ sözlü, yazarsa yazılı olur. Önce sözlü imlâ yapılır, sonra yazılıya geçilir.

ç) Müzik tasavvuru: Kulak eğitim ifaaleti daimî müzikal bir tasavvurdur, zihni bir faaliyettir. Çocuk, sesleri daima tasavvur ederek, düşünerek taganni eder veya yazar. Do-mai-sol akor notları zihni destekler, köprüler olarak alınır; bunlar düşünülerek diğcr sesler bulunur. Çocukta müzikal tasavvur da eğitilmelidir.

d) Müzik yaratma kabiliyeti: Müzik dersleri çocuğın müzik yaratma kabiliyetini ve müzikal fantezisini de eğitmekle ödevlidir. Yaratma yüksek faaliyet derecesidir. Çocuk alınan ritmik, metrik, tonal maddeler üzerinde yaratmalar yapar. Mevcut sözlere veya kendi bulduğu orijinal sözlere müzik koyar. Eserlerin dramatisasyonu da bu kabiliyeti geliştirir.

3 — *Zevk eğitimi*: Müzik öğretiminin diğcr önemli bir amacı da çocukta müziğe karşı ilgi ve sevgi uyandırmak, ona iyi bir müzik zevki ve anlayışı kazandırarak müzik dinleme, müzik yapma ihtiyacını duyurmak ve geliştirmek, böylece öğrencinin estetik, toplumsal ve milli duygularını tahrik etmektir.

a) Çocuğu, bu amaca ulaştıracak araçların başında okul şarkıları gelir. Okul şarkısı sözleri yönünden eğitsel, çocuk zevk ve psikolojisine uygun, ezgileri yönünden orijinal, sanat değerini haiz, çocuk için sevimli, cazip ve kolay öğrenilir olmalı, sözle ezgi arasında uygunluk (prozodi) bulunmalıdır. Okul şarkıları, o memleketin bestecileri tarafından yazılmış orijinal şarkılar, halk ezgileri veya başka ulusların şarkılarından çevrilmiş adapteler olur. Okula girecek her türlü şarkının, okul havasına, çocuğa, çocuk zevk ve psikolojisine uygun olması şarttır. Şarkı ister kulaktan, ister notasiyle öğrenilsin, daima gerçek bir enterpretasyonla, sanatla çocuklara sunulmalıdır. Müzik öğretmeni, mutlaka seçme şarkılardan yapılmış bir şarkı repertuarına malik olmalıdır.

b) Okul şarkılarından başka öğretmenin kendi saziyle çocuk seviyesine ve zevkine uygun parçaları çocuklarına çalması da zevk eğitiminde önemli rol oynar. Bundan dolayı öğretmenin şarkı repertuarı gibi bir de çocuklarına çalacağı eserlerden mürekkep bir repertuarı olması, böyle bir repertuarı vaktinde hazırlamış bulunması ve bu repertuarı zamanla genişletmesi gerekir.

c) Şarkıların dramatisasyonu çocukların yaratma kudretleri kadar müzik zevklerini de eğitir.

ç) Zevk eğitiminde kullanılacak çok faydalı bir araç da gramofon ve plâktır. Müzik öğretmeni, okulunda çocukların seviyelerine uygun plâklardan mürekkep bir diskotek kurmakla da ödevlidir. Gramofon sağlam, bilhassa sürati bakımından muntazam olmalıdır ki eserler gerçek tempo ve tonların-

dan dinlenebilsin. Gramofon pratikliği bakımından daima radyoya üstün bir durumda kalacaktır. (Bakanlık 279 sayılı Tebliğler Dergisinde okullarımız için münasip görülen bir plâk listesini neşretmiş, hattâ 1948 de bir de «Diskotek Kılavuzu» yayımlamıştır. Müzik öğretmenleri bu tebliğde adı geçen eserler arasından seçme yaparak plâk alır ve kılavuzdan faydalanabilirler.)

d) Çocuklara plâk dinletirken yapılan izahlarda dikkatli olmalı, çocukların anlamıyacakları teknik terimlerle dolu bir dil ve ifade kullanmaktan çekinmeli, çocuğun sabır ve tahammülünü fena kullanmamalıdır.

e) Mümkün oldukça çocuklara radyoda verilen konserlerden anlayabilecekleri eserleri dinletmeli, hazırladıkları programları radyoda neşretmelidir.

f) Okulda müzik zevkinin eğitimine yarayan araçlardan biri de bizzat çocuklardan okul orkestrası, koro, bando veya herhangi başka ses veya saz teşekkülleri kurmaktır. Okul müziği her ne kadar esas itibariyle ses müziği ise de okul içinde ve dışında çocukları saz müziğine teşvik etmek de lâzımdır. Küçük sınıflarda vurma aletler takımları kurmak, dilli kaval cinsinden veya yan çalınan fülütlerden ağız armonikası ve mandolin takımları meydana getirmek, keman, piyano ve diğer orkestra aletlerinin propagandasını yapmak da müzik çalışmaları arasında yer almalıdır. Fakat şunu da hatırlatalım ki, okulda saz propagandası saz faaliyetleri hiçbir zaman sesle yapılan, sese dayanan esas müzik öğretimi ve eğitiminin yerini almamalıdır. Münhasıran alet çalmak faaliyetleri okulda hiçbir zaman gerçek müzik eğitiminin yaptığını yapamaz; yalnız müzik eğitimine yardım eder.

g) Okulda, koral veya enstürümantal konser faaliyetleri, tanınmış müzikçilerin, bestecilerin okula davet edilip kendilerine konser ve konferanslar verdirilmesi, çocuklarda besteci ve müzikçilere karşı ilgi ve sempati yaratılması da okul müziğinin ödevlerindedir.

h) Orkestra sazları çocuklara bizzat canlı olarak, sesleriyle, hiç olmazsa plâktan ve resimleriyle tanıtılmalı; eserler basit tahlillerden geçirilmeli; ileri sınıflarda çocuklara başlıca müzik şaheserlerini, klâsik, romantik gibi üslûplarıyla tanıma kabiliyeti verilmeli; bu gibi eserleri, adları ve bestecileriyle tanıtılmalıdır.

i) Çocuklara okulda uygun halk oyunları oynatmalı; jestli, hareketli temsilli şarkılar söyletmeli; müzikli temsiller verdirmeli; küçük opera veya operet sahneleri temsil ettirilmeli; ileri sınıflarda daha ciddi dramatisasyon çalışmaları yaptırmalı; bu temsillerin levazımı kendilerine hazırlatılmalı; eserlerin gerek sahne, gerek müziksel idaresi de yine öğrencilere bırakılmalıdır.

j) Bâzı basit vurma aletlerini, kaval gibi çalgıları kendilerine imâl ettirmeli; ritmik oyunla bale gibi temsilleri teşvik etmeli; tanınmış halk sanatçıları, saz ve oyun ekiplerini okula davet edip onları çaldırıp oynatmalıdır. Bütün bu faaliyetler okulda yapılması gereken müzik ve sanat faaliyetleridir ve çocukta zevkin eğitimine hizmet ederler.

k) Her Müzik dersi mutlaka zevke hitabeden bir çalışmayı ihtiva etmelidir. Apresiyasyon çalışmaları, her müzik dersinde muntazam ve sistemli bir şekilde bütün sınıflarda yer almaktadır. Müziği çocuğa sevdirmiyen bir okul, müzik öğretim ve eğitimi bakımından en esaslı ödevlerinden birini yapmamış sayılır.

4 — Bir Müzik dersi içinde yapılacak çalışmalar ses, kulak ve zevk eğitimlerini birlikte sağlamalı ve bu amaçlar için tertiplenmiş alıştırmaları ihtiva etmelidir. Bütün bir dersi bu amaçlardan yalnız biri uğruna harcamak doğru olmaz. Teori ise yalnız bir vasıttan başka bir şey değildir. Bütün bir dersi yalnız teori ile geçirmek müzik dersinin görevini anlamamak olur. Teori ancak lâzım olduğu zaman ve lüzumu kadar verilecek; Müzik dersi mücerret bir teori dersi haline sokulmaktan kaçınılacaktır. Öğrencinin dikkat ve ilgisinin daima canlı tutulabilmesi için de derslerde daimî bir tenevvü sağlanacaktır. Müzik dersi çeşitli alıştırma ve çalışmaları ihtiva eden renkli ve cazip bir ders olmalıdır.

Bir Müzik dersinin ihtiva edebileceği çeşitli çalışmalar şunlardır...

a) *Ses eğitimi*: Solunum, ses ve telâffuz alıştırmaları,

b) *Kulak eğitimi*: Ritim alıştırmaları (ritmik imlâ, ritmik göz ve kulak alıştırmaları, ritmik yaratma).

Metrik alıştırmaları (usul vurma alıştırmaları).

Hareket alıştırmaları (allegro, andante...).

Nüans alıştırmaları (p, f, ff...).

İrtifa alıştırmaları (tek ve çift sesli, tek veya ayrı renkli çift değnekle, sesleri nota isimleriyle söyliyerek).

Vokalizasyon alıştırmaları (notaları içten düşünüp sesleri «a» ve herhangi başka bir sesliyle taganni etmek).

İmlâ alıştırmaları (tek veya çok sesli, sözlü veya yazılı).

Kontrol alıştırmaları (kasten hata yaparak hatayı buldurma).

Hâfıza alıştırmaları.

Tasavvur alıştırmaları.

Yaratma alıştırmaları, monotonların düzeltilmesi çalışmaları, teorik bilgiler, uygulama şarkıları.

c) *Zevk eğitimi*: Kulaktan şarkı, notasından şarkı, koral taganni, münferit taganni.

Apresiyasyon çalışmaları: Öğretmenin sazını, plâk veya radyo dinlemek.

Dramatizasyon çalışmaları.

(Bu kadar zengin çalışmalar arasından, her ders, birkaçı seçilerek renkli ve cazip dersler tertib edilir.)

5 — Her alıştırmaya lüzumu kadar zaman verildikten sonra diğerine geçilmelidir.

6 — Alıştırmalar ne kadar çeşitli olursa olsun daima dersin mihverine, ana konusuna yararlı olmalı, hep onu takviye etmeli ve bir bütün meydana getirmelidir. Her alıştırma ayrı ayrı amaçlara göre yapılıp, birbirinden ayrı şekilde muallâkta bırakılmamalıdır. O zaman çalışmalar hiçbir fayda vermez. Bütün çalışmalar bir amaca yöneltilmelidir.

7 — Ders araçları gereği gibi ve yerinde kullanılmalı. Müzik dersleri bu işe ayrılmış salonda veya dersanede verilmelidir.

8 — Müzik derslerinin bütün diğer derslerle ilgisi göz önünde bulundurulmalı ve bu bakımdan ilgili öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.

a) Türkçe: Şarkıların sözleri ve içindeki mâna ve duygu ifadesi ihmal edilmemeli; sentaks, gramer ve imlâ bakımından karşılaşılan özelliklere öğrencinin dikkati çekilmeli; iyi telâffuza, doğru yerde nefes alınmasına kıymet verilmeli; ölçü, motif, cümle ve küçük müzik formları ile dildeki prozodiye, şiirdeki manzum ve kafiyeli şekiller arasındaki yakınlığa, edebiyat ve folklor konularına temas edilmelidir.

b) Yabancı Dil: Sözleri Türkçeye çevrilmiş bulunan bir şarkının asıl dilde öğretmen tarafından söylenmesi, yahut plâktan dinletilmesi; aynı yabancı dili öğrenen bir sınıf veyahut büyük bir gurupun basit bir şarkıyı bu dilde öğrenmeleri; müzikte geçen terimlerin daima izah edilmesi ve mümkünse öğrenilen yabancı dillerle müşterek kökün belirtilmesi. (Meselâ «forte» ile fransızcadaki «fort», «sonat» ile fransızcadaki «sonner» arasındaki ilgi gibi.)

c) Tarih: Halk türküleri ve oyunları, millî ritimler ve Türk bestecileri münasebetiyle Türk tarihi ve inkılâp tarihine temas etmeli; eski şarkılar, muhtelif dans nevileri (menüet, vals gibi) münasebetiyle bunları yaratan devirlerin tarihine geçilmeli, büyük müzisyenlerden bahsedilirken ve eserleri dinletilirken yaşadıkları zamanın özelliklerini belirtmeli; marş öğretilirken müziğin cemiyetteki türlü toplumsal görevlerine temas etmelidir,

ç) Coğrafya: Halk türküleri ve oyunlarının çeşitleriyle bunların çevrelerinin coğrafi özellikleri arasındaki münasebet buldurulmalı, diğer milletlerin de şarkı, dans, ritim ve melodileri aynı şekilde ele alınmalıdır.

d) Matematik ve fen dersleri: Enstrümanlar, orkestra, gramofon, radyo ve filimlerdeki müzik ve ses senkronizasyonu belirtilmeli; bir sazın iptidai şekliyle mükemmelleştirilmiş mo-

dem şekli kıyaslanmalı; ısının sazlar üzerindeki tesirleri, sesleri doğuran titreşimler ve dalgalar, sazların akordu, tinnetleri, sedaların etkileri; konsonans ve disonansların matematik ve fizikle ilgisi; insanın kulağı, ses ve solunum cihazları, müzik çalışmalarını yapılan odanın havalandırılması üzerinde durulmalı, mevsimlere, hayvanlara, çiçeklere ait şarkılara yer verilmelidir.

e) Yazı ve Resim: Temiz ve güzel bir nota yazısı sağlanmalı, bir şarkının güftesine göre resim çizdirilmeli, güfteye veya şarkının devrine ait resimlerle büyük müzisyenlerin portreleri, enstürümanların çalınış tarzlarının resimleri, opera ve konser binalarının mimarisi gösterilmeli, dinletilen bir müziğin tesirleri resim vasıtasıyla ifade ettirilmelidir.

f) Beden Eğitimi: Ölçü ve tempoya göre yürüyüş alıştırmaları ve kol hareketleri (ritmik cimnastik), solunum alıştırmaları yaptırılmalı; vücudun bu alıştırmalarda serbest ve gevşek duruşuna dikkat edilmeli; 19 Mayıs, Cumhuriyet Bayramına hazırlanırken marş formları ve tipleri üzerinde açıklamalar yapılmalı ve marşlar öğretilmelidir.

9 — Müziksel kabiliyetleri iyice görünen çocukları teşvik etmek ve yeteneklerine uygun mesleği seçmelerine yardım etmek öğretmenin ödevlerindedir.

10 — Öğretmen fırsat buldukça, müzik eğitim ve öğretimi bakımından değerli ve faydalı bulunduğu filimleri öğrencilerin görmeleri için gerekli tedbirleri almayı ihmal etmemelidir.

DERS KONULARI

SINIF: I

Porte:

Müzik seslerini gösteren notlar.

Sol anahtarı, ödevi.

Birlik, ikilik, dörtlük notlar ve suslar, şekilleri.

Vuruş. Ölçü, ölçü çizgisi.

2/4, 3/4, 4/4 usuller, kuvvetli ve hafif vuruşlar.

Gam, inici, çıkıcı gam (örnek olarak do majör gamı alınacaktır).

Hareket: (allegro andante), Nüans: (piano, forte).

Solfej:

Bu sınıfta solfej alıştırmaları önce do majör ve sonra da minör tonları üzerinde olacaktır.

2/4, 3/4, 4/4 usuller içinde dörtlük, ikilik ve birlik kıymetlerle çocuk sesi vüsatu olan birinci ilâve çizgisinin altındaki si notu ile portenin beşinci çizgisindeki fa arasında solfej alıştırmaları yapılacaktır. (İkili, üçlü, dörtlü aralıklar üzerinde alıştırmalar.)

Basit vokalizasyon alıştırmaları ve kolay aralıklar üzerinde müzik imlâsı, tek sesli ve iki sesli şarkılar, kanonlar ve halk türküleri.

Apresiyasyon çalışmaları:

İnsan seslerinin tasnifi (soprano, mezzosoprano, alto, tenor, bariton, bas).

Plâktan çeşitli ses nevilerine dair örnekler ve korolar dinletilecektir.

SINIF: II

Aralıklar, adları. (Do majör ve la minör gamları içinde bulunan aralıklar incelenecektir.)

Değiştirici işaretler: Diyez, bemol, bekar işaretleri.

Majör ve minör gamlar. (Do majör ve lâ minör gamlarını inceleme.) Bağ işareti ve görevleri. Nokta ve görevleri.

Sekizlik ve on altılık notlar ve suslar.

6/8 lik usulün öğretilmesi ve alıştırmalar.

Basit ve bileşik vuruşlar.

Hareketi gösteren başlıca kelimeler: Largo, adagio, andante, allegretto, allegro, presto.

Nüans: (ff, f, mf, p, pp) kreşendo (crescendo), dekresşendo (decrescendo).

Solfej: Bu sınıfta yaptırılacak solfej alıştırmaları evvelce öğrenilen basit usullerle ve yeni öğrenilen 6/8 usulüyle fakat sekizlik ve on altılık not ve sus değerlerinin de katılmasıyla olacaktır.

Bu sınıfın solfej alıştırmalarında sene sonuna doğru fa diyez, si bemol notlarının sesleri pratik olarak öğretilir... Nota ile basit şarkılar.

Vokalizasyon alıştırmalarına devam. Tek sesli imlâ, kullaktan tek ve çift sesli şarkılar, kanonlar, halk türküleri.

Apresiyasyon çalışmaları: Klavyeli sazlar, org ve piyano (plâktan örnekler), Orkestra sazları, yaylılar, ağaç ve maden nefesliler, vurma sazları (plâktan örnekler).

SINIF: III

Basit 3/8 ve sebare usulleri.

9/8, 12/8 bileşik usuller. Fa anahtarı.

Duraklı not, duraklı sus.

Triyole, senkop.

Sol majör, fa majör, lâ minör, re minör, mi minör gamlarının teşkili.

Solfej:

Birinci ve ikinci sınıfta gösterilen tonlar ve ses vüsati içinde iki sesli solfej alıştırmaları. Do majör, sol majör, fa ma-

jör, lâ minör, re minör ve mi minör gamlarından yapılmış tek ve çift sesli alıştırmalar.

Tek ve çift sesli basit imlâ alıştırmaları.

Fa anahtarı ile solfej çalışmaları.

Vokalizasyona devam. Yaratma alıştırmaları.

Kulaktan iki, üç sesli şarkılar, kanonlar, halk türküleri.

Apresiyasyon çalışmaları:

Müzik şaheserlerinden mahdut bir kısmını adları ve bestecileri ile tanıtmaya, büyük bestecilerin biyografileri üzerinde öğrencileri kitaplıklarda etütlere sevk etme.

NOT: Apresiyasyon çalışmaları muntazam bir gramofon ve diskoteğe dayandığından bu çalışmalar ancak bu araçları temin edebilen okullarda yapılabilecektir.

Apresiyasyon çalışmalarına icabında müzik dersleri dışında serbest çalışmalar sırasında da devam edilebilir. Müzik öğretmeni bu çalışmalara saziyle katılabilir. Piyano çalışıyorsa, okulun da piyanosu varsa, öğretmen birçok eserleri piyano ile çalarak da dinletebilir.

Öğrencilere daha çok tasvirli müzik eserleri, süvitler, çocuk süvitleri, kısa dans şekilleri, Schuman'ın çocuk sahneleri gibi eserler dinletilir. Tasvirli müzik eserleri izah edilecek, bazı eserler de sırf zevk terbiyesi için dinletilecektir. Plâk dinletme işi mümkün olduğu kadar ders dışı zamanlarda yapılmalı, bir Müzik dersi içinde yapıldığı takdirde on dakikayı geçmemelidir.

DÜZELTMELER

1. Sahife 9, satır 15 in sonundaki *edeceği* kelimesinden sonra konmuş olan *birleştirme* çizgisi kaldırılmalı.
2. Sahife 10, satır 22 nin sonundaki *sevecek*; sahife 177, satır 18 in sonundaki *yapısı*; sahife 144, satır 6 nin (alttan) sonundaki *konumları* kelimelerinden ve sahife 202, satır 32 nin başındaki *mek* hecesinden sonra birer *virgül* konmalı.
3. Sahife 15, satır 31 in sonundaki *oyunlar*; sahife 21, satır 9 un sonundaki *olmaya*; sahife 171, satır 5 in sonundaki *inceleme*; sahife 138, satır 10 un sonundaki *kâğıtlar* kelimelelerinden sonra ve sahife 72 de, (alttan) 11. satırda bulunan *f. r. z.* harflerinin arasına konmuş olan *noktalar*, *virgül* yapılmalı.
4. Sahife 25, satır 14 ü meydana getiren *ler gibi materyeller.* kaldırılarak yerine *la sağlanabilir.* yazılmalı.
5. Sahife 25, satır 19 daki *materyaller* kelimesi, *materyeller* şeklinde düzeltilmeli.
6. Sahife 29, satır 29 daki *öğretmen* kelimesi, *öğretmenler* şeklinde düzeltilmeli.
7. Sahife 49, satır 5 teki *bunları*, *bunların* şeklinde düzeltilmeli.
8. Sahife 54, satır 30 daki *guruba* kelimesi, *gurupa* şeklinde düzeltilmeli.
9. Sahife 64 te, (alttan) 4. satırdaki *için* kelimesinden sonra *parantezin kapalı şekli* konmalı; aynı satırın son kelimesi olan *bilgi*, *bilgisini* şeklinde düzeltilmeli.
10. Sahife 65, satır 1 deki *verebilerek* kelimesi, *verebilecek* şeklinde düzeltilmeli.
11. Sahife 72, satır 4 ün başındaki *mali*, *meli* olarak düzeltilmeli.
12. Sahife 92, satır 33 teki *incelenerek* kelimesi, *incelenecek* şeklinde düzeltilmeli.
13. Sahife 94, satır 12 deki *rehberliği* kelimesi, *rehberliği* şeklinde düzeltilmeli.
14. Sahife 95, satır 26 daki *lûgatlar* kelimesi, *lûgatler* şeklinde düzeltilmeli.
15. Sahife 99, satır 14 te başlayan *lâle Devri*, *İlk matbaa* kelimelerinin yazılışı, *Lâle Devri*, *İlk matbaa* şeklinde düzeltilmeli.
16. Sahife 103, satır 2 deki *tanımak* kelimesi, *tanıtma* şeklinde düzeltilmeli.

17. Sahife 106, satır 14 ün başındaki *mka, mak* olarak düzeltilmeli.
18. Sahife 116 da, 15. satırdaki *kaazndırılacak, kazandırılacak*; (alttan) 8. satırdaki *götürmeli, götürülmeli*; (alttan) 4. satırdaki *edilmeli, edilmeli* şeklinde düzeltilmeli ve (üstten) 7. satırdaki *kurulması* kelimesinden sonra konmuş olan *virgül* kaldırılmalı.
19. Sahife 117 de, 18. satırdaki *örnelkerden, örneklerden* şeklinde düzeltilmeli; 24. satırın sonuna *birleştirme çizgisi* konmalı; 9. satırdaki *ile* ve 20. satırdaki *ettirilerek* kelimelerinden sonra konmuş olan *virgüller* kaldırılmalı.
20. Sahife 121, satır 20 nin sonundaki *nokta* kaldırılmalı.
21. Sahife 123 te, (alttan) 3. satırdaki *şartları* kelimesinden sonra *parantezin açık şekli* konmalı.
22. Sahife 124, satır 15 teki *Ekonomik ve sosyal Meclisin* kelimeleri, *Ekonomik ve Sosyal Meclisin* şeklinde yazılmalı.
23. Sahife 130, satır 20 nin sonundaki *Aritmek, Aritmetik* ve satır 33 teki *defa, defada* olarak düzeltilmeli.
24. Sahife 140 ta, 23. satırdaki *daireler, dayireler*; sahife 143 te, (alttan) 2. satırdaki ve sahife 144 te, (alttan) 8. satırdaki *daire* kelimeleri, *dayire* olarak düzeltilmeli.
25. Sahife 142 de, 5. satırdaki *binleri* ve sahife 143 te, 10. satırdaki *ağırlık* kelimelerinden sonra konmuş olan *virgüllerle* gene sahife 143 te, (alttan) 7. satırdaki *çizilmesi* kelimesinden sonra konmuş olan *parantezin açık şekli* kaldırılmalı.
26. Sahife 151, satır 13 teki *güç* kelimesi, *güc* şeklinde düzeltilmeli.
27. Sahife 179, satır 7 yi meydana getiren *yağı* kelimesi, kaldırılarak kendisinden sonraki satırın sonuna getirilmeli.
28. Sahife 184, satır 15 teki *sebobolduğu, sebeboduğu* şeklinde düzeltilmeli.
29. Sahife 187, satır 29 daki *El İşleri, Ev İşleri* şeklinde düzeltilmeli.
30. Sahife 204, satır 6 daki *Tereyağ* kelimesi, *Tereyağı* ve sahife 205, satır 23 ün sonundaki *Ambalaj* kelimesi, *Ambaldaj* şeklinde düzeltilmeli.
31. Sahife 226, satır 19 daki *işleri* kelimesi, *işi* şeklinde düzeltilmeli.
32. Sahife 229, satır 19 daki *sıklık* kelimesinden sonra gelen *ve* lerden birisi kaldırılmalı.
33. Sahife 230 da, 14. satırdaki *âciz* ve sahife 250, satır 10 daki *devrik* kelimelerinden sonra birer *virgül*; sahife 249 da, (alttan) 7. satırdaki *verilmelidir* kelimesinden sonra *nokta* konmalı.
34. Sahife 231 de, 12. satırdaki *teüpliliği, tertipliliği* olarak düzeltilmeli; gene aynı sahifede, (alttan) 3. satırdaki *sahip olmak* kelimeleri, *sahibolmak* şeklinde yazılmalı.

35. 237. sahifedeki *YABANCI DİL* kelimeleri, *YABANCI DİL* şeklinde düzeltilmeli.

36. Sahife 242, satır 11 deki *edinmiş oldukları kelimelerle basit cümleler kurarak* sözleri kaldırılıp yerine *öğrenciler, aralarında bölüşerek bunları hareketle de* kelimeleri yazılmalı; gene aynı sahifede, 13. satırın başındaki *hsları, hısları* şeklinde düzeltilmeli.

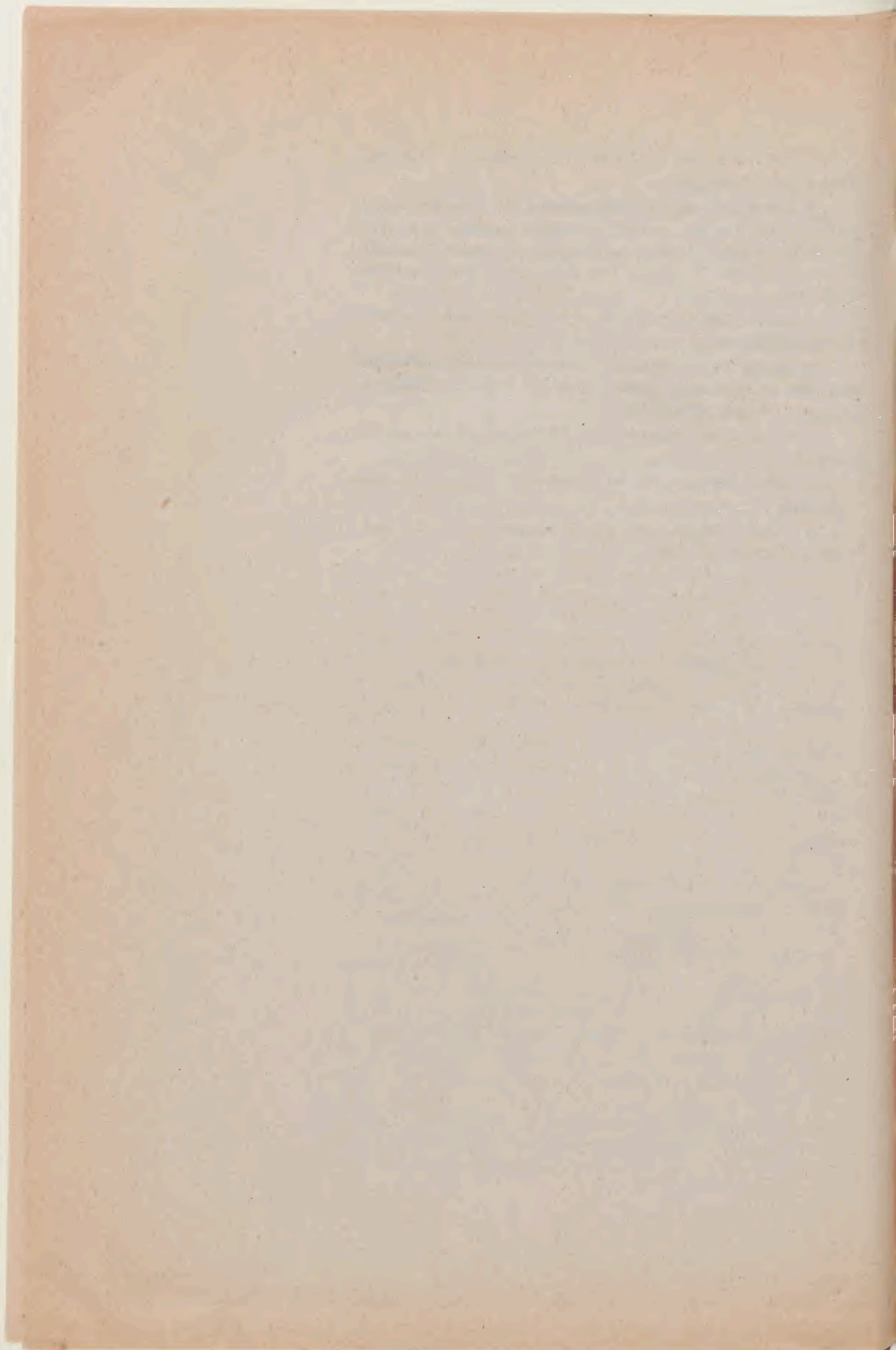
37. Sahife 248, satır 15 teki *hareket* kelimesi, *hareketler* şeklinde düzeltilmeli.

38. Sahife 251 de, (alttan) 9. satırın sonundaki *yeteneğini yeteneğini* ve gene aynı sahifede, (alttan) 2. satırın sonundaki *açıc, açıcı* şeklinde düzeltilmeli.

39. sahife 253, satır 24 teki *çekilde, şekilde* olarak düzeltilmeli.

40. Sahife 268, satır 22 deki *saatlerinde* kelimesi, *saatlerine* şeklinde düzeltilmeli.

41. Sahife 269, satır 26 daki *özelliklerini* kelimesi, *özellikleri* şeklinde düzeltilmeli.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sahife</u>
Millî Eğitimin Amaçları	5
Orta Okulun Eğitim ve Öğretim İlkeleri	7
Ders Dağıtma Cetveli	37
Türkçe	41
Tarih	87
Coğrafya	101
Yurttaşlık Bilgisi	111
Matematik	125
Fizik	147
Kimya	159
Tabiat Bilgisi	169
İş Bilgisi	185
Ticaret İşleri	191
Tarım İşleri	199
El İşleri	209
Ev İşleri	223
Yabancı Dil	237
Beden Eğitimi	245
Resim	265
Müzik	271
Düzeltilmeler	283
Çocuk Gelişiminin Ana Çizgileri: İlk Gençlik Çağı	(Ekli)

